

OBRAZ DORIANA GRAYE

Oscar Wilde

Přeložil
Jiří Zdeněk Novák

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Obraz Doriana Graye

Oscar Wilde

Přeložil Jiří Zdeněk Novák

Znění tohoto textu vychází z díla [Cantervillské strašidlo a jiné prózy](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Mladá fronta v Praze v roce 1965.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

§

Text díla (Oscar Wilde: *Obraz Doriana Graye*), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uvedte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 25. 10. 2024.

OBSAH

Předmluva	6
Kapitola I	8
Kapitola II	23
Kapitola III	40
Kapitola IV	55
Kapitola V	72
Kapitola VI	85
Kapitola VII	94
Kapitola VIII	107
Kapitola IX	122
Kapitola X	134
Kapitola XI	144
Kapitola XII	167
Kapitola XIII	175
Kapitola XIV	183
Kapitola XV	197
Kapitola XVI	208
Kapitola XVII	218
Kapitola XVIII	226
Kapitola XIX	236
Kapitola XX	247
DOSLOV: Fatální dar	252
Ediční poznámka	264

Předmluva

Umělec je stvořitel něčeho krásného.

Zjevit umění a ztajit umělce, to je cílem uměleckého díla.

Kritik je ten, kdo dovede tlumočit jinou formou a novými prostředky svůj dojem z něčeho krásného.

Nejvyšší stejně jako nejnižší forma kritiky je jakýmsi druhem autobiografie.

Ti, kdož objevují v něčem krásném ošklivý smysl, jsou zkažení a přitom neokouzlují. To je nedostatek.

Ti, kdož objevují v něčem krásném krásný smysl, jsou lidé s kulturou. Pro ty je naděje.

A vyvolení jsou ti, pro něž něco krásného znamená jenom krásu.

Není nic takového jako morální nebo nemorální kniha. Knihy jsou buď dobře napsány, nebo špatně napsány. Toť vše.

Odpor devatenáctého století k realismu, toť vztek Kalibána, jenž vidí v zrcadle svou vlastní tvář.

Odpor devatenáctého století k romantismu, toť vztek Kalibána, když nevidí v zrcadle svou vlastní tvář.

Morální život člověka tvoří součást umělcova námětu, ale umění je morální tím, že dovede dokonale upotřebit nedokonalou látku.

Žádný umělec netouží nic dokazovat. Vždyť dokázat se dá i to, co je pravda.

Žádný umělec nemá mravoučné záliby. Mravoučná záliba u umělce je neodpuštělný formalismus.

V žádném umělci není nikdy nic morbidního. Umělec smí vyslovit všechno.

Myšlenka a jazyk jsou umělci nástroji umění.

Neřest a ctnost jsou umělci surovinami k umění.

Z hlediska formy je typickým vzorem veškerého umění umění hudebníkové.

Z hlediska citu je tím typickým vzorem dovednost hercova.

Všechno umění je zároveň povrch a symbol.

Ti, kdož jdou pod ten povrch, činí tak na vlastní nebezpečí.

Ti, kdož luští ten symbol, činí tak na vlastní nebezpečí.

Diváka, nikoli život, umění doopravdy zrcadlí.

Různost názoru na umělecké dílo ukazuje, že to dílo je nové, plné a živoucí.

Když se kritici neshodují, je umělec v souladu sám se sebou.

Lze odpustit člověku, když dělá něco užitečného, pokud se tomu neobdivuje. Když dělá člověk něco neužitečného, lze ho omluvit jen tehdy, když se tomu nesmírně obdivuje.

Veškeré umění je zcela neužitečné.

OSCAR WILDE

Kapitola I

Ateliér byl plný syté vůně růží, a když se mezi stromy v zahradě pohnul lehounký letní vánek, zavanul otevřenými dveřmi těžký pach šeříku nebo jemnější parfém růžově kvetoucího hlohu.

Z kouta na divanu z perských houní, na kterém ležel a kouřil nespočetné cigarety, jak měl ve zvyku, viděl lord Henry Wotton právě na medově sladké a medově zbarvené květy čilimníku, jehož chvějící se větve zřejmě stěží unesly to břímě krásy tak podobné plamenům. A přes dlouhé záclony z hrubého indického hedvábí, zavěšené před ohromným oknem, mihly se co chvíli fantastické stíny poletujících ptáků a vytvářely jakési prchavé japonské obrazy, takže lord Henry musil myslit na ty bledé malíře z Tokia, s tvářemi jako z nefritu, kteří se snaží uměleckým dílem, jež je nezbytně nehybné, vyvolat dojem hbitého pohybu. Mrzoutský bzukot včel, prodírajících se vysokou neposečenou trávou či kroužících s tvrdošjnou vytrvalostí kolem matně zlatých tykadel divoce rozrostlého kozího listu, zdánlivě ještě zvyšoval tísnivost ticha. Temné hřmění Londýna znělo jako basové tóny vzdálených varhan.

Uprostřed místnosti stál, připevněn na svislém malířském stojanu, portrét neobyčejně krásného mladého muže v životní velikosti a před ním, o trochu dál, seděl sám umělec, Basil Hallward, jehož nenadálé zmizení před několika lety vzbudilo takový veřejný rozruch a dalo podnět k tolika podivným domněnkám.

Jak se malíř díval na spanilé a půvabné rysy, které tak dovedně zobrazil svým uměním, rozlil se mu po tváři radostný úsměv a už se zdálo, že nezmizí. Ale tu malíř vstal, zavřel oči a přitiskl si prsty

na víčka, jako kdyby se pokoušel uvěznit v mozku nějaký zvláštní sen, z něhož by nerad procitl.

„To je tvoje nejlepší dílo, Basile, to je to nejlepší, cos kdy vytvořil,“ řekl ospale lord Henry. „To rozhodně musíš napřesrok poslat do Grosvenoru. V Akademii je to příliš veliké a příliš lidové. Kdykoli tam zajdu, je tam buď tolik lidí, že se nemohu dívat na obrazy, a to je strašné, nebo je tam tolik obrazů, že se nemohu dívat na lidi, a to je ještě horší. Tohle se opravdu hodí jenom do Grosvenoru.“

„Myslím, že to nepošlu nikam,“ odvětil malíř a potřásl zakloněnou hlavou. Pro ten charakteristický pohyb se mu přátelé smávali už v Oxfordu. „Ne, nikam to nepošlu.“

Lord Henry povytáhl obočí a skrze tenké modré závity dýmu, které se v tak podivuhodných pletencích vznášely od jeho těžké cigarety s příměsí opia, se s úžasem zahleděl na umělce. „Že to nikam nepošleš? A proč, kamaráde? Jaký k tomu můžeš mít důvod? Vy malíři jste ale podivná cháska! Děláte všechno možné, abyste si získali pověst, a jen ji máte, už ji chcete podle všeho zase odhodit. A to je od vás veliká hloupost, protože na světě je jen jedno horší, než když se o člověku moc mluví, a to, když se o něm nemluví vůbec. Takovýhle portrét by tě vynesl vysoko nad celou mladou anglickou generaci a tu starou by naplnil žárlivostí, jsou-li ovšem starci vůbec schopni nějakého citového vzrušení.“

„Vím, že se mi vysměješ,“ odpověděl malíř, „ale opravdu to nemohu vystavit. Příliš jsem v tom zobrazil sám sebe.“

Lord Henry se natáhl na divan a rozesmál se.

„No ovšem, já věděl, že se budeš smát. Ale stejně je to pravda.“

„Tak tys v tom zobrazil sám sebe! To jsem na mou čest nevěděl, Basile, že jsi tak domýšlivý. Já věru nevidím žádnou podobnost mezi tebou, tím tvým drsným, mohutným obličejem a těmi tvými vlasy, černými jako uhel, a mezi tímhle mladým Adónisem, který

vypadá, jako by byl stvořen ze slonové kosti a z plátků růží. Vždyť tohle je Narcis, milý Basile, a ty... inu, máš ovšem intelektuální výraz a tak dále... Ale krása, opravdová krása, ta přestává tam, kde začíná intelektuální výraz. Intelekt je už sám o sobě jistý druh přehnanosti a ruší harmonii každé tváře. V okamžiku, kdy si člověk sedne a začne přemýšlet, je hned samý nos nebo samé čelo nebo prostě něco děsného. Jen se podívej na lidi, kteří vynikli v kterémkoli učeném povolání! Jak jsou dokonale oškliví! S výjimkou stavu duchovního, ovšem. Jenomže v duchovním stavu se nemyslí. Biskup povídá v osmdesáti letech pořád totéž, co mu řekli, aby povídal, když mu bylo osmnáct, a přirozeným důsledkem toho je, že neustále vypadá naprosto roztomile. Ten tvůj tajuplný mladý přítel, jehož jméno jsi mi neprozradil, ale jehož podobizna mě vskutku uchvacuje, ten taky nikdy nemyslí. To vím docela jistě. Je to krásné stvoření bez mozečku, které by mělo být vždycky po ruce v zimě, když nemáme v dohledu květiny, a taky v létě, když potřebujeme něco, co by dalo studenou sprchu naší duchaplnosti. Nelichoť si, Basile, ty se mu ani v nejmenším nepodobáš.“

„Ty mi nerozumíš, Harry,“ odvětil umělec. „Ovšemže se mu nepodobám. Toho jsem si naprosto vědom. Dokonce by mě mrzelo, kdybych se mu podobal. Někřč rameny, říkám ti pravdu. Každá tělesná a duševní výjimečnost s sebou nese neblahý osud. Takový osud, jaký se v historii věší na paty klopýtajícím králům. Líp je nelížit se od svých bližních. Ošklivci a hlupáci to mají na tomto světě nejlepší. Ti si mohou klidně sedět a jenom zevlovat na hru. Nevědí sice nic o vítězstvích, ale nepoznají ani porážky; aspoň toho jsou ušetřeni. Žijí tak, jak bychom měli žít všichni, nerušeně, lhostejně a bez úzkostí. Ani nepřivedou nikoho do neštěstí, ani do něho sami neupadnou cizím přičiněním. Ale tvoje společenské postavení a bohatství, Harry, moje schopnosti, ať už jsou jakéko-

li, moje umění, ať už má jakoukoli cenu, pěkný vzhled Doriana Graye – to všechno, co nám věnovali bozi, nám přinese jen utrpení, hrozné utrpení.“

„Dorian Gray? Tak se tedy jmenuje?“ ptal se lord Henry a zamířil přes ateliér k Basilu Hallwardovi.

„Ano, tak se jmenuje. Neměl jsem v úmyslu ti to říci.“

„Ale proč ne?“

„To ani nedovedu vysvětlit. Když se mi někdo nesmírně líbí, nikomu nikdy neřeknu, jak se jmenuje. To jako bych se něčeho na něm vzdával. Čím dál tím víc miluji tajnostkářství. Mám dojem, že je to to jediné, co nám mění moderní život v něco tajuplného nebo zázračného. I to nejvšednější má hned půvab, jen když se s tím tajíš. Když odjíždím z města, nikdy neřeknu svým příbuzným, kam mám namířeno. Kdybych to řekl, připravil bych se o všechno potěšení. Je to asi hloupý návyk, ale mně se tak nějak zdá, že člověku vnáší do života velkou dávku romantiky. Ty si o mně nejspíš myslíš, že jsem v téhle věci hrozný blázen.“

„Vůbec ne,“ odpověděl lord Henry, „vůbec ne, milý Basile. Zřejmě zapomínáš, že jsem ženat, a manželství má jen jediný půvab: obě strany v něm musí naprosto nevyhnutelně vést život plný šalby. Já nikdy nevím, kde je má žena, a má žena nikdy neví, co dělám já. Když se setkáme – a tu a tam se přece jen setkáváme, třeba když spolu obědváme mimo dům nebo když jdeme k vévodovi –, vypravujeme si s nejvážnější tváří nejnesmyslnější historky. Má žena se v tom vyzná znamenitě, dokonce mnohem líp než já. Nikdy si nepoplete své časové údaje, to zas já vždycky. Ale i když mi na něco přijde, nedělá žádné scény. Někdy bych si skoro přál, aby udělala scénu; ale ona se mi jen směje.“

„Nelíbí se mi, jak mluvíš o svém manželství, Harry,“ řekl Basil Hallward a zamířil ke dveřím do zahrady. „Věřím, že jsi ve skuteč-

nosti znamenitý manžel, ale že se za své vlastní ctnosti stydíš. Ty jsi prapodivný člověk. Jakživ neřekneš nic mravného, a přitom jakživ neuděláš nic špatného. Ten tvůj cynismus, to je jen a jen póza.“

„Být přirozený, to je vskutku jen a jen póza, a to ta nejprotivnější, jakou znám,“ řekl lord Henry se smíchem. A oba mladí muži vyšli spolu do zahrady a uvelebili se na dlouhé bambusové lavičky, která stála ve stínu vysokého vavřínového keře. Sluneční svit klouzal po lesklých listech. V trávě se chvěly bílé sedmikrásky.

Po chvíli mlčení vytáhl lord Henry hodinky. „Budu už bohužel muset jít, Basile,“ řekl, „a než půjdu, musíš mi odpovědět na otázku, kterou jsem ti dal před chvílí.“

„Co to bylo?“ řekl malíř a nepřestal upírat pohled k zemi.

„Víš to docela dobře.“

„Nevím, Harry.“

„Tak já ti řeknu, co to bylo. Musíš mi vysvětlit, proč nemíníš vystavit obraz Doriana Graye. A chci znát ten pravý důvod.“

„Řekl jsem ti ten pravý důvod.“

„Neřekl. Povídals, že ho nevystavíš, protože v něm příliš zobrazil sám sebe. A to je přece dětinské.“

„Harry,“ pravil Basil Hallward a zahleděl se lordu Henrymu zpříma do tváře, „každý portrét, který namaloval cit, je portrétem umělce, a ne modelu. Model je jen náhodný podnět. Malíř neodhaluje nitro toho, kdo stál modelem. Spíš své vlastní nitro odhaluje malíř na pomalovaném plátně. A já nechci ten obraz vystavit, protože se bojím, že jsem v něm prozradil tajemství vlastní duše.“

Lord Henry se zasmál. „A jaképak tajemství to je?“ zeptal se.

„Povím ti to,“ řekl Hallward; ale tváří mu přelétl rozpačitý výraz.

„Jsem nedočkavost sama, Basile,“ pravil jeho druh, dívaje se na něho.

„Vlastně je toho tuze málo k povídání, Harry,“ odpověděl malíř. „A ty to bohužel sotva pochopíš. Možná, že tomu sotva uvěříš.“

Lord Henry se usmál; shýbl se, utrl v trávě chudobku s narůžovělými plátky a prohlížel si ji. „Že to pochopím, to vím docela jistě,“ řekl, hledě soustředěně na ten zlatý terčík s bílými paprsky, „a pokud jde o to uvěření, já uvěřím čemukoli, ovšem za předpokladu, že je to naprosto neuvěřitelné.“

Vánek setřásl ze stromů několik květů a těžké hrozny šeříku s hustě stěsnanými hvězdičkami se v ospalém vzduchu kývaly sem a tam. U zdi začala vrzat luční kobylka a jako útržek modré nitky přelétlo nad nimi na hnědavých průsvitných křídlech dlouhé štíhlé šídlo. Lord Henry měl dojem, že slyší tlouci srdce Basila Hallwarda, a byl zvědav, co přijde.

„Přihodilo se prostě tohle,“ řekl malíř po chvíli. „Přede dvěma měsíci jsem šel do té tlačenice, co se schází u lady Brandonové. To víš, my chudáci umělci se čas od času musíme ukázat ve společnosti, abychom veřejnosti připomněli, že nejsme divoši. A ve fraku, s bílou vázankou, může kdokoli, jak jsi mi jednou řekl, dokonce i burzián vzbudit dojem, že je civilizovaný. Nu, a když jsem byl v tom pokoji už asi deset minut a rozmlouval jsem s rozložitými, nastrojenými matrány a s nudnými akademiky, uvědomil jsem si najednou, že se na mě někdo dívá. Otočil jsem se a uviděl jsem poprvé Doriana Graye. Když se naše pohledy setkaly, cítil jsem, že blednu. Proběhl mnou zvláštní pocit hrůzy. Poznal jsem, že jsem se tváří v tvář setkal s někým, jehož pouhý zjev je tak podmanivý, že kdybych ho nechal na sebe působit, zmocnil by se celé mé povahy, celého mého nitra, dokonce i mého umění. A já jsem si nepřál, aby byl můj život zvenčí nějak ovlivněn. Sám víš, Harry, jak bytostně jsem nezávislý. Odjakživa jsem svým vlastním pánem – totiž byl jsem jím do té doby, než jsem se setkal s Dorianem Grayem. V té

chvíli... ani nevím, jak ti to vysvětlit... Něco jako by mi bylo říkalo, že stojím na pokraji strašlivé životní krize. Měl jsem podivné tušení, že mi osud chystá vybraná potěšení a zároveň vybrané zármutky. Polekal jsem se a obrátil se k odchodu. To jsem neudělal pro klid svědomí, ale z jakési zbabělosti. Nikterak si nepřipisuji k dobru, že jsem se snažil uniknout.“

„Svědomí a zbabělost, to je ve skutečnosti jedno a totéž, Basile. Svědomí je firemní název toho podniku. To je všechno.“

„Tomu nevěřím, Harry, a nevěřím ani, že tomu věříš ty. Ale ať už byly mé pohnutky jakékoli – taky to mohla být hrdost, já přece býval velmi hrdý – dral jsem se zkrátka ke dveřím. A tam jsem se samozřejmě srazil s lady Brandonovou. ‚Snad nám nechcete takhle brzy utéci, pane Hallwarde?‘ zapištěla. Znáš přece ten její podivně vřískavý hlas.“

„Ovšem. Ona se ve všem podobá pávu, až na tu krásu,“ řekl lord Henry, trhaje svými dlouhými, nervózními prsty sedmikrásku na kousky.

„Nemohl jsem se jí zbavit. Zavedla mě k různým výsostem a k rytířům podvazkových a jiných řádů a k postarším dámám s gigantickými čelenkami a papouščími nosy. Mluvila o mně jako o svém nejdražším příteli. Já se s ní předtím setkal jenom jednou, ale ona si vzala do hlavy, že ze mne udělá zlatý hřeb večera. Myšlím, že některé mé obrazy měly v té době značný úspěch, aspoň se o nich tlachalo v šestákových plátcích, což je v devatenáctém století kritérium nesmrtelnosti. A najednou jsem zjistil, že stojím tváří v tvář tomu mladíkovi, jehož zjev mě prve tak vzrušil. Stáli jsme docela těsně proti sobě, skoro jsme se jeden druhého dotýkali. Naše pohledy se znovu setkaly. Bylo to ode mne neprozřetelné, ale požádal jsem lady Brandonovou, aby mě představila. Ale možná, že to koneckonců ani nebylo tak neprozřetelné. Bylo to prostě ne-

vyhnutelné. Byli bychom se spolu dali do řeči i bez představování. To vím jistě. Dorian mi to později řekl. I on měl ten pocit, že je nám osudem určeno, abychom se poznali.“

„A jak ti lady Brandonová představila toho báječného mladého muže?“ ptal se jeho druh. „Vím, že s velikou oblibou podává hbité *précis*¹ o všech svých hostech. Vzpomínám si, jak mě jednou přivedla k sveřepému červenolícímu starému pánovi, ověšenému od hlavy až k patě řády a stužkami, a tragickým šepotem, který kdekdo v pokoji musel naprosto zřetelně slyšet, syčela mi o něm do ucha velice ohromující podrobnosti. Já prostě prchl. Rád si prokouknu lidi sám. Ale lady Brandonová jedná se svými hosty přesně tak jako vyvolavač se zbožím, které vydražuje. Buď ti všechny jejich vady nadobro vymluví, nebo ti o nich poví všechno, až na to, co bys rád věděl.“

„Chudák lady Brandonová! Jsi na ni zlý, Harry,“ řekl Hallward lhostejně.

„Milý kamaráde, snažila se založit salón, ale podařilo se jí jenom otevřít restauraci. Jak se jí tedy mohu obdivovat? Ale pověz mi, co řekla o panu Dorianu Grayovi.“

„Ach, něco jako: ‚Roztomilý chlapeček – chudáček jeho matinka a já jsme byly naprosto nerozlučné. – Docela jsem zapoměla, co dělá – bojím se, že... nedělá nic – ó ano, hraje na piano – či na housle, milý pane Grayi?‘ Oba jsme se museli zasmát a rázem z nás byli přátelé.“

„Smích není špatný začátek přátelství a určitě je to pro ně daleko nejlepší zakončení,“ řekl mladý lord a utrhł si jinou sedmikrásku.

Hallward potřásl hlavou: „Ty nechápeš, co je to přátelství, Harry,“ zašeptal, „ani co je nepřátelství, když už o tom mluvíme. Ty máš rád kdekoho – totiž kdekdo je ti lhostejný.“

1 Stručný výstižný popis. Pozn. překl.

„To je od tebe hrozně nespravedlivé!“ zvolal lord Henry, posu-
nuje si klobouk do týla a vzhlížeje k malým obláčkům, které jako
zmuchlaná přadena leskle bílého hedvábí letěly po tyrkysové
hlubinně letního nebe. „Ano, hrozně nespravedlivé je to od tebe. Já
dělám mezi lidmi velikánské rozdíly. Přátele si vybírám pro jejich
dobrý vzhled, pouhé známé pro jejich dobrý charakter a nepřátele
pro jejich dobrý mozek. Člověk nemůže být nikdy dost opatrný
ve volbě svých nepřátel. Mezi těmi mými není ani jediný hlupák.
Všechno jsou to lidé jistých duševních schopností, a tak mě samo-
zřejmě všichni dovedou ocenit. Je to ode mne veliká domýšlivost?
Myslím, že je to dost domýšlivé.“

„Také bych řekl, Harry. Ale podle toho tvého rozdělení musím
já být tvůj pouhý známý.“

„Můj milý zlatý Basile, ty jsi mnohem víc než známý.“

„A mnohem míň než přítel. Asi něco jako bratr, vid’?“

„Ó, bratři! O bratry vůbec nestojím. Můj starší bratr ne a ne
umřít, a moji mladší bratři zase nedělají nic jiného.“

„Harry!“ okřikl ho Hallward zamračeně.

„Neber mě tak vážně, kamaráde. Ale nemohu si pomoci, k pří-
buzným mám odpor. To asi proto, že nikdo z nás nesnáší lidi, kteří
mají stejné chyby jako my. Mám plné pochopení pro anglické de-
mokraty, když se vztekají na to, čemu říkají neřesti vyšších kruhů.
Lid vycitíuje, že opilství, omezenost a nemorálnost by měly zůstat
jedině jeho majetkem, a že když ze sebe dělá hovado někdo z nás, tak
že vlastně pytláci v jeho revíru. Když se chudák Southwark dostal
před rozvodový soud, rozhořčení lidu bylo prostě skvělé. A přitom
mám za to, že ani deset procent proletariátu nežije řádně.“

„Nesouhlasím ani s jediným tvým slovem, ba co víc, Harry, vím
jistě, že ty sám taky ne.“

Lord Henry si pohladil špičatou hnědou bradku a poklepal si ebenovou hůlkou s bambulkami na špičku lakýrky. „Jaký ty jsi dokonalý Angličan, Basile! To už je po druhé, co tohle poznamenáváš. Když člověk přednese správnému Angličanovi nějakou myšlenku – a to je vždycky ukvapené – tu toho Angličana ani nenapadne uvažovat, je-li ta myšlenka dobrá, nebo špatná. Jen jedno považuje za důležité: jestli tomu člověk sám věří. Vždyť přece hodnota nějaké myšlenky nemá naprosto nic společného s upřímností člověka, který tu myšlenku vyslovuje. Je dokonce pravděpodobné, že čím je člověk neupřímnější, tím spíše bude ta myšlenka jen a jen rozumová, protože v tom případě nebude zabarvena ani jeho potřebami, ani jeho touhami, ani jeho předsudky. Ale nemíním se s tebou bavit o politice, sociologii nebo metafyzice. Mám raději lidi než zásady a jedince bez zásad mám raději než cokoli jiného. Pověz mi ještě něco o panu Dorianu Grayovi. Jak často se s ním vídáš?“

„Denně. Byl bych nešťastný, kdybych ho denně neviděl. Je pro mě naprosto nepostradatelný.“

„To je pozoruhodné. Myslel jsem, že se jakživ nebudeš zajímat o nic jiného než o své umění.“

„Teď on pro mě znamená všechno mé umění,“ řekl malíř vážně. „Někdy si myslím, Harry, že jenom dvojí údobí mívá nějaký význam v historii světa: když se v umění objeví nové výrazové prostředky, nebo když se objeví nová osobnost, rovněž v umění. Čím byl pro Benátčany objev olejomalby, tím byla pozdnímu řeckému sochařství tvář Antinoova a tím bude jednoho dne pro mě tvář Doriana Graye. Nejen proto, že si ho maluji, že si ho kreslím, že si ho skicuji. To všechno samozřejmě dělám. Ale on pro mě znamená mnohem víc než předlohu nebo model. Nechci říci, že bych byl nespokojen s tím, co jsem podle něho udělal, nebo že oplývá takovou krásou, že ji umění nedovede vyjádřit. Není nic, co by

umění nedovedlo vyjádřit, a já vím, že práce, kterou dělám od té doby, co jsem se seznámil s Dorianem Grayem, je dobrá práce, že je to nejlepší práce v mém životě. Ale jeho osobnost na mě tak nějak pozoruhodně působí – jsem zvědav, jestli mi porozumíš –, inspiruje mě k zcela nové umělecké technice, k zcela novému stylu. Vidím všechno jinak, o všem jinak přemýšlím. Umím teď přetvářet život způsobem, který mi předtím zůstával utajen. ‚Sen o krásných tvarech ve dnech přemýšlení o obsahu,‘ kdo jen to řekl? Už ani nevím... Ale to je pro mě Dorian Gray. Pouhá viditelná přítomnost toho hochy – připadá mi totiž o málo starší než hoch, ačkoli je mu ve skutečnosti dvacet pryč –, jeho pouhá viditelná přítomnost... ach, rád bych věděl, jestli si dovedeš představit všechno, co to znamená. Nevědomky mi vyvolává před očima obrysy nějaké nové svěží školy, školy, jež má mít v sobě všechnu vášnivost romantického ducha, všechnu dokonalost ducha řeckého. Soulad duše a těla – co je v tom všechno skryto! My jsme v tom svém šílenství ty dva pojmy od sebe oddělili a vynalezli jsme realismus, který je vulgární, a ideály, které jsou prázdné. Harry, kdybys jen věděl, co pro mě znamená Dorian Gray! Vzpomínáš si na tu mou krajinku, za kterou mi Agnew nabízel tak ohromnou částku, ale kterou bych nedal ani za nic? Je to jedna z nejlepších věcí, které jsem kdy vytvořil. A proč je taková? Protože když jsem ji maloval, seděl vedle mne Dorian Gray. Vyzařoval z něho jakýsi pronikavý vliv, a já po prvé viděl v obyčejné lesní scénérii zázrak, který jsem v ní vždycky hledal, ale nikdy nenacházel.“

„Basile, to je úžasné! Musím Dorianu Graye vidět.“

Hallward se zvedl z lavičky a začal se procházet sem a tam po zahradě. Za chvíli se vrátil. „Harry,“ řekl, „Dorian Gray je pro mě pouze umělecký námět. Ty bys v něm třeba neviděl pranic. Já v něm vidím všecko. Nikdy není v mém díle přítomen víc, než

když v něm není žádná z jeho podob. Je, jak říkám, spíš podnětem k nové umělecké technice. Objevuji ho v křivkách jistých linií, v líbeznosti a v jemných odstínech jistých barev. To je všechno.“

„Tak proč nedáš jeho portrét na výstavu?“ ptal se lord Henry.

„Protože, aniž jsem to měl v úmyslu, jsem do něho tak trochu vložil výraz všeho toho zvláštního uměleckého zbožňování, o němž jemu samému nemíním samozřejmě nic říci. Neví o něm nic. A nikdy se o něm nic nedoví. Ale lidé by to mohli vytušit. A já nehodlám obnažit své nitro před jejich mělkými, slídivými zraky. Nikdy jim nedám srdce pod drobnohled. V tom portrétu jsem příliš zobrazil sám sebe, Harry, příliš sám sebe.“

„Básníci nejsou tak úzkostliví jako ty. Ti vědí, jak se dá vášně výhodně zveřejnit. Zlomené srdce dosáhne dneska mnoha vydání.“

„Proto taky nemám básníky rád,“ řekl Hallward. „Umělec má tvořit krásné věci, ale neměl by do nich vkládat nic ze svého vlastního života. Žijeme ve věku, kdy se lidé dívají na umění, jako kdyby bylo stvořeno jen pro jistou formu autobiografie. Vytratil se nám abstraktní smysl krásy. Jednoho dne ukáži světu, jaký ten smysl je. A proto nesmí svět nikdy vidět portrét Doriana Graye.“

„Myslím, že děláš chybu, Basile, ale nebudu s tebou o tom diskutovat. Jenom lidé, kteří jsou s rozumem v koncích, pořád o něčem diskutují. Ale pověz mi, má tě Dorian Gray hodně rád?“

Malíř několik okamžiků uvažoval. „Rád mě má,“ odpověděl po chvíli, „vím, že mě má rád. Strašně mu ovšem lichoťím. Působí mi zvláštní radost říkat mu věci, o kterých vím, že jich budu jednou litovat. Zpravidla je ke mně velmi milý. Sedáváme v ateliéru a povídáme si o tisícerých věcech. Tu a tam však bývá hrozně bezohledný a s velkým potěšením, jak se zdá, mi ubližuje. A to pak cítím, Harry, že jsem celou svou duši věnoval člověku, který

s ní jedná, jako by to byla květina na klopou, drobná ozdoba, která lahodí jeho sebelásce, okrasa pro jeden letní den.“

„V létě dny tak rychle neprchají, Basile,“ řekl lord Henry. „Možná, že on tebe omrzí dřív než ty jeho. Je smutné si to připomínat, ale duch má beze sporu delší trvání než krása. Tím také lze vysvětlit, proč se tolik namáháme být tak přehnaně vzdělaní. V tom zuřivém boji o pouhé bytí toužíme mít v sobě něco, co nepomíjí, a proto si plníme hlavu veteší a fakty a bláhově doufáme, že tak se tu udržíme. Dokonale poučený člověk – to je moderní ideál. Ale hlava dokonale poučeného člověka, to je něco strašného. To je takový starožitnický krám, samá obludnost a samý prach, a každý předmět je tam oceněn vysoko nad svou hodnotu. Ale ať tak, či onak, já myslím, že on tebe omrzí první. Jednoho krásného dne se na svého přítele zadíváš a najednou ti bude připadat tak nějak špatně nakreslený nebo se ti nebude líbit některý jeho barevný odstín nebo něco takového. A zahrneš ho v duchu trpkými výčitkami a budeš si vážně myslet, že se k tobě zachoval velmi špatně. Až přijde příště, budeš naprosto chladný a lhostejný. A to bude velká škoda, protože tě to změní. To, cos mi vyprávěl, je učiněný románek, umělecký románek dalo by se říci, ale to nejhorší na románcích jakéhokoli druhu je, že jsme po nich tak neromantičtí.“

„Nemluv tak, Harry. Dorian Gray mě bude ovládat, dokud budu živ. Ty se nemůžeš vcítit do toho, co cítím já, ty jsi příliš přelétavý.“

„Ach, můj milý Basile, právě proto se do toho mohu vcítit. Věrní znají jen ty otřepané stránky lásky. Ale milostné tragédie, ty znají právě nevěrníci.“ A lord Harry rozškrtl zápalku o úhlednou stříbrnou krabičku a začal kouřit cigaretu se sebevědomým a spokojeným výrazem, jako kdyby byl shrnul celý svět do jediné věty. V zeleně nalakovaném listí břechtanu harašili švitořící vrabci a modré stíny obláček se honily v trávě jako vlaštovky. Jak příjem-

ně je v té zahradě! A jak rozkošná jsou citová vzrušení druhých lidí! Mnohem rozkošnější než jejich myšlenky, napadlo ho. Vlastní nitro a vášně přátel – to je to, co nás v životě okouzluje. S tichým obveselením si představoval tu nudnou svačinu, kterou zmeškal, že se tak dlouho zdržel u Basila Hallwarda. Kdyby byl šel k tetě, byl by se tam určitě setkal s lordem Goodbodym a bylo by se hovořilo jen a jen o vykrmování chudiny a o nezbytnosti vzorných činžáků. Příslušníci každé třídy by byli kázali o důležitosti ctností, jež ve svém vlastním životě nemají zapotřebí pěstovat; bohatí by byli mluvili o hodnotách spořivosti a leniví by se byli rozplývali výmluvností o důstojnosti práce. Je milé, že tomu všemu unikl. A jak myslil na tetu, najednou jako by ho něco napadlo. Otočil se k Hallwardovi a řekl: „Milý příteli, teď jsem si zrovna vzpomněl.“

„Nač, Harry?“

„Kde jsem slyšel jméno Doriana Graye.“

„Kde to bylo?“ ptal se Hallward a trochu se zakabonil.

„Netvař se tak rozzlobeně, Basile. Bylo to u mé tety, u lady Agáty. Povídala mi, že objevila báječného mladého muže, který jí bude pomáhat ve čtvrtích chudiny, a že se jmenuje Dorian Gray. Musím však konstatovat, že mi vůbec neřekla, jak je vzhledný. Ženy nedovedou ocenit dobrý vzhled, aspoň počestné ženy to nedovedou. Teta mi řekla, že je velmi vážný a že má krásnou povahu. A tak jsem hned v duchu viděl obrýlené stvoření se zplihlými vlasy, hrozně pihovaté a ťapající na ohromných nohou. To jsem měl vědět, že je to tvůj přítel!“

„Jsem velmi rád, žes to nevěděl, Harry.“

„Proč?“

„Nechci, aby ses s ním setkal.“

„Ty nechceš, abych se s ním setkal?“

„Ne.“

„Pan Dorian Gray je v ateliéru, pane,“ pravil komorník, vstupující do zahrady.

„Teď mě představit musíš,“ řekl lord Henry se smíchem.

Malíř se obrátil k sluhovi, který tu stál a pomrkával ve slunečním světle. „Požádejte pana Graye, aby počkal, Parkere. Že přijdu za okamžik.“ Sluha se uklonil a vrátil se po pěšině.

Basil se zahleděl na lorda Henryho. „Dorian Gray je můj nejdražší přítel,“ řekl. „Má prostou a krásnou povahu. Tvoje teta ti o něm řekla pravdu. Nezkaz ho. Nesnaž se ho ovlivnit. Tvůj vliv by byl špatný. Svět je veliký a je v něm plno skvělých lidí. Neodved mi tedy jedinou bytost, které moje umění vděčí za veškeré kouzlo, jež v něm je. Můj život umělce na něm závisí. Nezapomeň, Harry, důvěřuji ti.“ Mluvil velmi zvolna a zdálo se, že se ta slova z něho derou téměř proti jeho vůli.

„Co to říkáš za nesmysl!“ řekl lord Henry s úsměvem, a uchopiv Hallwarda pod paží, téměř ho vlekl do domu.

Kapitola II

Když tam vstoupili, spatřili Doriana Graye. Seděl u piana, zády k nim, a listoval ve svazku Schumannových Lesních scén. „Tohle mi musíte půjčit, Basile,“ zvolal. „To se chci naučit. Je to úžasně půvabné.“

„Záleží jen na tom, jak mi dnes budete stát modelem, Doriane.“

„Ach, toho stání už mám dost a žádný svůj portrét v životní velikosti nechci,“ odvětil chlapec, otáčeje se umíněně a rozdurděně na kulaté stoličce. Když uviděl lorda Henryho, na okamžik se mu zbarvily líce slabým ruměncem a vyskočil. „Promiňte, Basile, nevěděl jsem, že u vás někdo je.“

„To je lord Henry Wotton, Doriane, můj starý přítel z Oxfordu. Zrovna jsem mu říkal, jaký jste výtečný model, a vy jste to teď všechno pokazil.“

„Ale nepokazil jste mou radost z našeho setkání, pane Grayi,“ řekl lord Henry; vykročil k němu a podal mu ruku. „Má teta mi o vás často povídá. Jste jeden z jejích oblíbenců a bojím se, že taky jedna z jejích obětí.“

„Teď právě jsem u lady Agáty zapsán v černé knize,“ odvětil Dorian s komicky zkroušeným výrazem. „Slíbil jsem jí, že s ní minulé úterý půjdu do klubu ve Whitechapellu, a skutečně jsem na to dočista zapomněl. Měli jsme tam spolu zahrát duetko, dokonce snad tři duetka. Nevím, co mi řekne. Příliš se bojím, tak k ní ani nejdu.“

„Ó, já vás s tetou usmírím. Je vám velice oddána. A že jste tam nebyl, to myslím nikterak nevdává. Posluchači si pravděpodobně stejně mysleli, že se hraje duetko. Když si teta Agáta sedne k pianu, nadělá rámusu za dva.“

„Jste k ní strašně krutý. A mně taky zrovna nelichotíte,“ odvětil Dorian se smíchem.

Lord Henry se na něho díval. Ano, vskutku je úžasně sličný s těmi jemně vykrojenými nachovými rty, s těma přímýma modrýma očima, s těmi zvlněnými zlatými vlasy. Má v obličejí cosi, co k němu okamžitě probouzí důvěru. Má v něm všecku upřímnost mládí, stejně jako všecku jeho vášnivou cudnost. Člověk cítí, že ten hoch zůstal světem nepošpiněn. Není divu, že ho Basil Hallward zbožňuje.

„Vy jste příliš půvabný, abyste se věnoval filantropii, pane Grayi, přespříliš půvabný.“ A lord Henry se natáhl na divan a otevřel své cigaretové pouzdro.

Malíř zatím pilně míchal barvy a připravoval si štětky. Vypadal ustaraně, a když zaslechl poslední poznámku lorda Henryho, pohlédl na něho, okamžik uvažoval a pak řekl: „Harry, chci ten obraz dneska dokončit. Považoval bys to za hrozně nezdořilé, kdybych tě poprosil, abys odešel?“

Lord Henry se usmál a podíval se na Dorianu Graye. „Mám jít, pane Grayi?“ zeptal se.

„Ach, prosím vás, nechoďte, lorde Henry. Vidím, že Basil má zase jednu mrzutou náladu. A když mrzoutí, tak ho nesnáším. A pak, chci, abyste mi řekl, proč bych se neměl věnovat filantropii.“

„Nevím, jestli vám to mám říci, pane Grayi. Je to tak nudný námět, že by se o něm mělo mluvit vážně. Ale rozhodně neodejdu, když vy jste mě požádal, abych tu zůstal. Tobě to přece doopravdy nevadí, Basile, vid' že ne? Často mi říkáš, že jsi rád, když se tvé modely mají s kým bavit.“

Hallward se kousl do rtu. „Když si to Dorian přeje, pak tu ovšem musíš zůstat. Dorianovy rozmary jsou pro každého zákonem, jen pro něho samého ne.“

Lord Henry zvedl svůj klobouk a rukavice. „Zdržuješ mě velmi naléhavě, Basile, ale já bohužel jít musím. Slíbil jsem, že se sejdu s jistým člověkem v ‚Orleansu‘. Sbohem, pane Grayi. Navštivte mě někdy v Curzon Street. V pět hodin jsem skoro vždycky připraven přijímat návštěvy. Napište mi, kdy přijdete. Bylo by mi líto, kdybyste mě nezastihl.“

„Basile!“ zvolal Dorian Gray. „Jestli lord Henry Wotton odejde, odejdu taky. Vy jakživ neotevřete ústa, když malujete, a to je příšerná nuda, stát na stupínku a snažit se vypadat příjemně. Poproste ho, ať tu zůstane. Důrazně vás o to žádám.“

„Tak zůstaň, Harry, kvůli Dorianovi a taky kvůli mně,“ řekl Hallward, zíraje upřeně na obraz. „Je to pravda. Já nikdy nemluví, když pracuji, ani nikdy neposlouchám, a to musí být pro mé nešťastné modely strašně únavné. Prosím tě, zůstaň tady.“

„Ale co ten člověk v ‚Orleansu‘?“

Malíř se zasmál. „S tím jistě nebudou žádné nesnáze. Jen se zase posad', Harry. A teď se, Doriane, postavte na stupínek a moc se mi nehýbejte a nevěnujte žádnou pozornost tomu, co říká lord Henry. Má na všechny své přátele velmi špatný vliv, jen já jsem jediná výjimka.“

Dorian Gray vystoupil s výrazem mladého řeckého mučedníka na pódium a mrzutě se zašklebil na lorda Henryho, který se mu zřejmě zalíbil. Je tak nepodobný Basilovi. Tvoří s ním rozkošný protiklad. A má takový krásný hlas. Za chvíli řekl: „Opravdu máte velmi špatný vliv, lorde Henry? Tak špatný, jak říká Basil?“

„Nic takového jako dobrý vliv neexistuje, pane Grayi. Každý vliv je nemorální – nemorální z vědeckého stanoviska.“

„Proč?“

„Protože ovlivnit někoho znamená dát mu svou vlastní duši. Ten člověk pak nemyslí svými vrozenými myšlenkami a nehoří svými

vrozenými vášněmi. Jeho ctnosti, to už nejsou jeho pravé ctnosti. Jeho hříchy – je-li vůbec něco takového jako hřích – jsou vypůjčené. Ten člověk se stává ozvěnou hudby někoho jiného, hercem role, jež nebyla napsána pro něho. Účelem života je rozvoj vlastní osobnosti. Každý z nás má dokonale uplatnit svou vlastní povahu, proto jsme na světě. Ale člověk má dneska sám ze sebe strach. Zapomněl na nejvyšší ze všech povinností, na povinnost k sobě samému. Je ovšem dobročinný; sytí hladové a odívá žebráky. Ale jeho vlastní duše je lačná a nahá. Z našeho pokolení vymizela odvaha. Možná, že jsme ji ani nikdy doopravdy neměli. Hrůza ze společnosti, což je základ mravnosti, a hrůza z Boha, což je tajemství náboženství – to dvojí nás ovládá. A přece...”

„Otočte hlavu trochu víc doprava, Doriane, buďte tak hodný,“ řekl malíř, hluboce ponořený do práce a uvědomující si jenom to, že do hochovy tváře se vloudil výraz, jaký tam dosud nikdy neviděl.

„A přece,“ pokračoval lord Henry svým hlubokým melodickým hlasem a udělal rukou ladné gesto, které bylo pro něho tak příznačné a které dělával, už když studoval v Etonu, „věřím, že kdyby aspoň jeden člověk mohl plně a cele vyžít svůj život, dát tvar každému citu, výraz každé myšlence, uskutečnění každému snu, věřím, že světu by se dostalo takového svěžího, radostného podnětu, že bychom zapomněli na všechny choroby středověku a vrátili se k helénskému ideálu – ba možná že k něčemu ještě jemnějšímu, bohatšímu, než je ideál helénský. Ale i ten nejstatečnější mezi námi má sám ze sebe strach. To, že jsme potlačili přirozenost divochů, má svou tragickou dohru v našem vlastním sebezapírání, které maří naše životy. Jsme trestáni za svá odříkání. Každý pud, který se snažíme udušit, zůstává vězet v našem vědomí a otravuje nás. A tělo stejně jednou zhřeší a vypořádá se s tím hříchem, neboť

čin je druh očištění. Potom nezbude nic než vzpomínka na rozkoš nebo přepych lítosti. Jediný způsob, jak se zbavit pokušení, je vzdát se mu. Odolejte mu a vaše duše onemocní dychtěním po tom, co si sama zakázala, toužením po tom, co prohlásily za obludné a nezákonné její obludné zákony. Bylo řečeno, že veliké světové události se odehrávají v mozku. Ale v mozku také, a jedině v mozku, se odehrávají veliké světové hříchy. I vy, pane Grayi, vy sám, s tím svým mládím, červeným jako růže, a s tím svým jinošstvím, bílým jako růže, znáte žádosti, které vás děsí, myšlenky, které vás plní hrůzou, sny za bdění i ve spánku, které, když si na ně jen vzpomenete, vám zbarví tvář studem...“

„Přestaňte,“ zakoktal Dorian Gray, „přestaňte! Celého jste mě popletl. Nevím, co říci. Jistě je na to nějaká odpověď, ale já na ni nemohu přijít. Nemluvte! Nechte mě myslet Nebo mě raději nechte, ať nemyslím.“

Skoro deset minut stál bez hnutí s pootvřenými ústy a s podivně zářícíma očima. Byl si nejasně vědom, že na něho začínají působit zcela nové vlivy. A přitom měl dojem, že vyšly z něho samého. Těch několik slov, která mu řekl Basilův přítel – slov pronesených bezpochyby namátkou a záměrně s paradoxy –, se v něm dotklo jakési tajné struny, které se dosud nedotklo nic, ale jež se teď, to cítil, chvěje a kmitá podivným tepem.

Takhle už ho vzrušila hudba. Hudba už ho zneklidnila mnohokrát. Ale hudba nemluvila zřetelně. To nebyl nový svět, spíš jen další chaos, jaký se vytváří v našem nitru. Ale slova! Pouhá slova! Jak ta jsou strašlivá! Jak jsou jasná, živoucí a krutá! Není před nimi úniku. Zdá se, že jsou schopna dát plastické tvary věcem beztvarym, že mají svou vlastní hudbu, líbeznou jako hudba violy nebo loutny. Pouhá slova! Je něco skutečnějšího než slova?

Ano, bylo toho v jeho dětství dost, co nechápal. Teď to chápe. Najednou má pro něho život ohnivé barvy. Napadlo ho, že vlastně stále krácel ohněm. Jak to, že si to neuvědomoval?

Lord Henry ho pozoroval se svým zchytralým úsměvem. Přesně znal psychologické okamžiky, kdy se nemá nic říkat. Byl pln napjatého zájmu. Ohromil ho ten nenadálý dojem, který vyvolala jeho slova, a připomínáje si jednu knihu, kterou četl, když mu bylo šestnáct, knihu, jež mu odhalila mnohé z toho, co předtím nevěděl, ptal se v duchu, zda Dorian Gray teď prožívá podobnou zkušenost. Vystřelil šíp jen tak do vzduchu. Zasáhl snad cíl? Jak je ten jinoch okouzlující!

Hallward stále maloval těmi svými úžasně smělými tahy, v nichž byla ta pravá uhlazenost a dokonalá jemnost, jakou vnáší do umění určitě jen síla. Neuvědomoval si ani, že nastalo ticho.

„Basile, už mě unavuje takhle stát,“ zvolal náhle Dorian Gray. „Musím si jít sednout do zahrady. Tady je k zalknutí.“

„Promiňte, milý příteli. Když maluji, nedovedu myslet na nic jiného. Ale jakživ jste nebyl takhle dobrým modelem. Stál jste naprosto klidně. A já zachytil výraz, který jsem chtěl – ta pootevřená ústa a ten jas v očích. Nevím, co vám Harry povídal, ale určitě dokázal, že jste se tvářil báječně. Asi vám skládal poklony. Nesmíte mu věřit ani slovo.“

„Poklony mi rozhodně neskládal. Snad právě proto nevěřím ničemu z toho, co říkal.“

„Všemu tomu věříte, víte to dobře,“ řekl lord Henry, dívaje se na něho svýma zasněnýma, unavenýma očima. „Půjdu s vámi do zahrady. V ateliéru je příšerné vedro. Basile, nabídní nám něco ledového k pití, něco, v čem by byly jahody.“

„Ale ovšem, Harry. Jenom zazvoň, a až přijde Parker, já už mu řeknu, co si přejete. Musím propracovat pozadí, a tak za vámi

přijdu až za chvíli. Nezdržuj Doriana příliš dlouho. Nikdy se mi tak dobře nemalovalo jako dnes. Tohle bude můj mistrovský kus. Už teď je to můj mistrovský kus.“

Lord Henry vyšel do zahrady a zastihl Doriana Graye, jak noří obličej do velkého chladného hroznu šeríku a vdechuje horečně jeho vůni, jako kdyby to bylo víno. Došel až k němu a položil mu ruku na rameno. „Dobře děláte,“ řekl. „Duši dovedou vyléčit jenom smysly, zrovna tak jako smysly dovede vyléčit jenom duše.“

Chlapec sebou trhl a ucouvl. Neměl nic na hlavě a listí mu zpřeházelo vzpurné kadeře a pocuchalo všechna jejich nazlátlá vlákna. V očích měl polekaný výraz, takový, jaký lidé mají, když je někdo znenadání probudí. Jemně utvářené chřípí se mu chvělo a jakýsi skrytý nerv zaškubal jeho nachovými rty, takže se roztrásl.

„Ano,“ pokračoval lord Henry, „to je jedno z velkých tajemství života – léčení duše skrze smysly a léčení smyslů skrze duši. Vy jste podivuhodné stvoření. Víte víc, než si myslíte, ale víte méně, než si přejete vědět.“

Dorian Gray se zamračil a odvrátil hlavu. Nemohl si pomoci, ten vysoký, ladný mladý muž, který stál vedle něho, se mu líbil. Ten romantický obličej s olivovou pletí a omrzelým výrazem probouzel jeho zájem. Ten hluboký, unylý hlas měl v sobě cosi úžasně podmanivého. Ty chladné, bílé ruce, připomínající květiny, měly zvláštní půvab. Pohybovaly se při hovoru jakoby podle hudby a zdálo se, že mají svou vlastní řeč. Ale Dorian z něho pocítoval strach a styděl se za ten strach. Proč bylo souzeno, aby mu jeho vlastní nitro odhalil cizí člověk? Basila Hallwarda zná už celé měsíce, ale jeho přátelství ho nikterak nezměnilo. A teď najednou vstoupil do jeho života někdo, kdo mu, jak se zdá, objasnil tajemství života. Ale z čeho to má vlastně strach? Není přece školáček nebo děvče. Nemá smysl se bát.

„Pojďme si sednout do stínu,“ řekl lord Henry. „Parker už přinesl nápoje, a jestli zůstanete ještě chvíli v téhle výhni, tuze vás to poškodí a Basil vás už nebude nikdy malovat. Vy si vážně nesmíte dovolit opálení. Vám by to neslušelo.“

„Co na tom záleží?“ řekl Dorian Gray se smíchem a usedl na lavičku na konci zahrady.

„Vám by na tom mělo záležet, pane Grayi.“

„Proč?“

„Protože jste přenádherně mlád a mládí je jediný cenný majetek.“

„Nikterak to nepociťuji, lorde Henry.“

„Ne, teď to nepociťujete. Ale jednoho dne, až budete starý a vrásčitý a ošklivý, až vám myšlení vryje do čela rýhy a vášně vám popálí rty ohavnými plameny, pak to pocítíte strašlivě. Teď, ať přijдете kamkoli, všude lidi okouzluje. Ale bude tomu tak vždycky...? Máte podivuhodně krásnou tvář, pane Grayi. Nemračte se, máte. A krása je jednou z podob ducha – je dokonce vznešenější než duch, neboť nepotřebuje vysvětlování. Patří mezi nádherné skutečnosti světa, jako je sluneční svit nebo jarní čas nebo odraz té stříbrné ulity, které říkáme luna, v temných vodách. Nelze ji brát v pochybnost, má své božské právo na svrchovanost. Z těch, v nichž přebývá, dělá knížata. Vy se usmíváte? Ach, až ji ztratíte, to se nebudete usmívat... Lidé někdy říkají, že krása je jenom povrch. Možná, že tomu tak je. Ale rozhodně není tak povrchní jako myšlení. Pro mě je krása div všech divů. Jen mělcí lidé neposuzují podle vzhledu. Skutečné tajemství života je v tom, co vidíme, ne v tom, co nevidíme... Ano, pane Grayi, k vám byli bohové štědrí. Ale co bohové dávají, to zase rychle berou. Máte jen pár let, abyste žil doopravdy, dokonale a plně. Až vám prchne mládí, vaše krása prchne s ním, a pak najednou zjistíte, že pro vás už není žádných vítězství, nebo se budete muset spokojit s těmi ubohoučkými vítězstvími,

kteřá při vzpomínkách na minulost jsou ještě trpčí než porážky. Každý měsíc, jak prchá, unáší vás blíží k něčemu hrůznému. Čas na vás žárlí a bojuje proti vašim lilím a vašim růžím. Zežloutnete, tváře se vám propadnou, z očí vám zmizí lesk. Budete hrozně trpět... Ach, uplatňujte své mládí, dokud je máte. Nepromarněte zlato svých dní tím, že byste naslouchal nudným lidem, že byste se pokoušel napravit někoho, kdo beznadějně zklamal, nebo že byste rozdával svůj život nevzdělančům, prostáčkům a nevychovančům. To jsou právě ty nezdravé snahy, ty falešné ideály našeho věku. Žijte! Žijte ten báječný život, který v sobě máte! Hleďte, ať o nic nepřijdete. Neustále vyhledávejte nové vzruchy. Ničeho se nebojte... Nový hédonismus - ten naše století potřebuje. A vy byste mohl být jeho viditelným symbolem. Není nic, co byste vy se svým zjevem nedokázal. Svět patří vám - na nějaký čas... Hned jak jsem se s vámi setkal, viděl jsem, že si vůbec neuvědomujete, co vlastně jste, čím byste vlastně mohl být. Tolika věcmi jste mě okouzlit, že jsem cítil, že vám musím o vás něco říci. Napadlo mě, jak by to bylo tragické, kdybyste přišel nazmar. Vždyť vaše mládí potrvá tak krátce, tak krátce. Obyčejná kvítka na stráních zvadnou, ale rozkvetou znovu. Tady ten čilimník bude v příštím červnu stejně žlutý, jako je teď. Do měsíce dostane tenhle plamének purpurové hvězdy. A zelená noc jeho listů bude ty hvězdy mít rok co rok. Ale my své mládí nedostaneme zpátky nikdy. Tep radosti, který v nás buší ve dvaceti letech, zleniví. Údy nám ochabnou, smysly začnou práchnivět. Zvrhneme se v ohyzdné panáky, pronásledované vzpomínkami na vášně, z kterých jsme měli příliš velký strach, a na znamenitá pokušení, jimž jsme neměli odvahu se vzdát. Mládí! Nic na světě nemá cenu, jenom mládí.“

Dorian Gray naslouchal s rozevřenýma očima a žasl. Snítka šeríku mu vypadla z ruky na písek. Přilétla chlupatá včela a chvíli

kolem ní bzučela. Pak po té oblé báni složené z drobných hvězdiček začala putovat. Dorian ji pozoroval s tím zvláštním zaujetím pro věci bezvýznamné, jež se snažíme v sobě vyvolat, když máme strach z něčeho vysoce závažného nebo když nás vzrušil nějaký nový cit, pro nějž nenalézáme výraz, nebo když nějaká myšlenka, jež nás děsí, nám znenadání oblehne vědomí a volá na nás, abychom se vzdali. Po chvíli včela odlétla. Dorian ji viděl, jak leze do skvrnité trubky nachového svlačce. Květ jako by se zachvěl a pak se mírně rozkolébal.

Náhle se ve dveřích ateliéru objevil malíř a několikrát za sebou na ně zakýval, aby šli dovnitř. Podívali se na sebe a usmáli se.

„Čekám!“ volal malíř. „Tak už pojdte! Je dokonalé světlo. Pití si můžete vzít s sebou.“

Zvedli se a loudali se spolu pěšinou. Zatřepotali se kolem nich zelenobílí motýli a na hrušni v koutě zahrady se rozezpíval drozd.

„Vy jste rád, že jste se se mnou seznámil, pane Grayi,“ řekl lord Henry, hledě na něho.

„Ano, teď jsem rád. Jen jestli budu vždycky rád.“

„Vždycky! To je strašlivé slovo. Zamrazí mě, když je slyším. Tuze rády ho užívají ženy. Ženy zkazí každý milostný románěk tím, že se snaží, aby trval provždycky. Vždyť to slovo nemá žádný význam. Mezi rozmarem a láskou na celý život je jen jediný rozdíl: že rozmar trvá o trochu déle.“

Když vstoupili do ateliéru, položil Dorian Gray lordu Henrymu ruku na rameno. „V tom případě nechtě je naše přátelství jenom rozmar,“ zašeptal a začervenel se nad vlastní smělostí. Pak vystoupil na stupínek a postavil se zase jako prve.

Lord Henry se zabořil do rozložitě proutěné lenošky a pozoroval ho. Tření a úhozy štětce o plátno byly jediné zvuky, jež rušily ticho, až na občasné okamžiky, kdy Hallward ustoupil dozadu, aby

se podíval na své dílo z větší vzdálenosti. V šikmých paprscích, jež se linuly otevřenými dveřmi, tančil prach a byl zlatý. Nade vším jako by se vznášel těžký pach růží.

Asi po čtvrthodince přestal Hallward malovat, zadíval se dlouze na Doriana Graye a pak dlouze na obraz, okusoval konec jednoho ze svých velikých štětců a vraštil čelo. „Úplně hotovo,“ řekl posléze, sehnul se a do levého rohu plátna vepsal dlouhými rumělkovými písmeny své jméno.

Lord Henry k němu přistoupil a prohlížel si obraz. Bylo to vskutku znamenité umělecké dílo a stejně znamenitá byla podoba.

„Vřele ti blahopřeji, kamaráde,“ řekl lord Henry. „To je nejdokonalější portrét moderní doby. Pojdte sem, pane Grayi, a podívejte se na sebe.“

Chlapec sebou trhl, jako by se probudil z nějakého snu. „Opravdu je to hotovo?“ zašeptal a seskočil ze stupínku.

„Úplně hotovo,“ řekl malíř. „Dneska jste stál skvěle. Jsem vám hrozně zavázán.“

„To je jen a jen moje zásluha,“ vpadl mu do řeči lord Henry. „Vidíte, pane Grayi?“

Dorian neodpověděl. Přešel lhostejně k obrazu a otočil se k němu tváří. Když ho spatřil, ucouvl a líce mu na okamžik zahořely potěšením. Do očí se mu vloudil radostný výraz, jako kdyby sám sebe po prvé poznal. Stál tu v údivu a bez hnutí, nejasně slyšel, že Hallward na něho mluví, ale smysl slov mu unikal. Vnímal svou vlastní krásu jako nenadálé zjevení. Dosud si ji nikdy neuvědomil. Poklony Basila Hallwarda mu připadaly jen jako milé přátelské nadsázky. Naslouchal jim, smál se jim a zapomínal na ně. Neměly na něho vliv. Pak přišel lord Henry Wotton se svým podivným chvalozpěvem na mládí a se strašnou výstrahou, jak je to mládí krátké. To ho před chvílí vzrušilo a teď, když tu stál a zíral na odraz vlastních půvabů,

blesklo mu hlavou, jak dokonale pravdivé bylo to líčení. Ano, přijde den, kdy bude mít obličej vrásčitý a scvrklý, oči mdlé a bezbarvé, postavu neladnou a znetvořenou. Ten nach mu ze rtů vyprchá a to zlato z vlasů se mu vytratí. Život, který v něm má zformovat duši, mu zničí tělo. Bude hrůzný, ohyzdný a těžkopádný.

Když na to pomyslel, projel jím jako nůž ostrý náraz bolesti a rozechvěl všechny jeho jemné nervy. Oči mu ztemněly do ametystova a pokryly se mlhou slz. Měl pocit, jako by se mu na srdce položila ruka z ledu.

„Vám se to nelíbí?“ řekl posléze Hallward, trochu popuzen chlapcovým mlčením, jehož význam nechápal.

„Ovšemže se mu to líbí,“ řekl lord Henry. „Komu by se to nelíbilo? Je to jedna z nejúžasnějších věcí v moderním umění. Dám ti všechno, co by sis za to rád řekl. Musím to mít.“

„To není můj majetek, Harry.“

„A čím je to majetek?“

„Dorianův, samozřejmě,“ odvětil malíř.

„Ten chlapec má ale štěstí!“

„Jak je to smutné!“ šeptal Dorian Gray, stále upíraje oči na svůj portrét. „Jak je to smutné! Já budu jednou starý, strašný, příšerný. Ale tenhle obraz zůstane vždycky mladý. Nikdy nebude starší než v tomto paměťhodném červnovém dni... Kdyby to tak mohlo být opačně! Kdybych tak já mohl zůstat vždycky mladý a stárnout mohl ten obraz! Za to - za to bych dal všechno! Ano, na celém světě není pranic, co bych za to nedal. Dal bych za to svou vlastní duši.“

„Tobě by se to asi sotva zamlouvalo, kdyby to bylo takhle zařízeno, Basile,“ zvolal se smíchem lord Henry. „To by byla pěkná pohroma pro tvé dílo.“

„Proti tomu bych velmi ostře protestoval,“ řekl Hallward.

Dorian Gray se otočil a podíval se na něho. „To si dovedu představit, že vy byste protestoval, Basile. Vy máte raději své umění než své přátele. Já pro vás nejsem nic víc než nějaká zelená bronzová soška. Ba řekl bych, že ani tolik ne.“

Malíř jen užasle zíral. To přece není Dorian, takhle nikdy nemluvil! Co se to stalo? Vypadá opravdu rozzlobeně. Obličej má rozpálený a tváře mu jen hoří.

„Ano,“ pokračoval hoch, „znamenám pro vás míň než ten váš Hermes ze slonoviny, nebo váš stříbrný faun. Ti se vám budou líbit vždycky. Ale jak dlouho se vám budu líbit já? Bezpochyby jen do chvíle, než se mi objeví první vráska. Já vím, teď to vím, že když člověk přijde o svůj pěkný vzhled, ať už záleží v čemkoli, přijde o všechno. Váš obraz mě o tom poučil. Lord Henry Wotton má naprosto pravdu. Mládí je jediný cenný majetek. Až zjistím, že stárnu, zabiju se.“

Hallward zbledl a uchopil ho za ruku. „Doriane! Doriane!“ volal. „Takhle nemluvte! Jakživ jsem neměl takového přítele a jakživ druhého takového nebudu mít. Přece nebudete žárlit na věci hmotné – vy, který jste ušlechtilější než kterákoli z nich!“

„Žárlím na všechno, co má krásu, která neumírá. Žárlím na ten portrét, který jste mi namaloval. Proč ten si uchová to, co já musím ztratit? Každíčkový prchající okamžik mne o něco obírá a jemu něco dává. Ach, kdyby to tak mohlo být opačně! Kdyby se mohl měnit ten obraz a já mohl být pořád takový, jaký jsem teď! Proč jste to namaloval? Vždyť se mi to jednou vysměje – příšerně se mi to vysměje!“ Oči se mu zalily horkými slzami. Vytrhl se Basilovi, vrhl se na divan a skryl obličej do podušek, jako kdyby se modlil.

„To je tvoje dílo, Harry,“ řekl trpce malíř.

Lord Henry pokrčil rameny. „Tohle je ten pravý Dorian Gray. Toť vše.“

„Ne, není.“

„Když není, tak co s tím já mám společného?“

„Měl jsi jít pryč, když jsem tě o to žádal,“ zahučel malíř.

„Zůstal jsem tady, když jsi mě o to žádal,“ zněla odpověď lorda Henryho.

„Harry, nemohu se přít hned s dvěma svými nejlepšími přáteli. Ale vy dva jste dokázali, že nenávidím nejznamenitější kus práce, jaký jsem kdy udělal, a proto ho zničím. Vždyť je to jen plátno a barva. Nepřipustím, aby zasáhl do životů nás tří a aby je rozvrátil.“

Dorian Gray zvedl zlatou hlavu z polštáře a zsinálý v tváři díval se usazenými očima na Basila, jak kráčí k dřevěnému stolku s malířským náčiním, který stál pod vysokým oknem, zastřeným záclonami. Co to tam dělá? Pátrá prsty mezi zpřeházenými cínovými tubami a uschlými štětci a něco hledá. Ano, to hledá dlouhou špachtli s tenkou čepelí z pružné oceli. Konečně ji našel. Chystá se rozřezat plátno.

S přidušeným vzlykem vyskočil chlapec z pohovky, vrhl se k Hallwardovi, vytrhl mu nůž z ruky a mrštil jím na druhý konec ateliéru. „Nedělejte to, Basile, nedělejte to,“ křičel. „To by byla vražda!“

„Jsem rád, že konečně oceňujete mou práci, Doriane,“ řekl chladně malíř, když se vzpamatoval z překvapení. „Myslel jsem, že se toho už nedočkám.“

„Jestli ji oceňuji! Jsem do ní zamilován Basile. Vždyť je to kus mé vlastní bytosti. Cítím to.“

„Nu, jakmile tedy uschnete, dostanete glazuru a rám a pošlu vás domů. A pak si můžete sám se sebou dělat, co chcete.“ Přešel místnost a zazvonil, aby přinesli čaj. „Jistě se napijete čaje, Doriane. A ty taky, Harry, vid'?' Či nestojíš o tak prostinké požitky?“

„Zbožňuji prostinké požitky,“ řekl lord Henry. „Jsou posledním útočištěm složitých povah. Ale nemám rád scény, leda na jevišti. Vy dva jste nemožní, oba dva! Rád bych věděl, kdo to definoval člověka jako živočicha rozumového. To je nejukvapenější definice, jaká kdy byla vyslovena. Člověk je všechno možné, jenom ne rozumová bytost. Mne to koneckonců těší, ale přesto bych si přál, chlapci, abyste se nehašteřili o ten obraz. Mnohem líp bys udělal, Basile, kdybys ho přenechal mně. Tenhle bláhový hoch ho nechce doopravdy a já ho doopravdy chci.“

„Jestli ho přenecháte někomu jinému než mně, Basile, nikdy vám to neodpustím,“ zvolal Dorian Gray. „A ať mi nikdo neříká bláhový hoch!“

„Víte dobře, že ten obraz je váš, Doriane. Věnoval jsem vám ho dřív, než vůbec existoval.“

„A stejně dobře víte, že se chováte trochu pošetile, pane Grayi, a že ve skutečnosti nemáte nic proti tomu, aby vám někdo připomínal, že jste neobyčejně mladý.“

„Ještě dnes ráno bych se byl proti tomu velmi ostře ohradil, lordě Henry.“

„Ach, dnes ráno! Od té doby žijete.“

Ozvalo se zaklepání na dveře a vstoupil komorník s plným čajovým podnosem, který postavil na malý japonský stolek. Zacin-kaly šálky a talířky a syčel žlábkovaný gruzínský samovar. Sluha přinesl dvě kulovité porcelánové mísy. Dorian Gray šel nalévat čaj. Oba muži se pomalu přiloudali ke stolu a dívali se, co je pod pokličkami.

„Pojďme večer do divadla,“ řekl lord Henry. „Někde určitě hrají něco pěkného. Slíbil jsem, že přijdu na večeri k ‚Whitovi‘, ale člověk, s kterým tam mám schůzku, je jenom jeden starý přítel, takže mu mohu poslat telegram, že mi není dobře nebo že nemohu přijít

kvůli schůzce, kterou jsem si smluvil později. To by, myslím, byla dost pěkná omluva, byla by překvapivě upřímná.“

„Když já si tak nerad беру frac,“ zabručel Hallward, „člověk v něm vypadá strašně.“

„Ano,“ odvětil lord Henry zasněně, „úbor devatenáctého století je ohavný. Je takový ponurý, takový skličující. Jediný barvitý prvek, který zbývá v moderním životě, je hřích.“

„Vážně nesmíš říkat takovéhle věci před Dorianem, Harry.“

„Před kterým Dorianem? Před tím, co nám nalévá čaj, nebo před tím na obraze?“

„Před žádným z nich.“

„Já bych rád šel s vámi do divadla, lorde Henry,“ řekl chlapec.

„Tak tedy půjdete. A ty půjdeš taky, Basile, vid’?“

„Já nemohu, opravdu. Raději nepůjdu. Mám spoustu práce.“

„Dobrá, tak půjdeme sami, vy a já, pane Grayi.“

„To by se mi hrozně líbilo.“

Malíř se kousl do rtů a se šálkem v ruce přešel k obrazu. „A já budu doma s tím pravým Dorianem,“ řekl smutně.

„Opravdu je to pravý Dorian?“ ptal se originál, kráčeje k obrazu. „Opravdu takhle vypadám?“

„Ano, vypadáte zrovna tak.“

„To je báječné, Basile.“

„Aspoň po vnější stránce tak vypadáte. Ale ten obraz se nikdy nezmění,“ povzdychl si Hallward. „A to už něco znamená.“

„Lidé toho nadělají s tou věrností!“ zvolal lord Henry. „Vždyť v lásce je to jen a jen otázka fyziologická. S naší vůlí to nemá pranic společného. Mladí lidé chtějí být věrní, a nejsou; a staří chtějí být nevěrní, a nemohou; více se o tom říci nedá.“

„Nechodte dnes večer do divadla, Doriane,“ řekl Hallward. „Zůstaňte tady a povečeříme spolu.“

„Nemohu, Basile.“

„Proč?“

„Protože jsem slíbil lordu Henrymu Wottonovi, že půjdu s ním.“

„Tomu se nezavděčíte, když budete dodržovat sliby. On sám je porušuje. Prosím vás, nechodte.“

Dorian Gray se zasmál a zavrtěl hlavou.

„Snažně vás prosím.“

„Musím jít, Basile,“ odvětil Dorian.

„Tak dobře,“ řekl Hallward a šel odložit svůj šálek na podnos. „Je dost pozdě, a když se máte ještě převlékat, neměli byste ztrácet čas. Sbohem, Harry. Sbohem, Doriane. Přijďte ke mně brzy. Přijďte zítra.“

„Určitě.“

„Nezapomenete, vidíte?“

„Ne, ovšemže ne,“ řekl Dorian.

„A... Harry...“

„Ano, Basile?“

„Pamatuj, oč jsem tě žádal ráno v zahradě.“

„Na to jsem už zapomněl.“

„Důvěřuji ti.“

„Kéž bych si já sám mohl důvěřovat,“ řekl lord Henry se smíchem. „Pojďte, pane Grayi, mám venku kočár, mohu vás zavést k vašemu bytu. Sbohem, Basile. Bylo to velmi zajímavé odpoledne.“

Když se za nimi zavřely dveře, sklesl malíř na pohovku a ve tváři se mu objevil bolestný výraz.

Kapitola III

Příštího dne o půl jedné loudal se lord Henry Wotton od Curzon Street k Albany; šel navštívit svého strýce lorda Fermora, bodrého, byť trochu drsného starého mládence, o kterém lidé z okolí říkali, že je sobec, protože z něho neměli žádný zvláštní prospěch, kterého však společnost považovala za člověka štědrého, protože krmil každého, kdo ho bavil. Jeho otec býval vyslancem v Madridu, když byla Isabella mladá a o Primovi se ještě nic nevědělo, ale vystoupil z diplomatických služeb v okamžiku záchvatu rozmrzelosti, když mu nenabídli vyslanecké místo v Paříži, na něž se cítil dokonale povolán pro svůj rod, pro svou indolenci, pro správnou angličtinu svých depeší a pro nestřídmou zálibu v radovánkách. Syn, jenž býval otcovým sekretářem, odstoupil zároveň se svým představeným, trochu neuváženě, jak se tehdy soudilo, a když o několik měsíců později zdědil titul, jal se vážně studovat veliké aristokratické umění naprostého nicnedělání. Měl dva rozlehlé domy v Londýně, ale raději bydlel v nájemném bytě, protože s tím bylo méně starostí, a stravoval se většinou ve svém klubu. Trochu se zajímal o správu svých uhelných dolů ve vnitroanglických hrabstvích, omlouvaje sám sebe za toto průmyslnické zatížení tím, že má-li gentleman uhlí, poskytuje mu to výhodu, že si může dovolit zachovávat starý mrav a ve vlastním krbu pálit dříví. Politickým smýšlením byl tory, ne ovšem v době, kdy byli toryové u vesla, v kterémžto údobí jim nepokrytě spílal, že jsou banda radikálů. Byl modlou pro svého sluhu, který ho tyranizoval, a postrachem pro své příbuzné, které na oplátku tyranizoval sám. Mohla ho zplodit jenom Anglie a on o své vlasti stále říkal, že to s ní jde z kopce. Zásady měl staromódní, zato předsudky vynikající.

Když lord Henry vstoupil do pokoje, zastal strýce, jak sedí v hrubě tkané lovecké kazajce, kouří tlustý krátký doutník a bručí nad *Timesy*. „Co to, Harry?“ řekl starý pán. „Co že sis vyšel tak časně? Já myslel, že vy dandyové jakživi nevstanete před druhou a vidět že vás je až po páté.“

„Čirá příbuzenská náklonnost, ujišťuji tě, strýčku. Něco od tebe potřebuji.“

„To jistě peníze,“ řekl lord Fermor a ušklíbl se. „Tak se posad a všechno mi vypověz. Dneska si mladí lidé představují, že peníze jsou všechno.“

„Ano,“ zamručel lord Henry, urovnávaje si květinu na klopě, „a když jsou starší, tak to už vědí. Ale já nechci peníze. Ty chtějí jen lidi, kteří platí účty, strýčku, a já účty nikdy neplatím. Kapitálem mladších synů je úvěr a z toho se dá žít rozkošně. A pak, já vždycky jednám s dodavatelem lorda Dartmoora, a ti mě přirozeně nikdy neobtěžují. Co potřebuji, je informace. Nikterak důležitá informace, samozřejmě, docela zbytečná informace.“

„Nu, já ti mohu říci všechno, co je v anglické diplomatické korespondenci, Harry. Ačkoli dneska ti chlapíci píšou jen samé nesmysly. Když já byl v diplomatických službách, bylo to o mnoho lepší. Ale slyšel jsem, že dneska tam přijímají lidi na základě zkoušek. Tak co potom můžeš očekávat? Zkoušky, to je od a až do zet samý humbuk. Když je člověk gentleman, ví toho dost, a když není gentleman, tak všechno, co ví, je mu jen na škodu.“

„Pan Dorian Gray nemá nic společného s diplomatickou korespondencí, strýčku,“ řekl lord Henry unaveně.

„Pan Dorian Gray? Kdo to je?“ ptal se lord Fermor a svrástil husté bílé obočí.

„To právě jsem se přišel dovědět, strýčku. Totiž ne, já vím, kdo to je. Je to vnuk posledního lorda Kelsa. Jeho matka byla rozená

Devereuxová – lady Margaret Devereuxová. Chtěl bych, abys mi řekl něco o té jeho matce. Jak vypadala? Koho si vzala? Ty jsi za svých časů znal bezmála každého, tak jsi možná znal i ji. Seznámil jsem se s panem Grayem teprve včera, a tak se o něj ještě hodně zajímám.“

„Kelsův vnuk,“ opakoval starý pán, „Kelsův vnuk... No ovšem... jeho matku jsem znal důvěrně, byl jsem jí, tuším, na křtu. To bylo neobyčejně krásné děvče, ta Margaret Devereuxová, a všechny muže šíleně rozzuřila, protože upláchl s mladíčkem, který neměl ani vindru, s úplnou nulou, s nizoučkou šarží od pěchoty nebo s něčím takovým. Ovšem. Vzpomínám si na celou tu věc, jako by se to bylo stalo včera. Ten chudák chlapík padl v souboji, v lázních Spa, pár měsíců po svatbě. Byly kolem toho ošklivé řeči. Povídalo se, že si Kelso najal jakéhosi mizeru dobrodruha, nějakého belgického surovce, aby jeho zetě na veřejnosti urazil – zaplatil mu za to, Harry, zaplatil mu –, a že ten chlap propíchl svou oběť jako holoubě. Všecko se ututlalo, ale bůh ví, že Kelso pak nějaký čas jídal svůj řízek v klubu sám a sám. Slyšel jsem, že dceru si přivezl zpátky, ale ta s ním už jakživa nepromluvila. Ach ano, to byly zlé věci. To děvče taky umřelo, do roka. Tak ona tu zanechala syna, hledme! Na to jsem už zapomněl. Jaký je to hoch? Jestli je podobný matce, tak to musí být hezký mládenec.“

„Je velmi hezký,“ přisvědčil lord Henry.

„Doufám, že se dostane do řádných rukou,“ pokračoval stařec. „Měla by ho čekat hromada peněz, jestli ho Kelso neošidil. Jeho matka měla taky peníze. Přešly na ni všechny nemovitosti v Selby, po dědečkovi. Její dědeček nenáviděl Kelsa, považoval ho za sprostého psa. A to on byl. Jednou přijel do Madridu, když jsem tam ještě působil. Na mou duši, že jsem se za něho styděl. Královna se mne často vyptávala na toho anglického šlechtice, co se pokaždé

hádá s drožkářem o zaplacení. Udělali z toho dokonce anekdotu. Měsíc jsem se neodvážil ukázat u dvora. Doufám, že se k svému vnukovi zachoval líp než k těm kočím.“

„To nevím,“ odvětil lord Henry, „ale řekl bych, že ten hoch toho bude mít dost. Není ještě plnoletý. Že mu patří Selby, to vím, to mi říkal. A... jeho matka byla tedy velmi krásná?“

„Margaret Devereuxová, to bylo jedno z nejrozkošnějších stvoření, jež jsem kdy viděl, Harry. Co jí to u všech všudy napadlo, že se zachovala tak, jak se zachovala, to jsem nikdy nepochopil. Mohla si vzít kohokoli, koho by si byla vybrala. I Carlington byl do ní blázen. Inu, byla romantická. To byly všechny ženské v té rodině. Muži tam byli chudáčci, ale ženské, ty byly na mou duši nádherné. Carlington se k ní plazil po kolenou, sám mi to říkal, a ona se mu vysmála. A to tenkrát nebylo v celém Londýně děvče, které by za ním nepálilo. Mimochodem, Harry, když už mluvíme o hloupých svatbách, co mi to tvůj otec povídal za nesmysl, že si Dartmoor chce vzít nějakou Američanku? Copak anglická děvčata pro něho nejsou dost dobrá?“

„Teď je dost v módě brát si Američanky, strýčku.“

„Já sázím na Angličanky, proti celému světu, Harry,“ řekl lord Fermor a udeřil pěstí do stolu.

„Favoritkami jsou Američanky.“

„Prý moc nevydrží,“ zabručel strýc.

„Dlouhá dráha je vyčerpává, ale v překážkovém běhu jsou užasně. Berou všechno letem. Myslím, že Dartmoor nemá žádnou šanci.“

„Jaké má rodiče?“ zamručel starý pán. „Má vůbec nějaké?“

Lord Henry potřásl hlavou. „Američanky zatajují své rodiče zrovna tak chytře, jako Angličanky zatajují svou minulost,“ řekl a zvedl se k odchodu.

„Mají nejspíš továrnu na vepřové konzervy, ne?“

„Doufám, strýčku, už kvůli Dartmoorovi. Vepřové konzervy, to prý je nejvýnosnější podnik v Americe, hned po politice.“

„Je hezká?“

„Chová se, jako by byla krásná. To dělá většina Američanek. V tom je tajemství jejich půvabu.“

„Proč si tyhle Američanky nezůstanou ve své vlasti? Vždyť nám pořád říkají, že je to pro ženy ráj.“

„Taky že je. Právě proto všechny ženy tak nesmírně touží dostat se z něho, jako Eva,“ řekl lord Henry. „Sbohem, strýčku. Přijdu pozdě k obědu, jestli se tu ještě chvílku zdržím. Díky za informaci, kterou jsem potřeboval. Vždycky se rád dovím všechno o svých nových přátelích a nic o těch starých.“

„Kde obědváš, Harry?“

„U tety Agáty. Pozval jsem sebe a pana Graye. Je to její poslední *protégé*².“

„Hm. Řekni tetě Agátě, Harry, ať mě už neotravuje s těmi svými dobročinnými přímluvami. Už mi jdou na nervy. Prosím tě, ta dobračka si myslí, že nemám na práci nic jiného než podpisovat šeky pro její pitomé chráněnce.“

„Dobře, strýčku, řeknu jí to, ale nebude to nic platné. Lidumilové ztrácejí všechen smysl pro lidskost. To je pro ně příznačné.“

Starý pán souhlasně zamručel a zazvonil na sluhu. Lord Henry prošel nízkou arkádou do Burlington Street a zamířil k Berkeley Square.

Tak takováhle je historie původu Doriana Graye! Ačkoli ji slyšel jen v hrubých obrysech, přece jen ho vzrušila, protože dávala tušit podivné, skoro moderní milostné dobrodružství. Krásná žena

2 Chráněnc. Pozn. red.

dávající všecko v sázku pro šílenou vášeň. Pár bouřlivých týdnů štěstí, náhle přerušených ohavným úskočným zločinem. Měsíc muk bez jediného hlesu a pak dítě zrozené v zármutku. Matka smetena smrtí a chlapec ponechán samotě a tyranii starého muže, který neví, co je láska. Ano, to je nevšední pozadí. To tomu chlapci dodává zajímavosti, to jaksi zvyšuje jeho dokonalost. Za vším, co je na světě neobyčejné, vězí něco tragického. Vesmír musí mít porodní bolesti, aby mohl vykvést nejnepatrnější kvítek... A jak byl půvabný včera u večeře, když seděl proti němu v klubu, oči ohromené a rty pootevřené v bázlivé radosti, a když rudá stínítka na svíčkách zbarvovala jeho podivuhodný procítající obličej ještě sytěji do růžova! Hovořit s ním, to bylo jako hrát na nejcitlivější housle. Reagoval na každý dotyk a záchvěv smyčce... Provozovat umění ovlivňování, v tom je cosi strašně opojného. Tomu se nevyrovná žádná jiná činnost. Promítnout vlastní duši do nějakého ladného tvaru a nechat ji tam chvíli prodlévat; slyšet své vlastní intelektuální názory, jak se k nám vrací v ozvěně, navíc s hudbou vášnivosti a mládí; nechat vsáknout svou povahu do jiné, jako by to byla prolnavá tekutina nebo zvláštní voňavka; to vše skýtá opravdové potěšení – snad vůbec nejspokojivější potěšení, jaké nám zbývá v době tak sešněrované a všední, jako je doba naše, v době hrubě tělesné v požiticích a hrubě tuctové v cílech... Je to podivuhodný tvor, ten chlapec, s kterým se tak zvláštní náhodou seznámil v Basilově ateliéru, nebo by se rozhodně dal v podivuhodného tvora přetvořit. Je v něm půvab a bělostná čistota jinošství a krása, jakou nám zachovaly staré řecké mramory. Neexistuje nic, co by se z něho nedalo udělat. Lze z něho vytvořit titána nebo hračka. Jaká škoda, že taková krása je odsouzena uvadnout... A Basil? Jak ten je zajímavý z psychologického hlediska! Nový styl v umění, moderní nazírání na život, a obojí v něm tak podivně vyvolá pou-

há viditelná přítomnost někoho, kdo si to vše ani neuvědomuje. Tichá, čarovná bytost, přebývající v temných hvozdech a otevřenou krajinou probíhající neviděna, se z čista jasna ukáže, podobna lesní víle a nebojácná, protože v malířově duši, která ji hledala, procitla ta podivuhodná jasnozřivost, jíž jediné se zjevují věci podivuhodné; co se jevilo pouze v konturách a v náznaku, je náhle tak nějak zřetelné a nabývá jakési symbolické hodnoty, jako by to samo bylo jen náznakem nějaké jiné a dokonalejší podoby, jejíž přelud mění ve skutečnost; jak je to všechno zvláštní! Lord Henry si vzpomínal na něco podobného z historie. Nebyl to Plato, ten umělec v myšlení, kdo tohle první rozebral? Nebyl to Buonarroti, kdo to vtěsal do pestrých mramorů svých sonetů? Ale v našem století je to neobvyklé... Ano, pokusí se být Dorianu Grayovi tím, čím je ten chlapec, aniž si to uvědomuje, malíři, který vytvořil ten podivuhodný portrét. Bude se snažit ho ovládat – vždyť z poloviny ho už stejně ovládá. Přivlastní si tu podivuhodnou bytost. V tom synu lásky a smrti je cosi okouzujícího.

Najednou se zastavil a rozhlédl se po domech. Zjistil, že sídlo své tety už před chvílí minul, usmál se pro sebe a obrátil se. Když vstoupil do poněkud pochmurné haly, řekl mu komorník, že panstvo se už odebralo k obědu. Podal jednomu ze sluhů klobouk a hůl a vkročil do jídelny.

„Pozdě jako vždycky, Harry!“ zvolala teta, potřásajíc hlavou.

Vymyslí si obratnou omluvu, a když usedl na volné místo vedle tety, rozhlédl se, aby zjistil, kdo je přítomen. Na konci stolu se mu plaše uklonil Dorian, jemuž se do tváří vkradl radostný ruměnc. Naproti seděla vévodkyně z Harley, dáma obdivuhodně dobrosrdečná a vyrovnaná, velmi oblíbená u všech, kdo ji znali, a vyznačující se těmi rozložitými architektonickými proporcemi, které u žen, jež nejsou vévodkyněmi, popisují soudobí dějepisci

jako tělnatost. Vedle ní vpravo seděl sir Thomas Burdon, radikální poslanec, který ve veřejném životě chodil slepě za svým politickým vůdcem a v životě soukromém chodil za nejlepšími kuchaři; ve shodě s moudrým a obecně známým pravidlem večeríval totiž s toryi a smýšlel s liberály. Místo po její levici obsadil pan Erskine z Treadley, povážlivě roztomilý a kultivovaný starý pán, který si však osvojil ošklivý zlovyk, že pořád mlčel, neboť prý, jak jednou vysvětlil lady Agátě, všechno, co měl na srdci, řekl už před svým třicátým rokem. Nejbližší sousedkou lorda Henryho byla paní Vandeleurová, jedna z nejstarších tetiných přítelkyň, učiněná světice mezi ženami, ale tak příšerně neupravená, že připomínala špatně svázaný kostelní zpěvník. Na štěstí pro lorda Henryho měla vedle sebe z druhé strany lorda Faudela, vysoce inteligentní nezajímavost středního věku, suchopárnou jako ministerské prohlášení v poslanecké sněmovně; s tím rozmlouvala s nesmírnou vážností, o jaké jednou lord Henry poznamenal, že je to jediný neodpuštělný hřích, do něhož upadají všichni doopravdy hodní lidé a z něhož se nikdo z nich nikdy docela nevymaní.

„Mluvíme zrovna o chudáku Dartmoorovi, lorde Henry,“ volala vévodkyně a mile mu přes stůl kynula na pozdrav. „Myslíte, že se opravdu ožení s tou okouzlující mladou osůbkou?“

„Mám dojem, že se pevně rozhodla požádat ho o ruku, vévodkyně.“

„To je ale děsné!“ zvolala lady Agáta. „Někdo by se do toho měl přece vložit.“

„Slyšel jsem z výborného pramene, že její otec má v Americe konfekci,“ řekl sir Thomas Burdon s opovržlivým výrazem.

„Můj strýc říkal něco o továrně na vepřové konzervy, sire Thomasi.“

„Konfekci! Co je to americká konfekce?“ ptala se vévodkyně, zvedajíc v údivu své veliké ruce.

„Americké romány,“ odvětil lord Henry a vzal si kousek křepelky.

Vévodkyně se zatvářila zmateně.

„Nevšímejte si ho, drahoušku,“ zašeptala lady Agáta. „Nic z toho, co říká, nemyslí jakživ vážně.“

„Když byla Amerika objevena...,“ pravil radikální poslanec a jal se přednášet únavná fakta. Jako všichni lidé, kteří se snaží vyčerpát nějaký námět, vyčerpával posluchače. Vévodkyně si povzdychla a použila své výsady přerušit řečníka. „Propána, proč byla ta Amerika vůbec objevena!“ zvolala. „Naše dívky nemají dnes opravdu žádnou šanci. To je nesportovní.“

„Koneckonců, snad Amerika ani objevena nebyla,“ řekl pan Erskine. „Já za svou osobu bych řekl, že ji jen našli.“

„Ó, já jsem viděla exempláře jejích obyvatel,“ odvětila vévodkyně roztržitě. „A musím přiznat, že jsou většinou nadmíru pěkné. A taky se dobře oblékají. Šijí totiž všechno v Paříži. Kéž bych si to taky mohla dovolit!“

„Říká se, že hodní Američané přijdou po smrti do Paříže,“ uchichtl se sir Thomas, který měl rozsáhlou garderobu obnošeného šatstva vtipnosti.

„To se podívejme! A kam přijdou po smrti zlí Američané?“ vyvídala vévodkyně.

„Ti přijdou do Ameriky,“ zabručel lord Henry.

Sir Thomas se zakabonil. „Obávám se, že váš synovec je proti té velkolepé zemi zaujat,“ řekl lady Agátě. „Já ji celou procestoval, ve vagónech, jež mi dali k dispozici ředitelé železničních společností, kteří jsou v takových věcech nesmírně úslužní. Ujišťuji vás, že se člověk vzdělá, když navštíví Ameriku.“

„Ale to vážně musíme do Chicaga, když chceme být vzdělaní?“ zabědoval pan Erskine. „Taková cesta mě nijak neláká.“

Sir Thomas mávl rukou. „Pan Erskine z Treadley má celý svět v knihovně. My, lidé praktičtí, však raději chceme všechno vidět, ne o tom jen číst. Američané jsou nesmírně zajímaví lidé. Jsou neobyčejně rozumní. Myslím, že to je pro ně příznačné. Ano, pane Erskine, jsou to neobyčejně rozumní lidé. Ujišťuji vás, že s Američany není žádná legrace.“

„To je přílišné!“ zvolal lord Henry. „Chladnou sílu, tu ještě snesu, ale chladný rozum je zcela nesnesitelný. Užívat ho je tak nějak nesportovní. To jako kdyby vás tloukli pod intelekt.“

„Nerozumím vám,“ řekl sir Thomas a trochu zrudl.

„Já ano, lorde Henry,“ zašeptal pan Erskine s úsměvem.

„Paradoxy jsou svým způsobem moc dobrá věc...,“ pravil baronet.

„A tohle byl paradox?“ ptal se pan Erskine. „Já to tak nebral. Ale možná, že to paradox byl. Vlastně ano, mluvit v paradoxech, to znamená mluvit pravdu. Skutečnost si nejlíp ověříme, když ji necháme chodit po provaze. Základní pravdy můžeme plně zhodnotit, teprve když začnou provozovat akrobacii.“

„No tohle!“ řekla lady Agáta. „Jak vy muži diskutujete, to je něco hrozného. Jakživa nepřijdu na to, o čem vlastně mluvíte. A na tebe, Harry, se tuze zlobím. Proč se snažíš přemluvit našeho milého pana Doriana Graye, aby se mnou přestal chodit do čtvrtí chudiny? Ujišťuji tě, že jeho pomoc by tam byla neocenitelná. Moc by se jim tam líbilo, kdyby jim zahrál.“

„Já chci, aby hrál mně,“ řekl lord Henry s úsměvem a podíval se ke konci stolu, odkud zachytil v odpověď jasný pohled.

„Ale oni jsou tak nešťastní v tom Whitechapele,“ naléhala lady Agáta.

„Pro všechno mohu mít porozumění, jenom ne pro utrpení,“ řekl lord Henry a pokrčil rameny. „Pro to mít porozumění nemohu. Je příliš ošklivé, příliš děsivé, příliš skličující. V tom moderním porozumění pro bolest je něco strašně chorobného. Porozumění bychom měli mít pro barevnost života, pro jeho krásu, pro jeho radosti, čím méně se mluví o životních strastech, tím lépe.“

„Naše periférie je však přece velmi závažný problém,“ poznamenal sir Thomas a vážně zakýval hlavou.

„Ovšem,“ odvětil mladý lord. „Je to problém otroctví, a my se ho snažíme rozřešit tím, že ty otroky bavíme.“

Politik se na něho ostře zadíval. „Co by se tedy podle vás mělo změnit?“ ptal se.

Lord Henry se zasmál. „Já si nepřeji změnit v Anglii nic, leda počasí,“ odvětil. „Docela se spokojím s filozofickým rozjímáním. Ale poněvadž se devatenácté století dostalo na mizinu tím, jak přehnaně mrhalo porozuměním, navrhol bych obrátit se na vědu, aby nás zrestaurovala. Citové vzněty mají tu výhodu, že nás svádějí z přímé cesty, a věda má zase tu výhodu, že v nás nevzněcuje žádný cit.“

„Ale máme přece tak vysoce zodpovědné úkoly,“ nadhodila bojácně paní Vandeleurová.

„Strašně zodpovědné,“ přizvukovala lady Agáta.

Lord Henry vzhlédl k panu Erskinovi. „Lidstvo bere samo sebe příliš vážně. To je základní hřích světa. Kdyby se byl jeskynný člověk uměl smát, byla by se historie vyvíjela docela jinak.“

„Vy dovedete člověka doopravdy utěšit,“ zatrylkovala vévodkyně. „Mám vždycky tuze provinilý pocit, když přijdu na návštěvu k vaší tetě, protože já se o ty čtvrti chudiny vůbec nezajímám. Ale teď se jí budu moci podívat do tváře a nebudu se muset červenat.“

„Ženám to sluší, když se červenají, vévodkyně,“ poznamenal lord Henry.

„Jen když jsou mladé,“ odvětila. „Když se červená taková stařena jako já, je to tuze špatné znamení. Ach, lorde Henry, nemohl byste mi poradit, jak znovu omládnout?“

Lord Henry okamžik přemýšlel. „Vzpomínáte si na nějaký velkánský omyl, který jste udělala v mladém věku, vévodkyně?“ ptal se, dívaje se na ni přes stůl.

„Na spoustu, bohužel,“ zvolala.

„Tak je všechny udělejte znova,“ řekl vážně. „Kdo chce získat zpátky mládí, ať si prostě zopakuje všechny své pošetilosti.“

„Roztomilá teorie!“ zajásala. „Musím ji zkusit v praxi.“

„Nebezpečná teorie!“ vyklouzlo z tenkých rtů sira Thomase. Lady Agáta vrtěla hlavou, ale přece jen ji to pobavilo. Pan Erskine jen naslouchal.

„Ano,“ pokračoval lord Henry, „to je jedno z největších tajemství života. Dneska spousta lidí umírá na chronický zdravý rozum, a když je už pozdě, pak teprve přijdou na to, že to jediné, čeho člověk nikdy nelituje, jsou vlastní chyby.“

Kolem stolu se rozletěl smích.

Lord Henry si s tím nápadem začal úmyslně pohrávat; vyhazoval jej do vzduchu a přetvářel jej; nechal jej unikat a zase se ho zmocňoval; rozehrával jej duhovými barvami fantazie a dával mu křídla paradoxu. Jak mluvil a mluvil, vznesla se chvála bláznovství až do oblasti filozofie, a sama filozofie omládlá, chytila se šílené hudby rozkoše a v rouchu potřísněném vínem a s břechtanovým věncem, jak bylo možno si představit, roztančila se jako bakchantka po návrších života, vysmívajíc se neohrabanému Silénovi, že je střízlivý. Skutečnosti před ní prchaly jako poděšené lesní tvorové. Bílýma nohama šlapala v ohromném vinném lisu, na jakém sedí

moudrý Omar, až jí vzkypělá šťáva z hroznů stoupala záplavou purpurových bublin kolem nahých údů či se vzdouvala rudou pěnou po černých, strmých a orosených stěnách kádě. Byla to podivuhodná improvizace. Lord Henry cítil, že Dorian Gray na něho upírá oči, a vědomí, že má mezi posluchači někoho, jehož povahu si přeje podmanit, ostřílo zřejmě jeho vtip a propůjčovalo barvitost jeho obrazotvornosti. Byl duchaplný, okouzlující, nezodpovědný. Úplně zmámil ty, kteří mu naslouchali, takže se smíchem šli za jeho píšťalou. Dorian Gray z něho ani na okamžik nespustil zrak, seděl jako očarován, na rtech mu úsměv stíhal úsměv a přivřené oči se mu prohlubovaly údivem.

Posléze, oděna livřejí ze současné doby, vstoupila do pokoje skutečnost v podobě sluhy, který přišel oznámit vévodkyni, že už na ni čeká kočár. Zalomila rukama v žertovném zoufalství. „To je mrzuté!“ zvolala. „Musím jít. Mám se zastavit v klubu pro manžela a odvést ho k ‚Willisovi‘ na nějakou hloupou schůzi, které má předsedat. Když přijedu pozdě, bude manžel určitě zuřit, a v tomhle kloboučku si nemohu dovolit žádnou scénu. Je příliš křehký. Jedno příkré slovo, a mohly by z něho být trosky. Kdepak, musím jít, drahá Agáto. Sbohem, lorde Henry, jste tuze roztomilý a strašně demoralizující. Vážně nevím, co říci o těch vašich názorech. Musíte k nám někdy přijít na večeri. Což v úterý? Jste v úterý volný?“

„Kvůli vám hodím kohokoli přes palubu, vévodkyně,“ řekl lord Henry s úklonou.

„Ach, to je od vás tuze milé a tuze ošklivé,“ řekla. „Tak prosím přijďte.“ A vyplula z pokoje a za ní lady Agáta s ostatními dámami.

Když lord Henry opět usedl, pan Erskine se zvedl, přisedl si těsně k němu a položil mu ruku na rameno. „Mluvíte jako kniha,“ řekl. „Proč nějakou nenapíšete?“

„Příliš rád knihy čtu, a tak je netoužím psát, pane Erskine. S radostí bych ovšem napsal román; román, který by byl tak půvabný jako perský koberec a zrovna tak neskutečný. Ale v Anglii se najdou čtenáři jen pro noviny, slabikáře a naučné slovníky. Anglie má ze všech národů na světě nejmenší smysl pro krásu v literatuře.“

„Máte bohužel pravdu,“ odvětil pan Erskine. „I já jsem míval literární ambice, ale už jsem se jich dávno vzdal. Ale smím se vás zeptat, můj milý mladý příteli, dovolíte-li, abych vám tak říkal, jestli jste mínil vážně všechno to, co jste nám povídal u oběda?“

„Už jsem docela zapomněl, co jsem povídal,“ usmál se lord Henry. „Bylo to moc hříšné?“

„Moc hříšné, věru. Abych řekl pravdu, považuji vás za člověka nesmírně nebezpečného, a jestli se naší hodné vévodkyni něco stane, všichni se na vás budeme dívat jako na hlavního viníka. Ale rád bych si s vámi popovídal o životě. Generace, z které pocházím, byla nudná. Až vás jednou omrzí Londýn, přijedte do Treadley a vyložte mi tu svou filozofii rozkoše nad lahví výtečného burgundského, kterým jsem našťestí zásoben.“

„S největší radostí! Podívat se do Treadley, to bych považoval za vyznamenání. Je tam dokonalý hostitel a dokonalá knihovna.“

„Jen vy tam ještě chybíte,“ odvětil starý pán s dvornou úklonou. „A teď se musím vaší výtečné tetě poroučet. Čekají mě ve vědecké společnosti. Touhle dobou tam pravidelně spíme.“

„Všichni, pane Erskine?“

„Všech nás čtyřicet, ve čtyřiceti lenoškách. Cvičíme se pro Akademii.“

Lord Henry se zasmál a vstal. „Jdu do parku,“ řekl.

Když vycházel ze dveří, dotkl se jeho paže Dorian Gray.

„Smím jít s vámi?“ zašeptal.

„Ale já myslel, že jste slíbil Basilu Hallwardovi, že ho navštívíte,“ odvětil lord Henry.

„Raději bych šel s vámi. Ano, cítím, že musím jít s vámi. Dovolte mi to. A slíbíte mi, že mi celou tu dobu budete něco povídat? Nikdo neumí mluvit tak úžasně jako vy.“

„Ach, dneska jsem toho už namluvil až dost,“ řekl lord Henry s úsměvem. „Teď už chci jenom pozorovat život. Máte-li chuť, můžete ho jít pozorovat se mnou.“

Kapitola IV

Jednou odpoledne, o měsíc později, hověl si Dorian Gray v přepychové lenošce v malé knihovně lorda Henryho v Mayfairu. Byla to svým způsobem velmi půvabná místnost s vysokým dubovým obložením olivové barvy, s krémovým vlysem a krémovými štukaturami na stropě a s plstěným cihlovým kobercem, po němž byly rozházeny hedvábné perské předložky s dlouhými třásněmi. Na malém stolku z atlasového dřeva stála soška od Clodiona a vedle ní ležel výtisk knížky *Les Cent Nouvelles*, který svázal Clovis Eve pro Markétu z Valois; byly na něm ze zlatého prášku sedmikrásky, jež si královna zvolila za svůj odznak. Na římse krbu bylo rozestaveno několik velikých džbánů z modrého porcelánu s pestrobarevnými tulipány a skrze malé okenní tabulky, zasazené do olova, proudilo dovnitř meruňkové světlo letního londýnského dne.

Lord Henry se dosud nevrátil domů. Chodil vždycky pozdě, ze zásady; jeho zásadou bylo, že přesnost je zloděj času. A tak se chlapec tvářil dost mrzutě, když lhostejnými prsty listoval v bohatě ilustrovaném vydání *Manon Lescautové*, jež objevil v jedné z příhrádek knihovny. Pravidelné, jednotvárné tikání hodin ho rozčilovalo. Jednou či dvakrát už pomyslel na odchod.

Posléze zaslechl kroky z chodby a otevřely se dveře. „Vy ale jdete pozdě, Harry!“ zabručel.

„To bohužel není Harry, pane Grayi,“ odpověděl mu pronikavý hlas.

Rychle se ohlédl a vyskočil. „Prosím za prominutí. Myslel jsem...“

„Myslel jste, že je to můj manžel. Ale je to jen jeho žena. Musíte dovolit, abych se vám představila sama. Vás už znám docela dobře z fotografií. Manžel jich má tuším sedmnáct.“

„Sedmnáct snad ne, lady Wottonová.“

„No tak tedy osmnáct. A tuhle večer jsem vás s ním viděla v opeře.“ Když mluvila, nervózně se smála a dívala se na něho těkavými pomněnkovými očima. Byla to zvláštní žena; její šaty vždycky vypadaly, jako by byly navrženy v záchvatu zuřivosti a oblečeny za bouře. Pořád byla do někoho zamilována, a poněvadž její lásky nebyly nikdy opěťovány, zachovala si všechny iluze. Snažila se vypadat malebně, ale dokázala vždycky jenom to, že byla neupravená. Jmenovala se Victoria a pořád chodila do kostela; to byla u ní úplná mánie.

„To asi na ‚Lohengrinovi‘, že, lady Wottonová?“

„Ano. Na miloučkém ‚Lohengrinovi‘. Já mám Wagnerovu hudbu raději než kteroukoli jinou. Je tak hlasitá, že si člověk při ní může pořád povídat, a ostatní lidé nemohou slyšet, co se říká. To je velikánská výhoda, nemyslíte, pane Grayi?“

Zase jí vyrazil z tenkých rtů ten nervózní, přerývaný smích a její prsty si začaly hrát s dlouhým želvovinovým nožem na papír.

Dorian se usmál a zavrtěl hlavou. „To si bohužel nemyslím, lady Wottonová. Já při hudbě nikdy nemluví – aspoň ne při dobré hudbě. Když slyšíme špatnou hudbu, pak ovšem máme povinnost přehlušit ji hovorem.“

„Á, to je Harryho názor, vidíte, pane Grayi? Vždycky slýchám Harryho názory od jeho přátel. To je taky jediná možnost, jak se je dovím. Ale nesmíte si myslet, že nemám ráda dobrou hudbu. Mám ji strašně ráda, ale mám z ní strach. Probouzí ve mně příliš romantické nálady. Zbožňuji prostě pianisty – někdy dva současně, jak říká Harry. Nevím, co to v nich je. Třeba je to tím, že jsou to

cizinci. Všichni jsou cizinci, vidíte? I z těch, co se narodili v Anglii, se po čase stanou cizinci, vidíte? To je od nich tuze chytré a je to taková poklona pro umění. Tím právě je tak světové, vidíte? Vy jste ještě nebyl na žádném mém večírku, že ne, pane Grayi? Musíte někdy přijít. Nemohu si dovolit orchideje, ale zato nešetřím na cizincích. Ti vám vnesou do pokoje takovou malebnost. Ale už je tu Harry! Harry, hledala jsem tě, protože jsem se tě chtěla na něco zeptat – už nevím, co to bylo – a našla jsem tu pana Graye. Moc příjemně jsme si popovídali o hudbě. Máme na ni docela stejné názory. Ne, spíš myslím, že na ni máme názory úplně opačné. Ale pan Gray je ohromně milý. Jsem tak ráda, že jsem ho poznala.“

„To mě těší, miláčku, to mě tuze těší,“ řekl lord Henry, zvedaje temné pŕlměsíčkovité obočí a hledě na oba dva s pobaveným úsměvem. „Je mi moc líto, že jsem se opozdil, Doriane. Šel jsem se poohlédnout po kousku starého brokátu do Wardour Street a musel jsem kvůli němu celé hodiny smlouvat. Dneska vědí lidé o všem, jakou to má cenu, ale o ničem, jakou to má hodnotu.“

„Já musím bohužel jít,“ zvolala lady Wottonová a vpadla do trapného mlčení svým nenadálým bláznivým smíchem. „Slíbila jsem vévodkyni, že se s ní projedu. Sbohem, pane Grayi. Sbohem, Harry. Večeříš bezpochyby mimo dům. Já taky. Snad se uvidíme u lady Thornburyové.“

„Patrně, drahoušku,“ řekl lord Henry, zavíraje za ní dveře, když, podobna rajce, která byla celou noc někde na dešti, vyběhla z pokoje a zůstala po ní jen slabounká vůně červeného jasmínu. Pak si zapálil cigaretu a uvelebil se na pohovce. „Nikdy si neberte ženu se slámovými vlasy, Doriane,“ řekl, když několikrát vyfoukl kouř.

„Proč ne, Harry?“

„Protože ty jsou hrozně sentimentální.“

„Ale já mám rád sentimentální lidi.“

„Nežeňte se vůbec, Doriane. Muž se žení, protože je znuděn, žena se vdává, protože je zvědavá. Oba se zklamou.“

„Myslím, že se asi neožením, Harry. Jsem totiž přespříliš zamilován. To je přece jeden z vašich aforismů. Já ho provádím v praxi, jako všechno, co říkáte.“

„Do kohopak jste zamilován?“ ptal se lord Henry po chvílce ticha.

„Do jedné herečky,“ řekl Dorian Gray a začervenál se.

Lord Henry pokrčil rameny. „To je dost otřepaný debut.“

„Kdybyste ji viděl, tak byste to neříkal, Harry.“

„Kdo je to?“

„Jmenuje se Sibyla Vaneová.“

„O té jsem jakživ neslyšel.“

„Nikdo o ní neslyšel. Ale jednou se o ní doví celý svět. Je geniální.“

„Milý hochu, žádná žena není geniální. Ženy jsou pohlaví ozdobné. Nikdy nemají co říci, ale říkají to roztomile. Ženy představují vítězství hmoty nad duchem, zrovna tak, jako muži představují vítězství ducha nad morálkou.“

„Harry, jak můžete takhle mluvit?“

„To je čirá pravda, milý Doriane. Zabývám se právě rozborem žen, a tak bych to snad měl vědět. Není to tak neprobadatelný námět, jak jsem myslel. Přicházím na to, že koneckonců existují jen dva druhy žen: bezbarvé a kolorované. Ty bezbarvé jsou velmi užitečné. Chcete-li získat úctyhodnou pověst, jděte s nimi prostě na večeri. Ty druhé jsou velmi půvabné. Ale dělají jednu chybu: malují se, když chtějí vypadat mladě. Naše babičky se malovaly, když chtěly mluvit duchaplně. Rouge a esprit chodívaly ruku v ruce. To je teď dávno to tam. Dneska stačí ženě ke spokojenosti, když dokáže vypadat o deset let mladší než její vlastní dcera. Co

se zábavnosti týče, je v Londýně jenom pět žen, s kterými stojí za to mluvit, a dvě z nich nelze pustit do slušné společnosti. Ale povězte mi něco o tom svém géniovi. Jak dlouho už ho znáte?“

„Ach Harry, vaše názory mě děsí.“

„Z toho si nic nedělejte. Jak dlouho ji už znáte?“

„Asi tři neděle.“

„A kde jste ji objevil?“

„Budu vám to vypravovat, Harry, ale musíte se snažit mě pochopit. Však by se to všechno stejně bylo nestalo, kdybych se nebyl seznámil s vámi. Vy jste mě naplnil divokou touhou poznat život. V těch dnech po našem seznámení jsem měl dojem, že mi cosi buší v žilách. Když jsem se potuloval po Hyde Parku nebo se loudal po Piccadilly, pořád jsem si prohlížel každého, kdo šel kolem, a s šílenou zvědavostí jsem se dohadoval, jaký asi vede život. Někteří z těch lidí mě okouzlovali. Jiní ve mně probouzeli hrůzu. Ve vzduchu byl jakýsi úžasný jed. A já dychtil po nějakém vzrušení... Zkrátka jednou večer, asi v sedm hodin, jsem se rozhodl, že se vydám za nějakým dobrodružstvím. Cítil jsem, že v tom našem šedivém, nestvůrném Londýně s těmi myriádami lidí, s těmi ubohými hříšníky se skvělými hříchy, jak jste to jednou vyjádřil, musí na mě někde něco čekat. V duchu jsem si maloval tisíce možností. Už pouhá představa nebezpečí ve mně vyvolávala pocit blaha. Vzpomínal jsem si, jak jste mi toho podivuhodného večera, kdy jsme spolu po prvé večeřeli, říkal, že pravé tajemství života je v hledání krásy. Nevím, co jsem očekával, ale vyšel jsem z domu a zamířil na východ k periférii. Brzy jsem začal bloudit v labyrintu špinavých uliček a ponurých náměstí bez kousku zeleně. Asi v půl deváté jsem šel kolem jakéhosi nemožného divadélka s velkými plápolavými světly a křiklavými plakáty. Před vchodem stál ohyzdný Žid v tak ohromující vestě, že jsem takovou jakživ neviděl, a kouřil sprostý

doutník. Měl mastné, kudrnaté vlasy a ve špinavé náprsnice mu zářil obrovský diamant. „Přejete si lóži, mylord?“ ptal se, když mě uviděl, a s úžasně podlízavým výrazem smekl klobouk. Měl v sobě něco, Harry, co mě pobavilo. Byla to hrozná obluda. Vysmějete se mi, já vím, ale já šel vážně dovnitř a zaplatil jsem celou guineu za proscéniovou lóži. Dodnes si nedovedu vysvětlit, proč jsem to udělal; ale kdybych to byl neudělal – milý Harry, kdybych to byl neudělal, bylo by mě minulo mé největší milostné dobrodružství v životě. Vidím, že se smějete. To není od vás hezké.“

„Nesměji se, Doriane. Totiž nesměji se vám. Ale neměl byste říkat mé největší milostné dobrodružství v životě. Měl byste říci mé první milostné dobrodružství v životě. Vás bude vždycky někdo milovat a vy budete vždycky zamilován do lásky. *Grande passion*³ je výsadou lidí, kteří nemají co dělat. Jedině k tomu jsou na světě zahálčivé třídy. Nebojte se. Čekají vás báječné zážitky. Tohle je jenom začátek.“

„To si myslíte, že mám tak mělkou povahu?“ ohradil se hněvivě Dorian Gray.

„Ne. Myslím, že máte povahu tak hlubokou.“

„Jak to myslíte?“

„Drahý hochu, doopravdy mělcí lidé jsou ti, kteří milují jen jednou v životě. Čemu říkají stálost a věrnost, tomu já říkám buď otupělost získaná zvykem, nebo nedostatek obrazotvornosti. Věrnost je pro citový život tím, čím je důslednost pro život rozumový – prostě přiznáním neúspěchů. Věrnost! Jednou ji musím rozebrat. Je v ní vašeň majetnická. Leccos bychom odhodili, kdybychom se nebáli, že to třeba někdo jiný zvedne. Ale nechci vás přerušovat. Vypravujte dál.“

3 Velká vášeň. Pozn. red.

„Nu, najednou jsem seděl v příšerné soukromé lóžičce a do tváře mi civěla sprostá opona. Vykukoval jsem z úkrytu za závěsy a prohlížel si sál. Výzdoba tam byla křiklavá, samý amorek a roh hojnosti, jako na laciném svatebním dortu. Na balkóně a v parteru bylo poměrně plno, ale dvě ošumělé řady křesel byly docela prázdné a na místech, kterým asi říkají první pořadí, nebyla skoro ani noha. Po sále chodily ženské s pomeranči a zázvorovým pivem a pořád tam šly na odbyť ořechy.“

„To muselo vypadat zrovna tak jako za zlatých časů britského dramatu.“

„Zrovna tak, pokud já to mohu posoudit; a bylo to velmi skličující. Už jsem se v duchu ptal, co si proboha počnu, když jsem si všiml programu. Co myslíte, Harry, že se hrálo?“

„Nu, asi ‚Malý blbeček aneb Němý, avšak nevinný‘. Takové kousky mívali tuším rádi naši otcové, čím déle jsem živ, Doriane, tím jasněji cítím, že všechno, co bylo dost dobré pro naše otce, není dost dobré pro nás. V umění jako v politice *les grandpères ont toujours tort*⁴.“

„Tahle hra byla i pro nás dost dobrá, Harry. Dávali ‚Romea a Julii‘. Musím doznat, že mi bylo dost divně při představě, že uvidím Shakespeara v takové žalostné díře. Ale přitom mě to svým způsobem zajímalo. Rozhodl jsem se, že si počkám aspoň na první jednání. Spustil děsný orchestr, řídil ho mladý Hebrej, který seděl u rozkřapaného piana; to mě málem vyhnalo, ale konečně vytáhli oponu a začali hrát. Romeo byl obtloustlý starší pán s obočím načerněným korkem, měl chraptivý tragédský hlas a postavu jako pivní sud. Merkucio byl skoro zrovna tak špatný. Toho hrál podřadný komik, který si extemporoval po svém a výborně si rozuměl s parterem. Oba byli stejně groteskní jako scéna a ta vypadala jako

4 Dědové nemají nikdy pravdu. Pozn. překl.

z pouťové boudy. Ale zato Julie! Harry, představte si dívku, které je sotva sedmnáct, drobný obličejíček jako kvítek, malou řeckou hlavinku s tmavohnědými vlasy spletenými do vrkočů, oči jako fialové studnice vášně, rty jako plátky růže. Byla to nejrozkošnější bytost, jakou jsem kdy v životě viděl. Jednou jste mi řekl, že patos vás nedojímá, ale krása, pouhá krása že vám může vehnat do očí slzy. Věřte, Harry, já to děvče sotva viděl, tak se mi oči zamžily slzami. A její hlas – jakživ jsem takový hlas neslyšel. Zpočátku byl velmi tichý, s hlubokými hebkými tóny, které jako by jednotlivě zalétaly k sluchu. Pak trochu zesílil a zněl jako flétna nebo vzdálený hobo. V zahradní scéně v něm znělo všechno to rozechvělé vytržení, jaké člověk slyší těsně před úsvitem, když zpívají slavíci. Později zas byly okamžiky, kdy v sobě měl divokou vášnivost houslí. Víte sám, jak hlas dovede vzrušit. Váš hlas a hlas Sibyly Vaneové, na ty dva nikdy nezapomenu. Slyším je, když zavřu oči, a každý říká něco jiného. Nevím, za kterým z nich jít. Jak bych ji mohl nemilovat? Ano, Harry, já ji miluji. Znamená pro mě všechno v životě. Večer co večer se na ni chodím dívat, jak hraje. Jednou večer je to Rosalinda a příště je to Imogena. Vídám ji umírat v přítmí italské hrobky a sát jed ze rtů milencových. Hledívám na ni, jak se potuluje Ardenským lesem, převlečena za hezkého hochu v nohavicích, těsné kazajce a s pěknou čapkou. Bývá šílená a předstupuje před provinilého krále, zdobí ho routou a dává mu ochutnat hořkých bylin. Bývá nevinná a žárlivé černé ruce drtí její krk, útlý jako třtina.⁵ Už jsem ji viděl ve všech dobách a ve všech kostýmech. Obyčejné ženy nikdy nepůsobí na naši obrazotvornost. Jsou odkázány na své století.

5 Dorian Gray tu mluví o scénách z her Shakespearových: v italské hrobce umírá Julie; Ardenským lesem se potuluje Rosalinda, šílená dívka, předstupující před provinilého krále, je Ofélie z „Hamleta“, černé ruce škrtí nevinnou Desdemonu v „Othellovi“. Pozn. překl.

Žádným kouzlem se nikdy nepromění. Vyznáme se v jejich myšlení stejně snadno, jako se vyznáme v jejich kloboučcích. Vždycky víme, kde jsou. V žádné z nich není pranic záhadného. Ráno se projíždějí parkem a odpoledne tlachají u čaje. Mají své neměnné úsměvy a své elegantní způsoby. Jsou jedním slovem pochopitelné. Ale herečka! Herečka je docela jiná! Harry, proč jste mi neřekl, že jediné herečka je hodna lásky?“

„Protože jsem jich už tolik miloval, Doriane.“

„Ach, já vím, ta hrůzná stvoření s obarvenými vlasy a zmalovanými tvářemi!“

„Neohrnujte nos nad obarvenými vlasy a zmalovanými tvářemi. Někdy mají neobyčejný půvab,“ řekl lord Henry.

„Teď mě mrzí, že jsem vám o Sibyle Vaneové vypravoval.“

„Musel jste mi o ní vypravovat, Doriane. Po celý život mi budete vždycky vypravovat o všem, co děláte.“

„Ano, Harry, myslím, že máte pravdu. Prostě se vám musím svěřovat. Podivně na mě působíte. Kdybych někdy spáchal zločin, přišel bych se k vám vyzpovídat. Vy byste mě pochopil.“

„Lidé jako vy – zjevné životodárné sluneční paprsky – nepáchají zločiny, Doriane. Ale i tak jsem vám velice vděčen za tu poklonu. A teď mi povezte – podejte mi sirky, buďte tak hodný, děkuji – v jakém poměru jste už k Sibyle Vaneové.“

Dorian Gray vyskočil se zardělými líčemi a s planoucím očima. „Harry! Sibyla Vaneová je pro mě posvátná.“

„Jenom posvátných věcí stojí za to se dotýkat, Doriane,“ řekl lord Henry a v hlase se mu ozval nezvykle patetický tón. „Ale pro to se netrapte. Jednoho dne vám patrně patřit bude. Když je člověk zamilován, vždycky klame zpočátku sám sebe a nakonec vždycky klame ty druhé. Tomu se říká milostný román. Ale snad jste se s ní alespoň seznámil?“

„Ovšemže jsem se s ní seznámil. Hned první večer, kdy jsem byl v divadle, přišel ten hrůzný starý Žid po představení za mnou do lóže a nabízel mi, že mě zavede do zákulisí a představí mi ji. Rozzuřil jsem se na něho a řekl jsem mu, že Julie je už stovky let mrtva a její tělo že leží v mramorové hrobce ve Veroně. Měl myslím dojem, podle toho, jak se tupě a ohromeně zatvářil, že jsem vypil příliš mnoho šampaňského nebo něčeho takového.“

„To mě nepřekvapuje.“

„Pak se mne ptal, jestli píšete do nějakých novin. Řekl jsem mu, že je ani nikdy nečtu. Vypadal hrozně zklamaně a svěřil se mi, že všichni divadelní kritici se proti němu spikli a že každý z nich se dá koupit.“

„Nedivil bych se, kdyby měl v té věci docela pravdu. Ale podle toho, jak vypadají, soudím, že většinou nemohou přijít nijak draho.“

„Nu, on si zřejmě myslel, že by byli nad jeho prostředky,“ smál se Dorian. „Ale to už v divadle zhasínali světla a já musel jít. Chtěl, abych ochutnal jakýsi doutník, který rozhodně doporučoval. Odmítl jsem. Nazítří večer jsem tam ovšem přišel zase. Když mě uviděl, udělal hlubokou poklonu a ujišťoval mě, že jsem přeštedrý mecenáš umění. Je to nanejvýš odporná kreatura, ale neobyčejně miluje Shakespeara. Jednou mi řekl, a to s velikou hrdostí, že už pětkrát udělal úpadek, a vždycky jen kvůli tomu bardovi, jak ho vytrvale nazývá. Zřejmě si myslí, že se tím nějak vyznamenal.“

„Ovšemže se tím vyznamenal, drahý Doriane, velice se tím vyznamenal. Většina lidí udělá úpadek, protože investovala spoustu peněz do životní prózy. Zruinovat se kvůli poezii – to mu slouží ke cti. Ale kdy jste po prvé mluvil se Sibylou Vaneovou?“

„Třetí večer. Hrála Rosalindu. Musel jsem tam jít, nemohl jsem si pomoci. Hodil jsem jí květiny a ona se na mě podívala; před-

stavoval jsem si aspoň, že se na mě podívala. Ten starý Žid byl neodbytný. Byl zřejmě rozhodnut zavést mě dozadu, a tak jsem svolil. To je divné, že jsem se s ní nechtěl seznámit, vidíte?“

„Ne, myslím, že není.“

„Proč, milý Harry?“

„To vám povím až někdy jindy. Ted' chci slyšet o té dívce.“

„O Sibyle? Ach, byla tak nesmělá a tak laskavá. Má v sobě něco dětského. Oči se jí široce rozevřely ohromným údivem, když jsem jí řekl, co si myslím o tom, jak hraje. Neměla zřejmě ani tušení, jaké má schopnosti. Myslím, že jsme byli oba dost nervózní. Starý Žid se šklebil ve dveřích té zaprášené šatny a řečnil o nás obou páte přes deváté, zatím co my stáli a dívali se jeden na druhého jako děti. Umíněně mi říkal mylord, takže jsem musel Sibylu přesvědčovat, že nic takového nejsem. A ona mi docela prostě řekla: Vypadáte spíš jako princ. Musím vám říkat Princ z pohádky.“

„Na mou čest, Doriane, slečna Sibyla umí dělat poklony.“

„Vy ji nechápete, Harry. Dívala se na mě jenom jako na postavu v nějaké hře. O životě neví nic. Žije se svou matkou, uvadlou, unavenou ženou, která tehdy prvního večera hrála v jakémisi ostře červeném župánku lady Kapuletovou a která budí dojem, že zažila lepší časy.“

„Ten dojem znám. Skličuje mě,“ zabručel lord Henry, prohlížeje si své prsteny.

„Žid mi chtěl vypravovat celou její historii, ale já mu řekl, že mě to nezajímá.“

„A dobře jste udělal. V tragédiích druhých lidí je vždycky něco nekonečně ubohého.“

„Jde mi jen a jen o Sibylu. Co na tom, odkud pochází? Od hlavin-
ky až k nožkám je celá dokonale božská. Každý večer se chodím
dívat, jak hraje, a ona je každý večer úžasnější.“

„Tak proto teď se mnou nikdy nevečeříte. Já tušil, že za tím vězí
nějaký zvláštní románěk. Taky že ano. Jenže to není zrovna to, co
jsem očekával.“

„Můj milý Harry, vždyť spolu buď obědváme, nebo večeříme
den co den a byl jsem s vámi několikrát v opeře,“ řekl Dorian,
udiveně otvíraje modré oči.

„Jenže vždycky přijdete hrozně pozdě.“

„Inu, nemohu si pomoci, musím vidět Sibylu hrát,“ zvolal Dorian,
„byť jen v jediném dějství. Hladovím po ní. A když pomyslím na tu
nádhernou duši, která se skrývá v tom drobném těle ze slonoviny,
naplní mě posvátná úcta.“

„Ale dneska se mnou můžete jít na večeři, Doriane, či ne?“

Dorian zavrtěl hlavou. „Dnes večer je z ní Imogena,“ odpověděl,
„a zítra večer Julie.“

„A kdypak je z ní Sibyla Vaneová?“

„Nikdy.“

„To vám blahopřeji.“

„Vy jste hrozný člověk. V ní jsou všechny veliké hrdinky světa
zároveň. Ona je víc než jeden člověk. Vy se smějete, ale říkám
vám, že má nadání. Já ji miluji a musím dokázat, aby ona milo-
vala mne. Vy znáte všechna tajemství života, poučte mě tedy, jak
mám očarovat Sibylu Vaneovou, aby mě milovala. Chci rozžárlit
Romea. Chci, aby mrtví milenci z celého světa slyšeli náš smích
a zesmutněli. Chci, aby dech naší lásky vzbouřil k vědomí jejich
prach a v jejich popelu aby probudil bolest. Můj bože, Harry, já ji
tolik zbožňuji!“ Když mluvil, chodil sem a tam po pokoji. Na lících
mu plály horečně červené skvrny. Byl strašně vzrušen.

Lord Henry ho pozoroval s pronikavým pocitem rozkoše. Jak se teď liší od toho plachého polekaného hochy, s kterým se setkal v ateliéru Basila Hallwarda! Jeho povaha prodělává vývoj jako rostlina a teď nese plamenně rudé květy. Jeho duše se vyplížila ze své tajné skrýše a v ústrety jí vyšla touha.

„A co chcete dělat?“ řekl posléze lord Henry.

„Chci, abyste vy a Basil šli jednou večer se mnou a podívali se, jak hraje. Nemám nejmenší obavy, jak to dopadne. Jistě uznáte, že má nadání. A pak ji musíme dostat z rukou toho Žida. Podle smlouvy má u něho zůstat tři roky – totiž od této chvíle dva roky a osm měsíců. Budu mu muset něco zaplatit, to je samozřejmé. A až bude tohle všechno vyřízeno, najmu nějaké divadlo ve West Endu a poskytnu jí možnost, jakou si zaslouží. A ona poblázní celý svět, zrovna tak jako pobláznila mne.“

„To by snad ani nešlo, drahý hochu.“

„Ó ano, poblázní ho. Má nejen umělecké schopnosti, dokonalý umělecký smysl, ale je také krásná. A vy mi často říkáte, že nikoli myšlenky, ale krásní lidé hýbají stoletím.“

„Tak který večer tam půjdeme?“

„Počkejte... Dnes je čtvrtek. Smluvme to na zítřek. Zítra hraje Julii.“

„Dobrá. V osm hodin v hotelu Bristol. A já se stavím pro Basila.“

„Prosím vás, Harry, v osm ne. V půl sedmé. Musíme tam být, než se zvedne opona. Musíte ji vidět v prvním dějství, když se setkává s Romeem.“

„V půl sedmé! To je nemožná hodina! To můžeme rovnou jít na studenou svačinu nebo si číst nějaký anglický román. Musíme se sejít až v sedm. Žádný gentleman nevečeří před sedmou. Uvidíte do té doby Basila? Nebo mu mám napsat?“

„Drahý Basil! Celý týden jsem ho ani nezahlédl. Je to ode mne hrozné, protože mi poslal můj portrét v úžasně nádherném rámu, který sám zvláště navrhl, a i když na ten obraz trochu žárlím, že je o celý měsíc mladší než já, musím přiznat, že z něho mám radost. Snad abyste mu raději napsal. Nechci k němu jít, když je sám. Říká věci, které mě rozčilují: dává mi dobré rady.“

Lord Henry se usmál. „Lidé se velmi rádi zbavují toho, co sami nejvíc potřebují. Tomu říkám vrchol velkomyslnosti.“

„Ó, Basil je ten nejlepší člověk, ale připadá mi teď trochu jako šosák. Uvědomuji si to od té doby, co jsem poznal vás, Harry.“

„Můj milý hochu, Basil vkládá všechno, co je v něm okouzlující, do svého díla. V důsledku toho mu pro život nezbyvá nic než předsudky, zásady a zdravý rozum. Jediní umělci, které znám jako lidi osobně roztomilé, jsou špatní umělci. Dobří umělci žijí prostě ve svém díle, a tak jsou ovšem dokonale nezajímaví v životě. Veliký poeta, doopravdy veliký poeta, to je to nejnepoetičtější stvoření na světě. Ale podprůměrní básníci jsou naprosto okouzlující. Čím horší jsou jejich verze, tím malebněji vypadají sami. Stačí vydat knížku podprůměrných sonetů, a pro ten pouhý fakt je člověk hned naprosto neodolatelný. Žije totiž poezii, kterou nedovede napsat. Ti druzí píší poezii, kterou si netroufají prožívat.“

„Rád bych věděl, je-li to doopravdy tak, Harry,“ řekl Dorian Gray a z veliké láhve se zlatou zátkou, jež stála na stole, si nakapal na kapesník trochu voňavky. „Asi ano, když to říkáte. Ale teď musím jít. Čeká na mě Imogena. Nezapomeňte na ten zítřek. Sbohem.“

Když odešel z pokoje, sklesla lordu Henrymu těžká víčka a jal se přemýšlet. Jistě jen o málo lidí měl kdy takový zájem jako o Dorian Graye, a přece mu nepůsobí ani sebemenší muka nelibosti nebo žárlivosti, že ten chlapec tak šíleně zbožňuje někoho jiného. Naopak, těší ho to. Teď bude Dorian ještě zajímavějším námětem

ke studiu. Odjakživa uchvacovaly lorda Henryho metody přírodních věd, ale běžný pokusný materiál těchto věd se mu zdál všední a bezúčelný. A tak začal pitvat za živa sám sebe a nakonec se pustil do pitvání ostatních lidí. Lidský život – připadalo mu, že jedině ten stojí za zkoumání. Ve srovnání s ním je všechno ostatní bezcenné. Je ovšem pravda, že když člověk pozoruje život v té podivné zkumavce bolesti a rozkoše, nemůže si dávat před obličej skleněnou masku ani se nemůže nijak chránit, aby mu sirné výpary nezmátly mozek a nezkalily mu obrazotvornost obludnými představami a nestvůrnými sny. Jsou jedy tak záluďné, že z nich musíme sami onemocnět, chceme-li poznat jejich vlastnosti. Jsou choroby tak neobvyklé, že je musíme sami prodělat, toužíme-li pochopit jejich povahu. Ale jaká odměna nás za to čeká! Jak podivuhodný je pak pro nás celý svět! Zjišťovat podivně bezcitnou logiku vášně a citově pestrý život ducha – pozorovat, kde se stýkají a kde se rozcházejí, v kterém bodě jsou zajedno a v kterém bodě je mezi nimi nesoulad –, kolik v tom je rozkoše! Co na tom, co nás to stojí? Žádná cena, kterou zaplatíme za jakýkoli pocit vzrušení, není přemrštěná.

Uvědomoval si – a při té myšlence se mu hnědé, achátové oči rozzářily potěšením –, že jen pod vlivem jistých jeho slov, melodických slov melodicky pronesených, se duše Doriana Graye vydala k té bělostné dívce a zbožně se před ní sklonila. Do značné míry je ten chlapec jeho vlastním výtvořem. To on mu dopomohl k předčasné zralosti. A to už něco znamená. Obyčejní lidé čekají, až jim život sám odhalí svá tajemství, ale několika nemnohým, vyvoleným, se záhady života zjevjí dřív, než se vznese závoj. Někdy má takový účinek umění, především umění literární, jež se přímo obírá vášněmi a intelektem. Ale tu a tam zaujme místo umění a převezme jeho poslání nějaká složitá osobnost; taková osobnost

je vlastně svým způsobem sama uměleckým dílem, vždyť i život má své promyšlené mistrovské výtvary, jako je má poezie nebo sochařství nebo malířství.

Ano, ten hoch předčasně dozrál. Sklízí svou úrodu, ačkoli je teprve jaro. Je v něm tep a vášeň mládí, ale už si začíná uvědomovat své možnosti. Je rozkošné ho pozorovat! S tou krásnou tváří a krásnou duší je něčím, nad čím lze žasnout. Vůbec nezáleží na tom, jak to všechno skončí či jak je psáno, aby to skončilo. Je jako jedna z těch ladných figur v maškarádě nebo v divadelní hře, jejichž radosti nám připadají odlehlé, ale jejichž zármutky vzrušují náš smysl pro krásu a jejichž rány jsou jako rudé růže.

Duše a tělo, tělo a duše – jaká záhada je v nich! Duše má v sobě i cosi smyslného a tělo má okamžiky zduchovení. Smysly se mohou povznést a intelekt se může zvrhnout. Kdo může říci, kde končí tělesné popudy či kde začínají popudy duchovní? Jak mělké jsou ty rozhodné definice obyčejných psychologů! A jak je přitom těžké rozhodnout se mezi názory různých škol! Je duše stín sídlící v domě hříchu? Nebo je tělo vlastně obsaženo v duši, jak soudil Giordano Bruno? Odluka ducha od hmoty je záhada, ale spojení ducha s hmotou, to je záhada rovněž.

Lord Henry začínal být zvědav, zda se nám kdy podaří udělat z psychologie vědu tak dokonalou, že se nám zjeví každý drobný výhonek života. Zatím sami sebe chápeme špatně a ty druhé chápeme jen zřídka. Zkušenost je po stránce mravní bezcenná. Je to jen název, který lidé dávají svým omylům. Moralisté ji zpravidla považovali za druh výstrahy, tvrdili o ní, že mravně působí na utváření charakteru, velebili ji jako něco, co nás učí, čím se řídit, a co nám ukazuje, čeho se vyvarovat. Ale vždyť ve zkušenosti není ani trochu hybné síly. Činnou pohnutkou je právě tak málo jako samo svědomí. Předvádí názorně jenom to, že naše budoucnost

bude stejná jako minulost a že hřích, který jsme spáchali jednou, a s ošklivostí, spácháme ještě mnohokrát, a s potěšením.

Bylo mu jasné, že metoda experimentální je jediná metoda, kterou dojdeme k nějakému vědeckému rozboru vášně; a Dorian Gray je studijní předmět podle jeho přání a zřejmě slibuje bohaté a plodné výsledky. Jeho náhlá šílená láska k Sibyle Vaneové je psychologický úkaz nemalé zajímavosti. Není pochyby, že se na něm značnou měrou podílí zvědavost, zvědavost a touha po nových zkušenostech; ale není to vášň jednoduchá, je naopak velmi složitá. Co v ní má původ v čistě smyslném pudu jinošství, to přetvořila a změnila obrazotvornost v něco, o čem se chlapec sám domnívá, že to nemá se smysly nic společného, a co je tedy právě proto tím nebezpečnější. Vždyť nejsilněji nás tyranizují vášně, jejichž původ si vykládáme klamně. Nejchatrnější naše pohnutky jsou ty, jejichž povaha je nám jasná. Často si myslíme, že děláme pokusy na druhých lidech, a zatím děláme pokusy sami na sobě.

Lord Henry seděl a snil o tom všem, když tu se ozvalo zaklepaní na dveře; vstoupil sluha a připomněl mu, že je čas převléknout se k večeři. Lord Henry vstal a vyhlédl do ulice. Zapadající slunce se rudozlatě opíralo do hořejších oken protějších domů. Tabule žhnuly jako pláty rozpáleného kovu. Nebe nad nimi bylo jako uvadlá růže. Lord Henry myslil na mladý, ohnivě zbarvený život svého přítele a ptal se v duchu, jak to asi všechno skončí.

Když se asi v půl jedné v noci vrátil domů, uviděl na stolku v hale telegram. Otevřel jej a zjistil, že je od Doriany Graye. Dorian mu oznamoval, že se zasnoubil se Sibylou Vaneovou.

Kapitola V

„Maminko, maminko, já jsem tak šťastná!“ šeptala dívka, ukrývající tvář do klína povadlé, unaveně vyhlížející ženy, jež seděla zády k ostrému vtíravému světlu v jediné lenošce, kterou skýtal jejich ošumělý pokoj. „Já jsem tak šťastná,“ opakovala dívka. „A ty musíš být taky šťastná.“

Paní Vaneová sebou trhla a pohladila hubenýma, bíle napudrovanýma rukama dceru po vlasech. „Šťastná!“ opakovala po ní. „Já jsem šťastná, Sibylo, jen když tě vidím hrát. Nesmíš myslet na nic jiného než na své role. Pan Isaacs je k nám moc hodný a jsme mu dlužni peníze.“

Dívka vzhlédla a ohrnula rty. „Peníze, maminko?“ řekla. „Co záleží na penězích! Láska je víc než peníze.“

„Pan Isaacs nám dal padesát liber zálohy, abychom mohli zaplatit dluhy a sehnat Jamesovi na cestu náležitou výstroj. Na to nesmíš zapomínat, Sibylo. Padesát liber, to je ohromná částka. Pan Isaacs je náramně uznalý.“

„Není to gentleman, maminko, a mně je odporné, jak se mnou mluví,“ řekla dívka, vstala a přešla k oknu.

„Nevím, co bychom si bez něho počali,“ odvětila starší žena hašteřivě.

Sibylo Vaneová pohodila hlavou a usmála se. „Už ho nepotřebujeme, maminko. Teď už řídí náš život Princ z pohádky.“ Pak se odmlčela. V krvi se jí zachvěla růže a zbarvila jí tvář. Prudký dech oddělil plátky jejích rtů. Rozvlnily se. Jakýsi jižní vítr vášně se přes ni přehnal a zčeřil sličné záhyby jejích šatů. „Miluji ho,“ řekla prostě.

„Bláhové dítě! Bláhové dítě!“ zněla papouškováná věta, hozená v odpověď. Gestikulující pokroucené prsty s falešnými šperky dodávaly těm slovům grotesknosti.

Dívka se opět usmála. V hlase jí zněla radost ptáčka uvězněného v kleci. Její oči se chytily té melodie a zářily její ozvěnou; pak se na okamžik zavřely, jako kdyby chtěly skrýt své tajemství. Když se otevřely, byly ještě zamlženy nějakým snem.

Z ošumělého křesla k ní mluvila tenkoústá rozšafnost, nabádala k opatrnosti a citovala z oné učebnice zbabělosti, jejíž autor zneužívá jména zdravého rozumu. Dívka neposlouchala. Bylo jí volně ve vězení lásky. Její princ, Princ z pohádky, byl s ní. Vždyť vyzvala paměť, aby jí ho přivolala. Vždyť vyslala svou duši, aby ho vyhledala, a její duše ho přinesla k ní. Opět jí hořel na rtech jeho polibek. Víčka měla horká od jeho dechu.

Pak rozšafnost změnila taktiku a mluvila o výzvědáčích a odhaleních. Ten mladík je možná bohatý. Je-li tomu tak, mělo by se pomýšlet na sňatek. Vlny zjištěné zchytralosti se rozbíjely o lastury dívčiny uší. Šípky úskočnosti létaly mimo ni. Viděla, jak se tenké rty pohybuji, a usmívala se.

Náhle pocítila potřebu mluvit. To upovídání mlčení ji rušilo. „Maminko, maminko,“ zvolala, „proč mě tolik miluje? Já vím, proč miluji jeho. Miluji ho, protože je takový, jaká by měla být sama láska. Ale co vidí on na mně? Nejsem ho hodna. A přece – nemohu říci proč – ačkoli jsem tak hluboko pod ním, necítím se ponížena. Jsem hrdá, ohromně hrdá. Maminko, mělaš ráda mého otce zrovna tak, jako já mám ráda Prince z pohádky?“

Starší žena zbledla pod silnou vrstvou hrubého pudru, která jí pokrývala tváře, a suché rty se jí zaškubaly v bolestné křeči. Sibyla se k ní vrhla, objala ji kolem krku a políbila ji. „Odpusť mi, maminko, vím, že tě to bolí, když se mluví o otci. Ale bolí tě to jen

proto, žes ho tolik milovala. Netvař se tak smutně. Já jsem dnes tak šťastná, jako tys byla před dvaceti lety. Ach, dopřej mi to štěstí provždycky!“

„Dítě, jsi příliš mladá, aby ses zamilovala, na to nesmíš ani pomyslet. Ostatně, co víš o tom mladíkovi? Vždyť ani nevíš, jak se jmenuje. Všechno je to nanejvýš nevhodné a musím vážně říci, že když teď James odjíždí do Austrálie a je třeba myslet na tolik věcí, měla bys projevit víc ohleduplnosti. Ovšem, jak jsem už řekla, jestli je bohatý...“

„Ach maminko, maminko, dopřej mi to štěstí!“

Paní Vaneová na ni pohlédla a sevřela ji do náručí jedním z těch falešných teatrálních gest, jaká se tak často stanou divadelnímu herci druhou přirozeností. V tom okamžiku se otevřely dveře a do pokoje vstoupil mladý chlapec s rozčuchanými hnědými vlasy. Byl podsaditý, měl veliké ruce i nohy a pohyboval se trochu neobratně. Nevypadal tak ušlechtilé jako jeho sestra. Sotva by byl kdo uhodl, že ti dva jsou tak blízce spřízněni. Paní Vaneová na něho upřela oči a zvýraznila svůj úsměv. V duchu povýšila syna až k hodnosti obecnstva. A teď jasně cítila, že ten živý obraz je zajímavý.

„Myslím, že pár polibků by sis měla nechat pro mě, Sibylo,“ řekl chlapec s dobromyslnou výčitkou.

„Ale! Vždyť ty nemáš rád, když tě někdo líbá, Jime,“ zasmála se Sibyla. „Jsi ohavný starý medvěd.“ A rozběhla se k němu a objala ho.

James Vane se něžně zadíval do sestřiny tváře. „Chtěl bych, aby sis vyšla se mnou na procházku, Sibylo. Myslím, že ten příšerný Londýn už jakživ nevidím. Rozhodně ho už vidět nechci.“

„Synu, neříkej tak strašlivé věci,“ zašeptala paní Vaneová. S povzdechem sáhla po křiklavém divadelním kostýmu a začala ho spravovat. Byla trochu zklamána, že se syn nepřipojil k jejich skupince. Bylo by to zvýšilo divadelní malebnost toho výjevu.

„Proč ne, maminko? Myslím to vážně.“

„Ublížeš mi, synu. Spoléhám se, že se z Austrálie vrátíš, a to v zajištěném postavení. Věřím, že v koloniích není vůbec žádná společnost, nic, co bych já nazvala společností. A tak až zbohatneš, musíš přijet zpátky a prosadit se v Londýně.“

„Společnost,“ zabručel chlapec. „O té nechci ani slyšet. Rád bych vydělal nějaké peníze, abych mohl tebe i Sibylu dostat od divadla. Mně se divadlo hnusí.“

„Ach Jime,“ řekla Sibyla se smíchem, „to není od tebe hezké. Ale opravdu chceš se mnou jít na procházku? To bude milé! Já se bála, že se půjdeš rozloučit s některým ze svých přátel – s Tomem Hardym, který ti dal tu ohavnou dýmku, nebo s Nedem Langtonem, který si z tebe dělá legraci, že z ní kouříš. Jsi moc hodný, že věnuješ své poslední odpoledne mně. Kam půjdeme? Pojdme do Hyde Parku!“

„Vypadám příliš ošuměle,“ odvětil a zamračil se. „Do Hyde Parku chodí jen elegáni.“

„Hlouposti, Jime,“ zašeptala, hladíc ho po rukávě.

Okamžik váhal. „Tak dobře,“ řekl posléze, „ale ať ti to oblékání netrvá dlouho!“ Vytančila ze dveří. Bylo slyšet, jak běží nahoru a zpívá si při tom. Její drobné nožky jim cupitaly nad hlavami.

Dvakrát či třikrát přešel sem a tam po pokoji. Pak se otočil k nehybné postavě v křesle. „Maminko, mám všechno připraveno?“ zeptal se.

„Všechno, Jamesi,“ odvětila, ale nezvedla oči od práce. Už po několik měsíců se cítila nesvá, když byla sama s tím svým drsným, přísným synem. Kdykoli se jejich oči setkaly, hned se její mělká, tajnůstkářská povaha znepokojila. Ptávala se v duchu, nemá-li syn nějaké podezření. To mlčení teď, neboť James už nic neřekl, bylo pro ni nesnesitelné. Začala si naříkat. Ženy se vždycky brání tím,

že útočí, a útočí tím, že se nenadále a neobvykle vzdávají. „Doufám, že tě ten námořnický život uspokojí, Jamesi,“ řekla. „Nesmíš zapomínat, že máš, co sis vybral. Mohl jsi vstoupit do advokátní kanceláře. Advokáti, to je velmi úctyhodná třída a na venkově chodí často na večere do nejlepších rodin.“

„Nenávidím kanceláře a nenávidím úředníky,“ odpověděl. „Ale máš docela pravdu. Vybral jsem si ten život sám. Říkám ti jen jedno: opatruj Sibylu. Nedopusť, aby se jí stalo něco zlého. Musíš ji opatrovat, maminko.“

„Ty mluvíš opravdu moc podivně, Jamesi. Copak Sibylu neopatrují?“

„Do divadla prý chodí každý večer nějaký pán a jde vždycky za jeviště a mluví s ní. Je to pravda? Co o tom víš?“

„Mluvíš o něčem, čemu nerozumíš, Jamesi. My ve svém povolání jsme zvyklé přijímat spoustu pozorností, které ohromně potěší. Já sama dostávala jeden čas mnoho kytic. To bylo v době, kdy ještě lidé divadlu rozuměli. Co se týče Sibyly, nevím zatím, jestli je ta její láska vážná, nebo ne. Ale ten dotyčný mladík je beze sporu dokonalý gentleman. Ke mně je vždycky náramně zdvořilý. Vypadá ostatně, jako by byl bohatý, a květiny, které posílá, jsou rozkošné.“

„Ale vždyť ani nevíte, jak se jmenuje,“ řekl chlapec příkře.

„Ne,“ odvětila jeho matka s klidným výrazem. „Neprozradil dosud své pravé jméno. Já myslím, že je to od něho tuze romantické. Je patrně z aristokratických kruhů.“

James Vane se kousl do rtu. „Opatruj Sibylu, maminko,“ řekl, „dobře ji opatruj!“

„Velice mě zarmucuješ, synu. Sibyla se stále těší mé zvláštní péči. Je-li ovšem ten pán zámožný, pak není důvodu, proč bychom s ním neuzavřeli příbuzenský svazek. Spoléhám se, že je z aristokra-

tických kruhů. Musím říci, že všechno na něm tomu nasvědčuje. Mohl by to být pro Sibylu náramně skvělý sňatek. Byl by z nich půvabný párek. On je opravdu pozoruhodně hezký; kdekdo si toho všimne.“

Chlapec cosi pro sebe zamumlal a bubnoval hrubými prsty na okenní tabuli. Zrovna se obrátil a chtěl něco říci, když se otevřely dveře a vběhla Sibyla.

„Proč jste oba tak vážní?“ zvolala. „Co se děje?“

„Nic,“ odvětil Jim. „Člověk asi musí být někdy vážný. Sbohem, maminko. Navečeřím se v pět hodin. Všecko je zabaleno, až na košile, tak nemusíš mít starosti.“

„Sbohem, synu,“ odvětila s přehnaně majestátní úklonou.

Tón, kterým s ní prve mluvil, ji krajně rozčilil a cosi v hochově výrazu ji polekalo.

„Polib mě, maminko,“ řekla dívka. Její květům podobné rty se dotkly povadlé tváře a rozehrály její mrazivost.

„Dítě mé, dítě mé,“ vykřikovala paní Vaneová a vzhlížela ke stropu, kde hledala pomyslný balkón.

„Pojď, Sibylu,“ řekl netrpělivě dívčin bratr. Hnusila se mu matčina přepjatost.

Vyšli do pohasínajícího, větrem provanutého slunečního světla a loudali se pustou ulicí. Mimojdoucí hleděli s úžasem na toho zakaboněného, těžkopádného mládence v hrubých, špatně padnoucích šatech, který šel vedle tak ladné, pěstěné dívky. Vypadal jako obyčejný zahradník, který si vede na procházku růži.

Jim se chvílemi zamračil, když zachytil zvědavý pohled někoho neznámého. Okukování nesl s nelibostí, jaká se u géniů dostavuje pozdě v životě, ale která nikdy neopouští obyčejné lidi. Zato Sibyla si vůbec nebyla vědoma toho, jakým působí dojmem. Její láska se jí chvěla ve smích na rtech. Myslí na Prince z pohádky, a aby na

něho mohla myslet ještě víc, nemluvila o něm, ale stále žvatlala o lodi, na níž se Jim bude plavit, o zlatu, které určitě najde, o překrásné dědičce, kterou zachrání před zlými lupiči v červených košilích. Neboť on nezůstane pořád námořníkem nebo správcem nákladu nebo zkrátka tím, čím se hodlá stát. Ó ne! Život námořníka je strašlivý. Stačí jen pomyslet, jak budou napěchováni v nějaké hrozné lodi, do které se budou chtít dostat řvoucí hrbaté vlny a které bude hrozivý vítr srážet stěžně a trhat plachty na dlouhé svištěcí cáry. On prostě to plavidlo v Melbournu opustí, zdvořile se rozloučí s kapitánem a rovnou se odebere do zlatých polí. Než uplyne týden, narazí na veliký valoun ryzího zlata, na ten největší valoun, jaký kdo kdy objevil, a poveze ho k pobřeží ve voze střeženém šesti jízdními policisty. Třikrát je přepadnou lupiči, ale oni je odrazí a způsobí jim nesmírné ztráty. Nebo ne. Vůbec nepůjde do zlatých polí. To jsou hrozná místa, kde se lidé opíjejí a střílejí se ve výčepech a ošklivě nadávají. Jim bude hezkým pěstitelem ovcí a jednou večer, až pojedou v sedle domů, uvidí, jak nějaký loupežník unáší na černém koni krásnou dědičku; začne ho pronásledovat a dědičku zachrání. Ona se do něho samozřejmě zamiluje a on do ní, vezmou se a přijedou domů a budou žít v ohromném domě v Londýně. Ano, čekají ho rozkošné věci. Ale musí být moc hodný a nesmí ztrácet trpělivost a bláznivě utrácet peníze. Ona je jenom o rok starší než on, ale ví toho o životě o tolik víc! Taky jí musí určitě každou poštou psát a denně večer, než půjde spát, musí odříkat modlitbu. Pánbůh je moc hodný a bude nad ním bdít. Ona se za něho bude taky modlit a on se za pár let vrátí bohatý a šťastný.

Chlapec ji poslouchal mrzutě a neodpovídal. Bolelo ho srdce, že odjíždí z domova.

Ale to nebylo to jediné, co ho skličovalo a nad čím se mračil. Ačkoli byl nezkušený, přece jasně cítil, v jakém je Sibyla nebezpečí.

Ten mladý švihák, který se jí dvoří, ten to s ní jistě nemyslí dobře. Jim ho nenáviděl, protože to byl gentleman, nenáviděl ho jakýmsi zvláštním třídním pudem, který si nedovedl vysvětlit a který ho právě proto tím více ovládal. Uvědomoval si také, jak mělkou a marnivou povahu má jeho matka, a v tom viděl nekonečné nebezpečí pro Sibylu a pro Sibylino štěstí. Děti své rodiče zprvu milují; jak stárnou, začínají je soudit; a jen někdy jim odpouštějí.

Matka! Na něco se jí chtěl zeptat, na něco, co mu po mnoho měsíců mlčení nešlo z mysli. Náhodná věta, kterou zaslechl v divadle, zašeptaná jízlivost, která mu jednou, když čekal u vchodu pro herce, zavadila o ucho, v něm uvolnila proud hrozných myšlenek. Teď si na to vzpomněl jako na nějaké šlehnutí loveckým bičíkem přes tvář. Svraštil čelo do klínovité rýhy a projela jím taková bolest, že se kousl do rtu.

„Ty vůbec neposloucháš, co ti povídám, Jime,“ ozvala se Sibyla, „a já pro tebe dělám náramně rozkošné plány do budoucnosti. Řekni taky něco.“

„Co ti mám říci?“

„Že budeš hodný a nezapomeneš na nás,“ odpověděla a usmívala se na něho.

Pokrčil rameny. „Spíš ty zapomeneš na mě, a ne já na tebe, Sibylo.“

Zarděla se. „Jak to myslíš, Jime?“ ptala se.

„Máš prý nového přítele. Kdo to je? Proč mi o něm nic nepovídáš? Ten to s tebou nemyslí dobře.“

„Dost, Jime!“ vykřikla. „Proti němu nesmíš nic říkat. Já ho miluji.“

„Prosím tě, vždyť ani nevíš, jak se jmenuje,“ odvětil chlapec. „Kdo to je? Mám právo to vědět.“

„Jmenuje se Princ z pohádky. Nelíbí se ti to jméno? Ach, ty bláhový chlapče, to jméno bys neměl nikdy zapomenout. Kdybys ho jen zahlédl, hned by sis o něm pomyslel, že je to nejúžasnější člověk na světě. Jednou se s ním seznámíš; až přijedeš zpátky z Austrálie. Bude se ti moc líbit. Každému se líbí a já... já ho miluji. Škoda, že nemůžeš přijít dnes večer do divadla. On tam bude a já mám hrát Julii. Ach, jak já ji budu hrát! Považ, Jime, být zamilována a hrát Julii! Když on sedí v hledišti! Hrát jemu pro radost! Bojím se, že třeba naši hereckou společnost poděším, poděším nebo ohromím. Milovat, to znamená překonávat se. Chudáček pan Isaacs bude před svými kumpány ve výčepu vykřikovat: ‚Geniální!‘ Už teď na mě nedá dopustit, ale dnes večer o mně prohlásí, že jsem objev. Cítím to. A to je všechno jeho zásluha, jenom jeho, Prince z pohádky, mého nádherného miláčka, mého milostivého boha. Ale já jsem vedle něho chudobná. Chudobná? Co na tom? Když se do dveří vkrádá chudoba, láska přilétá oknem. Naše přísloví by se měla přepsat. Vznikla v zimě, a teď je léto; pro mě, myslím, dokonce jaro, učiněný tanec květů na modrém nebi.“

„Je to gentleman,“ řekl chlapec nevraživě.

„Princ!“ zvolala zpěvně. „Co chceš víc?“

„Chce tě zotročit.“

„Chvěji se při pomýšlení, že bych měla mít volnost.“

„Měla by ses mít před ním na pozoru.“

„Vidět ho znamená zbožňovat ho, poznat ho znamená důvěřovat mu.“

„Sibylu, ty jsi do něho úplně zblázněná.“

Zasmála se a vzala ho za ruku. „Ty můj drahý Jime, mluvíš, jako by ti bylo sto let. Jednoho dne se sám zamiluješ. A pak poznáš, co to je. Netvař se tak mrzutě. To by tě mělo spíš těšit, že mě tu necháváš šťastnější, než jsem kdy byla. Oba máme tvrdý život, hrozně tvrdý

a těžký. Ale teď to bude jinačí. Ty jedeš do nového světa a já taky našla nový svět. Tady jsou volné židle; posadme se a dívejme se na ty elegantní lidi, co tu chodí.“

Usedli uprostřed zevlujícího zástupu. Záhony tulipánů za cestou zářily jako plápolající ohnivé prstence. V rozčeřeném vzduchu se jako chvějivý oblak pudru vznášel bílý prach. Slunečnický jasných barev tančily a snášely se k zemi jako obrovití motýli.

Sibyla přiměla bratra, aby hovořil o sobě, o svých nadějích a plánech. Mluvil zvolna a s námahou. Podávali si slova, jako si hráči podávají hrací známky. Sibyla se cítila stísněná. Nemohla na Jima přenést svou radost. Jediná ozvěna, které dosáhla, byl slabý úsměv, jímž se zvlnila ta zachmuřená ústa. Po chvíli zmlkla. A náhle zahlédla zlaté vlasy a smějící se rty; v otevřeném kočáře tudy projel Dorian Gray s dvěma dámami.

„Tamhle je!“ vykřikla.

„Kdo?“ ptal se Jim Vane.

„Princ z pohádky,“ odvětila, hledíc za kočářem.

Prudce vstal a chytil ji drsně za paži.

„Ukaž mi ho! Který to je? Ukaž na něho prstem. Musím ho vidět,“ křičel; ale v tom okamžiku jim zastínilo výhled čtyřspřeží vévody z Berwicku, a když přejelo, byl už povoz z parku venku.

„Je pryč,“ zašeptala smutně Sibyla. „Škoda, žeš ho neviděl.“

„Škoda! Protože jestli ti někdy ublíží, zabiju ho, jako že je Bůh nade mnou.“

Pohlédla na něho s hrůzou. Opakoval ta slova. Prořála vzduch jako dýka.

Lidé kolem se začali ohlížet. Poblíž stojící paní se uchichtla.

„Pojď pryč, Jime! Pojď pryč!“ zašeptala dívka. Šel zarytě za ní, když se proplétala zástupem. Měl radost z toho, co řekl.

Když došli k soše Achillově, dívka se obrátila. Z očí jí hleděla lítost, která se jí na rtech proměnila v smích. Potřásla hlavou. „Jsi blázínek, Jime, úplný blázínek. Špatně naložený chlapec, nic víc. Jak můžeš říci něco tak hrozného? Nevíš, co mluvíš. Jsi prostě žárlivý a protivný. Ach, už aby ses zamiloval! Když lidé milují, jsou hned dobří, a co tys řekl, to bylo zlé.“

„Je mi šestnáct,“ odvětil, „a vím, co dělám. Matka ti není vůbec nic platná. Nechápe, jak na tebe musí dohlížet. Teď mě mrzí, že jedu do Austrálie. Mám velkou chuť všeho nechat. A taky bych toho nechal, nebýt toho, že jsem už podepsal listiny.“

„Ach, nebuď tak vážný, Jime. Jsi jako nějaký hrdina z těch hloupých melodramat, v kterých tak ráda hrávala maminka. Nebudu se s tebou hádat. Viděla jsem ho a... ach, vidět ho, to je dokonalé štěstí. Nebudeme se hádat. Víím, že bys nikdy neublížil nikomu, koho mám ráda, vid' že ne?“

„Asi ne, dokud bys ho měla ráda,“ zněla nevrlá odpověď.

„Jeho budu milovat věčně!“ vydechla.

„A on tebe?“

„Taky věčně.“

„Jen aby!“

Odtáhla se od něho. Pak se zasmála a položila mu ruku na rameno. Vždyť je to ještě chlapec!

U Marble Arch nasedli do omnibusu a vystoupili nedaleko svého ošumělého domova na Euston Road. Bylo po páté hodině a Sibyla si musela před představením na chvíli lehnout. Jim na tom trval. Řekl, že se s ní raději rozloučí, když u toho není jejich matka. Ta by určitě dělala scény a on scény nenávidí.

Loučili se v Sibylině pokojíčku. Chlapec v hloubi srdce žárlil a pociťoval divokou, vražednou nenávist k tomu neznámému, který, jak se mu zdálo, vstoupil mezi něho a sestru. Ale když ho její

paže prudce objaly a její prsty mu pročešávaly vlasy, zjihl a políbil ji s opravdovým citem. A když šel ze schodů, měl v očích slzy.

Matka na něho dole čekala. Sotva vešel, začala bručet na jeho nepřesnost. Neodpověděl a usedl k hubenému jídlu. Kolem stolu bzučely mouchy a lezly po ušpiněném ubruse. V rachotu omnibusů a klapotu drožek slyšel bzikavý hlas, pohlcující kašdickou zbývající minutu.

Po chvíli odstrčil talíř a zakryl si rukama obličej. Cítil, že má právo znát pravdu. Je-li jeho podezření odůvodněné, měl se to vlastně dovědět už dávno. Matka ho pozorovala, ztuhlá strachem. Slova jí vycházela z úst mechanicky. Prsty škubala potrhaný krajkový šáteček. Když hodiny odbily šest, chlapec se zvedl a šel ke dveřím. Tu se otočil a zadíval se na ni. Jejich pohledy se setkaly. Vyčetl jí z očí divokou úpěnlivou prosbu o slitování. To ho rozzuřilo.

„Maminko, musím se tě na něco zeptat,“ řekl. Bloudila očima tékavě po pokoji. Neodpovídala. „Řekni mi pravdu. Mám právo to vědět. Bylas za mého otce provdána?“

Zhluboka vydechla. Byl to vzdech úlevy. Strašný okamžik, okamžik, kterého se ve dne v noci po celé týdny a měsíce děsila, konečně přišel, a přece nepocítila hrůzu. Do jisté míry jí vlastně byla rozčarována. Prostá přímota té otázky volala po přímé odpovědi. Situace se nevyhrotila ponenáhlu. To bylo neumělé. Připomínalo jí to špatnou divadelní zkoušku. „Ne,“ odpověděla a divila se, jak je život drsně jednoduchý.

„Můj otec byl tedy ničema?“ vykřikl chlapec, svíraje pěsti.

Zavrtěla hlavou. „Věděla jsem, že není volný. Velmi jsme se milovali. Kdyby byl zůstal na živu, byl by nás zaopatřil. Nemluv o něm špatně, synáčku. Byl to tvůj otec a byl to gentleman. Byl opravdu z vysoce postavené rodiny.“

Z úst se mu vydrala kletba.

„O mne nejde,“ zvolal, „ale nedopust', aby Sibyla... To je taky gentleman, že, ten, co ji má rád, nebo říká, že ji má rád? Taky z vysoce postavené rodiny?“

Na okamžik se ženy zmocnil ošklivý pocit ponížení. Svěsila hlavu. Třesoucíma se rukama si osušila oči. „Sibyla má matku,“ zamumlala. „Já ji neměla.“

To chlapce dojalo. Přikročil k ní, sklonil se a políbil ji. „Je mi líto, že jsem se ptal na otce a způsobil ti tak bolest,“ řekl, „ale nemohl jsem jinak. Musím už jít. Sbohem. Nezapomeň, že teď máš na starosti jen jedno dítě, a věř mi, že jestli ten člověk mé sestře ukřivdí, zjistím, kdo to je, vystopuju ho a zabiju ho jako psa. To ti přísahám.“

Bláznivá nadsázka té hrozby, vášnivé gesto, které ji provázelo, šílená melodramatická slova, s tím vším jí život připadal víc živoucí. Tohle ovzduší důvěrně znala. Dýchalo se jí volněji a po prvé za mnoho měsíců cítila k synovi skutečný obdiv. Byla by v té scéně ráda pokračovala v téže dojemové škále, ale syn ji přerušil. Bylo třeba snést dolů kufry a vyhledat nějaké šály. Posluha z činžáku horlivě přibíhal a odbíhal. Nastalo smlouvání s drožkářem. Veliká chvíle minula ve všedních podrobnostech. S obnoveným pocitem rozčarování mávala matka z okna potrhaným krajkovým šátkem, když syn odjížděl. Uvědomovala si, že byla promarněna ohromná příležitost. Utěšila se tím, že řekla Sibyle, jak bezúspěšný teď bude mít život, když má na starosti jen jedno dítě. Tu větu si pamatovala. Ta se jí líbila. O hrozbě neřekla nic. Syn ji pronesl příliš živě a dramaticky. Cítila, že jednoho dne se jí všichni zasmějí.

Kapitola VI

„Tu novinu už patrně znáš, Basile!“ řekl toho večera lord Henry, když byl Hallward uveden do soukromého pokojíku v hotelu Bristol, kde bylo prostřeno k večeři pro tři.

„Ne, Harry,“ odvětil umělec, odevzdávaje uklánějícímu se číšníkovi klobouk a plášť. „Jaká je to novina? Nic politického, doufám. Politika mě nezajímá. V poslanecké sněmovně není ani jediná osoba, která by stála za namalování; mnohá z nich by se spíš měla trochu zamalovat.“

„Dorian Gray se chce oženit,“ pravil lord Henry a pozoroval při těch slovech Basila.

Hallward sebou trhl a pak se zamračil. „Dorian že se chce oženit?“ opakoval. „To není možné!“

„Je to naprostá pravda.“

„S kým?“

„S nějakou herečkou nebo s něčím podobným.“

„Tomu nevěřím. Na to je Dorian příliš rozumný.“

„Milý Basile, Dorian je příliš moudrý, a tak musí sem tam provést nějakou pošetilost.“

„Manželství se přece nedá uzavírat sem tam, Harry.“

„V Americe ano,“ opáčil lord Henry ospale. „Ale já jsem neřekl, že se oženil. Řekl jsem, že se chce oženit. V tom je veliký rozdíl. Mně stále něco připomíná, že jsem ženat, ale vůbec se nepamatuji, že jsem se oženit chtěl. Ba, kloním se k názoru, že jsem se oženit nikdy nechtěl.“

„Pomysli ale na Dorianův původ, na jeho postavení a bohatství. To by byl od něho nesmysl, oženit se tak hluboko pod svou úroveň.“

„Tohle mu řekni, Basile, jestli chceš, aby si to děvče doopravdy vzal. Pak to určitě udělá. Kdykoli člověk udělá něco dokonale hloupého, udělá to vždycky z nejušlechtilejších pohnutek.“

„Doufám, že je ta dívka hodná, Harry. Viděl bych nerad, aby se Dorian připoutal k nějakému sprostému stvoření, které by mu třeba zkazilo povahu a zdeptalo ducha.“

„Ó, ta je víc než hodná – je krásná,“ zašeptal lord Henry, upíjeje ze sklenky vermutu s pomerančovou hořkou. „Dorian říká, že je krásná; a v takovýchhle věcech se obvyčejně nemýlí. Ten jeho portrét, který jsi mu namaloval, zvýšil jeho schopnost oceňovat tělesný vzhled ostatních lidí. To je jeden z výtečných vlivů toho obrazu. Jestli ten hoch nezapomněl, že s ním máme schůzku, tak tu dívku dnes večer uvidíme.“

„Mluvíš vážně?“

„Naprosto vážně, Basile. Byl bych zoufalý, kdybych si měl myslet, že někdy budu ještě vážnější než v této chvíli.“

„Ale ty to schvaluješ, Harry?“ ptal se malíř; chodil sem a tam po pokoji a kousal se do rtů. „To přece nemůžeš schvalovat. To je nějaké bláhové poblouznění.“

„Už mě ani nenapadne něco schvalovat nebo neschvalovat. Takový poměr k životu by byl nesmyslný. Nejsme na světě proto, abychom stavěli na odiv své mravní předsudky. Nikdy si nevšímám toho, co říkají lidé obvyčejní, a nikdy nezasahuji do toho, co dělají lidé půvabní. Když mě někdo okouzluje, pak si může vybrat jakýkoli způsob projevu, a mně bude vždycky připadat naprosto roztomilý. Dorian Gray je zamilován do krásné dívky, která hraje Julii, a požádal ji o ruku. Proč ne? I kdyby si vzal Messalinu, byl by pořád stejně zajímavý. Ty víš, že nejsem žádný obhájce manželství. Opravdu stinnou stránkou manželství je to, že dělá z člověka tvora nesobeckého. A nesobečtí lidé jsou bezbarví. Postrádají indivi-

dualitu. Jsou ovšem jisté povahy, které se manželstvím ještě víc zdokonalí. Takoví lidé prosazují i pak své vlastní já a ještě k němu přidají řadu dalších já. Jsou totiž nuceni mít víc životů než jeden. Stanou se z nich ještě složitější ústrojenci, a být co nejsložitějším ústrojencem, to je, řekl bych, účelem lidské existence. Ostatně každá zkušenost má cenu, a ať už se dá proti manželství říci cokoliv, určitě je to jistá zkušenost. Doufám, že se Dorian Gray s tou dívkou ožení, že ji bude asi šest měsíců vášnivě milovat a pak že ho z čista jasna okouzlí nějaká jiná. Pak by byl výborným studijním materiálem.“

„Ani slovo z toho všeho nemyslíš vážně, Harry; sám víš, že ne. Kdyby si Dorian Gray zkazil život, nikoho by to nemrzelo víc než tebe. Jsi mnohem lepší, než předstíráš.“

Lord Henry se zasmál. „Důvod, proč všichni rádi smýšlíme o druhých tak dobře, je v tom, že všichni máme o sebe strach. Podkladem optimismu je jen a jen hrůza. Myslíme si, že jsme velkomyslní, když svému bližnímu přisuzujeme ctnosti, z kterých nám pravděpodobně kyne prospěch. Vychvalujeme bankéře, abychom si mohli vybrat víc, než máme na kontě, a objevujeme dobré vlastnosti na loupežníkovi, abychom se mohli těšit nadějí, že nám třeba nevybere kapsy. Všechno, co říkám, myslím vážně. Náramně opovrhují optimismem. A co se týče toho zkaženého života: zkažený je jenom ten život, jehož růst byl zastaven. Chceš-li zničit nějakou povahu, stačí, když ji napraviš. A co se toho manželství týče, to by ovšem byla pošetilost, ale jsou jiné, a zajímavější vztahy mezi muži a ženami a ty míním samozřejmě podporovat. V těch je kouzlo modernosti. Ale už je tu Dorian. Ten ti poví víc, než ti mohu povědět já.“

„Drahý Harry, drahý Basile, musíte mi oba blahopřát,“ řekl chlapec. Odhodil večerní pláštěnku podšitou atlasem a tiskl oběma

přátelům ruce. „Jakživ jsem nebyl takhle šťastný. Přišlo to ovšem znenadání, ale tak je to se vším, co je opravdu krásné. A přitom mi připadá, že je to to jediné, co jsem po celý život hledal.“ Byl zardělý vzrušením a radostí a vypadal neobyčejně sličně.

„Doufám, že budete vždycky šťastný,“ řekl Hallward. „Ale tak docela vám nepromím, že jste mi nedal vědět o svém zasnoubení. Harrymu jste o tom vědět dal.“

„A já vám nepromím, že jdete pozdě k večeři,“ vpadl lord Henry s úsměvem a položil chlapci ruku na rameno. „Pojďte, posadíme se, zjistíme, jaký je ten zdejší nový kuchař, a pak nám povíte, jak se to všechno zběhlo.“

„Moc toho k povídání není,“ pravil Dorian, když se usadili k malému kulatému stolku. „Stalo se to prostě takhle: Když jsem včera večer odešel od vás, Harry, převlékl jsem se, trochu se navečeřel v té malé italské restauraci v Rupert Street, kam jste mě jednou zavedl, a v osm hodin jsem šel do divadla. Sibyla hrála Rosalindu. Výprava byla samozřejmě děsná a Orlando nemožný. Zato Sibyla! Měli jste ji vidět! Když přišla na jeviště v chlapeckých šatech, byla prostě nádherná. Měla na sobě mechově zelený sametový kabátek se skořicovými rukávy, těsné nohavice s podvazky křížem, hezkou zelenou čapku, na ní sokolí péro, připevněné nějakým šperkem, a plášť s kapucí, tmavorudě podšitý. Ještě nikdy se mi nezdála tak báječná. Měla všechen jemný půvab té tanagerské sošky, kterou máte v ateliéru, Basile. Vlasy se jí vlnily kolem obličeje jako temné listí kolem bledé růže! A jak hrála! – Však ji dneska uvidíte. Je to prostě rozená umělkyně. Seděl jsem v té špinavé lóži naprosto okouzlen. Zapomněl jsem, že jsem v Londýně a v devatenáctém století. Byl jsem se svou milovanou v lese, který žádný člověk nikdy nespatriil. Když bylo po představení, šel jsem za jeviště a hovořil jsem s ní. Jak jsme tak spolu seděli, najednou se jí v očích objevil

výraz, jaký jsem tam nikdy předtím neviděl. Mé rty se sklonily k jejím rtům. Políbili jsme se. Nemohu vám popsat, co jsem v té chvíli cítil. Měl jsem dojem, že se mi celý život smrštil do jediného dokonalého okamžiku růžové radosti. Ona se třásla po celém těle, chvěla se jako bílý narcis. Pak padla na kolena a líbala mi ruce. Cítím, že bych vám tohle všechno neměl povídat, ale nemohu si pomoci. Že jsme se zasnoubili, to je samozřejmě hluboké tajemství. Sibyla to zatím neprozradila ani vlastní matce. Nevím, co tomu řeknou moji poručníci. Lord Radley bude určitě zuřit. Ale to je mi jedno. Ani ne za rok budu plnoletý a pak si budu moci dělat, co budu chtít. Že jsem udělal dobře, Basile, když jsem si lásku vybral z poezie a ženu si našel v Shakespearových hrách? Rty, které naučil mluvit Shakespeare, mi šeptají do ucha své tajemství. Objímá mě Rosalinda a na ústa mě líbá Julie.“

„Ano, Doriane, myslím, že jste udělal dobře,“ pravil zvolna Hallward.

„Dneska jste ji už viděl?“ ptal se lord Henry.

Dorian Gray zavrtěl hlavou. „Opustil jsem ji v Ardenském lese a najdu ji v sadě ve Veroně.“

Lord Henry zadumaně upíjel šampaňského. „Při jaké obzvláštní příležitosti jste pronesl slovo sňatek, Doriane? A co ona na to odpověděla? Možná, že jste to už zapomněl.“

„Drahý Harry, nebral jsem to jako obchodní jednání a neudělal jsem jí žádnou formální nabídku. Řekl jsem jí, že ji miluji, a ona řekla, že není hodna být mou ženou. Že toho není hodna! Vždyť ve srovnání s ní celý svět neznamená nic.“

„Ženy jsou obdivuhodně praktické,“ zabručel lord Henry, „mnohem praktičtější než my. My se v takovýchhle situacích často zapomeneme zmínit o manželství, ale ženy nám to vždycky připomenou.“

Hallward mu položil ruku na rameno. „Nemluv tak, Harry! Trápíš Doriana. On není jako jiní muži. Nikdy by nikoho nepřivedl do neštěstí. Na to je příliš jemný.“

Lord Henry se podíval přes stůl. „Já nikdy ničím Doriana netrápím,“ odpověděl. „Položil jsem mu tu otázku z nejlepšího možného důvodu, vlastně z jediného důvodu, který omlouvá jakoukoli otázku – prostě ze zvědavosti. Vyznávám teorii, že nabídnutí k sňatku dělají vždycky ženy nám, a ne my ženám, s výjimkou středních vrstev, samozřejmě, jenomže střední vrstvy jsou nemoderní.“

Dorian Gray se zasmál a zavrtěl hlavou. „Vy jste naprosto nenapravitelný, Harry. Ale já si z toho nic nedělám. Na vás se člověk nemůže zlobit. Až uvidíte Sibylu Vaneovou, poznáte, že člověk, který by jí mohl ublížit, by byl netvor, bezcitný netvor. Nedovedu pochopit, že někdo může uvrhnout do hanby toho, koho miluje. Já Sibylu Vaneovou miluji. Chci ji pozvednout na zlatý podstavec a chci se dívat, jak se svět klaní ženě, která mi patří. Co je to manželství? Neodvolatelný závazek. Vy se proto manželství posmíváte. Ach, neposmívejte se mu, Harry! Já ten neodvolatelný závazek chci na sebe vzít. Ona se na mne spoléhá, a proto budu věrný, ona mi důvěřuje, a proto se zachovám čestně. Když jsem s ní, lituji všeho, čemu vy jste mě naučil. U ní jsem jiný, než jakého mě znáte vy. Změnil jsem se, a když se mne Sibyla Vaneová jen dotkne rukou, zapomínám na vás a na všechny vaše zvrácené, podmanivé, nakažlivé, půvabné teorie.“

„To jest...?“ ptal se lord Henry a vzal si trochu salátu.

„Ach, na vaše teorie o životě, na vaše teorie o lásce, na vaše teorie o rozkoši. Zkrátka na všechny vaše teorie, Harry.“

„Rozkoš je to jediné, co je hodno nějaké teorie,“ odvětil lord Henry svým líným melodickým hlasem. „Ale tuhle teorii nemohu bohužel prohlašovat za svou. Na tu má autorské právo příroda,

ne já. Rozkoš je zkušební kámen přírody, její schvalovací podpis. Když jsme šťastni, jsme vždycky dobří, ale když jsme dobří, nejsme vždycky šťastni.“

„Ale co ty rozumíš pod slovem dobrý?“ zvolal Basil Hallward.

„Ano, Harry,“ opakoval Dorian, pohodlně se usazuje v židli a hledě na lorda Henryho přes husté chomáče nachových kosatců, jež stály uprostřed stolu, „co vy rozumíte pod slovem dobrý?“

„Být dobrý znamená být v souladu sám se sebou,“ odvětil lord Henry, dotýká se bledými, šlechtěnými prsty útlého stonku své číše. „Nesouzvuk nastává, když jsme nuceni být v souladu s jinými lidmi. Vlastní život – to je to důležité. Co se životů našich bližních týče, můžeme se, když si přejeme být šosáky nebo puritány, blýskat svými morálními názory na ně, ale středem našeho zájmu nejsou. Ostatně, individualismus má vsutku vyšší poslání. Podle moderní morálky má člověk uznávat měřítko současného věku. Já tvrdím, že uznávat měřítko současného věku znamená pro každého kultivovaného člověka jistý druh nejsprostší nemorálnosti.“

„Ale když člověk žije jen a jen pro sebe, Harry, určitě za to zaplatí strašnou cenu,“ připomínal malíř.

„Ano, dneska jsou na všechno přehnaně vysoké daně. Řekl bych, že skutečná tragédie chudiny je v tom, že chudí si nemohou dopřát nic jiného než odříkání. Krásné hříchy jako všechny krásné věci jsou výsadou bohatých.“

„Musíme platit i jinak než penězi.“

„Jakpak jinak, Basile?“

„Ach, výčitkami svědomí, řekl bych, utrpením... zkrátka vědomím, že mravně chátráme.“

Lord Henry pokrčil rameny. „Milý kamaráde, středověké umění je půvabné, ale středověké cítění je staromódní. Lze ho ovšem použít v románě. Jenže v románě lze použít jedině toho, čeho se

přestalo používat ve skutečnosti. Věř mi, žádný civilizovaný člověk jakživ nelituje žádné rozkoše a žádný necivilizovaný člověk jakživ neví, co to rozkoš je.“

„Já vím, co je to rozkoš,“ zvolal Dorian Gray. „Rozkoš je někoho zbožňovat.“

„To je rozhodně lepší než být zbožňován,“ odvětil lord Henry, pohrávaje si s ovocem. „Být zbožňován, to je jen na obtíž. Ženy s námi jednají zrovna tak, jako jedná lidstvo se svými bohy. Klaní se nám a pořád nás trápí, abychom pro ně něco udělali.“

„Já bych řekl, že všechno, oč nás požádají, nám už napřed samy daly,“ zašeptal chlapec vážně. „Tvoří v nás lásku. Mají tedy právo žádat ji zpátky.“

„To je úplná pravda, Doriane,“ souhlasil Hallward.

„Nikdy nic není úplná pravda,“ řekl lord Henry.

„Tohle je,“ přerušil ho Dorian. „Musíte připustit, Harry, že ženy dávají mužům to nejryzejší zlato svých životů.“

„Možná,“ vzdychl lord Henry, „ale neustále je chtějí zpátky v těch nejmenších drobných. To je ta potíž. Ženy, jak to jednou definoval jakýsi chytrý Francouz, v nás probouzejí touhu vytvářet veledíla, ale pořád nám zabraňují je uskutečnit.“

„Harry, vy jste hrozný člověk! Nevím, proč vás mám vlastně tak rád.“

„Vy mě budete mít vždycky rád, Doriane,“ odvětil lord Henry. „Dáte si kávu, mládenci? – Číšníku, přineste kávu a *fine-champagne*⁶ a nějaké cigarety. Ne, cigarety prosím ne, pár jich ještě mám. Basile, nekuř doutníky, to ti nemohu dovolit. Musíš si vzít cigaretu. Cigareta je dokonalý typ dokonalé rozkoše. Je výtečná, a nikdy člověka plně neuspokojí. Co více si možno přát? Ano, Doriane, vy

6 Druh koňaku. Pozn. překl.

mě budete mít vždycky rád. Jsem pro vás ztělesněním všech hříchů, které nemáte odvahu spáchat sám.“

„Co to říkáte za nesmysl, Harry!“ řekl chlapec a zapálil si cigaretu od plamene vydechovaného stříbrným drakem, kterého číšník postavil na stůl. „Pojďme do divadla. Až vyjde na jeviště Sibyla, budete mít nový životní ideál. V ní objevíte něco, co jste jakživ nepoznal.“

„Já jsem poznal všecko,“ řekl lord Henry s unaveným výrazem v očích, „ale vždycky jsem ochoten pocítit nějaké nové pohnutí. Jenže se bojím, že nic takového neexistuje, alespoň pro mě ne. Přesto je možné, že mě to vaše nádherné děvče třeba vzruší. Mám rád divadlo. Je o tolik skutečnější než život. Pojďme! Doriane, vy pojedete se mnou. Je mi líto, Basile, ale v mém kočáře je místo jen pro dva. Musíš jet za námi drožkou.“

Zvedli se, oblékli si pláště a kávu vypili vstoje. Malíř zamyšleně mlčel. Byl rozteskněn. S tím sňatkem se smířit nemohl, ale přece jen mu připadalo, že je to lepší řešení než mnohá jiná, k nimž třeba mohlo dojít. Po několika minutách sešli všichni dolů. Basil odjel sám, jak to bylo domluveno, a pozoroval blikající světla malého kočáru před sebou. Přepadl ho podivný pocit ztráty. Uvědomoval si, že mu Dorian Gray už nikdy nebude vším tím, čím mu byl v minulosti. Postavil se mezi ně život... Oči se mu zakalily a zalidněné svítící ulice viděl najednou rozmazaně. Když drožka dojela k divadlu, měl dojem, že zestárnul o řadu let.

Kapitola VII

Z toho či onoho důvodu bylo toho večera v divadle plno a tlustý židovský ředitel, který je uvítal u dveří, zářil mastným třaslavým úsměvem od ucha k uchu. S jakousi nabubřelou ponížeností je doprovodil do lóže, rozkládaje tlustýma ošperkovanými rukama a mluvě vysokým hlasem. Dorianu Grayovi se hnusil víc než kdy jindy; měl pocit, jako kdyby byl přišel hledat Mirandu a narazil na Kalibána. Ale lordu Henrymu se naopak dost líbil. Prohlašoval aspoň, že se mu líbí, a trval na tom, že mu musí potřást rukou a ujistit ho, jak je pyšný, že poznává muže, který objevil skutečný talent a který udělal úpadek kvůli básníkovi. Hallward se bavil tím, že pozoroval tváře v parteru. Bylo strašně vyčerpávající vedro a velikánská lampa zářila jako obrovská jiřina s ohnivě žlutými plátky. Mladíci na balkóně odložili kabáty a vesty a přehodili si je přes zábradlí. Bavili se přes celé hlediště a dělili se o pomeranče s vyparádnými děvčaty, která seděla s nimi. V přízemí se smály nějaké ženy. Měly hrozně pronikavé a nelibozvučné hlasy. Od výčepu se ozýval zvuk vytahovaných zátek.

„V jakém to místě může člověk objevit bohyni!“ řekl lord Henry.

„Ano!“ odvětil Dorian Gray. „Tady jsem ji objevil a mezi všemi živými bytostmi je to vskutku bohyně. Až bude hrát, zapomenete na všechno. Tihle obyčejní drsní lidé s hrubými tvářemi a neurvalými gesty se docela změň, když ona je na jevišti. Sedí tiše a dívají se na ni. Pláčou a smějí se, jak si ona přeje. Její zásluhou jsou citliví jako housle. Její zásluhou mají najednou ducha a člověk cítí, že jsou ze stejného masa a ze stejné krve jako my.“

„Ze stejného masa a ze stejné krve jako my! Ach, to snad ne!“ zvolal lord Henry, prohlížející si divadelním kukátkem osazenstvo na balkóně.

„Nevšímejte si ho, Doriane,“ řekl malíř. „Já chápu, jak to myslíte, a věřím v to děvče. Každý, koho milujete vy, musí být skvělý, a každé děvče, jež působí na lidi tak, jak to popisujete, musí být jemné a ušlechtilé. Dávat ducha své době, to je záslužná činnost. Jestli to děvče dovede vnuknout duši těm, kteří žijí bez duše, jestli dovede vzbudit smysl pro krásu v lidech, jejichž život je ubohý a ošklivý, jestli je dovede vysvléci z jejich sobectví a propůjčit jim slzy pro zármutky, jež nejsou jejich vlastními zármutky, pak je hodna všeho vašeho zbožňování, pak je hodna, aby ji zbožňoval celý svět. To manželství je docela v pořádku. Zprvu jsem si to nemyslel, ale teď to připouštím. Boží stvořili Sibylu Vaneovou pro vás. Bez ní byste byl neúplný.“

„Díky, Basile,“ odpověděl Dorian Gray a stiskl mu ruku. „Já věděl, že vy mi porozumíte. Harry je takový cynik, že mě až děsí. Ale už spustil orchestr. Ten je příšerný, hraje však jenom asi pět minut. Pak se zvedne opona a uvidíte dívku, které dám celý svůj život, které dávám všechno, co je ve mně dobré.“

Po čtvrthodince, za neobyčejné bouře potlesku, vkročila na jeviště Sibyla Vaneová. Ano, na pohled je jistě rozkošná, je to jedno z nejrozkošnějších stvoření, jaké jsem kdy viděl, pomyslel si lord Henry. Její plachý půvab a její žasnoucí oči měly v sobě něco, co připomínalo mladou laňku. Slabý ruměnc, jako odraz růže ve stříbrném zrcadle, se jí rozlil po lících, když pohlédla na přeplněné, nadšené hlediště. Ustoupila o několik krůčků dozadu a rty jako by se jí pozachvěly. Basil Hallward vyskočil a začal tleskat. Dorian Gray seděl bez hnutí jako člověk ponořený do snu a zíral na ni. Lord Henry ji pozoroval kukátkem a pobrukoval si: „Půvabná! Půvabná!“

Na scéně byla síň domu Kapuletů a vstoupil do ní Romeo v poutnickém převleku, s Merkuciem a ostatními svými přáteli. To, co představovalo kapelu, zahrálo několik taktů a započal tanec. Zástupem

neohrabaných, uboze oblečených herců proplouvala Sibyla Vaneová jako stvoření z dokonalejšího světa. Jak tančila, její postava se kolébala, jako se kolébá rostlina na vodě. Křivky jejího hrdla, to byly křivky bílé lilie. Její ruce budily dojem, že jsou z chladné slonoviny.

Přesto však byla podivně netečná. Neprojevila žádnou známku radosti, když její oči spočinuly na Romeovi. Těch pár slov, jež měla říci:

*Poutníče milý, křivdiš velice
té ruce své; v tomť pravá zbožnost její:
Když poutník tkne se ruky světice,
tak ruka s rukou líbati se smějí...*

s krátkým dialogem, který po nich následuje, odmluvila naprosto vyumělkovaně. Hlas sám zněl výtečně, ale v odstínu byl zcela falešný. Byl špatně zabarven. Bral veršům všechnu životnost. Vášněn zbavoval pravdivosti.

Dorian Gray ji pozoroval a bledl. Byl zmaten a probouzela se v něm úzkost. Ani jeden z jeho přátel se mu neodvážil nic říci. Dívka jim připadala úplně neschopná. Byli hrozně zklamáni.

Ale dobře věděli, že skutečným zkušebním kamenem každé Julie je balkónová scéna v druhém dějství. A na tu čekali. Zklame-li dívka tam, není v ní pranic.

Vypadala půvabně, když vystoupila do měsíčního světla. To se popřít nedalo. Ale její projev byl nesnesitelně teatrální, a to čím dál tím víc. Gesta měla už nemožně vyumělkovaná. Na všechno, co říkala, dávala přehnaný důraz. Tu krátkou pasáž:

*Ty víš, že maska noci tvář mi kryje,
sic panenský by polil ruměnc*

*mé líce pro to, co jsi uslyšel
mne mluvit dnes...*

deklamovala s lopotnou pečlivostí školačky, kterou učil recitovat podřadný profesor přednesu. Když se skláněla z balkónu a došla k těm nádherným řádkům:

*Ač se raduji
tak z tebe, nemám žádné radosti
z té dnešní shody; příliš kvapná je
a neprozřetelná a unáhlená;
tak příliš jako blesk, jenž zanikne,
než člověk říci může: Blýsklo se!
Můj drahý, dobrou noc. To poupě lásky
snad, dechem léta zrajíc, rozpučí
v květ spanilý, až příště sejdem se...,⁷*

odříkávala slova, jako kdyby pro ni neměla žádný význam. A nebylo to z nervózy. Nebyla dokonce ani zdaleka nervózní, ovládala se dokonale. Byl to prostě špatný výkon. Naprosto zklamala.

I ti prostí, nevzdělaní diváci v parteru a na balkóně ztratili o hru zájem. Zneklidněli, začali mluvit nahlas a pískali. Židovský ředitel, který stál za lóžemi v prvním pořadí, přešlapoval a vztekle klel. Jediný, kdo zůstal nevzrušen, byla sama dívka.

Když skončilo druhé dějství, propukla bouře syčení a lord Henry se zvedl ze židle a oblékl si plášť. „Je tuze krásná, Doriane,“ řekl, „ale hrát neumí. Pojdme.“

7 Verše z „Romea a Julie“ jsou citovány v překladu J. V. Sládka. Pozn. překl.

„Chci vidět celé představení,“ odvětil chlapec tvrdým, hořkým hlasem. „Je mi hrozně líto, že jste kvůli mně promarnil večer, Harry. Omlouvám se vám oběma.“

„Já myslím, milý Doriane, že slečně Vaneové dnes není dobře,“ přerušil ho Hallward. „Půjdeme sem některý jiný večer.“

„Kéž by jí nebylo dobře!“ odpověděl Dorian. „Ale mně se zdá, že je prostě studená a že nic necítí. Úplně se změnila. Včera večer to byla veliká umělkyně. Dnes je to jen obyčejná podprůměrná herečka.“

„Takhle nemluvte o nikom, koho milujete, Doriane. Láska je podivuhodnější než umění.“

„Obojí je jenom jistou formou napodobení,“ poznamenal lord Henry. „Ale pojďme, Doriane, tady už nesmíte zůstat. To neprospívá morálce, vidět špatný herecký výkon. Myslím ostatně, že si stejně nebudete přát, aby vaše žena zůstala u divadla. Tak co na tom, jestli hraje Julii jako dřevěná panenka? Je velmi roztomilá, a jestli ví o životě zrovna tak málo jako o herectví, bude to rozkošný zážitek. Jen dva druhy lidí jsou opravdu okouzující – lidé, kteří vědí naprosto všechno, a lidé, kteří nevědí naprosto nic. Pane na nebi, netvařte se tak tragicky, milý hochu! Tajemství, jak zůstat mladý, záleží v tom, abychom nikdy nepodlehli vzrušení, které nám nesluší. Pojďte se mnou a s Basilem do klubu. Zakouříme si a budeme pít na krásu Sibily Vaneové. Krásná je. Co více si můžete přát?“

„Jděte pryč, Harry,“ vykřikl chlapec. „Chci být sám. Basile, musíte jít pryč. Ach, copak nevidíte, že mi puká srdce?“ Oči se mu zalily horkými slzami. Rty se mu třásly. Vrhł se do kouta lóže, opřel se o zeď a zakryl si rukama tvář.

„Pojďme, Basile,“ řekl lord Henry nezvykle něžným hlasem; a oba mladí muži vyšli spolu ven.

O několik okamžiků později zazářila světla na rampě a opona se zvedla před třetím dějstvím. Dorian Gray se vrátil na sedadlo. Byl bledý a tvářil se hrdě a lhotejně. Hra se vlekla dál a zdálo se, že nikdy neskončí. Diváci z poloviny odešli, dupající těžkými botami a smějíce se. Všecko to skončilo fiaskem. Poslední dějství se hrálo před skoro prázdnými řadami. Opona spadla za chechtotu a reptání.

Jakmile bylo po všem, spěchal Dorian Gray za scénu do šatny. Dívka tam stála sama a tvářila se vítězoslavně. Oči jí svítily úžasným ohněm. Celá zářila. Její pootevřené rty se usmívaly nějakému tajemství, o němž věděla jen ona.

Když Dorian vešel, pohlédla na něho s výrazem nekonečné radosti. „To jsem dnes hrála špatně, Doriane!“ zvolala.

„Strašně!“ odvětil a zíral na ni ohromeně. „Strašně! Bylo to děsné! Není ti dobře? Nemáš ani ponětí, jaké to bylo. Nemáš ani ponětí, co jsem vytrpěl.“

Dívka se usmála. „Doriane,“ odpověděla a její hlas prodléval pomalou melodií na jeho jménu, jako by bylo rudým plátkům jejích úst sladší než med. „Doriane, měl jsi to pochopit. Ale teď už chápeš, vid’?“

„Co mám chápat?“ ptal se hněvivě.

„Proč jsem dnes byla tak špatná. Proč už budu vždycky špatná. Proč už nikdy nebudu dobře hrát.“

Pokrčil rameny. „Zřejmě ti není dobře. A když ti není dobře, tak jsi neměla hrát. Zesměšňuješ se. Moji přátelé se nudili. I já jsem se nudil.“

Zdálo se, že ho neposlouchá. Radost ji celou proměnila. Byla u vytržení štěstím.

„Doriane, Doriane,“ zvolala, „než jsem poznala tebe, jedinou životní skutečností bylo pro mě divadlo. Jedině na jevišti jsem žila. Myslela jsem si, že všechno na něm je pravdivé. Jednou večer jsem

byla Rosalinda a jindy zase Portia. Radost Beatricina byla mou radostí a zármutek Kordeliin byl i mým zármutkem. Všemmu jsem věřila. Ti obyčejní lidé, kteří se mnou hráli, mi připadali jako bozi. Malované kulisy znamenaly pro mě svět. Neznala jsem nic, jen přeludy, a myslela jsem, že je to skutečnost. Pak jsi přišel ty, ach, miláčku můj krásný, a vysvobodil jsi mou duši z vězení. Poučil jsi mě, co je to skutečná skutečnost. Dnes večer jsem po prvé v životě prohlédla prázdnotu, falešnost, bláhovost té nicotné maškarády, v které jsem pořád hrála. Dnes večer jsem si poprvé uvědomila, že Romeo je ohyzdný a starý a zmalovaný, že měsíční svit v sadě není pravý, že kulisy jsou laciné a slova, která musím říkat, neskutečná, že to nejsou moje slova, že to není to, co chci říkat já. Tys mi přinesl cosi vyššího, cosi, čeho je umění pouhým odrazem. Tvou zásluhou chápu, co je to doopravdy láska. Můj miláčku! Můj miláčku! Princí z pohádky! Princí ze života! Mám už dost přeludů. Ty pro mě znamenáš víc, než pro mě může znamenat všechno umění. Co mám společného s loutkami z nějaké hry? Když jsem dnes večer vyšla na scénu, nemohla jsem pochopit, jak to, že všechno ze mne vyprchalo. Myslela jsem, že budu báječná. A zjistila jsem, že nemohu dělat nic. Najednou se mi v duši rozbřesklo, čím to všechno je. To poznání bylo pro mě nádherné. Slyšela jsem, jak lidé syčí, a usmívala jsem se. Co mohou vědět o lásce, jako je naše? Odveď mě odtud, Doriane, odveď mě s sebou někam, kde můžeme být docela sami. Divadlo se mi hnusí. Mohla bych napodobit vášeň, kterou necítím, ale tu, která mě spaluje jako oheň, napodobovat nemohu. Ach Doriane, Doriane, chápeš už, co to znamená? I kdybych to dovedla, považovala bych za znesvěcení, kdybych hrála, že jsem zamilovaná. Tvou zásluhou jsem to poznala.“

Vrhl se na pohovku a odvrátil obličej. „Zabilas mou lásku,“ zahučel.

Udiveně na něho pohlédla a dala se do smíchu. Neodpovídal. Šla k němu a pohladila ho drobnými prstíky po vlasech. Poklekla a přitiskla si ke rtům jeho ruce. Odtáhl je a celý se otrásl.

Pak vyskočil a zamířil ke dveřím. „Ano,“ křičel, „zabilas mou lásku. Dosud jsi ve mně vzněcovala obrazotvornost. Teď ve mně nevzněcuješ ani zvědavost. Prostě nepůsobíš už nijak. Miloval jsem tě, protože jsi byla skvělá, protože jsi měla nadání a ducha, protože jsi uskutečňovala sny velikých básníků a dávala podobu a obsah uměleckým dílům. To všechno jsi odhodila. Jsi mělká a hloupá. Bože, jak jsem mohl tak šílet, že jsem tě miloval? Jaký jsem to byl blázen! Teď už pro mě neznamenaš nic. Nechci tě už nikdy vidět. Nechci už na tebe myslet. Nechci už ani vyslovit tvé jméno. Nevíš, čím jsi mi byla, kdysi. Vždyť kdysi... Ach, nesnesu to pomýšlení. Kéž bych na tobě nebyl spočinul pohledem! Zničila jsi mou největší milostnou idylu. Jak málo asi víš o lásce, když říkáš, že maří tvé umění. Bez svého umění nejsi nic. Byl bych tě proslavil, mohlas být skvělá, úžasná. Svět by tě byl zbožňoval a byla bys nosila moje jméno. A co jsi teď? Herečka třetího řádu s hezkou tvářičkou.“

Dívka zbledla a třásla se. Sepjala křečovitě ruce a hlas jako by se jí byl zadrhl v hrdle. „To nemyslíš vážně, Doriane,“ zašeptala. „Hraješ divadlo.“

„Hraju divadlo! To přenechám tobě. Ty to tak dobře umíš,“ odpověděl trpce.

Vstala a šla přes šatnu k němu a v tváři měla žalostný výraz bolesti. Položila mu ruku na rameno a pohlédla mu do očí. Odstrčil ji. „Nedotýkej se mne!“ křikl.

Tiše zasténala, vrhla se mu k nohám a ležela tam jako pošlapaný květ. „Doriane, Doriane, neopouštěj mě!“ šeptala. „Je mi tolik líto, že jsem nehrála dobře. Po celý ten čas jsem myslela na

tebe. Ale budu se snažit – opravdu, budu se snažit. Zachvátilo mě to tak znenadání, ta má láska k tobě. Myslím, že bych ji byla nikdy nepocítila, kdybys mě nebyl políbil – kdybychom se nebyli políbili. Líbej mě zase, miláčku. Nechoď ode mne pryč. Nesnesla bych to. Ach, nechoď ode mne pryč. Můj bratr... Ne, to nic. On to tak nemyslel. Žertoval jenom... Ale ty... Ach, nemůžeš mi to pro dnešek odpustit? Budu hrozně pilně pracovat a vynasnažím se, abych se zlepšila. Nebuď ke mně krutý za to, že tě miluji víc než cokoli na světě. Koneckonců, vždyť to bylo po prvé, co jsem se ti nezavděčila. Ale máš docela pravdu, Doriane. Měla jsem se projevit víc jako umělkyně. Bylo to ode mne hloupé; ale když já jsem si nemohla pomoci. Ach, neopouštěj mě, neopouštěj mě.“ Dusila se v záchvatu vášnivého vzlykání. Choulila se na podlaze jako raněné zvířátko a Dorian Gray k ní shlížel svýma krásnýma očima a sličně vykrojené rty se mu křivily nesmírným pohrdáním. Vždycky je cosi směšného v citových výlevech těch, jež jsme přestali milovat. Sibyla Vaneová mu připadala nemožně melodramatická. Její slzy a vzlyky ho rozčilovaly.

„Odcházím,“ řekl posléze klidným, jasným hlasem. „Nechci ti ublížit, ale nemůžeme se už vidět. Zklamalas mě.“

Tiše plakala a neodpovídala, ale plazila se k němu. Slepě vztáhla drobné ruce, jako by ho hledala. Otočil se na podpatku a vyšel z místnosti. V několika okamžicích byl z divadla venku.

Sotva poznával, kudy jde. Vzpomínal si pak, že bloudil nejasně osvětlenými ulicemi, že míjel ponuré klenuté průchody, plné černých stínů, a ošklivě vyhlížející domy. Volaly za ním ženy s ochraptělými hlasy a drsným smíchem. Motali se tam opilci, kteří kleli a povídali si sami pro sebe, podobni obrovským opicím. Viděl pitvorné děti, přikrčené na schůdcích před domovními dveřmi, a z pochmurných dvorů slyšel křik a nadávky.

Když se začínalo rozednívat, uvědomil si, že je nedaleko Covent Garden. Temnota se zvedla a obloha, uzardělá matnými plameny, se vydula jako dokonalá perla. Ohromné káry, plné kývajících se lilií, pomalu rachotily lesknoucí se prázdnou ulicí. Ve vzduchu byla těžká vůně květin a Dorian měl pocit, jako by mu jejich krása podávala lék utišující bolest. Šel dále na tržiště a pozoroval muže skládající náklad z vozů. Jeden povozník v bílé haleně mu nabídl třešně. Poděkoval mu, podivil se, proč za ně povozník nechce peníze, a začal je netečně jíst. Byly natrhány o půlnoci a zachytil se v nich chlad lunny. Defilovala před ním dlouhá řada hochů, kteří nesli koše pruhovaných tulipánů a žlutých i rudých růží a razili si cestu mezi ohromnými kupami zeleniny, zelenými jako nefrit. V podloubí s šedými, sluncem vybělenými sloupy lelkovala skupina otrhaných prostovlasých děvčat, čekajících, až bude po dražbě. Jiná děvčata se shlukla u létacích dveří kavárny na náměstí. Těžcí tažní valaši dupali a smekali se po nerovných kamenech a jejich rolničky a postroje cinkaly. Někteří kočí leželi na hromadě pytlů a spali. Všude pobíhali holubi s duhovými náprsenkami a růžovými nožkami a zobali zrní.

Po chvíli si Dorian najal drožku a jel domů. Několik okamžiků otálel na prahu domovních dveří a rozhlížel se po mlčícím náměstí, z jehož osleplých, těsně uzavřených oken civěly stažené záclony. Nebe teď bylo čistě opálové a střechy domů se proti němu leskly jako stříbro. Z nějakého komínu naproti stoupal tenký pletenec kouře. Vlnil se perleťovým vzduchem jako fialová stužka.

V ohromné zlaté benátské lampě, ukořistěné z nějakého dóžecího korábu, jež visela ze stropu velkolepé, dubem vykládané vstupní haly, zářila dosud ze tří hořáků plápolavá světla; podobala se modrým plátkům plamenného květu, lemovaným bílým ohněm. Dorian je zhasil, odhodil klobouk a pláštěnku na stůl

a prošel knihovnou ke dveřím své ložnice, rozlehlé osmistěnné přízemní komnaty, kterou si teprve nedávno, když se v něm zrodila záliba v přepychu, sám vyzdobil a ověsil několika podivnými renesančními gobelíny, jež, jak objevil, byly uloženy v neužívaném podkroví v Selby Royal. Když bral za kliku, padl jeho pohled na portrét, který mu namaloval Basil Hallward. Prudce ucouvl, jako by ho něco překvapilo. Pak s trochu zmateným výrazem vstoupil do ložnice. Když vyňal květinu z klopky, zřejmě zaváhal. Posléze se vrátil do knihovny, zamířil k obrazu a prohlížel si jej. V matném světle, jež se prodíralo skrze smetanové hedvábné závěsy, se mu zdálo, že obličej portrétu je trochu změněn. Má jiný výraz. Dalo by se říci, že v těch ústech je najednou cosi krutého. Rozhodně je to podivné.

Otočil se, šel k oknu a vytáhl záclonu. Jasný úsvit zaplavil místnost a zahnal fantastické stíny do šerých koutů, kde se zděšeně schoulily. Ale ten podivný výraz, kterého si Dorian všiml na obličejí portrétu, ten zřejmě nezmizel, dokonce byl ještě výraznější. Chvějivé, oslňující světlo sluneční mu ukazovalo kruté rýhy kolem úst tak zřetelně, jako kdyby se po nějakém hrůzném činu díval do zrcadla.

Trhl sebou, zvedl ze stolu oválné zrcadlo, orámované amorky ze slonoviny, jeden z četných darů lorda Henryho, a kvapně pohlédl do jeho lesklých hlubin. Žádná taková rýha mu nezkreslila rudé rty. Co to znamená?

Protřel si oči a přistoupil těsně k obrazu a znovu ho zkoumal. Když se zadíval na samu malbu, neviděl tam žádnou známku nějaké změny, a přece nebylo pochyby, že tvář má zcela jiný výraz. To už není jen jeho představa. Je to děsivě zjevné.

Vrhl se do křesla a zamyslíl se. Z čista jasna mu blesklo hlavou, co říkal v ateliéru Basila Hallwarda toho dne, kdy byl obraz domalován. Ano, vzpomíná si na to jasně. Vyslovil šílené přání, aby

sám zůstal mladý a portrét aby stárnul; aby jeho vlastní krásu nic neposkvřnilo a tíhu jeho vášní a hříchů aby nesla tvář na plátně; aby utrpení a myšlení vypálilo vrásky do namalované podoby a on aby si uchoval všechn ten jemný pel a půvab jinošství, jež si tehdy zrovna uvědomil. To jeho přání se přece nevyplnilo. Něco takového se stát nemůže. Už samo pomyšlení na to je obludné. A přece tu má před sebou portrét s rysy krutosti kolem úst.

Krutosti! Cožpak se zachoval krutě? Vinu nese to děvče, ne on. Snil o ní jako o úžasné umělkyni, věnoval jí svou lásku, protože si myslel, že je úžasná. A ona ho zklamala. Je mělká a bezcenná. A přece jím projel pocit nekonečné lítosti, když na ni pomyslel, jak mu ležela u nohou a vzlykala jako děcko. Vzpomínal, jak necitelněji pozoroval. Proč jen je takový? Proč jen dostal takovouhle duši? Ale vždyť on sám trpěl rovněž. Za ty tři strašlivé hodiny, co trvala hra, prožil staletí bolesti, věky a věky muk. Jeho život má stejnou cenu jako její. Snad ji na celá léta poranil, ale ona mu na okamžik zničila život úplně. Ostatně, ženy jsou lépe způsobilé snášet zármutek než muži. Žijí jen ze svých vznětů. Myslí jen na své vzněty. Když si opatřují milence, dělají to jen proto, aby měly někoho, komu by mohly dělat scény. To mu řekl lord Henry, a lord Henry ví, jaké ženy jsou. Proč by se trápil kvůli Sibyle Vaneové? Teď už pro něj nic neznamena.

Ale co ten obraz? Co o tom si má myslet? V tom je tajemství jeho života, ten o něm vypráví. Ten ho naučil lásce k vlastní kráse. Bude ho snad teď učit ošklivosti k vlastní duši? Má se na něj ještě někdy podívat?

Ne, všechno je jen přelud rozbouřených smyslů. Po té strašné noci, kterou prožil, tu zbyly přízraky. To se mu v mozku z čista jasna usadilo to drobné rudé smítko, které způsobuje, že lidé zešílí. Obraz se nezměnil. Je bláznovství myslet si něco takového.

A přece na něho z toho portrétu zírání krásná poničená tvář a krutý úsměv. Světlé vlasy září v časném slunci. Modré oči se setkávají s jeho pohledem. Dorian náhle pocítil nekonečnou lítost, ne nad sebou, ale nad svou namalovanou podobou. Změnila se a bude se měnit dál. Její zlato uvadne a zešedne. Její rudé a bílé růže odumřou. Po každém hříchu, jehož on se dopustí, nějaký kaz naruší a zhyzdí sličnost té podoby. Jenže on nebude hřešit. Ten obraz, ať už se změnil, nebo ne, bude pro něho viditelným symbolem svědomí. A on odolá pokušení. Už nikdy se nesejde s lordem Henrym – nebo aspoň nebude naslouchat takovým šalebným, zhoubným teoriím, jaké v něm v zahradě Basila Hallwarda po prvé zburcovaly touhu po nemožnostech. Vrátil se k Sibyle Vaneové, všechno jí vynahradí, ožení se s ní a bude se snažit znovu ji milovat. Ano, to je jeho povinnost. Jistě trpěla víc než on. Ubohé dítě! Byl k ní sobecký a krutý. To okouzlení, které v něm vyvolávala, se zase vrátí. Budou spolu šťastni. Bude s ní žít krásný a čistý život.

Zvedl se z křesla, zachvěl se při pohledu na portrét a přisunul těsně před něj širokou zástěnu. „Jaká hrůza!“ zamumlal; šel k francouzskému oknu a otevřel je. Když vkročil venku do trávy, zhluboka se nadechl. Svěží ranní vzduch jako by z něho vypudil všechny chmurné vášně. Myslí jen na Sibylu. Slaboučkou ozvěnou se do něho vrátila láska. Opakoval si zas a zas její jméno. Zdálo se mu, že ptáci zpívající ve zrosené zahradě vyprávějí květům o ní.

Kapitola VIII

Bylo dávno po poledni, když se probudil. Jeho sluha se už několi-krát vplížil po špičkách do pokoje, aby se podíval, je-li mladý pán vzhůru, a divil se, proč spí tak dlouho. Konečně se ozval zvonek; Victor tiše přiběhl s šálkem čaje a s hromádkou dopisů na malém podnosu ze starého sèvreského porcelánu a roztáhl atlasové olivo- vé závěsy s leskle modrým lemováním, visící před třemi vysokými okny.

„Monsieur dnes dobře spal,“ řekl s úsměvem.

„Kolik je hodin, Victore?“ ptal se ospale Dorian Gray.

„Čtvrt na dvě, monsieur.“

To je ale pozdě! Posadil se, upil trochu čaje a listoval v dopisech. Jeden byl od lorda Henryho a byl poslán ráno přímo po sluhovi. Dorian chvilku váhal a pak jej odložil. Ostatní lhostejně otevřel. Byly v nich obvyklé sbírky vizitek, pozvánky k večerím, vstupenky na soukromá představení, programy dobročinných koncertů a podobně; zkrátka vše, čím je každé ráno po dobu sezóny zahrnován mladý muž, který je v módě. Byl tu i dost vysoký účet za tepanou stříbrnou soupravu na toaletní stolek z doby Ludvíka XV.; neměl ještě odvahu poslat ten účet svým poručníkům, kteří byli nadmíru staromódní a nebrali na vědomí, že žijeme v době, kdy jedinou naší nezbytností jsou zbytečnosti. A pak tu bylo několik tuze zdvo- řile stylizovaných nabídek od půjčovatelů z Jermyn Street, kteří byli ochotni okamžitě poskytnout jakoukoli peněžitou částku na velice rozumné úroky.

Asi tak za deset minut Dorian vstal, přehodil přes sebe doko- nale ušitý, hedvábím vyšíváný župan z kašmírské vlny a odešel

do koupelny vydlážděné onyxem. Chladná voda ho po dlouhém spánku osvěžila. Na všechno, co prožil, jako by zapomněl. Jednou nebo dvakrát měl nejasný dojem, že hrál roli v nějaké divné tragédii, ale všechno to bylo neskutečné jako sen.

Jakmile se oblékl, šel do knihovny a usedl k lehké francouzské snídani, kterou mu připravili na kulatý stolek hned u otevřeného okna. Byl nádherný den. Teplý vzduch jako by byl prosycen kořenými vůněmi. Do pokoje vlétla včela a bzučela kolem baňaté vázy s modrými draky, jež stála před ním, plná sírově žlutých růží. Cítil se dokonale šťasten.

Pojednou padl jeho pohled na zástěnu, kterou postavil před portrét, a zachvěl se.

„Příliš chladno, monsieur?“ ptal se sluha a položil na stůl podnos s omeletou. „Mám zavřít okno?“

Dorian zavrtěl hlavou. „Není mi zima,“ zašeptal.

Je to všechno pravda? Skutečně je ten portrét jiný? Či jen ve své obrazotvornosti viděl zlý výraz tam, kde byl výraz radostný? Pomalované plátno se přece nemůže měnit! To je vyloučeno. Jednoho dne to bude vyprávět Basilovi jako pohádku. A rozesměje ho tím.

Ale jak živě si přece jen na to všechno vzpomíná! Viděl ten krutý rys kolem zkřivených rtů nejprve v matném přítmí, pak za jasného úsvitu. Teď se skoro bál chvíle, až sluha odejde. Věděl, že jakmile bude sám, bude musit portrét prozkoumat. A měl strach z jistoty. Když sluha přinesl kávu a cigarety a otočil se k odchodu, pocítil Dorian nezkroutnou touhu říci mu, aby zůstal v pokoji. Už se za ním zavíraly dveře, když na něho Dorian zavolal. Sluha stanul a čekal na rozkaz. Dorian se na něho okamžik díval. „Nejsem pro nikoho doma, Victore,“ řekl pak s povzdechem. Sluha se uklonil a odešel.

Dorian vstal od stolu, zapálil si cigaretu a vrhl se na pohovku s přepychovými polštáři, jež stála naproti zástěně. Ta zástěna byla starodávná, ze zlacené španělské kůže, do níž byl vytlačen a vetkán dost živý vzor z doby Ludvíka XIV. Dorian si ji zvědavě prohlížel a ptal se v duchu, zda už někdy dřív skrývala tajemství něčího života.

Má ji vůbec odsunout? Proč ji nenechat tady? K čemu bude to poznání? Je-li to pravda, pak je to strašné. A není-li to pravda, proč se tím znepokojoval? Ale co když, z nějakého dopuštění nebo smrtonosnou náhodou, budou za zástěnou slídit jiné oči než jeho a uvidí tu hrůznou proměnu? Co udělá, přijde-li Basil Hallward a bude se chtít podívat na svůj výtvar? A to Basil jistě udělá. Ne, musí obraz prozkoumat, a to hned. Všechno bude lepší než tento děsný stav nejistoty.

Vstal a zamkl oboje dveře. Bude aspoň sám, až bude hledět v masku své hanby. Pak odsunul zástěnu a podíval se sám sobě do tváře. Je to naprostá pravda. Portrét se změnil.

Jak si později často vzpomínal, a vždycky s nemalým úžasem, první, co si uvědomil, bylo, že zírá na portrét se zájmem téměř vědeckým. Zdálo se mu neuvěřitelné, že by mohlo dojít k takové proměně. A přece k ní došlo. Je snad nějaký důmyslný vztah mezi chemickými prvky, seskupenými na plátně do tvarů a barev, a mezi duší, jež přebývá v něm? Je možné, že ty prvky zpodobují to, co si myslí jeho duše – že vyjevují to, o čem jeho duše sní? Nebo je pro to nějaké jiné, ještě děsivější vysvětlení? Zachvěl se a pocítil strach. Vrátil se k pohovce, ulehl na ni a zíral na obraz v chorobné hrůze.

Za jedno mu však musí být vděčen, to cítil. Jeho zásluhou si uvědomil, jak nespravedlivě, jak krutě se zachoval k Sibyle Vaneové. A není tak pozdě, aby to nemohl napravit. Sibyla se stále ještě může stát jeho ženou. Jeho neoprávdová a sobecká láska se podřídí

jakémusi vyššímu vlivu, přetvoří se v cit ušlechtilější, a portrét, který namaloval Basil Hallward, mu bude vůdcem na cestě životem, bude mu tím, čím je některým lidem svatost, jiným svědomí a nám všem strach z Boha. Jsou narkotika proti výčitkám, drogy, jež dovedou ukolébat k spánku mravní smysl. Ale tady je viditelný symbol toho, jak znehodnocuje hřích. Tady je vždy přítomný důkaz o zkáze, do které lidé uvrhují svou duši.

Odbila třetí hodina, pak čtvrtá, pak zazvonila dvojím úderem půlhodina, a Dorian se stále nehýbal. Pokoušel se sesbírat šarlatové nitky života a utkat z nich vzor; nalézt cestu tím krvavým labyrintem vášně, kterým bloudil. Nevěděl, co dělat či co si myslit. Posléze šel ke stolu a napsal vášnivý dopis dívce, kterou dřív miloval, úpěnlivě ji prosil za odpuštění a obviňoval se, že byl šílený. Stránku za stránkou pokrýval prudkými slovy zármutku a ještě prudšími slovy bolesti. Ve vlastních výčitkách je kus přepychu. Když se obviňujeme sami, máme pocit, že už k tomu nemá právo nikdo jiný. Rozhřešení nám dává sama zpověď, nikoli kněz. Když Dorian dopsal ten dopis, měl pocit, že se mu dostalo odpuštění.

Náhle se ozvalo zaklepání na dveře a Dorian za nimi slyšel hlas lorda Henryho. „Drahý hochu, musím vás vidět. Hned mě pusťte dovnitř. Nesnesu, abyste se takhle zavíral.“

Dorian zprvu neodpovídal, ba seděl naprosto tiše. Klepání neustávalo a bylo čím dál důraznější. Přece jen udělá líp, když lorda Henryho pustí dovnitř a když mu vysvětlí, že hodlá vést nový život, když se s ním pohádá, bude-li nutno se hádat, když se s ním rozejde, bude-li rozchod nevyhnutelný. Vyskočil, kvapně přisunul zástěnu před obraz a odemkl dveře.

„Je mi to všechno hrozně líto, Doriane,“ řekl lord Henry, sotva vešel. „Ale nesmíte na to příliš myslet.“

„To mluvíte o Sibyle Vaneové?“ ptal se chlapec.

„Ano, ovšem,“ odvětil lord Henry, sklesl do křesla a zvolna si stahoval žluté rukavice. „Z jistého hlediska je to děsné, ale vy za to nemůžete. Řekněte mi, šel jste za ní, když bylo po představení?“

„Ano.“

„Já to věděl. Došlo mezi vámi k nějaké scéně?“

„Byl jsem k ní surový, Harry – hrozně surový. Ale teď už je všechno v pořádku. Nelituji ničeho z toho, co se stalo. Aspoň teď sám sebe líp znám.“

„Ach Doriane, to jsem rád, že to berete takhle. Báł jsem se, že vás najdu, jak se hroužíte do výčitek a jak si rvete ty pěkné kučeravé vlasy.“

„To všechno už mám za sebou,“ řekl Dorian s úsměvem a potřásl hlavou. „Teď jsem úplně šťastný. Především vím, co je svědomí. To není to, co jste mi říkal vy. Je to to nejsvětější v nás. Už se mu nikdy nepošklebujte, Harry, aspoň ne přede mnou. Chci být dobrý. Nesnesl bych pomyslení, že mám ohyzdnou duši.“

„Tuze roztomilý umělecký podklad pro etiku, Doriane. K tomu vám blahopřeji. Ale čím hodláte začít?“

„Tím, že se ožením se Sibylou Vaneovou.“

„Že se oženíte se Sibylou Vaneovou?“ zvolal lord Henry, vstáváje a hledě na Dorigana se zmateným údivem. „Ale můj drahý Dorigane...“

„Ano, Harry, vím, co chcete říci. Něco děsného o manželství. Ale neříkejte to. Nikdy mi už neříkejte takové věci. Před dvěma dny jsem Sibylu požádal, aby si mě vzala. Nezruším slovo, které jsem jí dal. Bude mou ženou!“

„Vaší ženou! Dorigane... Vy jste nedostal můj dopis? Psal jsem vám dnes ráno a poslal jsem vám to psaní po vlastním sluhovi.“

„Váš dopis? Aha, ano, vzpomínám si. Ještě jsem ho nečetl, Harry. Báł jsem se, že je v něm třeba něco, co by se mi nelíbilo. Vy rozbíjíte těmi svými epigramy život na kousky.“

„Tak vy nic nevíte?“

„Jak to myslíte?“

Lord Henry přešel pokoj, usedl k Dorianu Grayovi, vzal obě jeho ruce do svých a pevně je stiskl. „Doriane,“ řekl, „můj dopis – nelekněte se – vám měl oznámit, že Sibyla Vaneová je mrtva.“

Chlapci se vydral ze rtů bolestný výkřik. Vyskočil a vytrhl ruce z prstů lorda Henryho. „Mrtva! Sibyla mrtva! To není pravda! To je hrozná lež! Jak si troufáte to říkat?“

„Je to naprostá pravda, Doriane,“ řekl lord Henry vážně. „Píšou o tom ve všech ranních novinách. Prosil jsem vás v tom dopise, abyste s nikým nemluvil, dokud nepřijdu. Bude se to ovšem muset vyšetřovat, a vy se do toho nesmíte zamíchat. V Paříži se po takovýchhle věcech dostane muž do módy. Ale v Londýně mají lidé spousty předsudků! Tady člověk nikdy nesmí debutovat skandálem. Ten si musí schovat až pro stáří, pak si jím dodá zajímavosti. Mám za to, že v tom divadle nevědí, jak se jmenujete. Jestli to nevědí, pak je všechno v pořádku. Viděl vás někdo, když jste šel do její šatny? To je důležitá okolnost.“

Dorian několik okamžiků neodpovídal. Byl ochromen hrůzou. Posléze zakoktal přiškrceným hlasem: „Vy jste říkal, Harry, že se to bude vyšetřovat? Jak jste to myslel? Copak Sibyla...? Ach Harry, to bych nesnesl. Ale mluvte honem! Řekněte mi všechno, hned!“

„Nemám nejmenší pochybnosti, že to nebyla nešťastná náhoda, Doriane, i když veřejnosti se to musí takhle vyložit. Když odcházela se svou matkou z divadla, asi v půl jedné nebo tak nějak, najednou podle všeho řekla, že si nahoře něco zapomněla. Chvíli na ni čekali, ale ona už se nevrátila. Nakonec ji našli mrtvou na podlaze v šatně. Omylem něco spolkla, něco strašného, čeho se používá v divadlech. Nevím, co to bylo, ale bylo v tom buď cyankáli, nebo olověná běloba. Já bych řekl, že to bylo cyankáli, protože, jak se zdá, umřela okamžitě.“

„Harry, Harry, to je strašné!“ vykřikl chlapec.

„Ano, je to velká tragédie, samozřejmě, ale vy se do ní nesmíte zaplést. Dověděl jsem se ze *Standardu*, že jí bylo sedmnáct. Skoro bych jí byl hádal ještě míň. Vypadala tak dětsky a zřejmě věděla tak málo o herectví. Doriane, nesmíte připustit, aby vám to zničilo nervy. Musíte jít se mnou na večeři a pak se podíváme do opery. Dneska zpívá Pattiová, a tak tam bude kdekdo. Můžete si sednout do lóže mé sestry. Bere s sebou několik elegantních žen.“

„Tak já jsem Sibylu Vaneovou zavraždil!“ řekl Dorian Gray, napůl pro sebe. „Zavraždil jsem ji tak jistě, jako bych jí byl prořízl nožem ten útlý krk. A přes to všechno nejsou růže o nic méně líbezné! A ptáci zpívají v mé zahradě stejně šťastně! A já mám jít s vámi dnes na večeři a pak do opery a potom patrně ještě na nějaké sousto. Jak je život úžasně dramatický! Kdybych byl tohle všechno četl v nějaké knize, Harry, myslím, že bych se byl nad tím rozplakal. A teď, když se to stalo doopravdy, a mně, tak se mi zdá, že je to až příliš podivuhodné, abych pro to slzel. Tady je první vášnivý milostný dopis, který jsem v životě napsal. Zvláštní, že můj první vášnivý milostný dopis měl být adresován mrtvé dívce. Rád bych věděl, jestli něco cítí ti bílí mlčící lidé, kterým říkáme mrtví. Sibyla! Cítí něco, nebo ví něco, nebo slyší něco? Ach, Harry, jak já ji jeden čas miloval! Teď se mi zdá, že je tomu už řada let. Znamenala pro mě všechno. Pak přišel ten děsný večer – byl to opravdu včerejší večer? –, kdy tak špatně hrála, a mně div nepuklo srdce. Všechno mi to vysvětlila. Bylo to strašně patetické. Ale mne to ani trošku nedojalo. Myslel jsem si o ní, že je mělká. A pak se stalo něco, co mě poděsilo. Nemohu vám říci, co to bylo, ale bylo to strašné. Řekl jsem si, že se k ní vrátím. Cítil jsem, že jsem se zachoval špatně. A teď je mrtva. Bože můj! Bože můj! Harry, co mám dělat? Vy nevíte, v jakém jsem nebezpečí, a není tu nic, co by mě

udrželo na přímé cestě. Jen ona by to byla dokázala. Neměla právo se zabít. To bylo od ní sobecké.“

„Můj milý Doriane,“ odpověděl lord Henry, vybíraje si z tabatěrky cigaretu a vytahuje zlacenou chrysinovou krabičku se zápalkami, „žena umí napravovat muže jedině tím, že ho tak dokonale znudí, že muž ztratí vůbec všechny zájem na životě. Kdybyste se byl s tou dívkou oženil, byl by z vás ubožák. Byl byste s ní jednal laskavě, samozřejmě, člověk může být vždycky laskavý k lidem, na kterých mu pranic nezáleží. Ale ona by byla brzy přišla na to, že je vám naprosto lhostejná. A když žena přijde manželovi na tohle, pak buď vůbec přestane o sebe dbát, nebo začne nosit velmi elegantní kloboučky, které musí zaplatit manžel nějaké jiné ženy. A to vůbec nemluvím o tom společenském omylu, ten by byl žalostný a já bych ho samozřejmě nepřipustil. Zkrátka ujišťuji vás, že celá ta věc by byla v každém případě skončila naprostým zklamáním.“

„Patrně ano,“ zamumlal chlapec. Přecházel sem a tam po pokoji a byl hrozně bledý. „Ale já myslel, že je to má povinnost. Nemohu za to, že mi ta strašná tragédie zabránila udělat to, co se patřilo. Řekl jste jednou, jak si vzpomínám, že všechna dobrá předsevzetí mají neblahý osud – že ke všem dojde vždycky příliš pozdě. K tomu mému určitě došlo pozdě.“

„Dobrá předsevzetí, to jsou marné pokusy zasahovat do vědeckých zákonů. Jejich původ je v čiré domýšlivosti. A jejich výsledkem je naprosté *nil*⁸. Čas od času nám poskytují trochu toho pře-pychového jalového vznětu, jaký má jisté kouzlo pro slabochy. To je vše, co se o nich dá říci. Jsou to prostě šeky, které lidi vystavují na banku, v níž nemají žádné konto.“

8 Nic. Pozn. překl.

„Harry,“ zvolal Dorian Gray a šel si sednout k lordu Henrymu, „čím to, že mě ta tragédie nedojímá tak, jak bych chtěl? Nemyslím si, že jsem bezcitný. Či jsem?“

„Dopustil jste se za posledních čtrnáct dní příliš mnoha pošetilostí, Doriane, abyste měl právo říkat si bezcitný,“ odpověděl lord Henry se svým líbezným melancholickým úsměvem.

Chlapec se zamračil. „Tohle vysvětlení se mi nelíbí, Harry,“ pravil, „ale jsem rád, že mě nepokládáte za bezcitného. Nejsem ani trochu bezcitný. Víím, že ne. A přece si musím přiznat, že to, co se stalo, na mě nepůsobí tak, jak by mělo. Připadá mi to prostě jako podivuhodné zakončení podivuhodné hry. Je to strašně krásné jako nějaká řecká tragédie, tragédie, v které jsem hrál velikou roli, ale která mě nijak nezasáhla.“

„To je zajímavý problém,“ řekl lord Henry, který hrál na chlapcův neuvědomělý egocentrismus s pocitem úžasné rozkoše, „neobyčejně zajímavý problém. Řekl bych, že nejlépe se to dá vysvětlit takto: Často se stává, že skutečné životní tragédie probíhají tak neumělecky, že nás urážejí svou surovou násilností, tím, jak jsou naprosto nesouvislé, jak jsou nemožně nesmyslné, jak jim chybí jakýkoli styl. Působí na nás zrovna tak, jako na nás působí vulgárnost. Budí v nás dojem pouhé brutální síly a proti té se bouříme. Někdy však nám zkříží život tragédie, která má v sobě umělecké prvky krásy. Jsou-li to skutečně prvky krásy, pak prostě celá ta událost zjitřuje náš smysl pro dramatický efekt. Najednou zjistíme, že už nejsme herci té hry, ale jejími diváky. Či vlastně, že jsme obojím. Pozorujeme sami sebe a už sama ta podivuhodná podívaná nás okouzluje. Co se vlastně stalo v tomhle případě? Někdo se zabil z lásky k vám. Kéž bych byl někdy zažil něco takového! To bych byl pro celý zbytek svého života miloval lásku. Ale ty, které mě zbožňovaly - nebylo jich tuze mnoho, ale pár jich přece jen bylo -,

vždycky umíněně žily dál, i když jsem o ně už dávno nedbal, nebo když ony už nedbaly o mne. Teď jsou obtloustlé a nudné, a když se potkáme, hned se dají do vzpomínání. Ta příšerná ženská paměť! To je něco děsného! A jak vyloženě mdlého ducha to prozrazuje! Měli bychom do sebe vstřebávat barevnost života, ale nikdo by si nikdy neměl pamatovat jeho podrobnosti. Podrobnosti jsou vždycky všední.“

„Musím si nasít do zahrady máky,“ povzdychl si Dorian.

„Není třeba,“ řekl jeho přítel. „Život sám má makový odvar vždy po ruce. Tu a tam se ovšem vyskytne něco, co nepomíjí. Já jsem jednou nenesl po celou sezónu nic jiného než fialky jako projev uměleckého smutku nad milostným románkem, který ne a ne skonat. Nakonec však přece jen skonat. Už ani nevím, co ho zabilo. Tuším, že její nabídka, že se pro mě vzdá celého světa. Tohle je vždycky děsný okamžik. Naplní člověka hrůzou z věčnosti. Nu, a před týdnem – věřil byste tomu? – jsem se u lady Hampshireové najednou při večeři octl vedle té dotyčné dámy a ona mermomocí chtěla, abychom celou tu záležitost znova probrali a vyhrabali minulost a prohrabali budoucnost. Já ten románek dávno pohřbil pod záhon asfodelů. Ona ho zase vydrápala ven a ujišťovala mě, že jsem jí zničil život. Musím prohlásit, že snědla obrovskou večeři, a tak jsem o ni nepocítil žádnou úzkost. Ale jaký nedostatek vkusu prokázala! Jediný půvab minulosti je v tom, že je to minulost. Jenže ženy si nikdy neuvědomují, kdy spadla opona. Vždycky chtějí ještě šesté dějství, a sotva je zájem o liru nadobro ten tam, navrhnou, aby se pokračovalo. Kdyby smělo být po jejich, každá komedie by měla tragický konec a každá tragédie by vyvrcholila fraškou. Ženy jsou půvabně umělé, ale nemají žádný smysl pro umění. Vy jste šťastnější než já. Ujišťuji vás, Doriane, že ani jedna z žen, které znám, by pro mě nebyla udělala to, co udělala pro vás Sibyla Vaneová. Obyčejné

ženy se vždycky utěší. Některé tím, že si začnou libovat v sentimentálních barvách. Jakživ nevěřte ženě, ať je jakkoli stará, která nosí světle fialové barvy, nebo ženě přes pětatřicet, která má ráda růžové stužky. To vždycky znamená, že jde o ženu s minulostí. Jiné zas nalézají velikou útěchu v tom, že najednou začnou objevovat dobré vlastnosti u svých manželů. Chlubí se člověku do tváře svým manželským štěstím, jako kdyby šlo o nějaký úžasně okouzující hřích. Taky v náboženství najdou některé útěchu. Jeho tajemství mají všechen půvab flirtu, řekla mi jednou jedna žena; a já to docela chápu. Ostatně, nic neprobouzí v člověku takovou ješitnost, jako když mu někdo řekne, že je hříšník. Svědomí dělá z nás všech egoisty. Ba útěch, které ženy nacházejí v moderním životě, je nekonečně mnoho. A to jsem se ještě nezmínil o té nejdůležitější.“

„Která to je, Harry?“ řekl chlapec lhostejně.

„Ach, ta běžná. Že si žena opatří obdivovatele některé jiné ženy, když přijde o vlastního. To v dobré společnosti vždycky ženu očistí. Ale vážně, Doriane, jak se musela Sibyla Vaneová lišit od všech těch žen, s nimiž se setkáváme! Já vidím v její smrti něco překrásného. Jsem rád, že žiji ve století, kdy se dějí takové zázraky. Jejich zásluhou člověk uvěří, že pojmy, s nimiž si všichni jen pohráváme, jako romantika, vášeň a láska, jsou skutečné.“

„Byl jsem k ní strašně krutý. Na to zapomínáte.“

„Ženy si krutosti, té pravé krutosti, váží bohužel víc než čehokoli jiného. Mají podivuhodně primitivní pudy. My je emancipujeme, ale přesto jsou to pořád otrokyně, které hledají pány. Jsou rády, když je někdo ovládá. Vy jste byl jistě skvělý. Nikdy jsem vás neviděl vážně a pořádně rozzlobeného, ale dovedu si představit, jak půvabně jste vypadal. A koneckonců, předevírem jste mi řekl něco, co jsem tehdy bral jenom jako vtipný nápad, ale co je, jak teď vidím, naprostá pravda, a v tom je klíč ke všemu.“

„Co to je, Harry?“

„Řekl jste mi, že vám Sibyla Vaneová představuje všechny romantické hrdinky – že je jeden večer Desdemonou a jindy Ofélií; že kdyby zemřela jako Julie, ožije zase jako Imogena.“

„Teď už nikdy neožije,“ zašeptal mladík a skryl tvář do dlaní.

„Ne, už nikdy neožije. Zahrála svou poslední roli. Ale vy se musíte na tu osamělou smrt v ošumělé šatně dívat prostě jako na podivný, pochmurný úryvek z nějaké tragédie z doby krále Jakuba, jako na podivuhodnou scénu z Webstera, nebo z Forda, nebo z Cyrila Tourneura. Ta dívka ve skutečnosti nikdy nežila, a tak taky ve skutečnosti nikdy neumřela. Aspoň pro vás znamenala vždycky jakýsi sen, jakýsi přelud, který se mihl Shakespearovými hrami a tím zvýšil jejich půvab, jakousi šalmaj, z níž Shakespearova hudba zněla sytěji a mnohem radostněji. Jakmile se dotkla skutečného života, vnesla do něho zmar a on přinesl zmar jí, a proto odešla. Truchlete pro Ofélii, je-li vám líbo. Sypte si na hlavu popel, že byla uškrcena Kordelie. Spílejte nebesům, že zemřela dcera Brabantiova! Ale neplýtejte slzami pro Sibylu Vaneovou. Ta byla méně skutečná než tamty.“

Rozhostilo se ticho. Večer v pokoji ztemněl. Bez hluku a na stříbrných nohou vplížily se ze zahrady stíny. Z předmětů unaveně mizely barvy.

Po nějakém čase Dorian Gray vzhlédl. „Vysvětlil jste mi, co se ve mně děje, Harry,“ zašeptal s povzdechem tak trochu úlevným. „Všechno, co jste říkal, jsem cítil, ale tak nějak jsem se toho bál a nemohl jsem si to ujasnit. Jak vy mě dobře znáte! Ale nebudeme už mluvit o tom, co se stalo. Byl to překrásný zážitek. To je vše. Rád bych věděl, čeká-li mě v životě ještě něco tak překrásného.“

„Vás čeká v životě všechno, Doriane. Není nic, co byste vy se svým neobyčejně sličným zjevem nemohl dokázat.“

„Ale co, Harry, až budu vyhublý a starý a budu mít vrásky? Co pak?“

„Ach, pak,“ řekl lord Henry a zvedl se k odchodu „pak si budete muset, můj milý Doriane, svá vítězství vybojovat. Takhle vám padají do klína. Ale ne, musíte si ten svůj zjev uchovat. Žijeme ve věku, který příliš mnoho čte, aby byl moudrý, a příliš mnoho myslí, aby byl krásný. Vás nemůžeme postrádat. A teď byste se měl obléci a jet do klubu. Už jsme se tak jako tak hodně opozdili.“

„Přijdu za vámi až do opery, Harry. Jsem příliš unaven, abych mohl něco sníst. Jaké číslo má lóže vaší sestry?“

„Dvacet sedm, tuším. Je v prvním pořadí. Uvidíte na dveřích její jméno. Ale mrzí mě, že se mnou nejedete na večeři.“

„Nemám na ni chuť,“ řekl Dorian malátně. „Ale jsem vám hrozně vděčen za všechno, co jste mi řekl. Vy jste určitě můj nejlepší přítel. Nikdo mě nechápe tak jako vy.“

„Jsme teprve na prahu svého přátelství, Doriane,“ odvětil lord Henry a potřásl mu rukou. „Sbohem. Doufám, že se uvidíme před půl desátou. Nezapomeňte, že zpívá Pattiová.“

Když se za ním zavřely dveře, Dorian zazvonil; v několika minutách se objevil Victor, přinesl lampy a stáhl záclony. Dorian netrpělivě čekal, až sluha odejde. Zdálo se mu, že tomu člověku trvá všechno nekonečně dlouho.

Jakmile byl pryč, Dorian spěchal k zástěně a odtáhl ji. Ne, obraz se nijak víc nezměnil. Zpráva o smrti Sibylly Vaneové dolétla k němu dřív, než ji dostal on sám. Portrét se zřejmě dovídá o životních událostech, hned jak k nim dochází. Ta neřestná krutost, jež hyzdí jemné křivky úst, se bezpochyby objevila hned v okamžiku, kdy děvče vypilo jed, ať už byl jakýkoli. Či snad důsledky jsou už obrazu lhostejné? Bere prostě na vědomí to, co se děje v duši? Na to se Dorian v duchu ptal a doufal, že jednoho dne

uvidí, jak se mu obraz mění přímo před očima; ale zachvěl se při tom přání.

Ubohá Sibyla! Jak to bylo všechno romantické! Často na jevišti předstírala smrt. Pak se jí dotkla opravdová smrt a vzala si ji s sebou. Jakpak asi zahrála tu strašlivou poslední scénu? Proklínala ho, když umírala? Nikoli, vždyť zemřela z lásky k němu, a jemu teď bude láska vždycky posvátná. Všechno si odpykala tím, že obětovala život. A on už nebude myslit na to, co kvůli ní vytrpěl toho hrozného večera v divadle. Když na ni bude myslit, bude si ji připomínat jako nádhernou tragickou postavu, seslanou na jeviště světa, aby ukázala, jak dokonale skutečná je láska. Nádherná tragická postava? Když si vzpomněl na její dětský zjev, na její líbezná, roztomilá chování a plachý, rozechvělý půvab, vstoupily mu do očí slzy. Kvapně je setřel a pohlédl na obraz.

Cítil, že vskutku nastal čas, aby si vybral. Či si už vybral? Ano, život se již rozhodl za něho – život a jeho vlastní nekonečná zvedavost po životě. Věčné mládí, vášně bez konce, důmyslné a tajné rozkoše, divoké zábavy a ještě divočejší hříchy – to všechno má poznat. A tíhu jeho hanebnosti ponese portrét. To je všechno.

Když pomyslel na znesvěcení, které čeká tu sličnou tvář na plátně, zamrazilo ho z pocitu bolesti. Jednou, v záchvatu mladistvé narcisovské rouhavosti, políbil, či vlastně předstíral, že líbá, ty namalované rty, které se teď na něho usmívají tak krutě. Ráno co ráno usedal před portrét v úžasu nad jeho krásou a chvílemi míval dojem, že je do něho bezmezně zamilován. A teď se má obraz měnit při každé náladě, které on se vzdává? Má z něho být něco obludného a hnusného, co je třeba odklidit do zamčené místnosti, co je třeba schovávat před sluncem, jež tak často ještě jasněji rozzářilo zlato těch podivuhodných zvlněných vlasů? Škoda ho! Škoda ho!

Na okamžik ho napadlo, že by se měl modlit, aby zmizel ten hrozný vztah, který je mezi ním a tím obrazem. Obraz se změnil v odpověď na jeho modlitbu; snad by se v odpověď na modlitbu měnit přestal. Jenomže kdo z těch, kteří vědí něco o životě, by se vzdal možnosti zůstat stále mladý, ať je to možnost jakkoli fantastická nebo ať je vyvážena jakkoli neblahými důsledky? Je to ostatně vůbec v jeho moci? Způsobila to opravdu modlitba, že ten obraz vezme na sebe jeho úděl? Nemá to snad všechno nějakou zvláštní příčinu vědeckou? Když myšlení může mít vliv na živý organismus, nemá třeba vliv i na věci neživé a anorganické? Nemůže se třeba dokonce něco mimo nás, bez vlivu myšlení nebo vědomého přání, rozechvět v souladu s našimi náladami a žádostmi, aby atom odpovídal atomu v tajné náklonnosti či podivném příbuzenství? Ale příčiny tu nejsou důležité. Nikdy už nebude modlitbou pokoušet žádnou strašnou moc. Má-li se obraz měnit, ať se mění! To je všechno. Proč se pouštět do příliš podrobného zkoumání?

Vždyť pozorovat tu podobiznu, to bude pro něho učiněná rozkoš. Bude moci sledovat své myšlenky i do jejich tajných skrýší. Ten portrét mu bude nejčarovnějším zrcadlem. Jako mu zjevil jeho vlastní tělo, tak mu zjeví i jeho vlastní duši. A až na obraz dolehne zima, on sám bude dosud stát tam, kde se jaro chvěje na prahu léta. Až se z tváře na plátně vytratí krev a zbude tam jen sinalá křídlová maska s mdlýma očima, on sám bude mít stále kouzlo jinošství. Ani jediný květ jeho půvabu nikdy neuvadne. Ani jediný tep jeho života nikdy neochabne. Zůstane silný a pružný a usměvavý jako řečtí bohové. Co na tom, co se stane s podobou namalovanou na plátně? On bude v bezpečí. To znamená všechno.

Přisunul zástěnu zpátky před obraz, tam, kde byla předtím, a usmíval se při tom. Pak šel do ložnice, kde už na něho čekal sluha. Za hodinu byl v opeře a nad jeho křeslem se nakláněl lord Henry.

Kapitola IX

Když nazítří ráno seděl Dorian u snídaně, sluha uvedl do pokoje Basila Hallwarda.

„To jsem rád, že jsem vás zastihl, Doriane,“ řekl malíř vážně. „Byl jsem tu včera v noci, ale řekli mi, že jste v opeře. Věděl jsem samozřejmě, že to není možné. Ale měl jste tu nechat vzkaz, kam jste doopravdy šel. Prožil jsem strašlivý večer, už jsem se skoro bál, aby za tou jednou tragédií nenásledovala druhá. Myslím, že jste měl pro mě zatelegrafovat, hned jak jste se o tom doslechl. Já to četl docela náhodou v posledním vydání *Globu*, které jsem vzal do ruky v klubu. Hned jsem šel sem a zarmoutilo mě, že jsem vás nezastihl. Nemohu vám ani říci, jak mě z toho všeho bolí srdce. Vím, jak asi trpíte. Ale kde jste byl? Šel jste navštívit dívčinu matku? Chvilku jsem pomýšlel na to, že tam půjdu za vámi. Její adresa je v novinách. Je to někde na Euston Road, vidíte? Ale bál jsem se vtírat k zármutku, který nemohu zmírnit. Ubohá žena! Jak jí musí být! A přitom je to její jediné dítě! Co o tom všem říkala?“

„Můj drahý Basile, jak to mohu vědět?“ zašeptal Dorian Gray s výrazem strašné nudy a upil trochu bleděžlutého vína z jemné benátské sklenky, jež vypadala jako bublina pokrytá zlatými krůpějemi. „Byl jsem opravdu v opeře. Proč jste nešel tam? Setkal jsem se po prvé s lady Gwendolenou, sestrou Harryho. Byli jsme v její lóži. Je úžasně půvabná. A Pattiová zpívala božsky. Nemluvte o ničem hrozném. Když člověk o něčem nemluví, tak se to nikdy nestalo. Ze všeho je skutečnost, jak říká Harry, teprve když to vyjádříme slovy. Jen bych se měl snad zmínit, že to nebylo jediné dítě té ženy. Má taky syna, je to tuším hezký chlapík. Ten ale není u divadla. Je

to námořník nebo něco takového. A teď povídejte o sobě. Co právě malujete?“

„Vy jste šel do opery?“ řekl Hallward; hovořil velmi pomalu a v hlase mu zněl zadržovaný bolestný tón. „Vy jste šel do opery, zatím co Sibyla Vaneová ležela mrtvá v nějakém nuzném bytě? Vy mi tu klidně povídáte o jiných ženách, jak jsou půvabné, a o Pattiové, že božsky zpívala, když dívka, kterou jste miloval, nemá ještě hrob, kde by mohla klidně spát? Člověče, vždyť to její bílé drobné tělo čekají hrůzy!“

„Dost, Basile! O tom nechci nic slyšet!“ zvolal Dorian a vyskočil. „Nic takového mi neříkejte. Co se stalo, stalo se. Co je minulost, je minulost.“

„Včerejšku říkáte minulost?“

„Co s tím má společného skutečný časový odstup? Jen mělcí lidé potřebují řadu let, aby se dostali z nějakého citu. Kdo si umí poručit, ten dokáže udělat konec zármutku stejně lehce, jako si dokáže vynalézt rozkoš. Nechci být odkázán svým citům na milost. Chci jich využívat, chci je vychutnávat a ovládat.“

„Doriane, to je hrůza! Něco vás úplně změnilo. Vypadáte, jako byste byl pořád ten podivuhodný chlapec, který chodíval den co den ke mně do ateliéru a stál mi modelem. Ale to jste byl prostý, přirozený a plný něhy. Byl jste nezkažený jako nikdo jiný na celém světě. Co jen se to s vámi stalo? Mluvíte, jako byste neměl srdce, jako by ve vás nebylo ani trochu soucitu. Všechno je to vliv Harryho. To je mi jasné.“

Chlapec zrudl, šel k oknu a nějakou chvíli se díval ven na plápolající, sluncem bičovanou zeleň zahrady. „Vděčím Harrymu za mnohé, Basile,“ řekl posléze, „za víc než vám. Vy jste mě naučil jenom ješitnosti.“

„Však jsem za to potrestán, Doriane – nebo za to jednoho dne potrestán budu.“

„Nevím, co tím myslíte, Basile,“ rozkřikl se Dorian a otočil se. „Nevím, co chcete. Co vlastně chcete?“

„Chci toho Doriana Graye, kterého jsem maloval,“ řekl smutně umělec.

„Basile,“ řekl chlapec, přistoupil k němu a položil mu ruku na rameno, „přišel jste příliš pozdě. Včera, když jsem se dověděl, že Sibyla Vaneová spáchala sebevraždu...“

„Spáchala sebevraždu! Dobré nebe! Je to jisté?“ křičel Hallward a hleděl na něho s výrazem hrůzy.

„Můj drahý Basile, snad si nemyslíte, že to byla nějaká všední nešťastná náhoda? Ovšemže spáchala sebevraždu.“

Starší muž skryl obličej do dlaní. „To je příšerné!“ zamumlal a mráz mu přeběhl po zádech.

„Ne,“ řekl Dorian Gray, „na tom není nic příšerného. Je to jedna z těch ohromných romantických tragédií dneška. Lidé, kteří hrají v divadle, vedou zpravidla náramně všední život. Jsou to hodní manželé nebo věrné manželky, prostě něco nudného. Víte, co tím myslím – středostavovská ctnost a takové ty věci. To Sibyla byla jiná! Žila nejvznešenější tragédií. Vždycky to byla hrdinka. Toho večera, kdy hrála naposled – tehdy, kdy jste ji viděl –, hrála proto špatně, že poznala skutečnou lásku. Když pak zjistila, že ta láska skutečná není, zemřela, jako by byla zemřela Julie. Vrátila se zase do oblasti umění. Je v ní něco mučednického. V její smrti je všechna ta patetická zbytečnost mučednictví, všechna jeho darmo vyplývaná krása. Ale jak jsem už říkal, nesmíte si myslet, že jsem netrpěl. Kdybyste byl přišel včera, v pravou chvíli – snad asi tak v půl šesté nebo ve tři čtvrti na šest –, byl byste mě našel v slzách. Ani Harry, který tu byl, který mi tu zprávu vlastně přinesl, neměl zdání, jak mi je. Trpěl jsem nesmírně. Pak to přešlo. A citové vzrušení si nemohu zopakovat. To nemůže nikdo, leda lidé sentimentální. A vy

jste hrozně nespravedlivý, Basile. Přijdete mě utěšit. To je od vás milé. Pak zjistíte, že už útěchu nepotřebuji, a začnete se vztekat. To jsou ty soucitné povahy! Připomínáte mi historku, kterou mi vypravoval Harry; bylo to o jistém filantropovi, který strávil dvacet let života tím, že se pokoušel napravit nějakou křivdu nebo změnit nějaký nespravedlivý zákon – nevím už přesně, co to bylo. Nakonec se mu to podařilo a jeho zklamání přesahovalo všechny meze. Neměl pak vůbec co dělat, div nezemřel na *ennui*⁹ a stal se z něho zapřisáhlý misantrop. Ostatně, drahý Basile, jestli mě doopravdy chcete utěšit, raději mě naučte zapomínat na to, co se stalo, nebo vidět to z patřičného uměleckého hlediska. Nebyl to Gautier, kdo psával o *consolation des arts*¹⁰? Vzpomínám si, že jsem jednou u vás v ateliéru vzal do ruky knížečku s pergamenovými deskami a že jsem tam náhodou přišel na tuhle rozkošnou větu. Nejsem sice jako ten mladý muž, o kterém jste mi vypravoval, když jsme byli spolu v Marlowu, ten mladý muž, co říkával, že žlutý atlas utěší člověka ve všech životních strastech. Miluji ovšem všechno krásné, čeho se můžeme dotýkat a co můžeme ohmatat. Staré brokáty, zelené bronzy, lakované předměty, věci vyřezávané ze slonoviny, vybraná prostředí, přepych, nádhera, to všechno dá člověku hodně. Ale umělecké cítění, které to vytváří, či přinejmenším odhaluje, to pro mě znamená ještě víc. Stát se divákem vlastního života znamená, jak říká Harry, uniknout životnímu utrpení. Víím, že vás překvapuje, když s vámi takhle mluvím. Neuvědomujete si, jaký prodělávám vývoj. Byl jsem školák, když jste mě poznal, a teď je ze mne muž. Mám nové záliby, nové myšlenky, nové záměry. Jsem jiný, ale nesmíte mě mít proto míň rád. Změnil jsem se, ale vy

9 Nuda. Pozn. překl.

10 Útěcha z umění. Pozn. překl.

musíte být vždycky mým přítelem. Harryho jsem si ovšem velice oblíbil. Ale vím, že vy jste lepší než on. Nejste silnější – máte příliš mnoho strachu ze života –, ale jste lepší. A jak nám bývalo spolu dobře! Neopouštějte mě, Basile, a nehubujte mě. Jsem, jaký jsem. Nic víc už nelze dodat.“

Malíře to podivně dojalo. Ten chlapec mu byl nevýslovně drahý a jeho osobnost znamenala důležitý mezník v jeho umění. Nesnesl pomyšlení, že by ho měl ještě dál zahrnovat výčitkami. Konec konců, ta jeho vlašnost je patrně jen nálada, která přejde. Vždyť je v něm tolik dobrého, tolik ušlechtilého.

„Dobrá, Doriane,“ řekl posléze se smutným úsměvem, „po dnešku vám už o té hrozné události neřeknu ani slovo. Doufám jen, že v souvislosti s tím nepadne zmínka o vašem jménu. Vyšetřování se má konat dnes odpoledne. Předvolali vás tam?“

Dorian zavrtěl hlavou a při zmínce o vyšetřování mu přelétl tváří rozmrzelý výraz. Ve všech těchto věcech je cosi surového a sprostého. „Nevědí, jak se jmenuji,“ odpověděl.

„Ale ona to jistě věděla, že?“

„Znala jen mé křestní jméno, a to nikomu neřekla, to vím docela jistě. Jednou mi prozradila, že by se všichni tuze rádi dověděli, kdo jsem, a že jim neustále opakuje, že se jmenuji Princ z pohádky. To bylo od ní hezké. Musíte mi Sibylu nakreslit, Basile. Rád bych měl po ní něco víc než vzpomínku na pár polibků a na několik přerývaných patetických slov.“

„Pokusím se o něco, Doriane, když vám tím udělám radost. Ale vy sám musíte zase přijít ke mně a stát mi modelem. Nemohu bez vás dál pracovat.“

„Už nikdy vám nemohu stát modelem, Basile. To je vyloučeno,“ vykřikl Dorian a ucouvl.

Malíř na něho udiveně pohlédl. „Co je tohle za nesmysl, můj milý hochu?“ zvolal. „Chcete říci, že se vám nelíbí, jak jsem vás namaloval? Kde to je? Proč jste před to přitáhl tu zástěnu? Dovolte, ať se na to podívám. Je to to nejlepší, co jsem kdy udělal. Tak dejte pryč tu zástěnu, Doriane. To je prostě hanebnost od vašeho sluhy, že takhle schovává mé dílo. Hned jak jsem vstoupil, měl jsem dojem, že ten pokoj vypadá nějak jinak.“

„Můj sluha s tím nemá nic společného, Basile. Snad si nemyslíte, že bych dovolil sluhovi, aby mi upravoval pokoj? Jen mi někdy uspořádá květiny – nic víc. Ne, tohle jsem udělal já sám. Ten portrét tu měl příliš silné světlo.“

„Příliš silné světlo? To snad ne, můj drahý příteli. Tohle je pro něj znamenité místo. Podívám se na něj, dovolíte?“ A Hallward zamířil do kouta pokoje.

Dorianu Grayovi se vydral ze rtů poděšený výkřik. Skočil mezi malíře a zástěnu. „Basile,“ vydědil a velice zbledl, „nesmíte se na něj podívat. Nepřeji si to.“

„Že se nesmím podívat na vlastní dílo? To nemyslíte vážně. Proč bych se na ně nemohl podívat?“ zvolal Hallward se smíchem.

„Jestli se pokusíte tam nahlédnout, Basile, pak s vámi za celý svůj život nikdy nepromluví, čestné slovo. Myslím to docela vážně. Nemíním vám to nikterak vysvětlovat a vy to ani nesmíte chtít. Ale pamatujte si, jestli se dotknete téhle zástěny, je mezi námi konec.“

Hallward stál jako bleskem zasažený. Hleděl na Dorianu Graye v naprostém ohromení. Takto ho ještě nikdy neviděl. Chlapec do slova zesinal zlostí. Pěsti měl zaťaté a jeho zorničky se podobaly kotoučkům modrého ohně. Třásl se po celém těle.

„Doriane!“

„Nic neříkejte!“

„Co se to děje? Samozřejmě, že se tam nepodívám, když mi to nechcete dovolit,“ řekl malíř dost chladně, otočil se na podpatku a zamířil k oknu. „Ale připadá mi to vážně dost nesmyslné, že nesmím vidět vlastní dílo, zvláště když je hodlám poslat na podzim do Paříže na výstavu. Budu mu předtím patrně muset dát ještě jednu glazuru, a tak je stejně jednoho dne uvidím. Proč tedy ne dnes?“

„Na výstavu? Vy to chcete poslat na výstavu?“ zvolal Dorian a zamrazilo ho hrůzou. Tak jeho tajemství má být odhaleno světu? Lidé mají civět na záhadu jeho života? To není možné! Něco, nevěděl co, se musí okamžitě stát.

„Ovšem. Mám za to, že proti tomu nebudete nic namítat. George Petit hodlá shromáždit mé nejlepší obrazy na zvláštní výstavě, kterou zahájí v prvním říjnovém týdnu v rue de Sèze. Váš portrét bude pryč jenom měsíc. Řekl bych, že po tu dobu se bez něho snadno obejdete. Vždyť jistě ani nebudete v Londýně. A když ho máte pořád za zástěnou, tak vám na něm asi moc nezáleží.“

Dorian Gray si přejel rukou čelo. Měl na něm krůpěje potu. Cítil, že se octl na pokraji hrozného nebezpečí. „Před měsícem jste mi řekl, že ten obraz nikdy nevystavíte,“ křičel. „Proč jste si to zase rozmyslel? Vy, co si tak zakládáte na důslednosti, střídáte své nálady zrovna tak jako ti druzí. Rozdíl je jenom v tom, že ty vaše nálady jsou dost bezdůvodné. Jistě jste nezapomněl, jak jste mě náramně slavnostně ujišťoval, že vás nic na světě nepřiměje poslat ten portrét někam na výstavu. Harrymu jste řekl přesně totéž.“ Náhle se zarazil a v očích mu zasvitlo. Vzpomněl si, že mu lord Henry jednou napůl vážně a napůl žertem řekl: „Chcete-li zažít zajímavou čtvrt hodinku, přinuťte Basila, ať vám poví, proč nechce vystavit váš portrét. Mně to řekl, a to byl pro mě objev.“ Ovšem, třeba i Basil má své tajemství. Zeptá se ho a pokusí se to vyzvědět.

„Basile,“ řekl a přistoupil až k němu s pohledem upřeným do jeho obličeje, „každý máme své tajemství. Prozradte mi to svoje a já vám řeknu, jaké mám já. Z jakého důvodu jste odmítl vystavit můj portrét?“

Malíř se proti své vůli zachvěl. „Doriane, kdybych vám to řekl, měl byste mě možná míň rád než teď a určitě byste se mi vysmál. A ani jedno, ani druhé bych nesnesl. Když si přejete, abych se už nikdy nepodíval na váš portrét, jsem s tím srozuměn. Mohu se přece stále dívat na vás. Když si přejete, aby nejlepší dílo, které jsem kdy vytvořil, bylo skryto před lidmi, nemám nic proti tomu. Vaše přátelství je mi dražší než jakýkoli věhlas nebo dobrá pověst.“

„Ne, Basile, musíte mi to říci,“ trval na svém Dorian Gray. „Myšlím, že mám právo to vědět.“ Pocit hrůzy z něho vyprchal a vystřídala jej zvědavost. Byl rozhodnut tajemství Basila Hallwarda vypátrat.

„Posadme se, Doriane,“ řekl malíř a vypadal ustaraně. „Posadme se. A odpovězte mi zpříma na jednu otázku. Všiml jste si něčeho zvláštního na tom obraze? Něčeho, co vás patrně napoprvé nezarazilo, ale co se pak najednou jasně projevílo?“

„Basile,“ vykřikl chlapec, svíraje třesoucíma se rukama opěradla křesla a zíraje na malíře divokýma, poděšenýma očima.

„Vidím, že jste si toho všiml. Nic mi neříkejte. Počkejte, dokud se nedovíte, co mám na srdci. Doriane, od okamžiku, kdy jsem se s vámi setkal, měl jste na mě zcela mimořádný vliv. Ovládal jste mě, mou duši, mozek i schopnosti. Stal jste se mi viditelným ztělesněním toho nepostižitelného ideálu, který nás umělce pronásleduje v myšlenkách jako úžasný sen. Zbožňoval jsem vás. Žárlil jsem na každého, s kým jste promluvil. Chtěl jsem vás mít jen a jen pro sebe. Byl jsem šťastný, jen když jsem byl s vámi. A když jste byl ode mne daleko, byl jste přítomen aspoň v mém umění... Nic

jsem vám o tom samozřejmě nikdy neřekl. To bych byl nemohl. A vy byste to byl nepochopil. Sám jsem to stěží chápal. Věděl jsem jenom, že jsem stanul tváří v tvář dokonalosti a že svět připadal najednou mým očím nádherný – snad až příliš nádherný, neboť taková šílená zbožňování v sobě skrývají nebezpečí: nebezpečí, že se z nich vzpamatujeme, právě tak jako nebezpečí, že v nich setrváme... Týdny po týdnech ubíhaly a vy jste mě upoutával víc a víc. Pak se všechno začalo vyvíjet nově. Nakreslil jsem vás jako Parise ve vzácném brnění a jako Adonise v loveckém plášti a s vy-leštěným oštěpem na kance. Ověnčen těžkými lotosovými květy, seděl jste na přídi Hadriánovy lodice a díval se přes zelený, kalný Nil. Nakláněl jste se nad klidnou tůň v jakési zalesněné krajině v Řecku a v mlčícím stříbře vod jste pozoroval svou zázračnou tvář. A všechno to bylo takové, jaké umění být má, neuvědomělé, ideální a z jiného světa. Jednoho dne, někdy si myslím, že to byl neblahý den, jsem se rozhodl namalovat vám nádherný portrét podle skutečnosti, nikoli v kostýmu ze zašlých věků, ale ve vašem vlastním úboru a ve vaší době. Zdali to způsobila ta realistická metoda nebo jen ten váš podivuhodný zjev, který jsem takto spatřil nezkresleně, nikoli jako v mlze nebo za závojem, to nemohu říci, ale vím, že když jsem na tom obraze pracoval, měl jsem dojem, že každý nános, každá vrstvička barvy prozrazují mé tajemství. Začal jsem se bát, že se o mém zbožňování dovědí ostatní lidé. Cítil jsem, Doriane, že jsem tím vyslovil příliš mnoho, že jsem tam příliš zobrazil sám sebe. A tehdy jsem se rozhodl, že nikdy nepřipustím, aby ten obraz byl vystaven. Vás to trochu mrzelo; jenomže tehdy jste si nedovedl představit, co všechno pro mě znamená. Mluvil jsem o tom s Harrym a ten se mi vysmál. Ale já toho nedbal. Když byl obraz hotov a seděl jsem s ním o samotě, cítil jsem, že jednám správně... Nu, po několika dnech se portrét odstěhoval

ode mne z ateliéru, a jakmile jsem se dostal z toho nesnesitelného okouzlení, které vyvolávala jeho přítomnost, hned jsem měl pocit, že jsem byl bláhový, když jsem si představoval, že v něm vidím víc než to, jak jste neobyčejně hezký a jak já umím malovat. Ani teď se nemohu ubránit pocitu, že je omyl se domnívat, že by se vašeň, s kterou člověk tvoří, mohla kdy zobrazit ve vytvořeném díle. Umění je vždycky abstraktnější, než si představujeme. Tvary a barvy k nám hovoří o tvarech a barvách – to je všechno. Často se mi zdá, že umění daleko důkladněji umělce zatajuje, než zjevuje. A tak když jsem dostal tu nabídku z Paříže, rozhodl jsem se, že z vašeho portrétu udělám zlatý hřeb své výstavy. Nikdy mě nenapadlo, že se proti tomu postavíte. Ale teď vidím, že jste měl pravdu. Nemůžeme ten obraz ukazovat. A nesmíte se na mě zlobit za to, co jsem vám prozradil, Doriane. Jak už jsem jednou řekl Harrymu, vy jste prostě stvořen k zbožňování.“

Dorian Gray se dlouze nadechl. Do tváří se mu vrátila barva a na rtech mu pohrával úsměv. Je po nebezpečí. Prozatím mu nic nehrozí. Nemohl se však ubránit pocitu nekonečné lítosti nad malířem, který právě vyslovil to podivné vyznání, a v duchu se ptal, zdali i on bude mít někdy přítele, jehož osobnost ho tak upoutá. Lord Henry je velmi nebezpečný, v tom je jeho kouzlo. Ale to je také vše. Je příliš chytrý a příliš cynický, aby ho Dorian mohl mít doopravdy rád. Vyskytne se někdy někdo, kdo v něm vzbudí nějaké neobvyklé zbožňování? Je snad tohle něco z toho, co pro něho život přichystal?

„Připadá mi neobyčejné, Doriane,“ řekl Hallward, „že jste to mohl v tom portrétu vidět. Opravdu jste to tam viděl?“

„Něco jsem tam viděl,“ odpověděl Dorian, „něco, co se mi zdálo velmi podivné.“

„Tak teď už se na něj smím podívat?“

Dorian zavrtěl hlavou. „To na mně nesmíte chtít, Basile. Za žádných okolností bych vám nemohl dovolit, abyste stanul před tím obrazem.“

„Ale jednou mi to jistě dovolíte?“

„Nikdy.“

„Inu, snad máte pravdu. A teď sbohem, Doriane. Jste jediný člověk v mém životě, který měl doopravdy vliv na mé umění. Za všechno dobré, co jsem vytvořil, vděčím vám. Ach, vy nevíte, co mě to stojí, říkat vám všechno, co vám tu říkám.“

„Můj drahý Basile,“ pravil Dorian, „co jste mi vlastně řekl? Jen to, že jste měl pocit, že se mi obdivujete přespříliš. A to není ani poklona.“

„Nemínil jsem to jako poklonu. Bylo to vyznání. A teď, když je mám za sebou, mám dojem, že jsem se o něco připravil. Snad by člověk nikdy neměl vyjadřovat své zbožňování slovy.“

„Mne to vyznání velice zklamalo.“

„A co jste, prosím vás, čekal, Doriane? Nic jiného jste snad v tom obraze neviděl, či ano? Bylo tam vidět něco jiného?“

„Ne. Nic jiného tam vidět nebylo. Proč se ptáte? Ale nesmíte už mluvit o zbožňování. To je hloupost. Vy a já jsme přátelé, Basile, a vždycky jimi musíme zůstat.“

„Máte přece Harryho,“ řekl malíř smutně.

„Ach, Harry!“ zvolal chlapec a lehce se zasmál. „Harry tráví dny tím, že říká věci, které jsou neuvěřitelné, a večery tím, že dělá věci, které jsou nepravděpodobné. Zrovna takový život bych chtěl vést. Ale přesto si myslím, že kdybych byl v nesnázích, nešel bych k Harrymu. To bych šel spíš k vám, Basile.“

„Budete mi zase stát modelem?“

„To není možné.“

„Když mi to odmítnete, zničíte mně jako umělci život. Ještě nikdo se s ideálem nesetkal dvakrát. Většina lidí se s ním dokonce nesetká ani jednou.“

„Nemohu vám to vysvětlit, Basile, ale nesmím vám už stát modelem. Ten portrét má v sobě cosi neblahého. Žije si vlastní život. Přijdu k vám na čaj. To bude zrovna tak milé.“

„Vám to tak bude dokonce milejší, bohužel,“ zašeptal Hallward vyčítavě. „A teď sbohem. Lituji, že se už nesmím podívat na ten obraz. Ale nedá se nic dělat. Docela chápu vaše pocity.“

Když vyšel Basil z pokoje, Dorian se usmál. Chudák Basil! O tom pravém důvodu neví pranic! A jak je to zvláštní, že on sám ani nemusil odhalit své tajemství, a místo toho dokázal, skoro náhodou, vypáčit z přítele tajemství jeho! Co všechno mu to podivné vyznání vysvětlilo! Malířovy nesmyslné záchvaty žárlivosti, jeho bouřlivou oddanost, jeho výstřední chvalozpěvy, jeho zvláštní nesdílnost – to všechno teď chápal a probouzelo to v něm lítost. Zdálo se mu, že v přátelství tak milostně zabarveném je něco tragického.

Povzdechl si a zazvonil. Ten portrét musí stůj co stůj odklidit. Nemůže se ještě jednou vystavit takovému nebezpečí, že všechno vyjde najevo. To bylo od něho šílenství, že připustil, aby ta věc zůstala, byť jen na hodinu, v pokoji, kam má přístup kdokoli z jeho přátel.

Kapitola X

Když vstoupil sluha, Dorian se na něho upřeně zadíval; rád by byl věděl, zda ho ráno nenapadlo nahlédnout za zástěnu. Ten člověk se tvářil naprosto lhostejně a čekal na jeho rozkazy. Dorian si zapálil cigaretu, přešel k zrcadlu a letmo se do něho podíval. Viděl zřetelně odraz Victorovy tváře. Podobala se masce klidné poníženosti. Odtud se nemusí ničeho bát. Nicméně, myslil si, udělá dobře, když se bude mít na pozoru.

Velmi klidně Victorovi přikázal, aby řekl hospodyni, že si s ní přeje mluvit, a pak aby došel k rámaři a požádal ho, ať k němu ihned pošle dva své zaměstnance. Zdálo se mu, že při odchodu z pokoje zabloudil sluha očima k zástěně. Či to způsobila jen jeho obrazotvornost?

Za několik okamžiků se přihnala do knihovny paní Leafová; měla na sobě černé hedvábné šaty a na vrásčitéch rukou staromódní nitěné rukavice bez prstů. Dorian ji požádal o klíč od učebny.

„Od staré učebny, pane Doriane?“ zvolala. „Vždyť tam je plno prachu! To tam musím uklidit a dát to do pořádku, než tam půjdete. Není to v takovém stavu, abyste tam mohl, pane. Opravdu ne.“

„Nepotřebuji, aby to tam bylo v pořádku, paní Leafová. Potřebuji jenom klíč.“

„Budete samá pavučina, pane, jestli tam půjdete. Vždyť tu místnost nikdo neotevřel už bezmála pět let, od té doby, co umřelo Jeho Lordstvo.“

Při zmínce o dědovi sebou Dorian škubl. Měl na něho ošklivé vzpomínky. „To nevádí,“ odpověděl, „chci se tam prostě podívat – nic víc. Dejte mi klíč.“

„Ten mám tady,“ řekla stará paní a probírala se třaslavýma, nejistýma rukama ve svazku klíčů. „Ten mám tady. Hned ho vyndám z toho svazku. Ale snad vás nenapadlo, že byste mohl bydlet tam nahore, pane, když tady máte takové pohodlí?“

„Ne, ne,“ křikl nedůtklivě. „Děkuji vám, Leafová. To je všechno.“

Otálela ještě několik okamžiků a tlachala o nějaké podrobnosti v domácnosti. Povzdychl si a řekl jí, aby všechno zařídila, jak uzná za dobré. Odešla z pokoje s křečovitým úsměvem.

Když se zavřely dveře, vstrčil Dorian klíč do kapsy a rozhlédl se po pokoji. Jeho pohled padl na velikou pokrývku z purpurového atlasu, bohatě vyšívanou zlatem; byla to skvělá benátská práce z konce sedmnáctého století, jeho děd ji objevil v nějakém klášteře blízko Boloně. Ano, tou se dá ta strašná věc zahalit. Možná, že často posloužila jako smuteční rouška přes mrtvé. Teď skryje něco, co podléhá zvláštnímu rozkladu, horšímu, než je rozklad, který způsobuje smrt – něco, co bude plodit hrůzy, a přesto samo nikdy nezemře. Co červ znamená pro mrtvolu, to budou Dorianovy hříchy znamenat pro namalovanou podobu na plátně. Zničí její krásu a rozežerou její půvab. Zhanobí ji a zostudí. A ta věc bude přesto žít dál. Stále bude živá.

Zachvěl se a na okamžik zalitoval, že nepověděl Basilovi pravý důvod, proč si přeje obraz ukrýt. Basil by mu pomohl odolávat vlivu lorda Henryho i těm ještě otravnějším vlivům, které se rodí v jeho vlastní povaze. V lásce, kterou mu přináší Basil – neboť je to vskutku láska –, není nic, co by nebylo ušlechtilé a duchovní. To není jen a jen fyzické obdivování krásy, jaké se rodí v smyslech a jaké umírá, když smysly začínají být nasyceny. To je taková láska, jakou poznal Michelangelo a Montaigne a Winckelmann, i sám Shakespeare. Ano, Basil by ho byl zachránil. Ale teď už je příliš pozdě. Minulost je vždycky možno sprovodit ze světa. Tím, že jí

litujeme, že ji prostě popřeme nebo že na ni zapomeneme. Ale budoucnost je nevyhnutelná. Dorian věděl, že jsou v něm vášně, které si najdou cestu, aby se mohly strašlivě vybit, že jsou v něm sny, jež si vynutí uskutečnění svých přízračných špatností.

Zvedl velikou purpurovou a zlatou tkaninu, jež pokrývala pohovku, a vstoupil s ní za zástěnu. Je tvář na plátně ohyzdnější než před chvílí? Zdálo se mu, že se už nezměnila, ale přesto k ní pociťoval ještě hlubší ošklivost. Zlaté vlasy, modré oči a rty rudé jako růže – to všechno tu je. Jenom výraz je jiný. Je hrůzně krutý. Jak mírné byly Basilovy výčitky kvůli Sibyle Vaneové ve srovnání s výtkou a odsudkem, jež hledí z obrazu! Jak byly mírné a jak neúčinné! Z plátna se na něho dívá jeho vlastní duše a volá ho před soud. S bolestným výrazem přehodil přes obraz bohatou roušku. Sotva to udělal, zaklepal někdo na dveře. Dorian vystoupil z úkrytu za zástěnou, než vešel jeho sluha.

„Ti lidé jsou tady, monsieur.“

Cítil, že toho člověka se musí ihned zbavit. Ten nesmí vědět, kam obraz odnesou! Vypadá tak nějak poťouchle a má hloubavé, proradné oči! Usedl k psacímu stolu a načmáral lístek pro lorda Henryho; žádal ho, aby mu poslal něco ke čtení, a připomněl mu, že se mají večer ve čtvrt na devět sejít.

„Počkejte na odpověď,“ řekl, podávaje lístek sluhovi. „A ty muže pošlete sem.“

Za dvě či tři minuty se opět ozvalo zaklepání a vstoupil sám pan Hubbard, proslulý rámař ze South Audley Street, a za ním jeho mladý, poněkud drsně vypadající pomocník. Pan Hubbard byl kvetoucí mužíček s ryšavými kníry, jehož obdiv k umění povážlivě ochlazovaly zatvrzele prázdné kapsy většiny umělců, s nimiž přicházel do styku. Zpravidla nevycházel nikdy ze svého krámu. Očekával, že lidé přijdou za ním. Ale kvůli Dorianu Grayovi

vždycky udělal výjimku. Dorian Gray měl v sobě cosi, co každého okouzlovalo. Lidem působilo potěšení, už když ho jen viděli.

„Čím vám mohu sloužit, pane Grayi?“ pravil a mnul si tlusté pihovaté ruce. „Řekl jsem si, že si dopřeju té cti a přijdu sem osobně. Mám tam zrovna překrásný rám, pane. Získal jsem ho z výprodeje. Stará Florencie. Pochází pravděpodobně z Fonthillu. Neobyčejně vhodný pro věci náboženské, pane Grayi.“

„To mě velice mrzí, že jste se obtěžoval sám, pane Hubbarde. Rozhodně se u vás zastavím a podívám se na ten rám – ačkoli náboženskému umění se právě teď tuze nevěnuji –, ale dnes bych si jenom přál, aby mi někdo odnesl do nejvyššího patra jeden obraz. Je dost těžký, a tak jsem si myslel, že vás požádám, abyste mi půjčil dva své lidi.“

„Jaképak obtěžování, pane Grayi. Těší mě, že vám mohu nějak posloužit. Kterépak umělecké dílo to je, pane?“

„Tohle!“ odvětil Dorian a odsunul zástěnu. „Můžete je odnést tak, jak je, s příkrývkou a se vším? Nerad bych, aby se cestou po schodech odřelo.“

„To půjde docela snadno, pane,“ řekl bodrý rámař a jal se spolu se svým pomocníkem sundávat obraz z dlouhých mosazných řetězů, na nichž byl zavěšen.

„A kam to teď máme odnést, pane Grayi?“

„Ukáži vám cestu, pane Hubbarde, když půjdete laskavě se mnou. Nebo snad abyste šli raději první. Je to bohužel až docela pod střechou. Půjdeme po hlavním schodišti, to je širší.“

Otevřel dveře a podržel je, než vyšli do haly a začali vystupovat nahoru. S bohatě zdobeným rámem byl obraz neobyčejně objemný, a tak přes ponížené protesty pana Hubbarda, který jako správný obchodník z té duše nerad viděl gentlemana dělat cokoli užitečného, Dorian chvílemi sám přiložil ruku, aby jim pomohl.

„To je pořádný náklad, pane,“ lapal po dechu mužiček, když vylezli na hořejší chodbu. A otíral si lesklé čelo.

„Je to bohužel dost těžké,“ přiznával Dorian, když odmykal dveře vedoucí do místnosti, jež měla chovat podivné tajemství jeho života a skrývat před očima lidí jeho duši.

Nevkročil sem už přes čtyři roky – vlastně od těch dob, kdy si tu nejprve jako dítě hrával a pak se tu, když byl o něco starší, učíval. Byla to velká, dobře rozvržená místnost, kterou dal poslední lord Kelso zvláště vybudovat, aby ji mohl používat jeho vnouček, k němuž pro jeho neobyčejnou podobnost s matkou a ještě z jiných důvodů cítil odjakživa nenávist a jehož si přál mít z dohledu. Dorianovi se zdálo, že se změnila jen nepatrně. Tady je ta ohromná italská *cassone*¹¹ s podivuhodně pomalovanými výplněmi a se zlacenými plastickými ozdobami, dnes už zašlými; do té se jako chlapec tak často schovával. Tamhle knihovnička z atlasového dřeva, plná jeho školních knížek s oslíma ušima. Za ní na stěně pořád visí ten rozedraný vlámský gobelín, na němž vybledlý král a vybledlá královna hrají v zahradě šachy, zatímco kolem jede skupina sokolníků, kterým sedí na manžetách rukavic ptáci se zakuklenými hlavami. Jak dobře se na tohle všechno pamatuje! Jak se rozhlížel, vyvstal mu před očima každičký okamžik jeho osamělého dětství. Připomínal si neposkvrněnou čistotu svého jinošského života a připadalo mu hrozné, že právě zde má být ukryt ten neblahý portrét. To ho nenapadlo v těch dávno minulých dnech, co všechno ho čeká.

Ale v domě není žádné jiné místo tak bezpečné před všetečnými očima jako toto. Má od něho klíč, a nikdo jiný sem nemůže vstoupit. Ať si je tvář namalovaná na plátně stále zvířecetější, tupěj-

11 Truhlice. Pozn. překl.

ší a nečistší pod tou purpurovou rouškou! Co na tom? Nikdo ji nevidí. Ani on sám ji nevidí. Proč by měl pozorovat, jaké ohyzdné zkáze propadá jeho duše? On si podrží své mládí – to stačí. Ostatně, což se jeho povaha nemůže koneckonců zušlechtit? Není důvodu, proč by musel mít budoucnost tak hanebnou. Třeba vstoupí do jeho života nějaká láska a očistí ho a zaštití před těmi hříchy, jež se mu už teď, jak se zdá, bouří v duši i v těle – před těmi podivnými nepředstavitelnými hříchy, kterým už jejich tajemnost propůjčuje rafinovanost a půvab. Možná, že se jednoho dne vytratí z rudých citlivých úst ten krutý výraz a on bude moci ukázat mistrovské dílo Basila Hallwarda světu.

Ne; to není možné. Hodinu za hodinou a týden po týdnu bude postava na plátně stárnout. Unikne třeba ohyzdnosti hříchů, ale čeká ji ohyzdnost stárání. Líce se jí propadnou nebo uvadnou. Kolem pohaslých očí se jako muří nohy usadí žluté vrásky a s nimi budou ty oči hrůzné. Vlasy ztratí svůj lesk, ústa budou zet prázdnotou nebo ochabnou, budou slabomyslná nebo sprostá, jako bývají ústa starců. Objeví se svraštělý krk, studené, modře prokvetlé ruce, pokroucené tělo, jak to pamatoval u dědečka, který k němu v jeho chlapeckých letech býval tak přísný. Ten obraz je nutno ukrýt. Nedá se nic dělat.

„Prosím vás, pane Hubbarde, zaneste to dovnitř,“ řekl unaveně Dorian a otočil se. „Je mi líto, že jsem vás tak dlouho zdržel. Zamyšlel jsem se nad něčím jiným.“

„Já si vždycky rád odpočinu, pane Grayi,“ odpověděl rámař, který pořád ještě nemohl popadnout dech. „Kam to máme dát, pane?“

„Ach, kamkoli. Semhle! To bude dobré. Nechci, aby to viselo. Jenom to opřete o zeď. Děkuji.“

„Bylo by možno se na to umělecké dílo podívat, pane?“

Dorian sebou trhl. „To by vás nezajímalo, pane Hubbarde,“ řekl a nespouštěl z toho člověka oči. Byl připraven vrhnout se na něho a srazit ho k zemi, kdyby se odvážil nadzdvihnout nádherný přehoz, který skrýval tajemství jeho života. „Nechci vás už obtěžovat. Jsem vám velmi vděčen, že jste sem laskavě přišel.“

„Není zač, není zač, pane Grayi. Jsem vždycky ochoten cokoli pro vás udělat, pane.“ A pan Hubbard dupal ze schodů a za ním jeho pomocník, který se ohlížel na Doriana s výrazem nesmělého obdivu v drsné, neladné tváři. Jakživ neviděl nikoho tak překrásného.

Když zvuky jejich kroků dozněly, zamkl Dorian dveře a klíč vstrčil do kapsy. Teď se cítil v bezpečí. Nikdo už nikdy nepohlédne na tu hroznou věc. Ničí oko kromě jeho vlastního už nespatří jeho hanbu.

Když vešel do knihovny, zjistil, že je krátce po páté a že už mu přinesli čaj. Na malém stolku z tmavého vonného dřeva, bohatě vykládaném perletí, který mu darovala lady Radleyová, choť jeho poručníka, hezká, profesionálně churavá žena, jež strávila uplynulou zimu v Káhiře, leželo psaní od lorda Henryho a vedle něho kniha v žluté papírové vazbě s trochu potrhanou obálkou a ušpiněnými rohy. Na čajovém podnosu byl výtisk třetího vydání *St. James' s Gazette*. Victor se tedy zřejmě už vrátil. Dorian by byl rád věděl, zda nepotkal v hale ty muže, když odcházeli z domu, a nevytáhl z nich, co tu dělali. Určitě si všimne, že ten obraz už tu není – bezpochyby si toho již všiml, když prostíral k čaji. Zástěna zůstala odtažena a na zdi je vidět prázdné místo. Možná, že jednou v noci přistihne Victora, jak se plíží nahoru a jak se pokouší násilím otevřít dveře té místnosti. To je hrozné mít v domě špeha. Slyšel už o boháčích, jež celý život vydíral sluha, který si přečetl jeden dopis nebo vyslechl nějaký rozhovor nebo sebral vizitku

s nějakou adresou nebo našel pod polštářem zvadlý lístek či útržek zmuchlané krajky.

Povzdechl si, nalil si trochu čaje a otevřel psaní. Lord Henry mu prostě oznamoval, že mu posílá večerní noviny a knihu, která by ho mohla zajímat, a že bude ve čtvrt na devět v klubu. Dorian rozložil unaveně noviny a nahlížel do nich. Na páté stránce upoutalo jeho pozornost znaménko červenou tužkou. Upozorňovalo na tento sloupeček:

SMRT HEREČKY VYŠETŘOVÁNA

Dnes ráno konal pan Danby, okresní coroner v Bell Tavern na Hoxton Road šetření nad mrtvolou Sibyly Vaneové, mladé herečky, v poslední době členky Královského divadla v Holbornu. Byl vynesena náleží, že smrt nastala nešťastnou náhodou. Matce zesnulé, jež podléhala mocnému dojetí jak při své vlastní výpovědi, tak při výpovědi dr. Birella, který provedl pitvu, se dostalo četných projevů soustrasti.

Dorian se zamračil, roztrhl noviny na dva kusy, přešel pokoj a oba cáry odhodil. Jak je to všechno ošklivé! A jak ošklivost mění všechno v hrůznou realitu! Byl trochu rozmrzen na lorda Henryho, že mu tu zprávu poslal. Rozhodně udělal hloupost, že ji zatrhl červenou tužkou. Vždyť si ji Victor mohl přecíst. Na to umí anglicky až dost.

Snad si ji opravdu přečetl a má už nějaké podezření. Ale i kdyby, co na tom? Co má Dorian Gray společného se smrtí Sibyly Vaneové? Není se čeho bát. Dorian Gray ji nezabil.

Jeho zrak padl na žlutou knihu, kterou mu lord Henry poslal. Byl zvědav, co to je. Zamířil k osmihrannému, perlově zbarvenému

stojánku, který mu vždycky připadal jako dílo nějakých zvláštních egyptských včel, jež staví ze stříbra, zdvihl ten svazek, uvelebil se v lenošce a začal obracet listy. Už po několika minutách ho to zcela upoutalo. Byla to nejpodivnější kniha, jakou kdy četl. Zdálo se mu, že v nádherném odění a za jemného zvuku fléten defilují před ním v němé přehlídce všechny hříchy světa. To, o čem nejasně sníval, bylo pro něho náhle skutečné. To, o čem se mu nikdy ani nesnilo, se mu teď postupně zjevovalo.

Byl to román bez zápletky a pouze s jedinou postavou, vlastně to byla jenom psychologická studie o jistém mladém Pařížanovi, který strávil život tím, že se v devatenáctém století snažil probudit k životu všechny vášně a způsoby myšlení, jež byly vlastní různým stoletím, jen ne tomu, v němž žil, a jaksí v sobě shrnout rozličné nálady, jimiž kdy prošly světové duchovní proudy, maje stejně v lásce, už pro její umělost, tu odříkavost, které lidé odjakživa nemoudře říkají ctnost, jako ty přirozené vzpoury, jimž moudří lidé dosud říkají hřích. Styl, kterým to bylo napsáno, byl ten zvláštní vyšperkovaný styl, živý a přitom zatemnělý, samá hantýrka a zastaralá rčení, samé odborné pojmy a složité opisy, styl, jaký je příznačný pro díla několika nejryzejších umělců z francouzské školy symbolistů. Byly tu metafory nestvůrné jako orchideje a stejně rafinované co do barev. Život smyslů byl tu popisován výrazivem mystické filozofie. Chvílemi člověk stěží poznal, zda čte projevy duchovního vytržení nějakého středověkého světce, nebo morbidní zpověď moderního hříšníka. Byla to zhoubná kniha. Těžká vůně kadidla jako by lpěla na jejich stránkách a mátlá mozek. Už jenom rytmus vět, rafinovaná jednotvárnost jejich melodie, tak bohaté na složité refrény a důmyslně opakované motivy, vyvolávaly v mysli chlapce, jak postupoval od kapitoly ke kapitole, jakési blouznění, v němž si neuvědomoval, že dohasíná den a přihrádají se stíny.

Bezmračná a probodená jedinou osamělou hvězdou, zářila okny měděně zelená obloha. Chlapec stále četl při jejím sinavém světle, až už dál číst nemohl. Teprve pak, když mu sluha už po několikáté připomněl, jak je pozdě, vstal, šel do vedlejšího pokoje, položil knihu na florentský stolek, stojící stále u jeho lože, a začal se převlékat k večeři.

Bylo už skoro devět hodin, když přišel do klubu, kde zastal lorda Henryho, jak sedí sám ve společenské místnosti a tváří se nesmírně znuděně.

„Tuze se omlouvám, Harry,“ zvolal Dorian, „ale je to opravdu jen a jen vaše vina. Ta kniha, kterou jste mi poslal, mě tak uchvátila, že jsem zapomněl, jak čas utíká.“

„Ovšem. Myslel jsem si, že se vám bude líbit,“ odvětil jeho hostitel, zvedaje se z křesla.

„Neřekl jsem, že se mi líbí, Harry. Řekl jsem, že mě uchvacuje. To je veliký rozdíl.“

„Ach, tak už i na tohle jste přišel,“ zamumlal lord Henry. A odešli spolu do jídelny.

Kapitola XI

Po léta se Dorian Gray nemohl vymanit z vlivu té knihy. Či by se snad mělo říci přesněji, že se nikdy nesnažil vymanit se z něho. Dokonce si obstaral z Paříže devět výtisků prvního vydání na velkém formátu a dal si je svázat do rozličných barev, aby se hodily k různým jeho náladám a k proměnlivým zálibám jeho povahy, kterou, jak se zdálo, nemohl časem už vůbec ovládat. V hrdinovi knihy, v tom podivuhodném mladém Pařížanovi, v němž se tak nezvykle mísily zájmy romantické a vědecké, viděl nakonec jakýsi předobraz sebe samého. Ba připadalo mu, že celá ta kniha obsahuje příběh jeho vlastního života, napsaný dřív, než ten život prožil.¹²

V jedné věci byl šťastnější než báječný hrdina románu. Nikdy nezakusil – vždyť neměl nikdy proč to zakusit – tu poněkud groteskní hrůzu ze zrcadel a vyleštěných kovových ploch a nehybné vodní hladiny, hrůzu, která toho mladého Pařížana přepadla v životě tak časně a kterou vyvolalo nenadálé odumírání krásy, jež kdysi zřejmě bývala velmi pozoruhodná. S potěšením bezmála

12 „Obraz Doriana Graye“ byl po prvním vydání pruděrní anglickou kritikou nenávisťně odsouzen jako kniha nezdravá a škodlivá. Stejný názor měl i soud, jemuž měl Wilde později vysvětlit svá důvěrná přátelství s mladými muži. Mnohé pasáže z románu, zvláště některé výroky lorda Henryho, byly při procesu čteny jako důkazy Wildovy nemorálnosti. Mluvílo se i o knize, kterou lord Henry poslal Dorianu Grayovi, a prokurátor se Wilda ptal, měl-li tu na mysli nějaký určitý spis. Wilde připustil, že mu ten nápad vnukla kniha francouzského spisovatele J. K. Huysmansa „A rebours“. (U nás vyšla roku 1913 pod názvem „Na ruby“.) To, co Wilde píše v 11. kapitole „Obrazu“, vskutku někde připomíná dílo Huysmansovo. Pozn. překl.

krutým - a snad téměř v každém potěšení, jako určitě v každé rozkoši, hraje svou roli krutost - pročitával závěrečnou část knihy, s tím vskutku tragickým, byť poněkud nadsazeným líčením žalu a zoufalství člověka, který sám přišel o to, čeho si u jiných a vůbec ve světě cenil nejvíc.

Zdálo se totiž, že Dorian už nikdy neztratí tu podivuhodnou krásu, jež tak uchvátila Basila Hallwarda, a nejen jeho, i řady jiných. Ani lidé, kteří o něm slyšeli jen to nejhorší - a čas od času podivné zvěsti o tom, jak žije, proběhly Londýnem a staly se předmětem klubovních klepů -, nemohli uvěřit ničemu, co mu sloužilo k necti, když ho viděli. Stále vypadal jako člověk, jenž se uchránil před špínou světa. Lidé, kteří mluvili hrubě, umlkali, když vstoupil do místnosti Dorian Gray. Měl v čisté tváři cosi, co je káralo. Pouhá jeho přítomnost jako by v nich vyvolávala vzpomínky na nevinnost, kterou poskvrnili. Ptali se v duchu, jak někdo tak roztomilý a půvabný jako on mohl zůstat nedotčen dobou, jež je ubohá a přitom smyslná.

Často když se vrátil domů po některém z těch tajemných a prodlužovaných údobí, kdy se o něm nevědělo a která vyvolávala tak podivné dohady u těch, kdož byli jeho přáteli nebo se za ně považovali, sám se plížival nahoru do zamčené místnosti, otvíral dveře klíčem, který měl teď pořád u sebe, a se zrcadlem v ruce stával před portrétem, který mu namaloval Basil Hallward, dívaje se chvilku na zlou a stárnoucí tvář na plátně, chvilku zas na sličný mladý obličej, který mu vracel úsměv z hladkého skla. Už sám ten ostrý kontrast oživoval v něm pocit rozkoše. Byl stále víc a víc zamilován do vlastní krásy a víc a víc ho zajímal rozklad vlastní duše. Zkoumával zevrubně a pečlivě a někdy s nestvůrným a hrůzným potěšením ty ohyzdné rýhy, jež brázdily svažující se čelo nebo se plazily kolem omdlených smyslných úst, a mnohdy se v duchu

ptal, co je úděsnější, zda stopy hříchů, nebo stopy let. Přikládal své bílé ruce k zhrublým, naduřelým rukám na obraze a usmíval se. Poškleboval se znetvořenému tělu a ochablým údům.

Bývaly však i chvíle, za noci, kdy ležel beze spánku buď ve vlastní jemně provoněné komnatě, nebo v ohavné místnosti malé, neblaze proslulé krčmy blízko doků, do které si zvykl chodit v přestrojení pod vymyšleným jménem, a myslíval na zkázu, do které uvrhl svou duši, s lítostí o to šíravější, že byla čistě sobecká. Leč takové chvíle byly vzácné. Ta zvědavost po životě, kterou v něm poprvé zjitřil lord Henry, když spolu seděli v přítelově zahradě, ukájením zřejmě vzrůstala. Čím více poznal, tím více si přál poznávat. Pociťoval šílené lačnosti, jež byly ještě hltavější, když je nasycoval.

Přesto opravdu nikterak nezanedbával společenské styky. V zimě jednou nebo dvakrát měsíčně a každou středu, pokud trvala sezóna, dokořán otvíral svůj krásný dům veřejnosti a hudebníci, toho času nejproslulejší, okouzlovali u něho hosty divy svého umění. Jeho malé večere, při jejichž uspořádání mu vždy pomáhal lord Henry, byly pověstné stejně pro pečlivý výběr a rozsazení těch, kdož byli pozváni, jako pro vybraný vkus, který se jevil ve výzdobě tabule, v tom, do jak důmyslných symfonií bývaly sladěny exotické květiny a vyšívané tkaniny a starožitné nádobí ze zlata a stříbra. Mnozí dokonce, zvláště mezi velmi mladými muži, viděli, či domnívali se, že vidí, v Dorianu Grayovi pravé ztělesnění typu, o jakém často snívali, když byli v Etonu nebo v Oxfordu, typu, v němž by se snoubil kus opravdové kultury vzdělance se vši sličností, výjimečností a dokonalými způsoby světoobčana. Jim se zdálo, že Dorian patří k lidem, o nichž píše Dante, že hledí „dosáhnout dokonalosti zbožňováním krásy“. Jako Gautier patřil Dorian k těm, pro něž „existuje viditelný svět“.

Však také život sám znamenal pro něho dozajista to první, největší umění a všechna ostatní umění mu připadala jako pouhá průprava k němu. Móda, jejíž zásluhou se z toho, co je výstřední, stává na okamžik něco všeobecného, a dandyovství, jež vlastními cestami usiluje prosadit naprosté novotaření v kráse, měly pro něho samozřejmě své kouzlo. Styl jeho oblékání a nápadné formy vystupování, v jakých si čas od času liboval, měly znatelný vliv na mladé elegány navštěvující mayfairské plesy a vysedávající za okny klubů na Pall Mall, elegány, kteří dělali všechno po něm a pokoušeli se napodobit nahodilý půvab jeho líbezných šviháckých nápadů, které sám myslil jen zcela vážně.

Neboť i když přijal až přeochoťně postavení, jež mu společnost téměř okamžitě nabídla, sotva dosáhl plnoletosti, a i když dokonce nacházel pronikavou rozkoš v pomyslení, že se Londýnu své doby možná stane tím, čím byl kdysi císařskému neronskému Římu autor „Satyriconu“, přece jen si v hloubi srdce přál být něčím víc, než může být pouhý *arbiter elegantiarum*¹³, s nímž by se lidé radili, jak nosit šperky nebo jak si upravit vázanku nebo jak zacházet s hůlkou. Snažil se vypracovat nějaký moderní životní systém, který by měl svou promyšlenou filozofii a stanovené zásady, a najít jeho nejdokonalejší výraz v zduchovění smyslů.

Uctívání smyslů se často, a do jisté míry právem, zatracuje, neboť lidé pociťují přirozenou, pudovou hrůzu z vášní a vzruchů, které jsou zřejmě silnější než oni sami a o nichž si uvědomují, že je mají společné s méně složitými ústrojnými formami života. Ale Dorianu Grayovi připadalo, že pravou povahu smyslů dosud

13 Caius Petronius, vzdělaný a duchaplný patricij u dvora císaře Nerona; pro svůj vybraný vkus byl uznávaným udavatelem módy a chování (*arbiter elegantiarum*). Pozn. překl.

nikdo nikdy nepochopil a že smysly zůstávají jen proto divošské a živočišné, že se svět odjakživa snaží přimět je k poslušnosti vyhladověním nebo je ubít bolestí, místo aby z nich hleděl vytvořit prvky nové duchovnosti, jejímž převládajícím znakem by měl být jemný cit pro krásu. Když se díval do minulosti na člověka, jak procházel dějinami, přepadal ho pocit ztráty. Čeho se člověk všeho vzdal! A jak bezúčelně! Co všechno od sebe v šílenství úmyslně odhazoval, jak obludné formy sebetrýznění a odříkání si vymýšlel, a důvodem byl vždy strach a výsledkem ponížení nekonečně strašnější než to, jaké si představoval a jakému se ve své nevědomosti snažil uniknout. Vždyť příroda ve své podivuhodné ironii nutí *anachoretu*¹⁴, aby se stravoval s divou zvěří pouště, a poustevníkovi dává za společníky polní hovádka.

Ano, musí přijít, jak to prorokoval lord Henry, nový hédonismus, který by dodal životu čerstvé svěžesti a zachránil ho z toho nevlídného, nesličného puritánství, jež za našich dnů znovu tak podivně ožívá. Musí v něm mít svou služebnost intelekt, to je samozřejmé; nicméně nesmí nikdy přijmout za svou žádnou teorii nebo soustavu, jež by v sobě zahrnovala obětování jakékoli zkušenosti z oblasti vášně. Jeho cílem musí být dokonce zkušenost sama, nikoli plody zkušenosti, ať už sladké, nebo trpké. O askezi, jež umrtvuje smysly, stejně jako o sprosté zhýralosti, jež smysly otupuje, nesmí vědět nic. Ale musí učit člověka soustředění na okamžiky života, který je sám jen a jen okamžikem.

Téměř všichni se občas probouzíme ještě před úsvitem, buď po jedné z těch bezesných nocí, v nichž se bezmála zamilujeme do smrti, nebo po jedné z těch nocí hrůzy a zrůdné radosti, kdy se komůrkami mozku prohánějí vidiny strašnější než sama skutečnost

14 Poustevník. Pozn. překl.

a proniknuté tím živoucím životem, který se tají i ve všech pitvornostech a který propůjčuje tu nesmrtelnou trvalost gotickému umění; vždyť si lze představit, že toto umění je obzvláště uměním těch, jejichž mysl zneklidňovala nemoc blouznivosti. Skrze záclony se ponenáhlu sunou bílé prsty a záclony se zjevně chvějí. Němé stíny černých fantastických podob se plazí do koutů pokoje a krčí se v nich. Zvenku je slyšet ptáky, harašící v listí, nebo lidi, jdoucí za prací, nebo vzdechy a vzlykot větru, který slétá z kopců a toulá se kolem tichého domu, jako by se bál probudit spáče, a přece nezbytně vylákává spánek z jeho purpurové sluje. Rouška za rouškou se zvedá z lehkého flóru šera a předmětům se postupně vracejí jejich tvary a barvy a my přihlížíme, jak úsvit znovu vytváří svět podle starodávné šablony. Sinalá zrcadla začínají opět žít svým napodobivým životem. Svíce stojí bez plamene tam, kde jsme je zanechali, a vedle nich leží zpola rozřezaná kniha, kterou jsme studovali, či květ na drátku, který jsme měli na plese, či dopis, který jsme se báli přečíst, nebo který jsme četli až příliš často. Zdá se nám, že nic se nezměnilo. Z neskutečných stínů noci znovu vystupuje skutečný život, jak jsme jej znali. Musíme v něm pokračovat tam, kde jsme přestali, a vkrádá se do nás strašný pocit nutnosti vynakládat dál a nepřetržitě energii na stále stejný, únavný koloběh neměnných zvyků nebo možná i na bezuzdná toužení, abychom jednou ráno otevřeli víčka do světa, který se v temnotě nově přetvořil nám pro rozkoš, do světa, v němž by všechno mělo nové podoby a barvy, v němž by všechno bylo jiné či mělo jiná tajemství, do světa, v němž by minulost měla jen nepatrné nebo vůbec žádné místo, nebo by aspoň jistě nežila dál v nějakém vědomí závazku či lítosti, vždyť památky, i ty na radost, mají svou hořkost a připomínky rozkoše svou bolest.

Ve vytváření takových světů viděl Dorian Gray pravý účel, nebo jeden z pravých účelů života; a vyhledáváje smyslové vzruchy, jež

by byly zároveň nové i rozkošné a měly v sobě ten prvek neobvyklosti, který je podstatným znakem všeho romantického, osvojoval si často jiné způsoby myšlení, jež byly, jak si uvědomoval, jeho povaze cizí, vzdával se jejich pronikavým vlivům a pak, když jaksi pochytil jejich ráz a uspokojil svou rozumovou zvědavost, zase od nich upouštěl s tou podivnou lhostejností, jež není neslučitelná s letorou opravdově zanícenou, ba podle jistých moderních psychologů je často její podmínkou.

Jednou šla o něm zvěst, že hodlá vstoupit do římskokatolické církve; a je pravda, že římské obřady měly pro něho vždycky velikou přitažlivost. Každodenní oběť, vskutku majestátnější než všechny oběti světa antického, ho vzrušovala právě tak hrdoostí, s jakou zamítá svědectví smyslů, jako primitivní jednoduchostí svých prvků a věčným patosem lidské tragédie, kterou touží symbolizovat. Rád poklekal na studenou mramorovou dlažbu a pozoroval kněze v naškrobeném květovaném ornátu, jak bílýma rukama pomalu odhaluje roušku z tabernáklu nebo pozdvihuje drahokamy posázenou, lucerně podobnou monstranci s tou sinalou oplatkou, o níž člověk někdy ochotně uvěří, že je to *panis caelestis*¹⁵, ten chléb andělský; nebo jak oděn rouchem utrpení Kristova rozlamuje hostii do kalichu a bije se v prsa za své hříchy. I dýmající kadidelnice, jež vážní chlapi v krajkách a šarlatu vyhazovali do vzduchu jako veliké zlacené květy, měly pro něho podmanivé kouzlo. A když odcházel, zvědavě hledíval na černé zpovědnice a toužil sedět v ponurém stínu některé z nich a naslouchat, jak muži i ženy šeptají skrze zašlé mřížoví pravdu o svém životě.

Nikdy se však nedopustil té chyby, že by zarazil svůj rozumový vývoj obřadným přijetím víry nebo učením nebo že by mylně

15 Chléb nebeský. Pozn. překl.

považoval za dům k bydlení zájezdní hospodu, která se hodí leda k tomu, aby v ní člověk strávil jednu noc či jen několik hodin noci, v níž není hvězd a luna se rodí. Pouze na nějaký čas ho strhl mysticismus, který má tu úžasnou schopnost, že z věcí obyčejných dělá pro nás věci neobvyklé, a šalebný antinomismus, který ho, jak se zdá, vždycky provází; a na nějaký čas se přiklonil k materialistickým doktrínám darwinistického hnutí v Německu a nacházel zvláštní rozkoš v stopování lidských myšlenek a vášní až k nějaké perleťové komůrce v mozku nebo k nějakému bílému nervu v těle, kochaje se představou naprosté závislosti ducha na jistých podmínkách fyzických, ať už chorobných, nebo zdravých, normálních, nebo onemocnělých. Nicméně, jak už bylo o něm řečeno, žádná teorie o životě mu nepřipadala nikterak důležitá ve srovnání s životem samým. Jasně si uvědomoval, jak neplodné je všechno rozumové hloubání, když je odděleno od praktického experimentování. Poznal, že i ve smyslech, stejně jako v duši lze odhalit duchovní tajemství.

A tak se dal brzy do studia parfémů a záhad jejich výroby a destiloval těžce vonící oleje a páčil libovonné gumy z Východu. Zjistil, že není duševního rozpoložení, které by nemělo svůj protějšek v životě smyslovém, a umiňoval si, že odhalí jejich pravý vztah; byl by rád věděl, co je to v kadidle, že přivádí člověka do stavu mystického, co v ambře, že rozněcuje vášně, co ve fialkách, že probouzejí vzpomínky na mrtvé lásky, co v pižmu, že zakaluje mozek, co v champakové silici, že zatemňuje obrazotvornost; často se snažil vypracovat skutečnou psychologii vůní a zvážit rozdílné účinky sladce páchnoucích oddenků a voňavých, pylem obtížených květů nebo aromatických balzámů a tmavých a provoněných dřev, nardu, který oslabuje, hovenie, po které lidé šílí, a štáv aloových, o nichž se říká, že dovedou vypudit z duše melancholii.

Jindy opět se cele oddal hudbě a v dlouhém zamřížovaném pokoji s rumělkovým a zlatým stropem a se stěnami nalakovanými olivovou zelení pořádával podivné koncerty, kde třeshící cikáni vyluzovali divoké tóny z malých citer nebo vážní Tunisané, zahalení do žlutých šálů, šhubali napjatými strunami obrovských louten, zatím co šklebící se černoši jednotvárně tloukli do měděných bubnů a štíhlí Indové v turbanech, schoulení na šarlatových rohožích, foukali do dlouhých rákosových či plechových píšťal a zaklínali, nebo to aspoň předstírali, veliké brejlovce nebo strašné rohaté zmije. Drsný rytmus a vrískavé disonance barbarské hudby ho vzrušovaly v dobách, kdy něha Schubertova, krásné smutky Chopinovy ani velkolepé harmonie samého Beethovena neříkaly jeho sluchu pranic. Ze všech krajů světa sbíral nejpodivnější hudební nástroje, jaké bylo možno najít, buď v hrobech vymřelých národů, nebo u těch nemnohých divošských kmenů, které přežily styk se západní civilizací, a rád se jich dotýkal a zkoušel na ně hrát. Měl tajuplné *juruparis* indiánů od Ria Negra, na které není dovoleno pohlédnout ženám a jež ani mládež nesmí vidět, dokud se nepodrobila půstu a bičování, a hliněné džbány Peruánců, jež znějí pronikavými ptačími skřeky, a flétny z lidských kostí, jaké slyšel Alfonso de Ovalle v Chile, a libozvučné zelené jaspisy, které se našly u Cuzca a vydávají neobyčejně líbezné tóny. Měl pomalované dýně, naplněné oblázkou, jež chřestí, když se jimi zatřese; dlouhý *clarin* Mexikánů, do něhož hráč nefouká, ale jímž vzduch nasává; chraptivé *ture* amazonských kmenů, jež rozezvučují strážci sedící po celé dny ve vysokých stromech a jež prý je slyšet do vzdálenosti tří mil; *teponaztli*, které má dva chvějivé dřevěné jazýčky a do něhož se buší hůlkami obalenými pružnou gumou, získanou z mléčné rostlinné šťávy; *yotl*, zvonky Aztéků, jež visí v chomáčích jako hrozny; a ohromný válcovitý buben s kůžími velikých plazů, podobný tomu, který viděl Bernal Díaz, když

s Cortésem vstoupil do mexického chrámu, a jehož žalostný zvuk nám tak živě popsal. Okouzlovala ho fantastičnost těch nástrojů a pociťoval podivnou slast při pomyšlení, že i umění stejně jako příroda má své nestvůry, věci zvířecích tvarů a ohyzdných hlasů. Ale za nějaký čas ho vždy omrzely a zase sedával ve své lóži v opeře, buď sám, nebo s lordem Henrym, u vytržení rozkoší naslouchal „Tannhäuserovi“ a viděl v předešlé k tomu velikému uměleckému dílu výraz tragédie své duše.

Při jedné příležitosti začal studovat klenoty a objevil se na jistém maškarním plese jako francouzský admirál Anne de Joyeuse v úboru posázeném pěti sty šedesáti perlami. Tato záliba ho upoutávala řadu let a lze vlastně říci, že ho neopustila nikdy. Často strávil celý den tím, že ve zvláštních kazetách rovnal a přerovnával rozmanité kameny, které nasbíral, tak třeba olivově zelený chrysoberyl, který ve světle lampy zrudne, cymofan se stříbrnou, drátku podobnou žilkou, pistáciově zbarvený chrysolit, topasy růžové jako růže a žluté jako víno, žhavě šarlatové karbunkuly s mihotavými čtyřpaprskovými hvězdami, plamenně červené hesonity, oranžové a fialové spinely a ametysty se střídavými vrstvami rubínovými a safírovými.¹⁶ Miloval rudé zlato slunečního kamene a perleťovou běl kamene měsíčního a lomenou duhu mléčného opálu. Z Amsterdamu si obstaral tři smaragdy neoby-

16 Wilde měl u drahokamů nejraději barvy zelené, hnědé a nachově fialové. Proto se ve sbírce Doriana Graye setkáváme především s chrysoberylem, s jeho světlejší odrůdou cymofanem, s průsvitným chrysolitem (olivínem), s karbunkulem (druh korundu, podobný rubínu, o němž se kdysi věřilo, že ve tmě oslnivě svítí), s hesonitem (odrůda granátu) apod. Sluneční kámen je červenohnědý živec (oligoklas) s vrostlými drobnými šupinkami slídy, jež způsobují jeho zvláštní třpyt. Měsíční kámen čili měsíček, adular – viz vysvětlení dříve. Pozn. překl.

čejné velikosti a barevné sytosti a měl tyrkys *de la vieille roche*¹⁷, který budil závist všech znalců.

Vypátral také podivuhodná vyprávění o klenotech.¹⁸ Alfonsova „Clericalis disciplina“ se zmiňuje o hadu s očima z pravého hyacintu a v romantické povídce o Alexandrovi se praví, že dobyvatel Emathie našel v údolí Jordánu hady „s náhrdelníky z pravých smaragdů, vyrůstajících jim ze hřbetů“. V mozku draka, o němž nám vypráví Filostratos, byl drahokam a „ukázáním zlatých písmen a šarlatového roucha“ bylo možno tu nestvůru uvrhnout do magického spánku a usmrtit. Podle velikého alchymisty Pierra de Boniface démant propůjčuje člověku neviditelnost a indický achát mu dodává výmluvnosti. Karneol tiší hněv, hyacint přivolává spánek a ametyst odstraňuje vinné výpary. Granát vyhání zlé duchy a hydropicus zbavuje měsíc barvy. Selenitu přibývá a ubývá s lunou a meloceus¹⁹, který odhaluje zloděje, účinkuje jen po krvi kůzlat. Leonardus Camillus viděl bílý kámen, vyňatý z mozku právě zabité ropuchy, a ten byl jistým protijedem při otravě. Bezoar, nalezený v srdci arabského jelena, čarodějně léčil mor. V hnízdech

17 Starobylý, starého zrna, zachovalý. Pozn. překl.

18 Nic z toho, co se v těchto odstavcích praví o drahých kamenech a o dávných názorech na jejich zázračnou moc, není jistě Wildovou smyšlenkou. Jsou to vesměs citáty (možná, že ne vždy přesné) z různých, většinou prastarých spisů, které Wilde opravdu vypátral a prostudoval. Všechny tyto Wildovy prameny není však možno si opatřit, ba mnohé nelze ani zjistit. Proto také k nim nemůže být připojen podrobný komentář. V žádné dostupné encyklopedii nebylo možno najít např. jména Pierra de Boniface a Leonarda Camilla a ani s ochotnou pomocí odborníků se nepodařilo přesně určit některé minerály, označené tu starobylými názvy. Pozn. překl.

19 Jméno v mineralogii neznámé; Wilde je jistě zná z podobného pramene jako aspilates. Pozn. překl.

arabských ptáků býval *aspilates*²⁰, který podle Démokrita chránil nositele před jakýmkoli nebezpečenstvím ohně.

Králové ceylonští projížděli svým hlavním městem s velikým rubínem v ruce, jak předpisovaly obřady korunovační. Brány paláce Jana Kněze byly „ze sarderu, v němžto byl uložen roh rohatého hada k tomu cíli, aby nižádný člověk nemohl dovnitř vnést jed“. Nad štítem bylo „dvé zlatých jablek, v nichžto bylo dvě karbunkulů“, aby zlato zářilo ve dne a karbunkuly v noci. V Lodgeově prazvláštní lyrické povídce „Margarita z Ameriky“ stojí psáno, že v komnatě královnině bylo lze zřítí „všechny cudné paní z celého světa, vyvedené ve stříbře, jak hledí z krásných zrcadel z chrysolitů, karbunkulů, safířů a zelených smaragdů“. Marco Polo viděl, že obyvatelé Zipangu²¹ vkládají do úst zesnulým růžově zbarvené perly. Jedna mořská nestvůra byla zamilována do perly, kterou potápěč přinesl králi Perozesovi, usmrtila toho zloděje a nad ztrátou perly truchlila po sedm měsíců. Když Hunové vlákali krále do ohromné propasti, odhodil perlu – tu příhodu líčí Prokopios – a nikdy už nebyla nalezena, ačkoli za ni císař Anastasius nabízel pět centnýřů zlatých peněz. Malabárský král ukázal jistému Benátčanovi růženec, jež skládaly tři sta čtyři perly, každá za jednoho uctívaného boha.

Když vévoda z Valentinois, syn Alexandra VI., jel navštívit Ludvíka XII. Francouzského, měl – podle Brantôma – koně obtíže-

20 Neurčitelný, možná vybájený nerost, o němž se zmiňuje Plinius ve svém rozsáhlém díle „*Naturalis historia*“. Wilde tu zkráceně a poněkud nepřesně cituje buď přímo Plinia, nebo Boetia de Boot, osobního lékaře Rudolfa II., který ve svém spise o nerostech „*Gemmarum et lapidarum historia*“ mnohde z Plinia čerpá. *Pozn. překl.*

21 Pravděpodobně zkomolenina čínského názvu pro Japonsko (Ž'-pen-kuo). *Pozn. překl.*

ného pláty zlata a na čapce ve dvou řadách rubíny, z nichž tryskala veliká záře. Karel Anglický jezdil na koni ve třmenech ověšených čtyřmi sty dvaceti jedním démantem. Richard II. nosil šat v ceně třiceti tisíc marek, pokrytý balasrubíny. Hall napsal, že když jel Jindřich VIII. před korunovací do Toweru, měl na sobě „kabátec zlatem krumplovaný, zdobný pás, posázený diamanty a jinými drahými kameny, a kolem krku nádherný náhrdelník z velikých balasů“. Milci Jakuba I. nosili náušnice ze smaragdů zasazených do zlatého filigránu. Eduard II. daroval Piersu Gavestonovi celou zbroj z rudého zlata, zdobenou hyacinty, s límcem se zlatými růžemi, posázenými tyrkysovými kameny, a s přilbicí perlami *parsemmé*²². Jindřich II. nosil ošperkované rukavice s manžetami až k loktům a rukavici sokolnickou měl pošitu dvanácti rubíny a padesáti dvěma velikými orientálními perlami. Vévodský klobouk Karla Smělého, posledního svého rodu vévody burgundského, byl ověšen hruškovitými perlami a ozdoben safíry.

Jak nádherný býval kdysi život! Jak skvostný ve své okázalosti a zdobnosti! Už jenom četba o přepychu těchto zesnulých je podivuhodná!

Pak obrátil Dorian pozornost k výšivkám a gobelínům, jež v mrazivých místnostech národů severní Evropy zastávají poslání fresek. Když prozkoumával tento obor – a stále měl neobyčejnou schopnost bezvýhradně se na čas oddat všemu, do čeho se pustil –, téměř ho rozesmutilo poznání, jakou zkázou stíhá čas krásné a podivuhodné věci. Tomu on sám rozhodně unikl. Léto jde za létem, žluté narcisy už mnohokrát vykvetly a zhynuly a noci hrůz znovu a znovu vyprávěly o jejich pokoření, ale on se neměnil. Žádná zima mu nezhyzdila obličej ani nepotřísnila jeho svěžest, připomínající

22 Posázený, posetý, ozdobený. Pozn. překl.

květ. Jak jinak to dopadá s věcmi hmotnými! Kam se jen poděly? Kde je to slavné šafránově zbarvené roucho, v němž bohové bojovali s obry, roucho, jež hnědé dívky utkaly Athéně pro radost? Kde je to ohromné *velarium*, jež Nero napjal nad římským Koloseem, ta titánská purpurová plachta, jež znázorňovala hvězdnou oblohu a Apollóna na voze taženém bílými oři se zlatými uzdami? Kéž by mohl spatřit ty zvláštní ubrusy, vyšívané pro kněze boha Slunce, na nichž byly zobrazeny všechny mlsky a pochoutky, jaké si jen možno přát k hodování; posmrtný úbor krále Chilperika s třemi sty zlatými včelami; fantastická roucha, jež vzbudila rozhořčení biskupa pontského a byla pokryta obrazy „lvů, panterů, medvědů, psů, lesů, skal, lovců – zkrátka všeho, co může malíř namalovat dle přírody“; a kabátec, který měl jednou na sobě Karel Orleánský a na jehož rukávech byly vyšity verše písně začínající slovy *Madame, je suis tout joyeux*²³ s hudebním doprovodem ze zlatých nití, kde každou notu, čtvercovou, jak bylo tehdy zvykem, tvořily čtyři perly. Četl o pokoji, který byl upraven v remešském paláci pro královnu Johanku Burgundskou a byl vyzdoben „třinácti sty jedenadvaceti papoušky, provedenými vyšíváním a vyšňořenými znaky krále, a jedenašedesáti motýly, jichž křídla byla podobně okrášlena znaky královny, což vše bylo vypracováno ze zlata“. Kateřina Medicejská si dala povléci smuteční lože černým sametem, na němž byla ze zlatého prachu slunce s půlměsíci; lože, jehož závěsy byly z damašku s listnatými věnci a girlandami na zlatém a stříbrném podkladu a okraje měly lemovány výšivkou z perel, stálo v komnatě ověšené řadami královniných odznaků, vystříhaných z černého sametu a podložených látkou ze stříbra. Ludvík XIV. měl ve svých pokojích patnáct stop vysoké, zlatem

23 Paní, mám radostnou náladu. Pozn. překl.

vyšité karyatidy. Katafalk polského krále Sobieského byl pokryt smyrenským zlatým brokátem, na němž byly z tyrkysů vyšity verše z koránu; sloupy měl z pozlaceného stříbra, krásně ryté a přebohatě posázené smaltovanými medailóny s klenoty; pocházel z tureckého ležení před Vídní a pod mihotavým zlacením jeho nebes stála korouhev Mohamedova.

A tak se Dorian po celý rok snažil shromážďovat nejnádhernější ukázky tkanin a výšivek, jaké jen mohl objevit. Získal vzácné mušelíny z Delhi s něžně vetkanými palmovými listy ze zlatých vláken a pošité duhově zářícími krovkami brouků; flóry z Dakky, které jsou pro svou průsvitnost známy na Východě jako „utkaný vzduch“, „proudící voda“, „večerní rosa“; javánské látky s prapodivnými vzory; umné žluté závěsy z Číny; knihy vázané v zlatě bronzových atlaších nebo jasněmodrých hedvábích s vetkanými *fleurs de lys*²⁴, ptáky a fetiši; uherské závoje z *lacis*²⁵; sicilské brokáty a tuhé španělské samety; gruzínské práce se zlatými penízky a japonské *fukusy*²⁶ se zelenavým zlatem a skvostně opeřenými ptáky.

Zvláštní zálibu měl také pro roucha církevní, jako ostatně pro vše, co souviselo s bohoslužbami. Do dlouhých cedrových truhlic, jež stály v řadě na západní chodbě jeho domu, uložil mnoho vzácných a krásných ukázek toho, co je skutečně oděním nevěsty Kristovy, jež se musí halit do purpuru a klenotů a jemných pláten, aby zakryla sinalé utýrané tělo, sešlé utrpením, jež sama vyhledává, a plné ran po trestech, jež si sama ukládá. Měl skvostný pluviál z karmazínového hedvábí a zlatem protkaného damašku, ozdobený opakovaným vzorem ze zlatých granátových jablek, za-

24 Liliové květy, znak Bourbonů. Pozn. překl.

25 Sítovina. Pozn. překl.

26 Hedvábná látka. Pozn. překl.

sazených do šestiplátečných pravidelných květů, nad nimiž byly z obou stran stylizované ananasy, vyšité drobnými perličkami; lemy byly rozděleny na čtverce s výjevy ze života Panny Marie a Mariina korunovace byla zobrazena barevným hedvábím na kápi. Byla to italská práce z patnáctého století. Jiný pluviál byl ze zeleného sametu s vetkanými akantovými listy, srdcovitě seskupenými, z nichž vybíhaly dlouhé stonky s bílými květy, a jednotlivé části těch květů byly vymodelovány stříbrnou nití a barevnými křišťálky; na sponě byla zlatou nití plasticky vypracována hlava serařna; lemy byly kvítkované, protkané rudým a zlatým hedvábím a hvězdicovými medailóny čtených světců a mučedníků, mezi nimiž byl svatý Šebestián. Měl rovněž ornáty z jantarově žlutého hedvábí a z modrého hedvábí a zlatistého brokátu, ze žlutého hedvábného damašku a zlatých tkanin, a na nich byly výjevy z utrpení a ukřižování Kristova, a výšivky znázorňující lvy a pávy a jiné symboly; měl dalmatiky z bílého atlasu a růžového hedvábného damašku, ozdobené tulipány a delfíny a *fleurs de lys*; měl antipendia z karmínového sametu a z modrého lněného plátna; a četné korporály a vela a sudaria. V mystických obřadech, k nimž tyto předměty slouží, bylo cosi, co dráždilo jeho obrazotvornost.

Leč tyto poklady a všechno, co shromažďoval ve svém rozkošném domě, měly pro něho znamenat jen prostředky k zapomnění, možnosti, jak na nějakou chvíli uniknout strachu, který se mu časem zdál téměř nesnesitelný. Na stěnu opuštěného zamčeného pokojíku, v němž jako chlapec strávil takovou dobu, zavěsil vlastníma rukama strašný portrét, jehož měnící se rysy mu ukazovaly, jak doopravdy chátrá, a jako záclonu před něj zřasil ten purpurový a zlatý háv. Někdy sem nevstoupil po celé týdny, zapomínal na tu ohyzdnou namalovanou věc a nabýval znovu jasné mysli, své podivuhodné radostnosti, svého vášnivého zaujetí pro pouhý pocit

života. Pak se znenadání za noci vyplížil z domu, odešel do strašných míst poblíž Blue Gate Fields a zůstal tam řadu dní, dokud ho nevyhnali. Po takových návratech sedával před obrazem, někdy pln ošklivosti k němu i k sobě, jindy však přetékáje pýchou sám na sebe, pýchou, jež je z poloviny okouzlením z hříchu, a usmívaje se s utajovanou rozkoší na ten znetvořený stín, který musí nést břímě, jež by měl vlastně nést on sám.

Po několika letech už nemohl zůstat dlouho mimo Anglii a vzdal se jak vily, kterou měl společně s lordem Henrym v Trouvillu, tak i bílého, zdmi obehnaného domku v Alžíru, kde dříve nejednou strávili zimu. Nesnesl už odloučení od obrazu, který byl tak podstatnou částí jeho bytosti, a také se bál, že by za jeho nepřítomnosti mohl někdo vniknout do toho pokojíku, ač dal na jeho dveře připevnit důkladné závory.

Dobře věděl, že by se tím nic neprozradilo. Pravda, portrét si i přes všechnu odpornost a ošklivost v obličejí stále zachovával nápadnou podobnost s ním; ale co by z toho mohli lidé vysoudit? Vysmál by se každému, kdo by si troufal dělat nějaké narážky. On to nemaloval. Co jemu je po tom, jak hříšně a hanebně ten obraz vypadá? I kdyby lidem všechno řekl, uvěřili by mu?

Přesto se však bál. Někdy, když dlel ve svém velkém domě v Nottinghamshiru a hostil módní mladíky ze svých společenských kruhů, s nimiž se hlavně přátelil, a ohromoval celé hrabství rozmařilým přepychem a velkolepou honosností svého životního stylu, z čista jasna opouštěl své hosty a spěchal zpátky do Londýna, aby se přesvědčil, že dveře zůstaly neporušeny a obraz je stále na svém místě. Což kdyby ho někdo ukradl? Při pouhém pomyšlení na to mu vždycky přeběhl po těle mráz. Pak by lidé určitě prohlédli jeho tajemství. Ba možná, že už mají nějaké podezření.

Vždyť i když mnoho lidí okouzloval, nemálo bylo těch, kdož mu projevovali nedůvěru. Jen tak tak ho v tajném hlasování přijali do jednoho klubu ve West Endu, v němž měl pro svůj původ a společenské postavení plné právo na členství, a jednou prý, když ho jistý jeho přítel přivedl do kuřáckého pokoje v klubu Churchillově, vévoda z Berwicku a ještě jeden šlechtic velmi nápadně povstali a odešli. Od té doby, co dosáhl pětadvaceti let, běžně se o něm vyprávěly podivné historky. Povídalo se, že bývá viděn v zapadlých doupatech v odlehlých končinách Whitechapelu při výtržnostech s cizími námořníky a že se stýká se zloději a penězokazi a vyzná se v tajemstvích jejich řemesla. O jeho prazvláštních pobytech mimo dům se už všeobecně vědělo, a kdykoli se pak znovu ukázal ve společnosti, lidé si něco šeptali v ústraní nebo ho míjeli s úšklebkem nebo si ho prohlíželi chladnými zvědavými pohledy, jako by si umínili odhalit jeho tajemství.

Takových urážek a zamýšlených přezírání však samozřejmě nedbal a podle mínění většiny lidí jeho upřímné vlídné chování, jeho milý chlapecký úsměv a neskonalý půvab té podivuhodné mladosti, která, jak se zdálo, ho už nikdy neopustí, byly samy o sobě dostatečnou odpovědí na pomluvy – jinak tomu totiž neříkali –, jež o něm kolovaly. Nicméně nezůstalo bez povšimnutí, že někteří z těch, kdož se s ním znali velmi důvěrně, se mu po čase zřejmě vyhýbali. Lidé upozorovali, že ženy, jež ho kdysi bouřlivě zbožňovaly, statečně kvůli němu čelily všem výtkám společnosti a postavily se i proti konvencím, blednou teď studem nebo hrůzou, když Dorian Gray vstoupí do místnosti.

V očích mnohých lidí však tyto šeptané klevety jen zvyšovaly jeho zvláštní a nebezpečný půvab. Do jisté míry se za něho zaručovalo jeho ohromné jmění. Společnost, alespoň společnost civilizovaná, nikdy není ochotna uvěřit ničemu, co je k necti

těm, kdož jsou bohatí a ještě k tomu okouzující. Pudově cítí, že způsoby jsou důležitější než morálka, a podle jejího mínění má i nejvyšší úctyhodnost mnohem menší cenu než dobrý kuchař v domě. To je koneckonců velmi slabá útěcha, když se dovíme, že člověku, který nám podal špatnou večeři nebo mizerné víno, nelze pranic vytknout v soukromém životě. Ani základními ctnostmi nelze odčinit napůl studené *entrée*²⁷, jak jednou v debatě o té věci poznamenal lord Henry; a tento jeho názor má asi hodně do sebe. Vždyť kánony dobré společnosti jsou, nebo by měly být, stejné jako kánony v umění. Pro společnost je naprostou nezbytností forma. A v té by měla být důstojnost ceremonie stejně jako její nesku-tečnost a měla by se v ní snoubit neupřímnost romantické hry s vtípem a krásou, pro něž jsou nám takové hry milé. Cožpak je neupřímnost něco tak hrozného? Nemyslím. Je to jen prostředek, jak můžeme zmnožit svou osobnost.

Takový aspoň názor zastával Dorian Gray. Divíval se mělké psychologii těch, kteří mají za to, že lidské já je něco jednodu-chého, stálého, spolehlivého a jednolitého. On se díval na člověka jako na bytost s myriádami životů a myriádami pocitů, jako na složité, mnohotvárné stvoření, jež v sobě chová podivná dědictví myšlenek a vášní a jež má i samu tělesnou schránku zamořenu obludnými chorobami zesnulých. S oblibou se toulával ponurou, chladnou obrazárnou ve svém venkovském sídle a hledíval na rozmanité portréty těch, jejichž krev proudí v jeho žilách. Hle, Philip Herbert, kterého Francis Osborne popisuje ve svých „Pa-mětech na vládu královny Alžběty a krále Jakuba“ jako člověka, jenž byl „hýčkán u dvora pro svou sličnou tvář, kteráž mu byla jen krátce společnicí“. Není snad to, co Dorian někdy žije, život

27 Zde první jídlo při hostině. Pozn. překl.

mladého Herberta? Nepřecházel snad nějaký zvláštní zárodek ná- kazy z těla do těla, až se dostal i do těla jeho? Nebylo to snad nějaké nejasné vědomí těch zničených půvabů, co ho v ateliéru Basila Hallwarda přimělo vyslovit tak znenadáni a téměř bezdůvodně to šílené přání, jež mu tolik změnilo život? A tady, v rudé, zlatem vyšívané kazajce, v pláštěnce se skvosty a v okruží a manžetách se zlatými obrubami stojí sir Anthony Sherard a u nohou se mu vrší jeho stříbročerné brnění. Co po tomto muži podědil? Pamato- val snad na něho milenec Giovanni z Neapole nějakým odkazem hříšnosti a hanby? Jsou snad jeho činy jen sny, které si ten mrtvý muž netroufal uskutečnit? Zde se usmívá z vybledlého plátna lady Elizabeth Devereuxová v tylovém čepci, náprsnice s perlami a růžových, prostřihovaných rukávech. V pravé ruce má jakýsi květ a levicí si přidržuje smaltovaný náhrdelník z bílých a bledě červených růží. Na stole vedle ní leží mandolína a jablko. Na ma- lých špičatých střevících má široké zelené kokardy. Dorian zná její život a ty neslýchané historky o jejích milencích. Má v sobě něco z její letory? Ty oválné oči s těžkými víčky jako by ho zvědavě po- zorovaly. A což George Willoughby s napudrovanými vlasy a fan- tastickými muškami? Jak vypadá zle! Tvář má mračnou a snědou a jeho smyslné rty jako by se posměšně křivily. Jemné krajkové karnýry mu spadají přes hubené žluté ruce, tak přetížené prsteny. Býval švihákem osmnáctého století a za mlada se přátelil s lordem Ferrarsem. A což druhý lord Beckenham, společník prince regenta v jeho nejbouřlivějších dnech a jeden ze svědků na tajné svatbě s paní Fitzherbertovou? Jak je hrdý a sličný s těmi kaštanovými kučerami a v tom vyzývavém postoji! Jaké ten Dorianovi odkázal vášně? Všichni ho považovali za ničemu. Pořádal orgie v Carltonu. Ale na hrudi se mu třpytí podvazkový řád. Vedle něho visí portrét jeho choti, bledé, černě oděné ženy s tenkými rty. I její krev v Do-

rianovi koluje. Jak se to všechno zdá podivné! A jeho matka s tváří lady Hamiltonové a vlhkými, vínem potřísněnými ústy – co po té má, to ví dobře. Po té má krásu a zalíbení v kráse jiných lidí. Směje se na něho ve volně splývajícím hávu bakchantky. Ve vlasech má révové listy. Z číše, kterou drží, vytéká purpur. Pleť na malbě už povadla, ale oči jsou stále podivuhodné, hloubkou i zářivostí barvy. Sledují ho, jak se zdá, ať jde kamkoli.

Ale stejně jako v rodě máme předky i v literatuře a z těch jsou nám možná mnozí bližší typem i povahou, a určitě vlivem, který si dokonaleji uvědomujeme. Bývaly chvíle, kdy se Dorianu Grayovi zdálo, že celá historie je pouhým záznamem o jeho vlastním životě, nikoli snad o tom, jakými skutky a za jakých okolností jej prožil, ale o životě, jaký mu vytvořila jeho obrazotvornost, o životě, jaký žil v myšlenkách a ve vášních. Měl pocit, že je zná všechny, ty neobyčejné hrůzné postavy, jež přešly jevištěm života a přioděly hřích takovou nádherou a zlo takovou rafinovaností. Zdálo se mu, že jejich životy se jakousi záhadou vtělily do života jeho.

Hrdina toho podivuhodného románu, který tolik ovlivnil jeho život, rovněž míval tyto podivné představy. V sedmé kapitole líčí, jak ověnčen vavřínem, aby do něho neuhodil blesk, seděl jako Tiberius v zahradě na Capri a četl necudné knížky Elefantidiny, zatímco si kolem něho vykračovali skřeti a pávi a flétnista se vysmíval člověku, který mával kadidelnicí; jak jako Caligula popíjel ve stájích s podkoními v zelených košilích a jedl ze slonovinového žlabu s koněm, který měl skvosty posázenou čelenku; jak jako Domicián bloudil chodbou lemovanou mramorovými zrcadly a rozhlížel se divokýma očima, kde se zableskne dýka, jež má ukončit jeho dny, ochotělý nudou, pocituje to strašné *taedium vitae*²⁸, které se dostavuje u lidí,

28 Omrzelost životem. Pozn. překl.

jimž život pranic neodepřel; jak se skrze čirý smaragd díval na rudé jatky v cirku a jak se pak v nosítkách z purpuru a perel, tažených stříbrem okovanými muly, vezl ulicí Granátovníků k Zlatému domu a slyšel, jak lidé, když je míjel, volají Nero Caesar; jak si jako Hélio-gabalus nalíčil obličej a hleděl si přeslice ve společnosti žen a jak z Kartága přivezl lunu a mysticky ji provdal za slunce.

Znovu a znovu pročítával Dorian tuto fantastickou kapitolu a dvě další hned za ní, ve kterých jako na neobyčejných gobelínech nebo dovedně vypracovaných emailovaných miniaturách byli majestátně a krásně zobrazeni ti, z nichž neřest a rodová krev a omrzelost udělaly netvory či šílence; Filippo, vévoda milánský, který zavraždil svou choť a potřel jí rty šarlatovým jedem, aby její milenec vysál smrt z toho mrtvého těla, až se s ním bude mazlit; Benátčan Pietro Barbi, známý jako Pavel II., který z ješitnosti toužil po přídomku Formosus a který si koupil svou tiáru, oceňenou na sto tisíc zlatých, za cenu strašného hříchu; Gian Maria Visconti, který užíval psů k štvanicím na živé lidi a jehož mrtvolu nevěstka, která ho milovala, pokryla růžemi; Borgia na svém bělouši a v plášti poskvrněném krví Perottovou, s bratrovraždou klusající mu po boku; Pietro Riario, mladý kardinál, arcibiskup florentský, syn a milec Sixta IV., jehož kráse se vyrovnala leda jeho prostopášnost a jenž přijal návštěvu Leonory Aragonské ve stanu z bílého a karmazínového hedvábí, plného nymf a kentaurů, a pozlatil jakéhosi hochu, aby při hostině posluhoval jako Ganymédes nebo Hylas; Ezzelino, který se zotavil ze své melancholie jen podívanou na smrt a který vášnivě miloval rudou krev, jako jiní lidé milují rudé víno, syn satanův, jak se proslýchalo, který ošidil vlastního otce, když s ním hrál v kostky o svou duši; Giambattista Cibo, který jako na výsměch přijal přídomek Nevinný a jemuž židovský ranhojič vлил do ochablých žil krev tří chlapců; Sigismondo

Malatesta, milenec Isottin a pán z Rimini, jehož obraz byl v Římě spálen jako obraz nepřítel Boha i člověka, ten, jenž ubrouskem zardousil Polyxenu a ve smaragdovém poháru podal jed Ginevře d'Este a k poctě ohavné náruživosti vystavěl pohanský chrám pro křesťanskou bohoslužbu; Karel VI., který tak zběsile zbožňoval ženu svého bratra, že ho jakýsi malomocný varoval před blížící se pomateností, a kterého, když se mu rozum vskutku roznemohl a popletl, mohly uklidnit pouze saracénské karty, pomalované symboly lásky a smrti a šílenství; a Grifonetto Baglioni ve vyšňořeném kabátci a čapce s klenoty a s kadeřemi jako akantové listy, jenž zavraždil Astorra a jeho nevěstu a Simonetta a jeho páže, a který byl tak spanilý, že když umíral na žluté piazzě v Perugii, neubránili se pláči ani ti, kdož ho nenáviděli, a Atalanta, jež ho dříve proklela, mu nyní žehnala.

Ti všichni měli v sobě jakousi hroznou čaromoc. Dorian je vídal za noci a i ve dne zneklidňovali jeho obrazotvornost. Renesance znala neobvyklé způsoby travičství – otravu přilbicí a rozžatou pochodní, vyšívanou rukavicí a vějířem se skvosty, pozlacenou ambrovou kuličkou a jantarovým řetězem. Dorianu Grayovi podala jed kniha. Chvílemi se díval na zlo jen jako na prostředek, jímž může uskutečnit své pojetí krásna.

Kapitola XII

Bylo to devátého listopadu, v předvečer jeho osmatřicátých narozenin, jak si potom často vzpomínal.

Asi v jedenáct hodin kráčel domů od lorda Henryho, kde byl na večeri, a halil se do důkladných kožešin, protože noc byla studená a mlhavá. Na rohu Grosvenor Square a South Audley Street minul ho v mlze muž, který kráčel velmi rychle a límec šedého ulstru měl zdvižený. V ruce nesl cestovní kufřík. Dorian ho poznal. Byl to Basil Hallward. Proběhl jím podivný pocit strachu, který si nedovedl vysvětlit. Nedal na sobě znát, že Basila poznal, a šel kvapně dál směrem k svému domu.

Ale Hallward ho spatřil. Dorian slyšel, jak se nejdřív na chodníku zastavuje a jak potom spěchá za ním. Za několik okamžiků cítil na paži jeho ruku.

„Doriane! To mám ale ohromné štěstí! Čekal jsem na vás ve vaší knihovně už od devíti hodin. Nakonec se mi zželelo vašeho unaveného sluhu, a když mě doprovodil ke dveřím, řekl jsem mu, aby šel spát. Mám namířeno půlnočním vlakem do Paříže a naléhavě jsem s vámi chtěl mluvit, než odjedu. Když jste mě teď minul, zdálo se mi, že jste to vy, či spíš váš kožich. Ale nevěděl jsem to docela jistě. Vy jste mě nepoznal?“

„V téhle mlze, drahý Basile? Vždyť nepoznávám ani Grosvenor Square. Myslím, že můj dům je někde tady, ale nejsem si tím vůbec jist. Je mi líto, že jedete pryč, protože jsem vás už neviděl celou věčnost. Ale snad se brzy vrátíte.“

„Ne. Budu šest měsíců mimo Anglii. Hodlám si najmout v Paříži ateliér a tam se zavřu, dokud nenamaluji jeden veliký obraz, který

mám v hlavě. Ale o sobě jsem mluvit nechtěl. Jsme zrovna u vašich dveří. Dovolte, abych šel ještě na chvíličku k vám. Mám něco na srdci, co vám musím říci.“

„Uděláte mi radost. Ale nezmeškáte vlak?“ řekl Dorian Gray unaveně, když vystoupil po schůdcích a otvíral klíčem dveře.

Světlo lampy prozářilo mlhu a Hallward se podíval na hodinky. „Mám spoustu času,“ odvětil. „Vlak jede až ve dvanáct patnáct a teď je teprve jedenáct. Když jsem vás potkal, to jsem šel stejně do klubu, abych se tam po vás podíval. Zavazadla mě totiž nijak nezdrží, těžké věci jsem už poslal napřed. Všecko, co s sebou povezu, je v téhle brašně a na nádraží Victoria se lehce dostanu za dvacet minut.“

Dorian se na něho podíval a usmál se. „Takhle prosím cestuje módní malíř! S příručním kufříkem a v ulstru! Pojdte dovnitř, nebo nám ta mlha naleze do domu. A prosím, vás, nemluvte o ničem vážném. Dneska nic není vážné. Aspoň by nemělo být.“

Hallward potřásl hlavou, když vstoupil, a šel za Dorianem do knihovny. V ohromném otevřeném krbu jasně plápolalo dříví. Lampy byly rozsvíceny a na vykládaném stolečku stál otevřený stříbrný likérový příborníček z Holandska s několika sifony sodové vody a s velkými broušenými sklenkami.

„Jak vidíte, cítil jsem se tu zásluhou vašeho sluhy jako doma, Doriane. Dal mi všechno, co jsem si přál, včetně vašich nejlepších cigaret se zlatým konečkem. Je to náramně pohostinný tvor. Líbí se mi mnohem víc než ten Francouz, kterého jste míval. Mimochodem, co se s tím Francouzem stalo?“

Dorian pokrčil rameny. „Myslím, že si vzal komornou lady Radleyové a že jí zařídil v Paříži anglické krejčovství. Anglomanie je prý tam teď tuze v módě. To je hloupost od těch Francouzů, vidíte? Ale – poslyšte – to vůbec nebyl špatný sluha. Nikdy se mi nelíbil,

ale stěžovat jsem si na něho nemohl ani trochu. Člověk si někdy namlouvá úplně nesmysly. Byl mi opravdu velice oddán, a když odcházel, vypadal, jako by šel nerad. Dáte si ještě brandy se sodovkou? Nebo byste radši rýnské a selterskou? Já si dávám vždycky rýnské a selterskou. Určitě je ještě nějaké vedle v pokoji.“

„Děkuji, už nebudu pít nic,“ řekl malíř; odložil čepici a plášť a hodil je přes brašnu, kterou postavil do rohu. „A teď si s vámi chci vážně promluvit, drahý příteli. Nemračte se tak. Tím mi to jen ztěžujete.“

„Čeho se to týká?“ zvolal Dorian nedůtklivě a natáhl se na pohovku. „Doufám, že ne mne. Sebe už mám dneska až dost. Chtěl bych být někým jiným.“

„Týká se to vás,“ odvětil Hallward svým vážným hlubokým hlasem, „a musím vám to říci. Zdržím vás sotva půl hodiny.“

Dorian si povzdychl a zapálil si cigaretu. „Půl hodiny!“ zabručel.

„Nežádám snad příliš mnoho, Doriane, a chci s vámi mluvit ve vašem vlastním zájmu. Myslím, že bude jen správné, když se dovíte, že se o vás po Londýně povídají strašlivé věci.“

„O těch si nepřeji nic vědět. Mám rád pomluvy o jiných lidech, ale pomluvy o mně, ty mě nezajímají. Ty nemají půvab novinek.“

„Musí vás zajímat, Doriane. Každý gentleman má zájem na dobrém jménu. Přece nechcete, aby o vás lidé mluvili jako o člověku nízkém a zvrhlém. Máte ovšem postavení a bohatství a takové věci. Ale postavení a bohatství nejsou všechno. Rozumějte, já těm pověstem vůbec nevěřím. Nemohu jim totiž věřit, když vás vidím. Hřích se podepíše člověku do tváře. Nelze ho zatajit. Někdy se mluvívá o tajných neřestech. Nic takového neexistuje. Má-li nešťastný člověk nějakou neřest, projeví se to v tazích jeho úst, v jeho těžkých víčkách, dokonce i v utváření jeho rukou. Loni ke mně přišel jeden člověk – nebudu ho jmenovat, ale vy

ho znáte –, abych mu namaloval portrét. Nikdy předtím jsem ho neviděl a nic jsem o něm ani neslyšel, zato od té doby toho o něm slyším hodně. Nabídl mi přemrštěnou částku. Odmítl jsem. Ve tvaru jeho rukou bylo cosi, co mi bylo odporné. Teď už vím, že jsem měl naprosto pravdu v tom, co jsem si o něm představoval. Žije strašlivým životem. Ale o vás, Doriane, když máte tak čistou, jasnou, nevinnou tvář a tak nádherné nezkalené mládí, o vás nemohu ničemu uvěřit. Vídám vás ovšem velmi zřídka a vy už teď nikdy nezajdete ke mně do ateliéru, a tak když máme k sobě daleko a slyším všechny ty ohavnosti, které si o vás lidé šeptají, nevím, co říci. Jak to. Doriane, že takový muž, jako je vévoda z Berwicku, odejde z klubovní místnosti, když tam vstoupíte vy? Jak to, že tolik londýnských gentlemanů ani nevzkročí do vašeho domu, ani vás nepozve k sobě? Býval jste přítelem lorda Staveleyho. Setkal jsem se s ním minulý týden u večeře. V rozhovoru jsme zavadili o vaše jméno, v souvislosti s těmi miniaturami, které jste půjčil na výstavu do Dudley. Staveley ohrnul rty a řekl, že máte možná výborný umělecký vkus, ale že jste člověk, jakého by se žádné dívce se slušnými názory nemělo dovolit poznat a s jakým by žádná cudná žena neměla sedět v jedné místnosti. Připomněl jsem mu, že jsem váš přítel, a ptal jsem se ho, jak to myslel. Řekl mi to. Řekl mi to zpříma přede všemi. Bylo to hrozné. Proč vaše přátelství působí na mladé lidi tak neblaze? Třeba ten nešťastný chlapec z královské gardy, který spáchal sebevraždu? Vy jste byl jeho veliký přítel. Nebo sir Henry Ashton, který musel odjet z Anglie s pošpiněným jménem. Vy a on jste byli pořád spolu. Co Adrian Singleton a jeho strašlivý konec? Co jediný syn lorda Kenta a jeho kariéra? Potkal jsem včera na St. James's Street jeho otce. Je zřejmě zlomen hanbou a zármutkem. Co mladý vévoda z Perthu? Jaký život teď vede? Který gentleman by se s ním stýkal?“

„Přestaňte, Basile! Mluvíte o něčem, o čem pranic nevíte,“ řekl Dorian Gray, kousaje se do rtů; v jeho hlase znělo nekonečné opovržení. „Ptáte se mne, proč Berwick odejde z místnosti, když tam vstoupím já. To proto, že já vím všechno o něm, a ne proto, že on ví něco o mně. Jak může mít čistý štít s tou krví, kterou má v žilách? Ptáte se mne na Henryho Ashtona a mladého Perthu. Já jsem snad učil toho prvního neřestem a toho druhého prostopášnictví? Když si Kentův hloupý synáček najde manželku na ulici, co mně je po tom? Když Adrian Singleton napíše na směnku jméno svého přítele, jsem já snad jeho opatrovník? Víím, jak v Anglii lidé žvaní. Střední vrstvy provětrávají své morální předsudky nad svými přecpanými tabulemi a jen proto si šuškájí o tom, čemu říkají zhýralost těch, co jsou nad nimi, aby mohli předstírat, že chodí do vysoké společnosti a že s lidmi, které pomlouvají, jsou důvěrně zadobře. V téhle zemi stačí, aby měl člověk vynikající postavení a ducha, a už ho kde který sprostý jazyk omílá. A jaký sami vedou život, ti, kteří se tváří tak mravně? Zapomínáte, milý příteli, že žijeme v rodné zemi pokrytectví.“

„Doriane,“ zvolal Hallward, „o to neběží. S Anglií je to notně zlé, to víím, a anglická společnost je celá špatná. Právě proto chci, abyste vy byl ryzí. A vy nejste ryzí. Právem posuzujeme člověka podle toho, jak působí na své přátele. Ti vaši jako by ztratili všechn smysl pro čest, dobrotu, čistotu. Vy jste jim vnukl šílenou touhu po rozkoších. Teď jsou na dně. A vy jste je tam zavedl. Ano, vy jste je tam zavedl, a přesto se dokážete usmívat, jak se usmíváte teď. A je tu něco ještě horšího. Víím, že vy a Harry jste nerozluční přátelé. Jistě už pro to, když pro nic jiného, jste neměl hodit jméno jeho sestry na pospas lidským řečem.“

„Dejte si pozor, Basile! Zacházíte příliš daleko.“

„Musím to říci a vy to musíte vyslechnout. Vy to vyslechnete! Když jste se s lady Gwendolenou seznámil, ani stín pomluvy o ni ještě nezavadil. A najde se teď v Londýně jediná slušná žena, která by si s ní vyjela do Hyde Parku? Vždyť s ní nesmějí bydlet ani její děti! A ještě jiné věci se povídají – povídá se, že vás lidé vídají, jak se za svítání kradete z hrozných domů a jak se v přestrojení plížíte do nejodpornějších londýnských doupat. Je to pravda? Může to být pravda? Když jsem to slyšel poprvé, tak jsem se smál. Ale teď už mě z toho jímá hrůza. A co váš dům na venkově a ten život, který se tam vede? Doriane, vy nevíte, co se o vás povídá. Nebudu vám říkat, že vám nehodlám dělat kázání. Pamatuji se, jak Harry jednou prohlásil, že každý, z koho se právě stává samozvaný páter, vždycky tímhle začíná a pak to slovo hned zruší. Já vám hodlám dělat kázání. Chci, abyste vedl takový život, pro jaký by si vás svět vážil. Chci, abyste měl čisté jméno a neposkvrněný štít. Chci, abyste se zbavil těch hrozných lidí, s kterými se stýkáte. Nekrčte takhle rameny. Nebudte tak lhostejný. Máte na své okolí podivuhodný vliv. Využívejte ho k dobru, nikoli ke zlu. Říká se, že každého, s kým se důvěrně seznámíte, zkažíte a že docela stačí, abyste vešel někam do domu, a hned tam za vámi vnikne nějaká hanba. Nevím, je-li tomu tak, či ne. Jak bych to mohl vědět? Ale říká se to o vás. Slýchám věci, o nichž, jak se zdá, nelze pochybovat. Lord Gloucester patřil v Oxfordu k mým nejlepším přátelům. Ukázal mi dopis, který mu napsala jeho žena, když umírala o samotě ve své vile v Mentonu. V nejstrašnější zpovědi, jakou jsem kdy četl, hrálo roli vaše jméno. Řekl jsem lordu Gloucesterovi, že je to nemožné, že vás dokonale znám a že byste nebyl ničeho takového schopen. Ale znám vás? Rád bych věděl, jestli vás znám. Než bych na to mohl odpovědět, to bych musel napřed vidět vaši duši.“

„Vidět mou duši!“ zašeptal Dorian Gray; vyskočil z pohovky a téměř zbělel hrůzou.

„Ano,“ odpověděl vážně Hallward a v hlase mu zněl hluboký tón zármutku, „vidět vaši duši. Ale to může jen Bůh.“

Mladšímu muži se vydral ze rtů trpký výsměšný smích. „I vy ji dneska uvidíte!“ zvolal a zvedl ze stolu lampu. „Pojďte! Je dílem vašich rukou, tak proč byste se na ni nemohl podívat? A pak o tom všem můžete vykládat, když si budete přát. Ale nikdo vám neuvěří. A i kdyby vám věřili, tím víc bych se jim pro to líbil. Znam dnešní dobu líp než vy, přestože o ní pořád tak do omrzení žvaníte. Pojďte, povídám. Už dost jste se o mravní zkáze natlachal. Teď se jí podíváte rovnou do tváře.“

V každém slově, jež vyřkl, zněla šílená pýcha. Dupal na podlahu a zase už se choval jako neukázněný chlapec. Pociťoval strašnou radost při pomyšlení, že s ním má někdo jiný sdílet jeho tajemství a že muž, který namaloval portrét, v němž je prapůvod celé jeho hanby, má v sobě po celý zbytek života nést jako těžké břímě odpornou vzpomínku na to, co udělal.

„Ano,“ pokračoval, přistupuje k němu a hledě mu upřeně do přísných očí, „ukážu vám svou duši. Uvidíte to, co podle vašich představ může vidět jen Bůh.“

Hallward ucouvl. „Rouháte se, Doriane!“ zvolal. „Takové věci nesmíte říkat. Jsou hrozné a nemají smysl.“

„Myslíte?“ Dorian se opět zasmál.

„Vím to. Pokud jde o to, co jsem vám dnes říkal, při tom jsem myslel jen na vaše dobro. Víte, že jsem odjakživa váš oddaný přítel.“

„Nedotýkejte se mne! Dopovězte, co máte na srdci.“

Malířovou tváří se mihl křečovitý záchvěv bolesti. Na okamžik se odmlčel a zaplavil ho prudký pocit lítosti. Jaké má koneckonců právo, aby se Dorianu Grayovi vměšoval do života? Udělal-li

Dorian jen desetinku toho, co se o něm proslýchá, jak mnoho za to jistě vytrpěl! Hallward se napřímil, přešel ke krbu a stanul u něho, hledě na hořící polena, na popel z nich, podobný jinovatce, a na jejich dřevě tepající plamenem.

„Čekám, Basile,“ řekl mladý muž tvrdým, jasným hlasem.

Hallward se otočil. „Tohle mám na srdci!“ zvolal. „Musíte mi nějak zodpovědět ta hrozná obvinění, která proti vám lidé vznesli. Když mi řeknete, že jsou od začátku do konce naprosto nepravdivá, uvěřím vám. Popřete je, Doriane, popřete je! Copak nevidíte, co prožívám? Bože můj! Neříkejte mi, že jste člověk špatný a zkažený a nestoudný.“

Dorian Gray se usmál. Rty se mu pohrdavě zvlhnily. „Pojďte nahoru, Basile,“ řekl mírně. „Vedu si deník o svém životě, den po dni, a ten zůstává pořád v místnosti, v které je psán. Ukážu vám ho, když půjdete se mnou.“

„Půjdu s vámi, Doriane, když si to přejete. Vidím, že jsem už stejně zmeškal vlak. To nevádí. Mohu jet zítra. Ale nechtějte po mně, abych teď v noci něco četl. Nechci nic jiného než přímou odpověď na svou otázku.“

„Tu dostanete nahoře. Tady vám ji dát nemohu. A nebudete muset číst dlouho.“

Kapitola XIII

Vyšel z pokoje, začal vystupovat po schodech a Basil Hallward šel těsně za ním. Kráčeli po špičkách, jak to lidé v noci instinktivně dělají. Lampa vrhala fantastické stíny na zeď a schodiště. Některá okna se rozdrncela ve zvedajícím se větru.

Když došli na hořejší chodbu, postavil Dorian lampu na podlahu, vyňal klíč a otočil jím v zámku. „Tak vy chcete znát pravdu. Na tom trváte, Basile?“ ptal se tiše.

„Ano.“

„To mě těší,“ odpověděl Dorian s úsměvem. Pak dodal poněkud chraptivě: „Jste jediný člověk na světě, který má právo vědět o mně všechno. Vy máte s mým životem víc společného, než si myslíte.“ Zvedl lampu, otevřel dveře a vstoupil do místnosti. Ovanul je proud studeného vzduchu a světlo se na okamžik rozhořelo temně oranžovým plamenem. Dorian se zachvěl. „Zavřete za sebou,“ zašeptal, když postavil lampu na stůl.

Hallward se rozhlédl s nechápavým výrazem. Místnost budila dojem, jako by v ní už dlouhá léta nikdo nebydlil. Vybledlý vlámský gobelín, obraz zakrytý závěsem, stará italská *cassone* a skoro prázdná skříňka na knihy – víc toho tu zřejmě nebylo, jen ještě jedna židle a stůl. Když Dorian Gray rozsvěcoval zpola ohořelou svíčku, jež stála na římse krby, všiml si Hallward, že na všem je prach a z koberce že jsou cáry. Za dřevěné obložení se o překot hnala myš. Vlhce tu páchla plíseň.

„Tak vy si myslíte, Basile, že duši vidí jen Bůh? Stáhněte tenhle závěs a uvidíte moji duši.“

Hlas, kterým to pronesl, byl chladný a krutý.

„Vy jste zešílel, Doriane, nebo hrajete nějakou komedii,“ zahučel Hallward a zamračil se.

„Nechcete? Tak to musím udělat sám,“ řekl mladý muž; strhl závěs z tyče, na níž byl upevněn, a hodil ho na podlahu.

Malíři se vydral ze rtů výkřik zděšení, když v matném světle spatřil ohyzdnou tvář šklebící se na něj z plátna. V jejím výrazu bylo cosi, co ho naplnilo ošklivostí a odporem. Pane na nebi! Vždyť se dívá na tvář Dorigana Graye! Ta hrůza, ať už jakákoli, nezničila dosud úplně jeho úžasnou krásu. V prořídých vlasech je stále ještě trochu zlata a na smyslných ústech trochu šarlatu. Vodnaté oči si uchovaly něco ze své líbezné modři, jemně utvářené chřípí a vymodelovaný krk neztratily dosud zcela své ušlechtilé křivky. Ano, je to Dorian Gray. Ale kdo to namaloval? Měl dojem, že poznává tahy vlastního štětce, a ten rám přece navrhl on. Myšlenka, která v něm vyvstala, byla nesmyslná, ale přesto pocítil strach. Uchopil rozžatou svíci a posvítil si na obraz. V levém rohu je jeho jméno, napsané dlouhými světle rumělkovými písmeny.

To je nějaká ohavná parodie, nějaká ničemná, sprostá karikatura. Nic takového nikdy nenamaloval. A přece je ten obraz od něho. Poznával to a měl pocit, jako by se mu krev v okamžení proměnila z ohně v nehybný led. Jeho obraz! Co to znamená? Proč se změnil? Otočil se a pohlédl na Dorigana Graye očima nemocného člověka. Ústy mu to škubalo a vyprahlý jazyk jako by nebyl schopen vydat hlásku. Otřel si rukou čelo. Zvlhlo mu lepkavým potem.

Mladý muž se opíral o krbovou římsu a pozoroval ho s tím zvláštním výrazem, jaký vídáme ve tvářích lidí zaujatých divadelní hrou, když má právě výstup nějaký veliký umělec. V tom výrazu nebyl ani skutečný žal, ani skutečná radost. Bylo v něm pouze vášnivé zaujetí diváka, jen v očích se snad zableskla vítězosláva. Vytáhl si z klopky květinu a čichal k ní, nebo to aspoň předstíral.

„Co tohle znamená?“ zvolal konečně Hallward. Vlastní hlas zněl jeho uším pronikavě a cize.

„Před lety, když jsem byl ještě chlapec,“ pravil Dorian Gray a drtil květ v ruce, „jste se se mnou seznámil, lichotil jste mi a naučil jste mě být domýšlivým na to, jak jsem hezký. Jednoho dne jste mě představil svému příteli, který mi vysvětlil zázrak mládí, a pak jste domaloval můj portrét a ten mi zjevil zázrak krásy. V šíleném okamžiku – dodnes vlastně nevím, jestli ho lituji, nebo ne – jsem vyslovil přání, vy byste možná řekl, že to byla modlitba...“

„Na to se pamatuji. Na to se moc dobře pamatuji! Ne, to není možné. V té místnosti je vlhko. Na plátně se usadila plíseň. V barvách, kterými jsem to maloval, byla nějaká ničemná nerostná žíravina. Říkám vám, že tohle není možné.“

„Ach, co není možné?“ zamumlal mladý muž; šel k oknu a přitiskl čelo na studené, mlhou zkalené sklo.

„Vždyť jste mi řekl, že jste ten portrét zničil.“

„Mýlil jsem se. Ten portrét zničil mne.“

„Nevěřím, že je to můj obraz.“

„Nepoznáváte v něm svůj ideál?“ řekl trpce Dorian.

„Můj ideál, jak tomu říkáte...“

„Jak vy sám jste tomu říkal.“

„V tom nebylo nic špatného, nic hanebného. Vy jste pro mě znamenal takový ideál, s jakým se už nikdy nesetkám. Tohle je tvář nějakého satyra.“

„To je tvář mé duše.“

„Kriste Pane! Co jsem to jenom zbožňoval? Vždyť to má oči ďáblovy!“

„Každý z nás má v sobě nebe i peklo, Basile,“ zvolal Dorian s divokým gestem zoufalství.

Hallward se znovu obrátil k portrétu a zíral na něj. „Bože můj! Je-li to pravda,“ křičel, „jestli jste ze sebe udělal tohle, pak, pak musíte být dokonce ještě horší, než jak si představují ti, kteří mluví proti vám.“ Znovu si posvítíl na plátno a zkoumal je. Povrch, zdá se, je zcela neporušen, takový, jak ho zanechal. To zřejmě z vnitřku vyvstalo to odporné a hrůzné. To je dílo jakéhosi vnitřního životního pochodu, že tu podobu pomalu rozežírání malomocenství hříchu. Tak děsivé není ani zahánění mrtvol ve vlhkém hrobě.

Hallwardovi se roztrásla ruka, takže svíce vypadla ze svícnu na podlahu a prskala tam. Šlápl na ni a zhasil ji. Pak sklesl na vratkou židli, jež stála u stolu, a skryl tvář do dlaní.

„Dobrý bože, Doriane, jaká je tohle lekce! Jaká je to strašná lekce!“ Odpověď se neozvala, ale Hallward slyšel, jak mladý muž u okna vzlyká. „Modlete se, Doriane, modlete se,“ šeptal. „Co nás to učili říkat, když jsme byli děti? ‚Neuved' nás v pokušení. Odpusť nám naše viny. Zbav nás od zlého.‘ Říkejme to spolu! Modlitba vaší pýchy byla vyslyšena. Stejně bude vyslyšena i modlitba vašeho pokání. Přespříliš jsem se vám klaněl. Jsem za to potrestán. Vy jste se přespříliš klaněl sám sobě. Oba jsme potrestáni.“

Dorian Gray se zvolna otočil a pohlédl na něho usazenýma očima. „Je příliš pozdě, Basile,“ zakoktal.

„Nikdy není příliš pozdě, Doriane. Klekněme si a hledme si vzpomenout na nějakou modlitbu. Což není v bibli tento verš: ‚Budou-li hříchové vaši jako šarlat, jako sníh zbělejší?‘“

„Tahle slova už pro mě nemají žádný význam.“

„Tíse! To neříkejte. Už jste se v životě napáchal dost špatností! Bože můj! Copak nevidíte, jak po nás ta zlořečená věc pokukuje?“

Dorian Gray pohlédl na obraz a najednou ho zaplavila neovladatelná nenávist k Basilu Hallwardovi, jako kdyby mu ji vnukla ta tvář na plátně, jako kdyby mu ji našeptaly do ucha ty sešklebené rty.

Vzbouřil se v něm šílený vztek štvaného zvířete a v tu chvíli nenáviděl muže sedícího u stolu víc, než kdy v celém životě nenáviděl cokoli jiného. Zuřivě se rozhlédl. Così se zalesklo na víku malované truhlice, jež stála proti němu. Utkvěl na tom pohledem. Věděl, co to je. To je nůž, který si sem před několika dny přinesl, když si chtěl uříznout kus provazu, a který pak zapomněl odnést. Zvolna se k němu blížil, obcházeje při tom Hallwarda. Jakmile byl za jeho zády, uchopil nůž a otočil se. Hallward se na židli pohnul, jako by chtěl vstát. Dorian se k němu vrhl a zaryl mu nůž do široké cévy za uchem. Srazil mu tak hlavu na stůl a pak znovu a znovu bodal.

Ozval se zdušený sten a hrozný zvuk, jaký vydává člověk zalykající se krví. Vztažené paže sebou třikrát křečovitě škubly a ruce s groteskně ztuhými prsty máchly po vzduchu. Dorian ho bodl ještě dvakrát, ale muž se již nepohnul. Così počalo kapat na podlahu. Chvilku čekal a tiskl tu hlavu dolů. Pak odhodil nůž na stůl a naslouchal.

Neslyšel nic, jen to kap kap na potrhaný koberec. Otevřel dveře a vyšel na chodbu. V domě byl naprostý klid. Nikde nikdo. Stál tu několik vteřin, nakláněl se přes zábradlí a hleděl do černé, vzkypělé studně temnoty. Pak vytáhl klíč, vrátil se do místnosti a zamkl se v ní.

Ta postava seděla stále na židli, záda měla nahrbená a skloněnou hlavou a dlouhýma nepřírozenýma rukama se natahovala přes stůl. Nebýt rudé klikaté trhliny v krku a srážející se černavé kaluže, jež se zvolna rozrůstala na desce, řekl by člověk, že ten muž prostě usnul.

Jak rychle to bylo všechno odbyto! Dorian byl podivuhodně klidný. Šel k oknu, otevřel je a vykročil na balkón. Vítr odvál mlhu a nebe bylo jako obrovský paví ocas, posázený myriádami zlatých ok. Pohlédl dolů a spatřil strážníka na obchůzce, šlehajícího dlouhým

paprskem lucerny po dveřích tichých domů. Na nároží zazářilo karmínové světélko drožky slídící po pasažérech a zase zaniklo. Nějaká žena s poletující šálou se pomalu a potácivě ploužila podél plotu. Co chvíli se zastavila a pokukovala za sebe. Tu začala ochraptělým hlasem zpívat. Strážník zamířil k ní a cosi jí řekl. Se smíchem odklopýtala. Přes náměstí se přehnal drsný závan větru. Plynové lampy zamrkaly a zmodraly a bezlisté stromy zakývaly sem a tam železně černými větvemi.

Dorian se zachvěl, vrátil se do místnosti a zavřel okno.

Došel ke dveřím, otočil klíčem a otevřel. Na mrtvého muže ani nepohlédl. Cítil, že si nesmí připouštět, v jakém je postavení, jen tak se s tím vším vyrovná. Přítel, který namaloval ten neblahý portrét zodpovědný za všechno jeho neštěstí, prostě zmizel z jeho života. Tím je to vyřízeno.

Pak si vzpomněl na lampu. Byla to dosti zvláštní lampa, maurské umělecké dílo z matného stříbra, vykládané arabeskami z lesklé oceli a posázené nebroušenými tyrkysy. Třeba by ji mohl pohřešit sluha a začalo by vyptávání. Chvilku váhal, pak se obrátil a vzal lampu ze stolu. Nemohl se ubránit pohledu na mrtvé tělo. Jak je tiché! A jak příšerně bílé se zdají ty dlouhé ruce! Vypadá to jako strašlivá vosková figurína.

Zamkl za sebou dveře a nehlučně se plížil po schodech dolů. Dřevo vrzalo a zdálo se, že sténá jakoby bolestí. Několikrát se zastavil a vyčkával. Ne: všude je ticho. To byly jen zvuky jeho kroků.

Když se dostal do knihovny, spatřil v koutě brašnu a plášť. To musí někam odklidit. Otevřel tajnou skříž v dřevěném obložení, skříž, kde ukrýval své podivné převleky, a tam Hallwardovy věci uložil. Později je může snadno spálit. Potom vytáhl hodinky. Za pět minut tři čtvrti na dvě!

Usedl a zamyslel se. Každý rok – ba každý měsíc – je v Anglii někdo pověšen za to, co on teď spáchal. Ve vzduchu visí šílenství vraždy. Nějaká rudá hvězda slétla blízko k zemi... Ale co se mu dá dokázat? Basil Hallward odtud odešel v jedenáct. Doriana nikdo neviděl, když se vrátil. Většina sluhů je v Selby Royal. Komorník dávno spí... Paříž! Ano. Vždyť Basil odjel půlnočním vlakem do Paříže, jak to měl v úmyslu. Měl tak podivínsky samotářské zvyky, že uplyne řada měsíců, než vznikne nějaké podezření. Řada měsíců! To může být všechno už dávno odstraněno.

Náhle dostal nápad. Vzal si kožíšinový plášť a klobouk a vyšel do haly. Tam stanul, protože zaslechl, jak venku po chodníku jde pomalým těžkým krokem strážník, a v okně zahlédl odraz záblesku jeho svítilny. Čekal a zadržoval dech.

Za několik okamžiků odtáhl závoru, vyklouzl ven a velmi opatrně zavřel dveře. Pak začal zvonit. Asi za pět minut se objevil komorník, jen napolo oblečený a velmi rozespálý.

„Je mi líto, že jsem vás musel vzbudit, Francisi,“ řekl Dorian a vešel do domu, „ale zapomněl jsem si vzít klíč od domu. Kolik je hodin?“

„Za pět minut čtvrt na tři, pane,“ odvětil sluha, dívaje se na hodinky s ospalým pomrkáváním.

„Za pět minut čtvrt na tři? To je hrozně pozdě! Ráno mě musíte vzbudit v devět. Mám nějakou práci.“

„Prosím, pane.“

„Byl tu někdo večer?“

„Pan Hallward, prosím. Zdržel se tu až do jedenácti a pak odešel, aby nezmeškal vlak.“

„Ach, to je mi líto, že jsem se s ním nesešel. Vzkázal mi něco?“

„Ne, pane, jen to, že když vás nezastihne v klubu, tak vám napíše z Paříže.“

„Dobře, Francisi. Nezapomeňte mě ráno v devět vzbudit.“

„Ne, pane.“

Sluha se v trepkách odšoural chodbou.

Dorian Gray odhodil klobouk a plášť na stůl a vešel do knihovny. Čtvrt hodiny chodil sem a tam, kousal se do rtů a přemýšlel. Pak vyňal z jedné přihrádky knihovny diplomatický adresář a začal v něm listovat. Alan Campbell, Mayfair, Hertford Street 152. Ano, to je muž, kterého potřebuje.

Kapitola XIV

Ráno v devět hodin vstoupil do pokoje sluha s šálkem čokolády na podnosu a otevřel okenice. Dorian spal zcela pokojně, leže na pravém boku a s rukou pod tváří. Vypadal jako chlapec, který usnul únavou ze hry nebo z učení.

Sluha mu musel dvakrát poklepat na rameno, než se probudil, a když otevřel oči, mihl se mu na rtech lehký úsměv, jako kdyby byl býval pohřížen do nějakého rozkošného snu. Leč nezdálo se mu vůbec nic. Žádné představy rozkoší ani bolestí ho v noci neznepokojovaly. Ale mládí se usmívá bez jakékoli příčiny. V tom je jeho největší půvab.

Obrátil se, opřel se o loket a začal upíjet čokoládu. Do pokoje proudilo měkké listopadové slunce. Nebe bylo jasné a vzduch byl mírně teplý. Skoro jako za májového jitra.

Události uplynulé noci se mu postupně plížily na tichých, krví potřísněných nohou do mysli a se strašlivou přesností se tam znovu seskupovaly. Otřásl se při vzpomínce na vše, co vytrpěl, a na okamžik v něm opět vzplanul týž podivný pocit nenávisti, který ho přiměl, aby zabil Basila Hallwarda, když seděl v noci na té židli; zamrazilo ho vztekem. Ten mrtvý tam dosud sedí, a teď dokonce v slunečním světle. To je příšerné! Něco tak odporného patří do tmy, ne do bílého dne.

Cítil, že kdyby se v myšlenkách obíral tím, co prožil, buď by onemocněl, nebo zešílel. Jsou hříchy, jež okouzlují spíš při vzpomínce než ve chvíli, kdy se jich dopouštíme; podivné triumfy, jež uspokojují spíš hrdost než chtíče a rozumu poskytují svěží pocit radosti, radosti silnější, než je kterákoli z těch, jež přinášejí nebo

mohou přinášet smyslům. Ale tento zážitek takový není. Ten musí být vypuzen z vědomí, uspán makovým odvarem, zardoušen, aby sám člověka nezardousil.

Když odbila půlhodina, přejel si rukou čelo a pak kvapně vstal; oblékal se dokonce ještě pečlivěji než obvykle, velice pozorně si vybíral vázanku a jehlici do ní a nejednou si převlékl prsteny. Strávil rovněž dlouhou dobu u přesnídávky, ochutnáváje z rozmanitých nádob, rozmlouváje s komorníkem o nových livrejích, jež zamýšlel dát ušít pro služebnictvo v Selby, a probíráje se v došlé korespondenci. Nad některými dopisy se usmíval. Tři ho znudily. Jeden pročetl několikrát a pak ho s prchavým výrazem rozmrzelosti roztrhal. To je něco strašného, tahle ženská paměť! jak jednou řekl lord Henry.

Když dopil šálek černé kávy, zvolna si osušil ubrouskem rty, kývl na sluhu, aby počkal, a pak šel ke stolu, usedl a napsal dva dopisy. Jeden schoval do kapsy, druhý podal komorníkovi.

„Tohle doneste do čísla 152 na Hertford Street, Francisi, a není-li pan Campbell v Londýně, opatřte mi jeho adresu.“

Jakmile osaměl, zapálil si cigaretu a začal črtat na kus papíru. Nejprve si kreslil květiny a architektonické detaily, potom lidské tváře. Najednou si všiml, že každá tvář, kterou nakreslil, se nějak fantasticky podobá Basilu Hallwardovi. Svrástil čelo, vstal, přistoupil ke knihovně a namátkou vytáhl jeden svazek. Byl rozhodnut nemyslet na to, co se stalo, dokud to nebude naprosto nezbytné.

Když se natáhl na pohovku, podíval se na titulní list knihy. Byly to Gautierovy „Emaux et Camées“ v Charpentierově vydání na japonsku s lepty od Jacquemarta. Vazba byla z citrónově žluté kůže a vzor na ní tvořilo zlaté mřížkování s vytečkovanými granátovými jablky. Byl to dárek od Adriena Singletona. Když obracel stránky,

padl jeho pohled na báseň o ruce Lacenairově, o té studené žluté ruce *du supplice encore mal lavée*²⁹, s jemnými ryšavými chloupky a s *doigts de faune*³⁰. Pohlédl na vlastní bílé, útlé prsty a proti své vůli se otrásl. Pak listoval dál, až došel k těm půvabným slokám o Benátkách:

*Sur une gamme chromatique,
Le sein de perles ruisselant,
La Vénus de l'Adriatique
Sort de l'eau son corps rose et blanc.*

*Les dômes, sur l'azur des ondes
Suivant la phrase au pur contour,
S'enflent comme des gorges rondes
Que soulève un soupir d'amour.*

*L'esquif aborde et me dépose,
Jetant son amarre au pilier,
Devant une façade rose,
Sur le marbre d'un escalier.*³¹

Jak jsou skvostné! Když je člověk čte, má dojem, že se plaví v černé gondole se stříbrnou přídí a spuštěnými záclonkami po

29 I popravou špatně omytá. Pozn. překl.

30 Faunovské prsty. Pozn. překl.

31 Ve volném překladu: Ve škále barev vynořuje z vody růžové a bílé tělo a prsy poseté perlami Venuše Adrie. // Nad azurovými vlnami a v jejich rytmu vzdouvají se jasnými obrysy dómy jako oblá ňadra, zvedající se milostnými vzdechy. // Z přistávajícího člunu, který vrhá kotevní lano na pilíř, vystupují před růžovým průčelím na mramorové schodiště. Pozn. překl.

zelených kanálech toho růžového a perleťového města. Samy ty řádky jsou jako přímé pruhy tyrkysové modři, jaké se za námi táhnou, plujeme-li k Lidu. Náhlé záblesky barev mu připomínaly třpyt opálových a duhových náprsenek ptáků, kteří poletují kolem vysoké, jako z medových pláství vystavěné Kampanily, nebo si tak vznešeně a ladně vykračují šerými prašnými arkádami. Zvrátil hlavu a s přivřenýma očima si znovu a znovu odříkával:

*„Devant une façade rose,
Sur le marbre d'un escalier.“*

V těch dvou řádcích se tají celé Benátky. Vzpomínal na podzim, který tam strávil, a na jednu podivuhodnou lásku, pro kterou se dopustil ztřeštěných a rozkošných bláhovostí. V každém městě lze prožít milostný románěk. Ale Benátky, stejně jako Oxford poskytují takovým románkům pravé prostředí, a pro povahu doopravdy romantickou znamená prostředí všechno, nebo skoro všechno. Nějaký čas tam s ním byl tehdy Basil a blouznil nad Tintorettem. Ubohý Basil! To je hrozné, takhle umřít!

S povzdechem opět zvedl knížku a pokoušel se zapomenout. Četl o vlaštovkách, jež vletují do smyrenské kavárničky a zase z ní vyletují, zatímco tam hadžiové odpočítávají jantarové korálky a kupci v turbanech pokuřují z dlouhých dýmek se štrápci a vážně rokují; četl o obelisku na Place de la Concorde, který v osamělém vyhnanství bez slunce roní granitové slzy a touží se vrátit k horkému, lotosy kvetoucímu Nilu, kde jsou sfingy a ibisi rudí jako růže a bílí supi s pozlacenými drápy a krokodýlové s malýma očima z berylů, kteří se plazí zeleným, parnatým bahnem; zamyslíl se nad verši, jež načerpaly svou melodii z olíbaného mramoru a vypravují o té podivné soše, kterou Gautier přirovnává ke kontraaltu,

o tom *monstre charmant*³² z porfyrové síně Louvru. Ale po chvíli mu kniha vypadla z ruky. Znervózněl a zachvátila ho příšerná hrůza. Což není-li Alan Campbell v Anglii? Týdny mohou uplynout, než se vrátí. Nebo třeba odmítne přijít. Co by si počal pak? Každý okamžik je životně důležitý.

Kdysi, před pěti lety, bývali dobrými, dokonce skoro nerozlučnými přáteli. Pak bylo náhle po důvěrnosti. Když se teď setkají ve společnosti, usmívá se pouze Dorian Gray, Alan Campbell se už neusměje nikdy.

Je to neobyčejně bystrý mladý muž, i když nedovede správně ocenit výtvarné umění a tu trochu smyslu pro krásu poezie, kterou má, získal jen a jen od Doriana. Jeho rozum nalézá zalíbení především ve vědě. V Cambridgi strávil spoustu času prací v laboratoři a při bakalářských zkouškách v tom roce získal výbornou známku z přírodních věd. Dokonce i teď se ještě věnuje studiu chemie a má také vlastní laboratoř, v níž se často na celý den zavírá, k veliké nelibosti své matky, která z celého srdce toužila po tom, aby byl poslancem, a měla nejasnou představu, že chemik je člověk, který zhotovuje léky podle receptů. Ale je to rovněž výtečný hudebník a na housle i na piano hraje lépe než většina amatérů.

Však ho s Dorianem Grayem poprvé svedla dohromady hudba – hudba a ta nepopsatelná přitažlivost, kterou byl Dorian zřejmě schopen vyzařovat, kdykoli se mu zachtělo, a která z něho dokonce často vyzařovala i bez jeho vědomí. Seznámili se u lady Berkshirové toho večera, kdy tam hrál Rubinstein, a pak je lidé vídali vždycy spolu v opeře a všude, kde bylo možno slyšet dobrou hudbu. Osmnáct měsíců trvalo mezi nimi důvěrné přátelství. Campbell byl neustále buď v Selby Royal, nebo na Grosvenor Square. Jako

32 Půvabný netvor. Pozn. překl.

pro mnoho jiných lidí byl Dorian Gray i pro něho vzorem všeho, co je v životě podivuhodné a okouzlující. Nikdo se nikdy nedověděl, jestli snad mezi nimi došlo k nějaké hádce. Ale pojednou si lidé všimli, že ti dva spolu sotva promluví, když se potkají, že Campbell vždycky odejde záhy z každého večírku, kde je Dorian Gray. Kromě toho se změnil – býval teď nezvykle melancholický, hudba v něm teď probouzela div ne odpor a sám už nikdy nehrál; když ho k tomu vybídli, omlouval se tím, že je tak pohřížen do vědy, že mu nezbývá čas na cvičení. A to bylo dojista pravda. Zdálo se, že se den ze dne víc a víc zajímá o biologii, a jednou či dvakrát se jeho jméno objevilo ve vědeckých časopisech ve spojitosti s jistými pozoruhodnými pokusy.

Takový byl muž, kterého očekával Dorian Gray. Každou vteřinu se díval na hodiny. Jak ubíhaly minuty, zmocňovalo se ho strašné rozčilení. Posléze vstal a začal přecházet po pokoji. Vypadal jako krásná šelma, uvězněná v kleci. Chodil dlouhými, neslyšnými kroky. Ruce měl podivně studené.

Napětí bylo už nesnesitelné. Měl dojem, že čas se plouží na olověných nohou a jeho že zatím žene obrovský víchř ke klikatému okraji jícnu nějaké černé propasti. Věděl, co ho tam čeká; dokonce to jasně viděl, zachvěl se a přitiskl si vlhké ruce na pálící víčka, jako by chtěl sám mozek zbavit zraku a zatlačit oči hluboko do důlků. Nepomohlo to. Mozek se sytil vlastní potravou a obrazotvornost, zpitvořená hrůzou, se svíjela a kroutila bolestí jako živá bytost, tančila jako jakási ohyzdná loutka na pódiu a šklebila se za proměnlivými maskami. Pak se čas pro něho náhle zastavil. Ano: to slepé, těžce oddychující zvíře se už přestalo ploužit, a když tedy čas skončil, příšerné myšlenky se hbitě, o překot nahrnuly do popředí, vyhrabaly z hrobu ohyzdnou budoucnost a začaly mu ji předvádět. Třeštil na ni oči. Už hrůza z ní ho proměnila v kámen.

Konečně se otevřely dveře a vstoupil sluha. Dorian na něho upřel skelný zrak.

„Pan Campbell, pane,“ řekl sluha.

Dorianovi se vydral z vyschlých rtů úlevný vzdech a do lící se mu vrátila barva.

„Hned ho uveďte, Francisi.“ Cítil, že je zas ve své kůži. Záchvat zbabělosti už přešel.

Sluha se uklonil a vzdálil se. Za několik okamžiků vešel Alan Campbell. Tvářil se velmi nepřístupně a byl poněkud bledý, a tu bledost ještě zdůrazňovaly vlasy černé jako uhel a temné obočí.

„Alane! To je od vás hezké. Děkuji vám, že jste přišel.“

„Měl jsem v úmyslu nikdy už nevzkročit do vašeho domu, Grayi. Ale napsal jste mi, že jde o otázku života a smrti.“ Měl tvrdý a chladný hlas. Mluvil pomalu a rozvážně. Zkoumavý pohled, který upíral na Doriana, vyjadřoval opovržení. Ruce nevytáhl z kapes astrachánového kožichu a zdálo se, že přehlédl gesto, kterým byl přivítán.

„Ano. Je to otázka života a smrti, Alane, a to pro nejednoho člověka. Posadte se.“

Campbell usedl na židli u stolu a Dorian se posadil proti němu. Pohledy obou mužů se setkaly. V Dorianových očích se zračila nekonečná lítost. Věděl, že to, k čemu se chystá, je hrozné.

Po chvíli napjatého mlčení se naklonil přes stůl a promluvil velice klidně, pozoruje však tvář muže, pro kterého poslal, aby viděl účinek každého svého slova: „Alane, v zamčené místnosti v podkroví tohoto domu, v místnosti, do které mám přístup jenom já sám, sedí u stolu mrtvý muž. Je mrtev už deset hodin. Zůstaňte sedět a nedívejte se tak na mě. Kdo je ten muž, proč zemřel a jak zemřel, to všechno se vás netýká. Vy musíte udělat jen jedno...“

„Mlčte, Grayi. Nic víc už nechci vědět. Jestli to, co jste mi řekl, je nebo není pravda, to je mi jedno. Nechci, abyste mě zatahoval do svého života, to rozhodně odmítám. Nechte si svá příšerná tajemství pro sebe. Já už se o ně nezajímám.“

„Budete se o ně muset zajímat, Alane. Aspoň o tohle se budete muset zajímat. Je mi vás hrozně líto, Alane. Ale nemohu si pomoci. Jedině vy mě můžete zachránit. Jsem nucen vás do toho případu zasvětit. Nemám na vybranou. Jste vědec, Alane. Vyznáte se v chemii a v takových věcech. Děláte různé pokusy. Musíte sprovodit ze světa to, co je nahoře – sprovodit to ze světa tak, aby po tom pranic nezbylo. Nikdo toho člověka neviděl vstupovat do domu. V této chvíli se dokonce všichni domnívají, že je v Paříži. Měsíce nebude pohřešován. Až začne být pohřešován, nesmí tu být po něm nalezena ani stopa. Musíte ho proměnit, Alane, jeho a všechno, co k němu patří, v hrstku popela, který bych mohl rozfouknout do vzduchu.“

„Vy jste zešílel, Doriane.“

„Ach, čekal jsem, kdy mi řeknete Doriane.“

„Říkám vám, že jste zešílel, zešílel jste, jestli si představujete, že bych hnul prstem, abych vám pomohl, zešílel jste, že jste se rozhodl k téhle obludné zpovědi. Nechci mít s tou věcí pranic společného, ať už se za ní skrývá cokoli. Myslíte si, že kvůli vám ohrozím svou pověst? Co je mi po tom, jaký ďábelský skutek máte za sebou?“

„Byla to sebevražda, Alane.“

„To mě těší. Ale kdo ho k ní dohnal? Vy, to si dovedu představit.“

„Tak vy to odmítáte pro mě udělat?“

„Ovšemže odmítám. S tím nechci mít naprosto nic společného. Nezáleží mi na tom, jaká hanba vás stihne. Všechno to zasluhujete. Nelitoval bych vás, kdybyste byl zneuctěn, veřejně zneuctěn.“

Jak se opovažujete žádat mne, ze všech lidí právě mne, abych se zapletl do téhle hrůzy? Byl bych myslel, že se líp vyznáte v lidské povaze. Váš přítel, lord Henry Wotton, vás toho asi moc nenaučil z psychologie, i když vás naučil leccemus jinému. Nic mě nepřinutí, abych vám jen krůčkem vyšel na pomoc. To jste se obrátil na toho nepravého. Jděte si k někomu ze svých přátel. Ke mně nechodte.“

„Alane, byla to vražda. Já ho zabil. Nevíte, co jsem kvůli němu vytrpěl. Ať žiju jakkoli, on je víc než chudák Harry zodpovědný za to, jak jsem si život zařídil nebo zničil. Možná, že to neměl v úmyslu, ale to na výsledku nic nemění.“

„Vražda! Panebože! Doriane, až tam jste už došel? Neudám vás. Mně po tom nic není. Stejně budete zatčen, i když já nic nepodniknu. Nikdo se nikdy nedopustí zločinu, aby při tom neudělal nějakou hloupost. Ale já v tom nechci hrát žádnou roli.“

„Musíte v tom hrát roli. Počkejte! Počkejte chvíli! Vyslechněte mě! Jenom mě vyslechněte, Alane! Žádám od vás jen jedno: abyste provedl jistý vědecký pokus. Chodíte po nemocnicích a márnících a všechno to hrůzné, co tam děláte, vámi nepohne. Kdybyste toho muže našel v nějaké ohavné pitevně nebo páchnoucí laboratoři, jak tam leží na olověném stole s rudými vyhloubenými žlábkami na odtékající krev, díval byste se na něj jenom jako na úžasný vědecký materiál. Ani brvou byste nepohnul. Nenapadlo by vás, že děláte něco špatného. Naopak, měl byste patrně pocit, že pracujete pro dobro lidstva nebo že přispíváte k světovým znalostem nebo že ukojujete zvědavost rozumu nebo něco takového. Chci od vás pouze to, co jste provedl už často. Odstranit nějaké tělo, to přece musí být méně hrozné než to, co děláte obvykle. A nezapomeňte, že je to jediný důkaz proti mně. Bude-li objeven, já budu ztracen. A jistě objeven bude, když vy mi nepomůžete.“

„Jenže já ani trochu netoužím vám pomoci. Na to zapomínáte. Celý ten případ je mi prostě lhostejný. Mne se nikterak netýká.“

„Alane, snažně vás prosím. Pomyslete, v jakém jsem postavení. Zrovna než jste přišel, div jsem neomdlel hrůzou. Třeba i vy jednoho dne poznáte, co je to hrůza. Ne! Na to nemyslete. Dívejte se na tu věc čistě z vědeckého stanoviska. Nepátráte přece, odkud jsou ta mrtvá těla, na nichž provádíte své pokusy. Nepátrejte ani teď. Beztak jsem vám řekl až příliš mnoho. Ale prosím vás, udělejte to. Kdysi jsme byli přátelé, Alane.“

„O těch dnech nemluvte, Doriane. Ty jsou mrtvé.“

„Někdy tu zůstává i to, co je mrtvé. Ten muž nahoře ne a ne odejít. Sedí u stolu se skloněnou hlavou a nataženými pažemi. Alane! Alane, jestli mi neposkytnete pomoc, budu zničen. Vždyť budu viset, Alane! Copak to nechápete? Budu viset za to, co jsem provedl.“

„Nemá smysl protahovat tuhle scénu. Rozhodně odmítám cokoli v té věci udělat. Nemáte zdravý rozum, jestli to ode mne žádáte.“

„Tak tedy odmítáte?“

„Ano.“

„Snažně vás prosím, Alane.“

„To je zbytečné!“

Dorianu Grayovi se opět objevil v očích ten výraz politování. Pak vztáhl ruku, uchopil kus papíru a něco na něj napsal. Dvakrát si to přečetl, pečlivě papír složil a odstrčil ho na druhou stranu stolu. Potom se zvedl a odešel k oknu.

Campbell se na něj překvapeně díval, a pak zvedl ten papír a rozložil jej. Když ho četl, zbledly mu smrtelně tváře a sklsl v židli nazad. Přepadl ho hrozný pocit nevolnosti. Měl dojem, jako by se jeho srdce ubíjelo k smrti v jakési prázdné dutině.

Po dvou či třech minutách strašného mlčení se Dorian otočil, šel k němu, stanul mu za zády a položil mu ruku na rameno.

„Je mi vás tolik líto, Alane,“ zašeptal, „ale nedáváte mi jinou možnost. Ten dopis jsem už napsal. Tady je. Vidíte, komu je adresován. Když mi nepomůžete, musím ho odeslat. Když mi nepomůžete, tak ho odešlu. Víte, jaké to bude mít následky. Ale vy mi pomůžete. Teď už nemůžete odmítnout. Snažil jsem se vás ušetřit. To mi musíte spravedlivě přiznat. A vy jste byl nelítostný, hrubý a urážel jste mě. Jednal jste se mnou tak, jak se jakživ nikdo se mnou jednat neopovážil – aspoň nikdo z těch, kdo jsou naživu. Všechno jsem snesl. Ale teď je na mně, abych diktoval podmínky.“

Campbell skryl obličej do dlaní a zamrazilo ho.

„Ano, teď jsem já na řadě, teď budu já diktovat podmínky, Alane. Znáte je. Všechno je docela jednoduché. No tak, nepoddávejte se takovému rozčilení. Udělat to musíte. Smiřte se s tím a udělejte to.“

Campbellovi se vydralo ze rtů zasténání. Celý se chvěl. Zdálo se mu, že tikání hodin na římse krbu rozděluje čas na samostatné úseky muk, a každý ten úsek byl příliš strašlivý, aby se dal snést. Měl pocit, jako by mu kolem čela pomalu utahovali železnou obruč, jako by zneuctění, které mu hrozilo, už na něho dopadlo. Ruka na jeho rameni byla těžká jako ruka z olova. Tížila nesnesitelně. Campbell měl dojem, že ho drtí.

„No tak, Alane, musíte se rozhodnout okamžitě.“

„Nemohu to udělat,“ řekl Campbell mechanicky, jako by se slovy dalo něco změnit.

„Musíte. Nemáte na vybranou. Tak to neodkládejte.“

Campbell chvílku váhal. „Je možno v tom pokoji nahoře rozdělat oheň?“

„Ano, jsou tam plynová kamínka s asbestem.“

„Budu muset zajít domů a vzít si nějaké věci z laboratoře.“

„Ne, Alane, odtud nesmíte odejít. Napište na kousek papíru, co potřebujete, a můj sluha si vezme drožku a ty věci vám přiveze.“

Campbell načrtl pár řádek, osušil je a na obálku napsal adresu svého asistenta. Dorian vzal lístek a pozorně jej pročetl. Pak zazvonil, dal lístek komorníkovi a nařídil mu, aby se vrátil co nejdříve a aby všechno přinesl.

Když se v hale zavřely dveře, Campbell sebou nervózně trhl, vstal ze židle a šel ke krbu. Třásl se jako v zimnici. Bezmála dvacet minut ani jeden z mužů nepromluvil. V pokoji hlučně bzučela moucha a tikání hodin znělo jako bušení kladiva.

Když se hodiny ozvaly jediným úderem, obrátil se Campbell a pohlédl na Dorianu Graye. Viděl, že Dorian má oči plné slz. V čistotě a ušlechtilosti toho smutného obličejce bylo cosi, co ho zřejmě rozzuřilo. „Jste ničema, úplný ničema!“ zahučel.

„Pst, Alane! Zachraňujete mi život,“ řekl Dorian.

„Váš život! Pane na nebi! Jaký život to je! Jdete z jednoho mravního bahna do druhého a teď to dovršujete zločinem. Když se pustím do toho, co mám udělat, do toho, co mě nutíte udělat, nebudu při tom mít na mysli váš život.“

„Ach Alane,“ zašeptal s povzdechem Dorian, „kéž byste ke mně cítil aspoň tisícinu lítosti, jakou já pociťuji k vám!“ Při těch slovech se odvrátil a stál s pohledem upřeným do zahrady. Campbell neodpověděl.

Asi po deseti minutách se ozvalo zaklepaní na dveře a vstoupil sluha s objemnou mahagonovou truhlicí chemikálií, velikým koutoučem ocelového a platinového drátu a dvěma železnými svěráky podivného tvaru.

„Mám ty věci nechat tady, pane?“ ptal se Campbella.

„Ano,“ řekl Dorian. „A mám pro vás, Francisi, bohužel ještě jeden úkol. Jak se jmenuje ten člověk v Richmondu, který zásobuje Selby orchidejemi?“

„Harden, pane.“

„Ano – Harden. Musíte hned zajet do Richmondu, osobně vyhledat Hardena a říci mu, aby poslal dvakrát tolik orchidejí, než jsem objednal, a aby mezi nimi bylo co nejméně bílých. Vlastně, bílé nechci vůbec. Dnes je hezky, Francisi, a v Richmondu je velice příjemně, jinak bych vás tím neobtěžoval.“

„To nic, pane. A kdy se mám vrátit?“

Dorian pohlédl na Campbella. „Kolik času vám zabere ten pokus, Alane?“ řekl klidným, lhostejným hlasem. Přítomnost třetí osoby v pokoji jako by mu dodávala neobyčejné odvahy.

Campbell se mračil a kousal se do rtů. „Bude to trvat asi pět hodin,“ odpověděl.

„Dost času tedy, když se vrátíte o půl osmé, Francisi. Nebo, počkejte: jenom mi připravte všechno, co si chci vzít na sebe, a můžete mít celý večer volno. Nevečeřím doma, a tak vás nebudu potřebovat.“

„Děkuji vám, pane,“ řekl sluha a vyšel z pokoje.

„Tak, Alane, teď nesmíme ztratit ani okamžik. Ta truhlice je ale těžká! Ponesu vám ji. Vy vezmete ty druhé věci.“ Mluvil rychle a velitelcky. Campbell cítil, jak mu podléhá. Společně vyšli z pokoje.

Když vystoupili na hořejší chodbu, vyňal Dorian klíč a otočil jím v zámku. Pak se zarazil a do očí se mu vloudil neklidný výraz. Zachvěl se. „Nemohu tam vkročit, Alane,“ zašeptal.

„To mi nevadí. Nepotřebuji vás,“ řekl chladně Campbell.

Dorian pootevřel dveře. Sotva to udělal, spatřil tvář vlastního portrétu, jak se šklebí v slunečním světle. Před ním na podlaze ležel stržený závěs. Dorian si vzpomněl, že minulé noci poprvé

v životě zapomněl zakrýt to osudné plátno, a už se chtěl k němu vrhnout, když tu se zachvěl a ucouvl.

Co je to, ty odporné rudé krůpěje, jež vlhce a třpytivě planou na jedné ruce, jako by se plátno potilo krví? To je příšerné! Na okamžik mu připadalo, že je to ještě příšernější než ta tichá postava, o níž věděl, že je natažena přes stůl, postava, jež mu svým nepřirozeným, nestvůrným stínem na potřísněném koberci dokazovala, že se nepohnula, že je tu dosud, tak, jak od ní odešel.

Zhluboka vydechl, otevřel dveře o něco víc a s přivřenýma očima a odvrácenou hlavou vkročil rychle do místnosti, rozhodnut, že se ani jednou nepodívá na mrtvého muže. Pak se shýbl, zvedl zlatý a purpurový přehoz a hodil jej rovnou přes obraz.

Potom zůstal stát, bál se obrátit a upíral oči na spleť vzorek před sebou. Slyšel, jak Campbell nese dovnitř těžkou truhlici, železné svěráky a vše ostatní, co si vyžádal k své hrůzné práci. Napadlo ho, zda se Alan někdy setkal s Basilem Hallwardem, a jestli ano, co si jeden o druhém asi mysleli.

„Teď mě tu nechte samotného,“ promluvil za ním nelítostný hlas. Dorian se otočil a vyběhl ven. Zahlédl jen, že mrtvý je už v židli zvrácen nazad a že Campbell zírá do té lesklé žluté tváře. Když šel dolů po schodech, slyšel, jak se v zámku otáčí klíč.

Bylo dávno po sedmé, když se Campbell vrátil do knihovny. Byl bledý, ale naprosto klidný. „Udělal jsem, oč jste mě žádal,“ zahučel. „A teď sbohem. Ať se už nikdy nesetkáme!“

„Zachránil jste mě před zkázou, Alane. Nikdy vám to nezapomenou,“ řekl prostě Dorian.

Jakmile Campbell odešel, vystoupil Dorian nahoru. V místnosti byl hrozný pach po kyselině dusičné. Ale to, co dřív sedělo u stolu, už tu nebylo.

Kapitola XV

Téhož dne večer, o půl deváté, uvedli uklánějící se sluhové Doriana Graye, elegantně oděného a s velkou kytičkou parmských fialek na klopě, do salónu lady Narboroughové. Nervy ve skráních mu zběsile pulsovaly a byl hrozně rozrušen, ale když se skláněl k hostitelčině ruce, choval se stejně nenuceně a půvabně jako jindy. Snad si člověk nikdy nepřipadá tak sebejistý, jako když má hrát nějakou komedii. Věru, toho večera by si byl nikdo při pohledu na Doriana Graye nepomyslel, že ten mladý muž prožil nejstrašnější tragédii současné doby. Ty jemně utvářené prsty jistě nikdy nesevřely, v hříšném úmyslu nůž, ty usměvavé rty se jistě nerouhaly božímu milosrdenství. Sám se musil podívat svému klidnému vystupování a na chvílku pocítil úžasnou rozkoš z dvojího života.

Sešla se tu jen malá společnost, lady Narboroughová ji sezvala dost narychlo. Hostitelka byla velmi bystrá žena a měla v sobě cosi, co lord Henry obyčejně popisoval jako pozůstatky vskutku pozoruhodné ošklivosti. Dokázala být výtečnou manželkou jednomu z nejnudnějších anglických vyslanců, a když svého chotě jak se sluší pochovala do mramorového mauzolea, vybudovaného podle jejího návrhu, a když provdala své dcery za jakési bohaté, dosti postarší muže, oddala se rozkoším francouzských románů, francouzské kuchyně a také francouzského espritu, když se jí podařilo ho sehnat.

Dorian patřil k jejím zvláštním oblíbencům a stále mu opakovala, jak je nesmírně ráda, že se s ním nesešla za mlada. „Vím, drahoušku, že bych se do vás byla šíleně zamilovala,“ říkala, „a že bych byla kvůli vám šla pěšky až na konec světa. To je náramné štěstí, že tehdy o vás nebylo ani vidu, ani slechu. Chodit pěšky, to

nepatřilo tenkrát k bontónu, a s těmi, co jsem znala, se mi na konec světa stejně nechtělo, a tak jsem si ani nezaflirtovala. To byla ovšem především Narboroughova vina. Byl děsně krátkozraký, a to nedělá žádnou radost, podvádět manžela, který jakživ nic nevidí.“

Toho večera měla dost nudné hosty. To proto, jak Dorianovi vysvětlovala skrze velice ošumělý vějíř, že k ní zcela znenadání přijela na návštěvu jedna z jejích provdaných dcer, a co horšího, dokonce si s sebou přivedla manžela. „Myslím, drahoušku, že to je od ní náramně nehezké,“ šeptala. „Já k nim sice jezdím na celé léto, vždycky když se vrátím z Homburgu, jenže stará žena jako já nutně občas potřebuje zdravý vzduch, a pak, já je pokaždé doopravdy vzkřísím. Nemáte ponětí, jaký tam vedou život. Čistý, nezkažený život venkovský! Brzy vstávají, protože mají spoustu práce, a brzy chodí spát, protože nemají o čem přemýšlet. V celém okolí nedošlo od časů královny Alžběty k jedinému skandálu, a tak ovšem všichni hned po večeři usnou. K těm dvěma si nesednete! Sednete si ke mně a budete mě bavit.“

Dorian zamumlal roztomilou poklonu a rozhlédl se po pokoji. Ano, dojista nudné shromáždění. S dvěma z těch lidí se dosud nikdy nesetkal a kromě nich tu byli: Ernest Harrowden, jedna z těch nezajímavostí středního věku, jaké se tak běžně vyskytují v londýnských klubech; nemají nepřátel, zato všichni jejich přátelé je mají nesmírně neradi. Lady Ruxtonová, sedmačtyřicetiletá přehnaně naporáděná žena s nosem jako skoba; pořád se snažila dostat do řečí, ale byla tak nevšedně všední, že k jejímu velikému zklamání nikdo o ní jakživ nechtěl uvěřit ničemu špatnému. Paní Erlyneová, dotěrná nicka, jež rozkošně šišlala a měla tizianový přeliv. Lady Alice Chapmanová, hostitelčina dcera, neupravené fádňí děvče s tou charakteristicky britskou tváří, na kterou, když jsme ji jednou viděli, už nikdy nevzpomeneme. A její manžel,

červenolící stvoření s bílými licousy, jenž jako mnozí z jeho společenské vrstvy žil v přesvědčení, že nezřízenou žoviálností lze odčinit naprostý nedostatek myšlenek.

Dorian skoro litoval, že sem přišel, když tu lady Narboroughová pohlédla na rozložitě hodiny z falešného zlata, jež roztahovaly své křiklavé křivky po fialové příkrývce na krbové římse, a zvolala: „To je hrozné od lorda Henryho Wottona, že tu ještě není! Vzkázala jsem mu ráno, jestli není náhodou volný, a on svatosvatě slíbil, že mě nezklame.“

To byla útěcha, že má přijít Harry, a když se otevřely dveře a Dorian slyšel jeho pomalý melodický hlas, propůjčující půvab jakési neupřímné omluvě, přestal se nudit.

Ale při večeři nemohl pozřít ani sousto. Mísa za mísou šla ze stolu, aniž z jediné něco okusil. Lady Narboroughová ho neustále hubovala a říkala, že je to „urážka pro chudáka Adolfa, který to *menu* vymyslel především pro vás“, a lord Henry se na něho tu a tam podíval přes tabuli, udiven jeho mlčením a roztržitostí. Komorník mu co chvíli naplnil sklenku šampaňským. Dorian pil lačně a jeho žízeň jako by vzrůstala.

„Doriane,“ řekl posléze lord Henry, když se podávalo *chaud-froid*³³, „co je to dneska s vámi? Jste docela bez nálady.“

„Myslím, že je zamilován,“ zvolala lady Narboroughová, „a že se mi to bojí říci, abych nežárlila. A má docela pravdu. Dozajista bych žárlila.“

„Drahá lady Narboroughová,“ zašeptal Dorian s úsměvem, „ne-jsem zamilován už celý týden – vlastně od té chvíle, co odjela z Londýna madame de Ferrol.“

33 Drůbež nebo zvěřina podávaná se studeným rosolem nebo s majonézou. Pozn. překl.

„Jak jen se vy muži můžete zamilovat do téhle ženy!“ zvolala stará dáma. „To opravdu nedovedu pochopit.“

„Prostě proto, že připomíná vás, když jste byla děvčátko, lady Narboroughová,“ řekl lord Henry. „Je jediným pojítkem mezi námi a vašimi krátkými sukénkami.“

„Ta vůbec nepřipomíná mé krátké sukénky, lorde Henry. Zato já si jasně připomínám, jak ona vypadala před třiceti lety ve Vídni a jak tam chodila *décolletée*.“

„Ona dodnes chodí *décolletée*,“ odvětil a vzal si dlouhými prsty olivu. „A když má na sobě tuze elegantní toaletu, vypadá jako *édition de luxe*³⁴ nemravného francouzského románu. Je opravdu podivuhodná a stále překvapující. Její manželské city mají pozoruhodnou hloubku. Když jí umřel třetí manžel, vlasy jí hořem úplně zezlátly.“

„Ale Harry!“ zvolal Dorian.

„To je náramně romantické vysvětlení,“ smála se hostitelka. „Ale třetí manžel, lorde Henry! Snad nechcete říci, že Ferrol je už čtvrtý?“

„Zajisté, lady Narboroughová.“

„Ani slovo vám nevěřím.“

„Jen se zeptejte pana Graye. Ten patří k jejím nejdůvěrnějším přátelům.“

„Je to pravda, pane Grayi?“

„Ona to tvrdí, lady Narboroughová,“ řekl Dorian. „Ptal jsem se jí, jestli si jako Markéta Navarrská dala balzamovat srdce těch tří a jestli je nosí u pasu. Řekla, že ne, protože žádný z nich srdce neměl.“

„Čtyři manželé! Na mou věru, to je *trop de zèle*³⁵.“

34 Luxusní vydání. Pozn. překl.

35 Přílišná horlivost. Pozn. překl.

„Já jí říkám, že *trop d'audace*³⁶,“ pravil Dorian.

„Ach, odvahy má až dost, a ke všemu, drahoušku. A jak vypadá ten Ferrol? Neznám ho.“

„Manželé velice krásných žen patří k zločineckým vrstvám,“ poznamenal lord Henry, popíjeje víno.

Lady Narboroughová ho klepla vějířem. „Ani trochu se nedivím, lorde Henry, proč se ve světě říká, že jste naprosto zkažený.“

„A v kterém pak světě se to říká?“ ptal se lord Henry, zvedaje obočí. „To snad jedině v onom světě. S tímhle světem žiji ve výborné shodě.“

„Každý, koho já znám, říká, že jste velice zkažený,“ zvolala stará dáma, potřásajíc hlavou.

Lord Henry se na chvíli zatvářil vážně. „To je prostě strašné, jací jsou dnes lidé!“ řekl posléze. „Povídají o člověku za jeho zády věci, které jsou naprosto a dokonale pravdivé!“

„Že je nenapravitelný?“ zvolal Dorian a naklonil se nad stůl.

„Doufám,“ řekla se smíchem hostitelka. „Ale když všichni takhle směšně zbožňujete madame de Ferrol, budu se vážně muset znova provdat, abych šla taky s módou.“

„Vy se nikdy znovu neprovdáte, lady Narboroughová,“ vpadl lord Henry. „Vy jste byla přespříliš šťastna. Když se žena znovu provdává, tedy proto, že svého prvního manžela nesnášela. Když se muž znovu žení, tedy proto, že svou první ženu zbožňoval. Ženy štěstí hledají, muži jím hazardují.“

„Narborough nebyl bez chyby,“ zvolala stará dáma.

„Kdyby byl býval, nebyla byste ho milovala, má drahá lady,“ zněla odpověď. „Ženy nás milují pro naše nedostatky. Máme-li jich dost, pak nám odpustí všechno, dokonce i to, že máme rozum.“

36 Přílišná odvaha. Pozn. překl.

Obávám se, že mě za tohle už nikdy nepozvete na večeři, lady Narboroughová, ale je to naprostá pravda.“

„Ovšemže je to pravda, lorde Henry. Kdybychom vás my ženy nemilovaly pro vaše nedostatky, co byste si všichni počali? Ani jediný z vás by se jakživ neoženil. Byl by z vás spolek nešťastných starých mládenců. Ale to by vás stejně tuze nezměnilo. Dneska všichni ženatí muži žijí jako mládenci a všichni mládenci jako ženatí muži.“

„*Fin de siècle*³⁷“, zahučel lord Henry.

„*Fin du globe*,³⁸“ odvětila hostitelka.

„Kéž by byl *fin du globe*!“ řekl Dorian s povzdechem. „Život je veliké zklamání.“

„Ach drahoušku,“ zvolala lady Narboroughová, natahujíc si rukavičky, „jen mi neříkejte, že jste život vyčerpali do dna. Když muž řekne tohle, hned víme, že život vyčerpá jeho. Lord Henry je velice zkažený a já někdy lituji, že jsem nebyla taky zkažená. Ale vy jste stvořen pro dobro, vypadáte aspoň jako dobrý člověk. Musím vám najít nějakou roztomilou ženušku. Nemyslíte, lorde Henry, že by se měl pan Gray oženit?“

„Pořád mu to říkám, lady Narboroughová,“ řekl lord Henry s úklonou.

„Tak se mu musíme poohlédnout po nějaké vhodné partii. Hned v noci pozorně prolistuji Debrettův almanach šlechty a vypíšu si seznam všech mladých dam na vdávání.“

„I s údaji o jejich stáří, lady Narboroughová?“ ptal se Dorian.

„I s údaji o jejich stáří, ovšem mírně poopravenými. Ale nic se nesmí uspěchat. Chci, aby to bylo to, čemu *Morning Post* říká vhodný svazek, a přeji si, abyste byli oba šťastni.“

37 Konec století. Pozn. překl.

38 Konec světa. Pozn. překl.

„Co nesmyslů se lidé namluví o šťastných manželstvích!“ zvolal lord Henry. „Muž může být šťasten s kteroukoli ženou, pokud ji nemiluje.“

„Ach, vy jste ale cynik!“ okřikla ho stará dáma, odstrkujíc svou židli od stolu a kývajíc na lady Ruxtonovou. „Musíte ke mně zas brzy přijít na večeři, lorde Henry. Jste opravdu výborný lék pro uklidnění, mnohem účinnější než ten, co mi předpisuje sir Andrew. Ale musíte mi říci, s kterými lidmi byste se rád sešel. Chtěla bych, aby to byla roztomilá společnost.“

„Já mám rád muže, kteří mají budoucnost, a ženy, které mají minulost,“ odvětil. „Či myslíte, že v tom případě by to byl čistě ženský večírek?“

„Bojím se, že ano,“ pravila se smíchem lady Narboroughová a vstala. „Prosím tisíckrát za prominutí, drahá lady Ruxtonová,“ dodala, „nevšimla jsem si, že jste ještě nedokouřila cigaretu.“

„To nevadí, lady Narboroughová. Beztak kouřím až příliš mnoho. Musím se v tom napříště omezit.“

„Prosím vás, nedělejte to, lady Ruxtonová,“ řekl lord Henry. „Umírněnost je neblahá vlastnost. Jez do polosyta, pij do polopita, vyjdou ti naprázdno leta.“

Lady Ruxtonová na něho zvědavě pohlédla. „Musíte někdy odpoledne ke mně přijít a vysvětlit mi to, lorde Henry. Zní to jako okouzující teorie,“ zašeptala, vyplouvajíc z pokoje.

„A neračte tu sedět moc dlouho u té politiky a u toho pomlouvání,“ volala lady Narboroughová ode dveří. „Jestli nepřijdete brzy za námi, tak se tam nahoře jistě popereme.“

Muži se zasmáli a pan Chapman se slavnostně zvedl od konce stolu a přesedl si do čela. I Dorian Gray změnil místo a šel si sednout k lordu Henrymu. Pan Chapman začal hlasitě hovořit o situaci v poslanecké sněmovně. Hlučně se vysmíval svým odpůrcům.

Čas od času se mezi těmi jeho výbuchy ozýval pojem doktrináři – pojem, který britskému duchu nahání tolik hrůzy. Konec toho slova si občas změnil na „tmáři“ a užíval ho jako řečnické ozdoby. Vztyčoval britskou vlajku na vrcholcích myšlení. Jedině vhodnou oporu společnosti viděl v dědičné národní tuposti – on jí ovšem žoviálně říkal anglický zdravý rozum.

Lordu Henrymu se zvlhnily rty úsměvem, odvrátil se a pohlédl na Doriana.

„Už je vám líp, kamaráde?“ ptal se. „Při večeři jste mi připadal nějak bez nálady.“

„Je mi docela dobře, Harry. Jenom jsem unaven. Nic víc.“

„Včera večer jste byl roztomilý. Ta mladá vévodkyně je vámi úplně nadšena. Říkala, že se podívá do Selby.“

„Slíbila, že tam přijede dvacátého.“

„A Monmouth tam bude také?“

„Ach ano, Harry.“

„Ten mě příšerně nudí, skoro zrovna tak, jako nudí ji. A ona je chytrá, na ženu až příliš chytrá. Chybí jí ten nepopsatelný půvab slabosti. Zlatu modly propůjčují cenu hliněné nohy. Ona má velmi hezké nohy, ale nejsou to nohy hliněné. Jsou spíš z bílého porcelánu. Prošly ohněm, a co oheň nezničí, tomu dodává pevnosti. Ta žena má zkušenosti.“

„Jak dlouho je vdaná?“ ptal se Dorian.

„Říká, že věčnost. Podle šlechtického almanachu je tomu však tuším deset let. Jenže deset let s Monmouthem, to musí vypadat jako věčnost s těmi lety navíc. Kdo ještě tam bude?“

„Ach, Willoughbyovi, lord Rugby s chotí, naše hostitelka, Geoffrey Clouston, zkrátka obvyklá společnost. Pozval jsem také lorda Grotriana.“

„Toho mám rád,“ řekl lord Henry. „Spousta lidí ho ráda nemá, ale mně připadá roztomilý. Někdy bývá až trochu přehnaně vyfintěn, ale pyká za to tím, že se vždycky až přehnaně dobře chová. Je to typ velice moderního člověka.“

„Nevím ovšem, bude-li moci přijet, Harry. Možná, že bude muset jet s otcem do Monte Carla.“

„Ach, s příbuznými jsou jenom potíže! Pokuste se ho přimět, aby přece jen přijel. Mimochodem, Doriane, včera večer jste nám utekl velmi záhy. Odešel jste před jedenáctou. Co jste dělal potom? Šel jste rovnou domů?“

Dorian na něho hbitě pohlédl a svrástil čelo. „Ne, Harry,“ řekl posléze, „domů jsem přišel až skoro ve tři.“

„Šel jste do klubu?“

„Ano,“ odvětil. Pak se kousl do rtu. „Ne, vlastně ne. Do klubu jsem nešel. Procházel jsem se. Nevím už, co jsem dělal... Proč mě tak vyslýcháte, Harry? Vždycky chcete vědět, co jsem dělal. Já chci vždycky zapomenout, co jsem dělal. Přišel jsem domů o půl třetí, chcete-li to vědět přesně. Neměl jsem s sebou klíč od domu, a tak mi musel otevřít sluha. Můžete se ho zeptat, přejete-li si nějaký doklad, který by to potvrdil.“

Lord Henry pokrčil rameny. „Jako kdyby mi na tom záleželo, drahý příteli! Pojdme nahoru do salónu. Děkuji, pane Chapmane, nebudu pít sherry. Vám se něco stalo, Doriane. Povězte mi o tom. Jste dneska večer jako vyměněný.“

„Nevšímejte si mne, Harry. Jsem podrážděný a rozčilený. Zajdu k vám zítra nebo pozítří. Vyřídte lady Narboroughové, že se jí omlouvám. Nepůjdu už nahoru. Půjdu domů. Musím jít domů.“

„Dobrá, Doriane. Jistě ke mně zítra přijdete na čaj. Bude tam vévodkyně.“

„Vynasnažím se přijít, Harry,“ řekl Dorian a vyšel z pokoje. Když jel zpátky k svému domu, uvědomil si, že v něm znovu ožil pocit hrůzy, o němž se domníval, že jej utlumil. Tolik si přál zachovat klidné nervy, a ty náhodné otázky lorda Henryho ho na okamžik znervóznily. Musí zničit věci, které ohrožují jeho bezpečnost. Otrásl se. Už představa, že se jich bude musit dotknout, byla mu odporná.

Ale stát se to musí. Toho si byl vědom, a když se zamkl v knihovně, otevřel tajnou skříň, do níž hodil plášť a brašnu Basila Hallwarda. V krbu planul mohutný oheň. Přihodil do něho ještě jedno poleno. Zápach spalovaných látek a škvařící se kůže byl hrozný. Tři čtvrti hodiny trvalo Dorianovi, než všecko zničil. Pociťoval po té práci slabost a nevolnost, zapálil tedy v prolamovaném měděném kotlíku několik aromatických alžírských pastilek a omyl si ruce a čelo chladným, pižmem navoněným octem.

Náhle se zarazil. Oči se mu začaly podivně lesknout a nervózně se hryzal do spodního rtu. Mezi dvěma okny stála široká florentská skříňka, zhotovená z ebenu a vykládaná slonovinou a lazuritem. Hleděl na ni, jako kdyby ho okouzlovala a dělala zároveň, jako kdyby se v ní skrývalo něco, po čem touží, co je mu však téměř odporné. Dech se mu zrychloval. Zmocnila se ho známá šílená žádostivost. Zapálil si cigaretu a hned ji zas odhodil. Víčka mu sklesla, až se dlouhé trásňovité řasy skoro dotýkaly lící. Ale stále zíral na skříňku. Nakonec se zvedl z pohovky, na níž ležel, přešel pokojem, skříňku odemkl a dotkl se jakéhosi tajného pera. Zvolna se vysunula trojhranná zásuvka. Jeho prsty se jí instinktivně pohuly vstříc, ponořily se do ní a cosi sevřely. Byla to malá čínská krabička, černá, poprášená zlatem a nalakovaná, dovedný výtvar se stěnami zdobenými ladnými vlnovkami a s hedvábnými šňůrkami, jež nesly kulaté křišťálky a končily střapci ze spletených

kovových vláken. Dorian ji otevřel. Uvnitř byla zelená, voskově se lesknoucí pasta podivně těžké a pronikavé vůně.

Několik okamžiků váhal a na tváři měl zvláštní nehybný úsměv. Pak se zachvěl, ačkoli bylo v pokoji strašné horko, vzpřímil se a pohlédl na hodiny. Za pět minut tři čtvrti na dvanáct! Uložil krabičku zpátky, pak zavřel dveře skřínky a šel do ložnice.

Když do temna bušily bronzové údery půlnoci, plížil se Dorian Gray, prostě oblečený a s tlustou šálou kolem krku, tiše z domu. Na Bond Street spatřil krytou drožku s dobrým koněm. Zastavil ji a tichým hlasem řekl kočímu, kam chce jet.

Kočí zavrtěl hlavou. „To je na mě moc daleko,“ zabručel.

„Tady máte zlatku,“ řekl Dorian, „a když pojedete rychle, dostanete ještě jednu.“

„Dobrá, pane,“ odvětil muž, „za hodinku jste tam.“ A když jeho cestující nasedl, obrátil kočí koně a rozjel se rychle směrem k řece.

Kapitola XVI

Začalo studeně pršet a rozmazané pouliční lucerny vypadaly v padající mlze strašidelně. Hostince se právě zavíraly a před jejich vchody se v rozptýlených skupinkách shlukovaly nejasné postavy mužů i žen. Z některých výčepů se ozýval strašný smích. V jiných se hádali a křičeli opilci.

Rozložen v koutě kočáru a s kloboukem staženým do čela, pozoroval Dorian Gray lhostejnýma očima ubohou hanebnost velkého města a chvílemi si opakoval slova, jež mu řekl lord Henry toho dne, kdy se po prvé setkali: „Duši nutno léčit skrze smysly a smysly skrze duši.“ Ano, v tom je to celé tajemství. Často to už zkusil a teď to zkusí znovu. Jsou opiová doupata, kde si člověk může koupit zapomnění, doupata hrůz, kde vzpomínku na staré hříchy možno zničit šílenstvím hříchů nových.

Měsíc visel nízko na nebi jako žlutá lebka. Chvílemi po něm vztáhl paži obrovský nestvůrný mrak a zakryl jej. Plynových luceren ubývalo a ulice byly čím dál užší a chmurnější. Jednou ztratil kočí cestu a musil se půl míle vracet. Z koně se kouřilo, jak rozstříkoval kaluže. Na postranní okénka kočáru se lepil šedivý flanel mlhy.

„Duši nutno léčit skrze smysly a smysly skrze duši.“ Jak mu ta slova zvoní v uších! Duši má věru nemocnou až k smrti. Je to pravda, že smysly ji mohou vyléčit? Byla prolita nevinná krev. Čím to lze odpykat? Ach, něco takového nelze odpykat ničím; ale i když není možno dosáhnout odpuštění, je pořád ještě možno najít zapomenutí, a Dorian byl rozhodnut zapomenout, zahladit to všechno, rozšlapat, jako rozšlapeme zmiji, která nás uštkla. Ostatně, jakým

právem s ním Basil tak mluvil? Kdo ho povýšil na soudce nad jinými lidmi? Řekl věci děsné, strašlivé, které se nedaly snést.

Drožka drkotala dál a dál a pořád pomaleji, jak se Dorianovi zdálo. Nadzdvihl okénko ve střeše a zavolal na kočího, aby jel rychleji. Začal v něm hlodat ohavný hlad po opiu. V hrdle ho páliło a nervózně svíral jemné ruce. Zběsile uhodil koně hůlkou. Kočí se zasmál a práskl bičem.

Dorian se zasmál v odpověď a chlapík zmlkl.

Cesta se zdála nekonečná a ulice připadaly Dorianovi jako černá vlákna nějaké rozprostřené pavučiny. Ta jednotvárnost už byla nesnesitelná a houstnoucí mlha naháněla strach.

Pak mójeli osamělé cihelny. Zde byla mlha řidší a Dorian viděl divné lahvovité pece s oranžovými ohnivými jazyky, podobnými vějířům. Když jeli kolem nich, štěkal někde pes a daleko v temnotě křičel nějaký zbloudilý racek. Kůň klopytal ve vyjeté koleji, pak se z ní dostal a vyrazil cvalem.

Po chvíli opustili hlinitou cestu a kodrcali se opět hrubě dlážděnými ulicemi. Většina oken byla tmavá, ale tu a tam se na některých osvětlených záclonách objevily fantastické siluety stínů. Dorian je zvědavě pozoroval. Pohybovaly se jako nestvůrné marionety a měly gesta živých tvorů. Hnusily se mu. V srdci měl chmurný vztek. Když zahruli za roh, z jedněch otevřených dveří na ně cosi zaječela nějaká žena a asi sto yardů utíkali za kočárem dva muži. Kočí po nich šlehl bičem.

Říká se, že žádostivost nutí člověka, aby myslel v jednom kruhu. Rozkousané rty Doriany Graye vskutku zas a zas formovaly v ohavném koloběhu ta podmanivá slova o duši a smyslech, dokud v nich jaksi nenašel plný výraz své nálady a dokud si rozumovým schválením neospravedlnil vášně, které by ho byly ovšem stejně ovládly i bez takového ospravedlnění. Mozkem se mu od

komůrky ke komůrce plížila jediná myšlenka; a zběsilá touha po životě, nejstrašnější ze všech lidských chtivostí, v něm mocně rozdráždila všechny chvějící se nervy a žilky. Ošklivost, která se mu dřív hnusila, protože dává všemu podobu skutečnosti, mu teď z téhož důvodu byla drahá. Ošklivost, toť jediná skutečnost. Sprostý pokřik, odporná doupatata, surová hrubost nezřízeného života, ba i zbídačelost zlodějů a vyvrhelů, to vše na něho najednou působilo dojemem mnohem větší životnosti než všechny ladné tvary umění a snové přeludy poezie. To potřebuje, aby zapomněl. Ve třech dnech bude zas volně dýchat.

Kočí se náhle s trhnutím zastavil na konci tmavé uličky. Nad nízké domovní střechy a zubaté řady komínů se zvedaly černé stěžně lodí. U ráhen se jako strašidelné plachty vznášely chuchvalce bílé mlhy.

„Tady to někde je, pane, ne?“ zeptal se kočí chraptivě okénkem.

Dorian sebou trhl a rozhlédl se. „To mi stačí,“ odpověděl a hbitě vystoupil. Dal kočímu zvláštní odměnu, kterou mu slíbil, a rychle vykročil směrem k přístavní hrázi. Tu a tam planula lucerna na zádi nějaké obrovské nákladní lodi. Světlo se chvělo a tříštilo v kalužích. Od parníku, který byl připraven k odplutí a přijímal náklad uhlí, šířila se rudá záře. Kluzká dlažba vypadala jako mokrý gumový plášť.

Dorian spěchal doleva a chvílemi se ohlížel, nejde-li někdo za ním. Za sedm či osm minut dorazil k malému zchátralému domku, vklíněnému mezi dvě ponuré továrny. V jednom okně pod střechou svítila lampa. Dorian se zastavil a zvláštním způsobem zaklepal na dveře.

Za malou chvíli slyšel, jak někdo přichází chodbou a odstraňuje řetěz. Dveře se tiše otevřely a Dorian vešel do domu, aniž pronesl slovo ke skrčené nestvůrné postavě, která se vtiskla do

stínu, když ji míjel. Na konci předsíně visela potrhaná zelená záclona, jež se rozhoupala a roztrásla v prudkém větru, který sem za Dorianem vnikl z ulice. Odsunul ji a vstoupil do dlouhé nízké místnosti, jež vypadala, jako by tam kdysi byla bývala podřadná tančírna. Na stěnách kolem dokola byla řada ostře plápolajících plynových hořáků, jež se kalně a pokrouceně odrážely v protějších zrcadlech, plných mušinců. Hořáky měly za sebou zašlé odrazové desky z žebrovaného cínu, tvořící mihotavé světelné terče. Podlahu pokrývaly okrové piliny, místy blátivě rozšlapané a potřísněné temnými kačkami rozlitých lihovin. U malých kamínek na dřevěné uhlí se krčilo několik Malajců, hráli v kostky, a jak repetili, ukazovali stále bílé zuby. V jednom koutě se rozvaloval po stole nějaký námořník s hlavou zabořenou do loktů a u křiklavě pomalovaného výčepního pultu, lemujícího celou jednu stěnu, stály dvě vychrtlé ženštiny a posmívaly se jakémusi staříkovi, který si s výrazem ošklivosti ometal rukávy kabátu. „Myslí si, že po něm lezou zrzaví mravenci,“ smála se jedna z žen, když je Dorian míjel. Chlapík se na ni v hrůze zahleděl a rozfňukal se.

Na konci místnosti byly malé schůdky, vedoucí k zešeřelé světlici. Dorian rychle přeběhl po těch třech rozvrzaných stupních a v ústretu mu zavanul těžký pach opia. Zhluboka se nadechl a chřípí se mu zachvělo rozkoší. Když vstoupil, vzhledl k němu a nerozhodně mu pokynul jakýsi mladý muž s rovnými žlutými vlasy, který se nakláněl nad lampou a zapaloval si dlouhou tenkou dýmku.

„Vy zde, Adriane?“ zamumlal Dorian.

„Kde jinde bych byl?“ lhostejně odvětil mladý muž. „Nikdo z kamarádů už se mnou nepromluví.“

„Myslel jsem, že jste odjel z Anglie.“

„Darlington už nic nepodnikne. Můj bratr tu směnkou nakonec zaplatil. Ani George se mnou nemluví... Co na tom?“ dodal s povzdechem. „Dokud má člověk tohle, tak nepotřebuje přátele. Myslím, že jsem těch přátel měl až příliš mnoho.“

Dorian sebou škubl a rozhlédl se po pitvorných postavách, které ležely v tak nepřirozených pozicích na rozedraných zíněnkách. Okouzlovaly ho ty pokroucené údy, ta dokořán otevřená ústa, ty vyjevené oči bez lesku. Věděl, v jakém podivném nebi trpí a jaké chmurné peklo je ucí tajemství nějaké neznámé radosti. Jsou na tom lépe než on. On je uvězněn v myšlenkách. Vzpomínky mu ujídají duši jako nějaká hrozná choroba. Chvílemi se mu zdá, že vidí oči Basila Hallwarda, jak se na něho upírají. Tady však zůstat nemůže, to cítil. Přítomnost Adriana Singletona ho rozčilovala. Chtěl být někde, kde ho nikdo nepozná. Chtěl uniknout sám před sebou.

„Půjdu někam jinam,“ řekl po chvíli.

„Na přístaviště?“

„Ano.“

„Ta bláznivá kočka je jistě tam. V tomhle podniku ji už nechtějí.“

Dorian pokrčil rameny. „Mám až po krk ženských, které člověka milují. Mnohem zajímavější jsou ženské, které člověka nenávidí. Ostatně, opium je lepší.“

„Obojí je stejné.“

„Já mám radši opium. Pojdte si dát něco k pití. Musím se něčeho napít.“

„Já nechci nic,“ zabručel mladý muž.

„Jen pojdte.“

Adrian Singleton se unaveně zvedl a šel za Dorianem k pultu. Jakýsi míšenec v potrhaném turbanu a ošumělém plášti je pozdravil ošklivým úšklebkem a přistrčil před ně láhev brandy a dvě

sklenky. Hned se k nim přitočily ty dvě ženštiny a začaly brebentit. Dorian se k nim obrátil zády a cosi říkal Adrianu Singletonovi.

Ústa jedné z žen se zvlnila do pokřiveného úsměvu, podobného malajskému krisu. „Náramná pocta pro nás, že jste dneska přišel,“ řekla jízlivě.

„Nemluv na mě, proboha!“ křikl Dorian a dupl na podlahu. „Co chceš? Peníze? Tady je máš! A už na mě nikdy nemluv!“

Ženě na okamžik zaplály ve vodnatých očích dvě rudé jiskry, pak pohasly a její pohled byl zase tupý a skelný. Pohodila hlavou a chtivými prsty shrábla z pultu peníze. Její družka na ni hleděla závistivě.

„To je zbytečné,“ vydechl Adrian Singleton. „Nestojím o návrat. K čemu to? Jsem tu docela šťastný.“

„Ale napíšete mi, kdybyste něco potřeboval, ano?“ pravil Dorian po chvíli ticha.

„Snad.“

„Tak dobrou noc.“

„Dobrou noc,“ odvětil mladý muž a vystoupil zase po schůdcích, osušuje si kapesníkem vyprahlá ústa.

Dorian kráčel s bolestným výrazem ke dveřím. Když odhrnoval závěs, vydral se z nalíčených rtů ženy, jež sebrala jeho peníze, odporný smích. „Hele, už zas jde, ten ďáblův zaprodanec!“ zaškvtala chraptivě.

„Hrom aby tě!“ odsekl. „Neříkej mi tak!“

Luskla prsty. „Radši máš, když ti říkají Princ z pohádky, vid’?“ zaječela za ním.

Jen to řekla, vymrštil se klímající námořník a zuřivě se rozhlédl. K sluchu mu dolehl zvuk zavíraných dveří v předsíni. Vyřítíl se ven, jako by ho štváli.

Dorian Gray spěchal mrholícím deštěm po přístavní hrázi. Shledání s Adrianem Singletonem ho nečekaně dojalo a ptal se v duchu, zda tento zkažený mladý život lze opravdu klást za vinu jemu, jak mu to s takovou ničemnou urážlivostí řekl Basil Hallward. Kousl se do rtu a oči mu na chvílku zesmutněly. Avšak, koneckonců, co on s tím má vlastně společného? Jsme na světě příliš krátce, abychom si nakládali na záda ještě tíhu cizích pochybení. Každý žije sám svůj život a za to, že ho žije, také sám platí. Smutné je jen to, že tak často je nutno platit za jedinou chybu. Dokonce se za ni platí znovu a znovu. Při svém obchodování s lidmi neuzavírá osud nikdy účty.

Jsou okamžiky, říkají nám psychologové, kdy lačná touha po hříchu, či po tom, co lidé hříchem nazývají, ovládne člověka tak, že každičká žilka v těle stejně jako každičká komůrka v mozku jako by byla proniknuta děsivými popudy. V takových chvílích ztrácejí muži i ženy svobodnou vůli. Pohybují se k svému strašnému cíli, jako se pohybují automaty. Je jim odňata možnost volby, a svědomí je buď umrtveno, nebo je-li přece jen na živu, žije jen proto, aby propůjčovalo kouzlo vzpourě a půvab neposlušnosti. Vždyť všecky hříchy, jak neúnavně připomínají teologové, jsou hříchy neposlušnosti. Když ten vzdorný duch, ta jitřenka zla padala z nebe, padala jako rebel.

Dorian Gray spěchal dál, necitelný a soustředěný jen na zlo, s myslí zkalenou a s duší lačnicí po vzpourě, a stále zrychloval krok. Ale když prudce zabočil do šerého průchodu, kterým si už mnohokrát zkrátil cestu k neblaze proslulému místu, kam teď šel, ucítil znenadání, jak ho někdo zezadu popadl, a dřív než se měl čas bránit, byl vržen ke zdi a hrdlo mu svírala surová ruka.

Zběsile zápasil o život a po strašném úsilí se vykroutil ze škrťících prstů. Ve vteřině však zaslechl cvaknutí revolveru, spatřil

záblesk hladké hlavně, jež mu mířila přímo na hlavu, a rozeznal před sebou temnou postavu malého statného muže.

„Co chcete?“ zalupal po dechu.

„Bud' zticha!“ řekl muž. „Jestli se hneš, tak tě zastřelím!“

„Vy jste se zbláznil! Co jsem vám udělal?“

„Zničil jsi život Sibyle Vaneové,“ zněla odpověď, „a Sibyla Vaneová byla moje sestra. Zabila se. Vím to. A její smrt máš na svědomí ty. Přísahal jsem, že za to zabiju já tebe. Hledám tě už léta. Neměl jsem jediné vodítko, jedinou stopu. Ti dva lidé, kteří mi tě mohli vypočítat, jsou už mrtvi. Nic jsem o tobě nevěděl, jen to, jak ona ti říkala. A to jsem teď v noci náhodou zaslechl. Smiř se s Bohem, protože dneska umřeš.“

Dorian byl bez sebe strachem. „Jakživ jsem ji neznal,“ koktal. „Jakživ jsem o ní neslyšel. Vy jste se zbláznil.“

„Udělal bys líp, kdyby ses k tomu hříchu přiznal, protože umřeš, jako že se jmenuju James Vane.“ Byl to hrozný okamžik. Dorian nevěděl, co říci, co udělat. „Na kolena!“ zavrčel muž. „Dávám ti minutu, aby ses mohl smířit s Bohem – nic víc. Odjíždím v noci do Indie a do té doby to musí být odbyto. Jedinou minutu! A dost.“

Dorianovi klesly ruce podél těla. Nevěděl, co počít, tak byl ochromen hrůzou. Z čista jasna mu bleskla myslí divoká naděje. „Počkejte!“ křikl. „Jak je to dávno, co vaše sestra zemřela? Honem, povězte!“

„Osmnáct let,“ řekl muž. „Proč se ptáš? Co záleží na letech?“

„Osmnáct let!“ zasmál se vítězoslavně Dorian Gray. „Osmnáct let! Postavte si mě pod lucernu a podívejte se mi do obličeje!“

James Vane okamžik váhal, nechápaje, co to má znamenat. Pak Dorianu Graye uchopil a vlekl ho z průchodu.

Ač světlo bylo matné a blikalo ve větru, přece jen stačilo, aby poznal, jak ohavného omylu by se byl zřejmě dopustil, neboť

v obličeji muže, kterého hodlal zabít, byl všecken pel jinošství, všechna nezkalená čistota mládí. Vypadá jen o málo starší než dvacetiletý chlapec, sotva starší – ba, snad ani není starší –, než byla jeho sestra, když se před tolika lety spolu loučili. Je očividné, že tohle není ten muž, který Sibyle zničil život.

Uvolnil své sevření a zapotácel se nazad. „Bože můj! Bože můj!“ zvolal. „A já bych vás byl zavraždil!“

Dorian Gray se dlouze nadechl. „Málem jste se dopustil strašného zločinu, člověče,“ pravil a přísně se na něho zahleděl. „Ať je vám to ponaučením, abyste nebral pomstu do svých rukou.“

„Odpusťte mi, pane,“ zamumlal James Vane. „Zmýlil jsem se. Náhodné slůvko, které jsem zaslechl v té zatracené díře, mě zavedlo na falešnou stopu.“

„Běžte raději domů a zbavte se té pistole, nebo se ještě dostanete do nesnází,“ řekl Dorian, otočil se na podpatku a pomalu se vzdaloval ulicí.

James Vane stál na chodníku ochromen hrůzou. Třásl se od hlavy až k patě. Po chvílce vstoupil do světla temný stín, který se předtím ploužil podél omoklé zdi, a pokradnými kroky došel až k němu. Vane cítil, jak mu někdo klade ruku na rameno, a polekaně se ohlédl. Byla to jedna z žen, které před chvílí popíjely u nálevního pultu.

„Proč jsi ho nezabil?“ zasyčela, přibližujíc vychrtlý obličej až k jeho tváři. „Věděla jsem, že jdeš za ním, když jsi vyrazil z Dalyho lokálu. Ty blázne! Měl jsi ho zabít. Má spoustu peněz a je to lump, že nemá sobě rovného.“

„To není ten člověk, co ho hledám,“ odpověděl. „A nechci ničí peníze. Chci jen něčí život. Ale ten, co chci jeho život, musí být teď skoro čtyřicátník. Tenhle je o něco starší než chlapec. Díky bohu, že jsem si nepošpinil ruce jeho krví.“

Žena se trpce zasmála. „O něco starší než chlapec!“ ušklíbala se. „Tak abys věděl, člověče, to už je skoro osmnáct let, co ze mě Princ z pohádky udělal to, co jsem.“

„Lžeš!“ vykřikl James Vane.

Zvedla ruku k nebi. „Jako že je Bůh nade mnou, tak říkám pravdu,“ zvolala.

„Jako že je Bůh nad tebou?“

„Zab mě, jestli to tak není! To je ten nejhorší, co sem chodí. Říká se, že se zaprodal ďáblu za pěknou tvářičku. Už je to skoro osmnáct let, co jsem ho poznala. A od těch dob se moc nezměnil. Zato já!“ dodala a nevesele na něho mrkla.

„Můžeš na to přísahat?“

„Přísahám na to,“ ozvalo se chraptivě z jejích ochablých úst. „Ale nevyzvoň mu to na mě,“ zakňučela, „bojím se ho. Dej mi nějaké drobné na nocleh.“

Se zaklením od ní odběhl a hnal se za roh ulice, ale Dorian Gray už zmizel. A když se ohlédl, i žena byla pryč.

Kapitola XVII

O týden později seděl Dorian Gray v zimní zahradě v Selby Royal a hovořil s hezkou vévodkyní z Monmouthu, jež byla se svým manželem, sešle vypadajícím šedesátníkem, mezi jeho hosty. Byl čas k čaji a měkké světlo veliké, krajkami zakryté lampy, jež stála na stole, ozařovalo jemný porcelán a tepané stříbro, prostřené k svačině, které vévodkyně předsedala. Její bílé ruce se něžně pohybovaly mezi šálky a její plné rudé rty se usmívaly čemusi, co jí pošeptal Dorian Gray. Lord Henry spočíval v proutěném křesle potaženém hedvábím a díval se na ně. Na broskvově zbarvené pohovce seděla lady Narboroughová a předstírala, že poslouchá, jak vévoda popisuje posledního brazilského brouka, kterého připojil ke své sbírce. Tři mladí muži v dokonalých večerních úborech podávali některým ženám zákusky. Společnost tvořilo dvanáct lidí a nazítří měli přijet ještě další.

„O čempak mluvíte?“ ptal se lord Henry; přiloudal se ke stolu a odložil šálek. „Doufám, Gladys, že vám Dorian řekl, jak se chystám všechno překřtít. Je to rozkošný nápad.“

„Já ale nechci být překřtěna, Harry,“ odvětila vévodkyně a vzhlédla k němu svýma podivuhodnýma očima. „Jsem docela spokojena se svým jménem a pan Gray by jistě měl být s tím svým také spokojen.“

„Má drahá Gladys, ani vaše, ani jeho jméno bych nezměnil za nic na světě. Obě jsou dokonalá. Měl jsem na mysli hlavně květiny. Včera jsem si ustříhl jednu orchidej na klopou. Byl to nádherný kroupenatý květ, úchvatný jako sedmero hlavních hříchů. V okamžiku nerozvážnosti zeptal jsem se zahradníka, jak se ta orchidej

jmenuje. Řekl mi, že je to vzácný druh robinsoniany nebo něčeho stejně strašného. Je to smutná pravda, ale ztratili jsme schopnost dávat věcem půvabná jména. A jména znamenají všechno. Nikdy nic nenamítám proti skutkům. Mám námitky pouze proti slovům. Proto právě nenávidím vulgární realismus v literatuře. Člověk, který rýči dokáže říkat rýč, měl by být přinucen se jím ohánět. K ničemu jinému se nehodí.“

„Jak bychom tedy měli říkat vám, Harry?“ ptala se vévodkyně.

„Ten se jmenuje Princ Paradox,“ řekl Dorian.

„To bych okamžitě poznala, o koho jde,“ zvolala vévodkyně.

„O tom nechci ani slyšet,“ smál se lord Henry, usedaje do křesla.

„Viněty se člověk nezbaví. Odmítám ten titul.“

„Veličenstva nesmějí abdikovat,“ vyklouzlo jako výstraha z hezkých rtů.

„Přejete si tedy, abych obhájil svůj trůn?“

„Ano.“

„Říkám pravdy zítřka.“

„Já dávám přednost chybám dneška,“ odvětila.

„Odzbrojete mě, Gladys,“ zvolal, protože uhodl, že vévodkyně je v neústupné náladě.

„Beru vám jen štít, Harry, nikoli kopí.“

„Nikdy neútočím na krásu,“ pravil s odmítavým gestem.

„V tom děláte chybu, Harry, věřte mi. Připisujete kráse příliš vysokou cenu.“

„Jak to můžete říci? Myslím si, to připouštím, že je lépe být krásný než dobrý. Ale naopak zase nikdo nepřizná tak ochotně jako já, že je lépe být dobrý než ošklivý.“

„Tak ošklivost patří k sedmeru hlavních hříchů!“ zvolala vévodkyně. „A co potom s vaším podobenstvím o té orchideji?“

„Ošklivost patří k sedmeru hlavních ctností, Gladys. Vy jako věrná přívrženkyně toryů je nesmíte podceňovat. Pivo, bible a sedmero hlavních ctností udělaly z naší Anglie to, co je.“

„Tak vy nemáte svou vlast rád?“ ptala se.

„Vždyť v ní žiji.“

„Jen abyste ji tím spíš mohl kritizovat.“

„A vy byste chtěla, abych si osvojil úsudek, který o ní má Evropa?“ tázal se.

„Co ta o nás říká?“

„Že se Tartuffe vystěhoval do Anglie a otevřel si tam obchodní dům.“

„To je od vás, Harry?“

„Věnuji to vám.“

„To nemohu nikde říkat. Je to příliš pravdivé.“

„Nemusíte se bát. Naši krajané se nikdy v žádném popisu nepoznají.“

„Jsou praktičtí.“

„Jsou spíš prohnání než praktičtí. Když uzavírají bilanci, vyváží vždycky hloupost bohatstvím a neřest pokrytectvím.“

„Přesto však jsme vykonali veliké věci.“

„Veliké věci nám byly vloženy na bedra, Gladys.“

„Ale my jsme nesli jejich břímě.“

„Jenom k burze.“

Zavrtěla hlavou. „Já věřím v tento národ,“ zvolala.

„Představuje poslední zbytky podnikavců.“

„Je v rozvoji.“

„Mne víc okouzluje rozklad.“

„Což umění?“

„To je choroba.“

„Láska?“

„Iluze.“

„Náboženství?“

„Módní náhražka víry.“

„Jste skeptik.“

„Nikdy! Skepticismus je počátkem důvěřivosti.“

„Co tedy jste?“

„Definovat znamená omezovat.“

„Dejte mi aspoň vodící nit.“

„Nitě se trhají. A pak byste v tom bludišti ztratila cestu.“

„Lekáte mě. Mluvme o někom jiném.“

„Náš hostitel, to je roztomilé téma. Před lety ho kdosi pokřtil Princ z pohádky.“

„Ach to mi nepřipomínejte!“ zvolal Dorian Gray.

„S naším hostitelem je to dnes večer hrozné,“ odvětila vévodkyně zardívajíc se. „Myslí si, tuším, že se Monmouth se mnou oženil z důvodů čistě vědeckých, protože ve mně získal nejvzácnější druh moderního motýla, jaký jen lze najít.“

„Doufám však, že vás nenapichuje na špendlíky, vévodkyně,“ zasmál se Dorian.

„Ach, to za něho dělá má komorná, když se na mě zlobí, pane Grayi.“

„A pročpak se na vás zlobívá, vévodkyně?“

„Pro úplné maličkosti, pane Grayi, věřte mi. Obvykle proto, že příběhnu domů za deset minut devět a prohlásím, že musím být do půl deváté převlečena.“

„To je od ní ale nerozum! Měla byste jí dát výpověď.“

„To si netroufám, pane Grayi. Ona mi totiž vymýšlí klobouky. Pamatujete se na ten, který jsem měla na zahradní slavnosti u lady Hilstonové? Nepamatujete, ale je od vás hezké, že se tváříte, jako byste se pamatoval. Tak ten byl stvořen z ničeho. Všechny pěkné klobouky vznikly z ničeho.“

„Jako všechny pěkné reputace, Gladys,“ přerušil ji lord Henry. „Všechno, čím někdo vyniká, získává mu nepřátele. Člověk musí být zcela průměrný, pak je oblíben.“

„Ale ne u žen,“ řekla vévodkyně a zavrtěla hlavou, „a svět řídí ženy. Ujišťuji vás, že průměrné lidi nesnášíme. My ženy, jak o nás kdosi řekl, milujeme sluchem, právě tak jako vy muži milujete zrakem, jestli ovšem vůbec kdy milujete.“

„Mně se zdá, že nikdy neděláme nic jiného,“ zašeptal Dorian.

„Ach, pak vlastně nemilujete nikdy, pane Grayi,“ odvětila vévodkyně s předstíraným smutkem.

„Má drahá Gladys,“ zvolal lord Henry, „jak můžete říci něco takového? Láska žije jen neustálými reprízami a ty reprízy proměňují zálibu v umění. Ostatně, po každé, když člověk miluje, je to jeho jediná láska v životě. Na jedinečnosti citu pranic nemění okolnost, že jeho předmět je stále jiný. Tím se cit jenom prohlubuje. V nejlepším případě můžeme mít za celý život jen jediný veliký zážitek, a tajemství života tkví v tom, zopakovat si ten zážitek, jak nejčastěji možno.“

„I když jsme si z něho odnesli rány, Harry?“ ptala se vévodkyně po chvílce ticha.

„Tím spíš, když jsme si z něho odnesli rány,“ odvětil lord Henry.

Vévodkyně se otočila a se zvláštním výrazem v očích pohlédla na Doriana Graye. „Co vy tomu říkáte, pane Grayi?“ otázala se.

Dorian chvílku uvažoval. Pak pohodil hlavou nazad a zasmál se. „Já vždycky souhlasím s Harrym, vévodkyně.“

„I když nemá pravdu?“

„Harry má vždycky pravdu, vévodkyně.“

„A přináší vám jeho filozofie štěstí?“

„Nikdy nehledám štěstí. Kdo potřebuje štěstí? Hledám rozkoš.“

„A nacházíte ji, pane Grayi?“

„Často. Až příliš často.“

Vévodkyně si povzdychla. „Já hledám klid,“ pravila, „a nebudu ho dnes večer mít, když se hned nepůjdu převléknout.“

„Dovolte, abych vám přinesl nějaké orchideje, vévodkyně,“ zvolal Dorian, vyskočil a kráčel na druhý konec zimní zahrady.

„Koketujete s ním nemilosrdně,“ řekl lord Henry své sestřence. „Ale měla byste se mít na pozoru. Dovede si člověka podmanit.“

„Kdyby to nedovedl, nesváděla bych s ním bitvu.“

„Utkává se tu tedy Řek s Řekem?“

„Já jsem na straně Trojských. Ti bojovali kvůli ženě.“

„Ale byli poraženi.“

„Jsou horší věci než porážka,“ odvětila.

„Ženete se tryskem, a nedržíte pevně uzdu.“

„Rychlost dává pocit života,“ zněla *riposte*³⁹.

„Dneska si něco zapíše do deníku.“

„Copak?“

„Že dítě, které se spálilo, miluje oheň.“

„Vždyť nejsem ani ožehnutá. Křídla mám neporušená.“

„Však jich užíváte ke všemu, jen ne k letu.“

„Odvaha se přestěhovala z mužů do žen. To je pro nás nová zkušenost.“

„Máte sokyni.“

„Koho?“

Zasmál se. „Lady Narboroughovou,“ zašeptal. „Ta ho nesmírně zbožňuje.“

„Probouzíte ve mně obavy. My romantikové máme ohled k starobylosti, a ten nám bývá osudný.“

„Romantikové! Používáte přece metod vědeckých.“

39 Hbitá odpověď. Pozn. překl.

„Vždyť nás vychovali mužové.“

„Ale vysvětlit vás nedovedou.“

„Definujte nás jako pohlaví,“ vyzvala ho.

„Sfingy bez záhad.“

Pohlédla na něho s úsměvem. „Co tam pan Gray tak dlouho dělá?“ řekla. „Pojďme mu pomoci. Ani jsem mu ještě neřekla, jakou barvu bude mít moje toaleta.“

„Ach, musíte si vzít toaletu, která se bude hodit k jeho květům, Gladys.“

„To by byla předčasná kapitulace.“

„V romantickém umění se začíná vyvrcholením.“

„Musím si zachovat možnost ústupu.“

„Jako Parthové?“

„Ti našli bezpečí na poušti. To bych já nemohla.“

„Ženy nemají vždycky na vybranou,“ odpověděl, ale ještě než dokončil větu, ozval se ze vzdáleného kouta zimní zahrady přídušený sten a hned po něm temný pád něčeho těžkého. Všichni sebou trhli. Vévodkyně znehybněla hrůzou. Lord Henry se s polekanýma očima rozběhl mezi svěšené listy palem a našel Doriana Graye, jak leží na dlaždičkách podlahy, tváří v zemi, v mdlobách podobných smrti.

Okamžitě ho odnesli do modrého salónku a uložili ho na pohovku. Zakrátko přišel k sobě a zmateně se rozhlížel.

„Co se to stalo?“ ptal se. „Ach, už si vzpomínám. Jsem tu v bezpečí, Harry?“ Začal se chvět.

„Můj drahý Doriane,“ odvětil lord Henry, „jenom jste omdlel. Nic víc. Jste asi příliš unaven. Neměl byste chodit dolů k večeri. Ujmu se vašich povinností.“

„Ne, půjdu dolů,“ řekl Dorian a namáhavě se zvedl. „Raději půjdu dolů. Nesmím zůstat sám.“

Šel do svého pokoje a převlékl se. Když pak seděl u stolu, byla v jeho chování ztřeštěná bezstarostná veselost, ale občas jím zalomcoval záchvat děsu, když si vzpomněl, jak spatřil v okně zimní zahrady na sklo přitisknutý a bílému šátku podobný obličej Jamese Vanea, který ho pozoroval.

Kapitola XVIII

Příštího dne nevyšel z domu, a většinu času strávil dokonce ve svém pokoji, bez sebe hrůzou ze smrti, a přitom lhostejný k životu. Začínal být posedlý představou, že je štván, lapen do tenat, vystopován. Roztřásl se, jak se jen závanem vzduchu pohnul gobelín. Mrtvé listí, jež vítr metal do okenních tabulek, obložených olovem, mu připadalo jako vlastní marná předsevzetí a planá pokání. Když zavřel oči, znovu viděl tvář toho námořníka, zírající na něho zamlženým sklem, a opět měl pocit, jako by ho za srdce popadal děs.

Ale možná, že jen jeho představivost vyvolala z noci tu pomstu a postavila před něho tu ohyzdnou podobu trestu. Skutečný život je chaos, ale v obrazotvornosti je cosi strašlivě logického. To obrazotvornost posílá výčitky, aby šly v patách za hříchem. To obrazotvornost se přičiňuje, aby každý zločin plodil nestvůrné potomstvo. Ve všedním, skutečném světě nejsou zlí trestáni ani hodní odměňováni. Úspěchu se dostává silným, neúspěch stíhá slabé. Toť vše. Ostatně, kdyby se byl kolem domu opravdu plížil někdo neznámý, jistě by ho byli viděli sluhové nebo hajní. Kdyby byl někdo objevil na záhonech nějaké šlépěje, byli by mu to hlásili zahradníci. Ano, byly to jen představy. Bratr Sibylly Vaneové se nevrátil, nechce ho zabít. Odplul na lodi a ztroskotá někde v ledovém moři. Aspoň před ním je tedy v bezpečí. Ovšem, vždyť ten člověk o něm nic neví, nemůže o něm nic vědět. Ta maska mladosti ho zachránila.

Ale i když to byla jenom šalba, jak hrozné je pomyšlení, že svědomí může vyvolat tak děsivé fantomy, dát jim viditelnou podobu a přimět je, aby se před člověkem pohybovaly! Jaký bude jeho život, mají-li na něho ve dne v noci civět z tichých koutů stíny jeho zloči-

nů, pošklebovat se mu z tajných skrýší, šeptat mu do uší, až bude sedět u hostiny, probouzet ho ledovými prsty, až bude ležet a spát. Bledl hrůzou, jak se mu ta myšlenka plížila mozkiem, a zdálo se mu, že vzduch se náhle ochladil. Ach, jaká to byla zběsilá chvíle šílenství, v níž zavraždil svého přítele! Jak strašidelná je pouhá vzpomínka na ten výjev! Všechno to viděl znovu. Každíčká ohavná podrobnost se k němu vrátila se zvýšenou hrůzností. Z černé jeskyně času vystupovalo ztělesnění jeho hříchu, strašné a v šarlatových obvazech. Když v šest hodin vstoupil do pokoje lord Henry, zastihl Doriana v pláči, jako by mu mělo puknout srdce.

Teprve třetího dne se Dorian odvážil vyjít z domu. V jasném, sosnami provoněném vzduchu toho zimního rána bylo cosi, co jako by mu vracelo veselost a horoucí chtivost života. Ale tu změnu nepůsobily jen fyzikální podmínky prostředí. Jeho vlastní letora se vzbouřila proti té přemíře úzkosti, jež se snažila zmrzačit a zmařit její dokonalý klid. Tak to vždycky dopadá se subtilními a jemně utvářenými povahami. Silně vášně buď je musí zdeptat, nebo se jim musí poddat. Buď člověka zavraždí, nebo samy zhynou. Mělké zármutky a mělké lásky přežijí všechno. Lásky a zármutky, v kterých je velikost, zničí jejich vlastní bohatství. Dorian ostatně přesvědčil sám sebe, že byl obětí hrůzou zasažené obraznosti, a díval se teď na své minulé obavy s jakýmsi politováním a nemalým opovržením.

Po snídani se hodinu procházel po zahradě s vévodkyní a potom se rozjel přes park za loveckou společností. Na trávě, podobna soli, ležela křehká jinovatka. Obloha byla jako obrácený šálek z modrého kovu. Hladinu rákosím zarostlého jezírka lemoval tenouký ledový povlak.

Na kraji borového lesa zahlédl Dorian bratra vévodkyně z Monmouthu, sira Geoffreyho Cloustone, jak vyhazuje z pušky dvě prázdné patrony. Vyskočil z kolesky, řekl čeledínovi, aby s klisnou

zajel domů, a prodíral se odumřelým kapradím a divokým podrostem k svému hostu.

„Máte pěkné úlovky, Geoffrey?“ ptal se.

„Nevalné, Doriane. Myslím, že většina ptactva odlétla do otevřené krajiny. Řekl bych, že to bude lepší po obědě, až se dostaneme do nového terénu.“

Dorian se mu loudal po boku. Břítický vonný vzduch, hnědá a rudá světélka kmitající se v lese, chraptivý pokřik nadháněčů, který se co chvíli ozval, a ostré práskání pušek, jež vždycky zaznělo po něm, to vše Dorianu okouzlovalo a dávalo mu pocit rozkošné volnosti. Ovládla ho bezstarostnost štěstí, vznešená lhostejnost radosti.

Na dvacet kroků před nimi vyrazil náhle z chuchvalcovitého trsu staré trávy zajíc. Uši s černými konečky měl natažené a pelášil, odrážej se dlouhými zadními běhy. Hnal se k olšovému houští. Sir Geoffrey zvedl k rameni pušku, ale cosi v ladných pohybech zvířete podivně očarovalo Dorianu, takže najednou křikl: „Nestřílejte po něm, Geoffrey! Nechte ho žít!“

„Co je to za nesmysl, Doriane?“ zasmál se jeho společník, a když zajíc vskočil do houští, vypálil. Ozval se dvojí skřek, skřek zajíce v záchvatu bolesti, což je strašný zvuk, a skřek člověka v zápasu se smrtí, což je zvuk ještě strašnější.

„Pane na nebi! Zasáhl jsem honce!“ vykřikl sir Geoffrey. „Co to napadlo toho osla, že nám vlezl rovnou do rány? Ať se přestane střílet!“ volal, jak nejhlasitěji mohl. „Byl tu poraněn člověk!“

Přiběhl vrchní hajný s holí v ruce.

„Kde, pane? Kde je?“ křičel. Zároveň na celé honební čáře ustala střelba.

„Tamhle!“ odvětil rozzlobeně sir Geoffrey a spěchal k houštině. „Proč, proboha, neřeknete svým lidem, aby se drželi opodál? Teď mám pro dnešek po střílení.“

Dorian se za nimi díval, jak se vrhají do olšového porostu, protírají se proutím a ohýbají větve. Za chvíli se vynořili, vlekouce do slunečního světla nějaké tělo. Dorian se s hrůzou odvrátil. Neštěstí jako by ho provázelo na každém kroku. Slyšel, jak se sir Geoffrey ptá, je-li ten člověk opravdu mrtev, a jak mu hajný odpovídá kladně. Najednou měl dojem, že les ožil tvářemi. Slyšel dupot tisícových nohou a tlumený bzukot hlasů. Nad hlavou mu proletěl mezi haluzemi veliký bažant s měděnou náprsenkou.

Po několika okamžicích, které mu v tom pomatení připadaly jako nekonečné hodiny bolesti, ucítil na rameni ruku. Trhl sebou a ohlédl se.

„Doriane,“ řekl lord Henry, „měl bych jim snad říci, že hon pro dnešek skončil. Nedělalo by to dobrý dojem, kdyby se pokračovalo.“

„Kéž by skončil jednou provždy, Harry,“ odpověděl hořce Dorian. „Všechno je to ohavné a kruté. Je ten člověk...?“

Nemohl tu větu dokončit.

„Bohužel ano,“ pravil lord Henry. „Dostal celý náboj broků do prsou. Byl jistě mrtev téměř okamžitě. Pojdte, půjdeme domů.“

Kráčeli bok po boku směrem k aleji a bezmála padesát kroků šli mlčky. Pak Dorian Gray pohlédl na lorda Henryho a řekl se stísněným povzdechem: „To je zlé znamení, Harry, velmi zlé znamení.“

„A co?“ ptal se lord Henry. „Ach tak, ta nehoda patrně. Ale kamaráde, za to nikdo nemůže. To si zavinil ten člověk sám. Proč lezl rovnou do rány? Ostatně, nás se to netýká. Je to ovšem dost trapné pro Geoffreyho. Sázet broky do honců, to nedělá dobře. Pak si lidé myslí, že je to nějaký sváteční střelec. A to Geoffrey není, střílí velmi přesně. Ale nemá smysl o tom mluvit.“

Dorian potřásl hlavou. „Je to zlé znamení, Harry. Mám pocit, jako by se někomu z nás mělo stát něco hrozného. Třeba zrovna mně,“ dodal a v bolestném gestu si přejel rukou oči.

Starší muž se zasmál. „Jediná hrůza na světě je *ennui*, Doriane. To je jediný hřích, který nelze odpustit. Ale my sotva budeme tou hrůzou trpět, ledaže by mládenci u večeře pořád žvanili o téhle příhodě. Musím jim říci, že to téma je tabu. A pokud jde o ta znamení, nic takového jako znamení neexistuje. Osud k nám nevysílá heroldy. Na to je příliš moudrý či příliš krutý. Ostatně, co vám by se, proboha, mohlo stát, Doriane? Máte všechno na světě, co si jen muž může přát. Není člověka, který by s vámi s radostí neměnil.“

„Není člověka, s kterým bych já neměnil, Harry. Nesmějte se tak. Říkám vám pravdu. Ten ubohý venkovan, který právě umřel, je na tom lépe než já. Nemám hrůzu ze smrti. Ale děsí mě představa přicházející smrti. A zdá se mi, že její obludná křídla krouží v tom olověném vzduchu kolem mne. Kriste pane! Tamhle za stromy se pohybuje nějaký muž, pozoruje mě, číhá na mě, vidíte ho?“

Lord Henry se podíval směrem, kterým ukazovala třesoucí se ruka v rukavici. „Vidím,“ řekl s úsměvem. „Vidím, že na vás čeká zahradník. Chce se vás nejspíš zeptat, jaké květiny si přejete mít večer na stole. Jste až nemožně nervózní, Doriane. Až se vrátíme do Londýna, musíte si promluvit s mým lékařem.“

Dorian si oddychl úlevou, když spatřil blížícího se zahradníka. Muž se dotkl klobouku, chvíličku hleděl váhavě na lorda Henryho, pak se vytasil s dopisem a podal jej svému pánovi. „Její Milost mi řekla, abych počkal na odpověď,“ zašeptal.

Dorian vsunul dopis do kapsy. „Povězte Její Milosti, že už jdu,“ pravil chladně. Zahradník se otočil a spěchal k domu.

„Ženy tak rády dělají nebezpečné věci!“ smál se lord Henry. „To je jedna z vlastností, kterým se u nich nejvíc obdivuji. Žena je ochotna koketovat s kýmkoli na světě, pokud u toho budou jiní lidé.“

„Vy tak rád říkáte nebezpečné věci, Harry! V tomhle případě jste však na špatné stopě. Vévodkyně se mi nesmírně líbí, ale nemiluju ji.“

„A vévodkyně vás nesmírně miluje, ale leccos na vás se jí nelíbí, takže se k sobě báječně hodíte.“

„Pomlouváte, Harry, a tady není žádný podklad k pomluvám.“

„Podkladem ke každé pomluvě jsou nezvratná fakta o něčí nemorálnosti,“ pravil lord Henry a zapálil si cigaretu.

„Vy byste pro epigram obětoval kohokoli, Harry.“

„Lidé si lehají na obětní oltář dobrovolně,“ zněla odpověď.

„Kéž bych dokázal milovat!“ zvolal Dorian Gray a v hlase mu zazněl hluboce patetický tón. „Ale mám dojem, že vašeň ze mne vyprchala, že jsem už zapomněl, co je touha. Příliš se obírám sám sebou. Má vlastní osobnost se mi stala břemenem. Chtěl bych zmizet, odjet, zapomenout. Udělal jsem hloupost, že jsem vůbec jel sem. Myslím, že pošlu telegram Harveymu, aby mi připravil jachtu. Na jachtě je člověk v bezpečí.“

„V bezpečí před čím, Doriane? Vy máte nějaké nesnáze. Proč mi o nich nepovíte? Jistě víte, že bych vám pomohl.“

„To vám nemohu povědět, Harry,“ odvětil smutně Dorian. „A nejspíš je to všechno jen moje fantazie. Ta nešťastná nehoda mě vyvedla z míry. Mám hrozné tušení, že i mně se přihodí něco takového.“

„Nesmysl!“

„Doufám, že je to nesmysl, ale nemohu se toho pocitu zbavit. Ach, tamhle jde vévodkyně! Vypadá jako Artemis v úboru od nejlepšího krejčího. Už se vracíme, vévodkyně, jak vidíte.“

„Všechno jsem už slyšela, pane Grayi,“ odvětila. „Chudák Geoffrey je strašně rozrušen. A vy jste ho podle všeho žádal, aby po tom zajíci nestřílel. To je zvláštní.“

„Ano, velmi zvláštní. Nevím, proč jsem to vlastně řekl. Patrně nějaký rozmar. Ten zajíc mi připadal jako nejroztomilejší tvoreček. Ale to mě mrzí, že vám pověděli o tom člověku. Je to ošklivé téma.“

„Je to trapné téma,“ vpadl lord Henry. „Psychologicky je naprosto bezcenné. Prosím, kdyby to byl Geoffrey udělal úmyslně, pak by to bylo zajímavé! Rád bych znal někoho, kdo spáchal opravdickou vraždu.“

„Vy jste hrozný, Harry,“ okřikla ho vévodkyně. „Vidíte, pane Grayi? Harry! Panu Grayovi je zase nevolno! Omdlí!“

Dorian se s vypětím všech sil vzchopil a usmál se. „To nic, vévodkyně,“ zamumlal, „mám jen děsně v nepořádku nervy. To je všechno. Obávám se, že jsem neměl ráno chodit tak daleko. Neslyšel jsem, co řekl Harry. Něco velmi zlého? Povíte mi to někdy jindy. Teď si musím jít lehnout. Omluvíte mě, vidíte?“

Došli zatím k velikému schodišti, jež vedlo ze zimní zahrady na terasu. Když se za Dorianem zavřely skleněné dveře, obrátil se lord Henry a ospalýma očima se zahleděl na vévodkyni. „Jste do něho hodně zamilována?“ ptal se.

Dlouho neodpovídala, jen stála a zírala do kraje. „Kéž bych to věděla,“ řekla posléze.

Zavrtěl hlavou. „Poznání by bylo osudné. Kouzlo je právě v nejistotě. V mlze je všechno podivuhodné.“

„Ale člověk může zabloudit.“

„Všechny cesty vedou stejně jen k jednomu cíli, Gladys.“

„A to?“

„K deziluzi.“

„Tou jsem v životě debutovala.“

„Přinesla vám vévodskou korunku.“

„Ty jahodové listy na ní mě už omrzely.“

„Ale sluší vám.“

„Jen na veřejnosti.“

„Scházely by vám.“

„Nevzdám se ani plátku z květů.“

„Monmouth má uši.“

„Stáří je nedoslýchavé.“

„Nikdy na vás nežárlí?“

„Kéž by aspoň žárlil!“

Rozhlédl se, jako by něco hledal. „Po čem se díváte?“ tázala se.

„Po ochranném knoflíku z vašeho kordu,“ odpověděl. „Spadl vám.“

Zasmála se. „Ale pořád mám ještě masku.“

„Ta dodává vašim očím jen většího půvabu,“ zněla odpověď.

Znovu se zasmála. Zuby jí zasvítily jako bílá jádérka v jakémsi šarlatovém ovoci.

Nahoře ve svém pokoji ležel Dorian Gray na pohovce a každyčká žilka jeho těla byla ochromena hrůzou. Život se mu náhle proměnil v příliš ohavné břemeno, aby je mohl unést. V strašném skonu toho nešťastného honce, zastřeleného v houštině jako divoké zvíře, viděl předobraz své vlastní smrti. Div neomdlel, když si lord Henry z náhodného rozmaru tak cynicky zažertoval.

V pět hodin zazvonil na sluhu a nařídil, aby mu připravil zavazadla, že odjede nočním expresem do Londýna; v půl deváté ať je přede dveřmi kočár. Rozhodl se, že v Selby Royal už nestráví ani jedinou noc. Nečeká ho tu nic dobrého. V plném slunci se tu prochází smrt. Tráva v lese je potřísněna krví.

Potom napsal lístek lordu Henrymu; oznamoval mu, že odjíždí do Londýna poradit se s lékařem, a prosil ho, aby se za jeho nepřítomnosti staral o zábavu hostů. Když vkládal lístek do obálky, ozvalo se zaklepání na dveře; sluha mu přišel říci, že si s ním přeje mluvit vrchní hajný. Dorian se zamračil a kousl se do rtu. „Ať vejde!“ zamručel po krátkém váhání.

Sotva ten muž vstoupil, vytáhl Dorian ze zásuvky šekovou knížku a rozevřel ji.

„Přicházíte patrně kvůli té nešťastné dopolední nehodě, vidte, Thorntone?“ pravil a zvedl pero.

„Ano, pane,“ odvětil hajný.

„Byl ten ubožák ženat? Záviseli na něm nějakí lidé?“ ptal se Dorian a tvářil se znuděně. „Jestli ano, nerad bych, aby teď strádali, a pošlu jim jakoukoli částku, které by podle vašeho mínění bylo třeba.“

„Jenže my nevíme, kdo to je, pane. Proto právě jsem si dovolil k vám zajít.“

„Že nevíte, kdo to je?“ řekl lhostejně Dorian. „Jak to? Copak nepatřil k vašim lidem?“

„Ne, pane. Jakživ jsem ho neviděl. Připadá mi jako námořník, pane.“

Dorianovi vypadlo pero z ruky a měl pocit, jako by mu najednou přestalo tlouci srdce. „Námořník?“ vykřikl. „Námořník, povídáte?“

„Ano, pane. Vypadá jako nějaký námořník. Má tetování na obou pažích a takové věci.“

„Nic jste u něho nenašli?“ pravil Dorian, nakláníje se vpřed a dívaje se na muže ohromenýma očima. „Nic, co by prozradilo, jak se jmenoval?“

„Nějaké peníze, pane - ne moc - a šestiranný revolver. Nikde žádné jméno. Vypadá slušně, ale tak trochu drsně. Asi námořník, řekli jsme si.“

Dorian vyskočil. Myslí se mu mihla strašná naděje. Zběsile se jí chopil. „Kde je jeho tělo?“ zvolal. „Rychle! Musím je ihned vidět.“

„Leží v jedné prázdné stáji v hospodářských budovách, pane. Lidi nemají rádi takové věci ve stavení. Říkají, že mrtvola přináší neštěstí.“

„Tak v hospodářských budovách! Hned tam jděte a čekejte na mě. Řekněte některému čeledínovi, ať mi přivede koně. Ne. Nic takového. Zajdu si do konírny sám. To bude kratší.“

Ani ne za čtvrt hodiny řítíl se Dorian na koni dlouhou alejí. Ujížděl, jak nejrychleji mohl. Zdálo se mu, že stromy se ženou mimo něj v přízračném procesí a divoké stíny že se mu vrhají přes cestu. Jednou klisna uskočila před bílými sloupy vrat a málem ho shodila. Švihl ji bičíkem přes krk. Razila si cestu šerem jako šíp. Od kopyt jí odletovalo kamení.

Konečně dorazil Dorian k hospodářským budovám. Na dvoře lelkovali dva muži. Seskočil ze sedla a jednomu z těch mužů hodil oště. V nejbzdálenější stáji blikalo světlo. Così jako by mu říkalo, že ten mrtvý leží tam, kvapil tedy k vratům a vztáhl ruku po závoře.

Tu se na okamžik zarazil; cítil, že stojí na prahu objevu, který bude buď strůjcem, nebo zkázou jeho života. Pak rozevřel dveře dokořán a vstoupil do stáje.

Ve vzdáleném koutě leželo na hromadě pytloviny tělo mrtvého muže v hrubé košili a modrých kalhotách. Přes obličej měl strakatý kapesník. Vedle něho prskala laciná svíčka, zastrčená do láhve.

Dorian Gray se otrásl. Uvědomil si, že nedokáže zvednout vlastní rukou kapesník, a zavolal si jednoho z čeledínů.

„Zvedněte mu to z obličej. Chci se na něj podívat,“ řekl, svíraje pažení dveří, aby neupadl.

Když čeledín uposlechl, Dorian se o krok přiblížil. Ze rtů se mu vydral radostný výkřik. Muž, který byl zastřelen v houštině, je James Vane!

Stál tu několik minut a díval se na mrtvého. Když pak jel domů, měl oči plné slz, protože věděl, že je zachráněn.

Kapitola XIX

„Neříkejte mi, že se chcete polepšit, to je nesmysl,“ zvolal lord Henry, smáčeje bílé prsty v rudé měděné misce, naplněné růžovou vodičkou. „Vždyť jste naprosto dokonalý. Prosím vás, nebuďte jiný.“

Dorian Gray zavrtěl hlavou. „Ne, Harry, spáchal jsem v životě příliš mnoho hrozného. Nehodlám v tom pokračovat. Už včera jsem začal s dobrými skutky.“

„Kde jste byl včera?“

„Na venkově, Harry. Byl jsem docela sám v jedné hospůdce.“

„Můj drahý hochu,“ řekl lord Henry s úsměvem, „na venkově dokáže být kdekdo dobrý. Tam nejsou žádná pokušení. Proto také jsou lidé, kteří nežijí v městech, tak dočista necivilizovaní. K civilizaci nelze v žádném případě dospět snadno. Jsou jen dvě možnosti, jak jí dosáhnout. Buď kultivovaností, nebo zkažeností. Venkovští lidé nemají příležitost ani k jedné z nich, a tak zakrňují.“

„Kultivovanost a zkaženost,“ opakoval Dorian. „Obou jsem okusil. A teď mi připadá strašné, že by se mohly vyskytovat pohromadě. Našel jsem totiž ideál, Harry. Hodlám se změnit. Myslím, že jsem se už změnil.“

„Ještě jste mi neprozradil, jaký byl ten váš dobrý skutek, či jste říkal, že jste jich vykonal víc než jeden?“ ptal se jeho společník, když si navršil na talíř malou karmínovou pyramidu zralých jahod a posněžil je bílým cukrem z dírkované lžičky lasturovitého tvaru.

„Vám to mohu vyprávět, Harry. Nikomu jinému bych to vyprávět nemohl. Někoho jsem ušetřil. Zní to domýšlivě, ale vy chápete, jak to myslím. Byla tuze krásná a podivuhodně podobná Sibyle

Vaneové. To mě k ní, myslím, po prvé přivábilo. Pamatujete se přece na Sibylu, vidíte? Jak se to už zdá dávno! Nu, Hetty nebyla ovšem z našich kruhů. Bylo to prosté vesnické děvčátko. Ale já ji měl doopravdy rád. Vím docela jistě, že jsem ji měl rád. Po celý ten podivuhodný květen, který letos máme, jsem za ní dvakrát až třikrát týdně dojížděl. Včera jsem se s ní setkal v malém ovocném sadě. Do vlasů jí pořád padaly jabloňové plátky a ona se smála. Dnes ráno za úsvitu jsme spolu měli utéci. A já se najednou rozhodl, že od ní odejdu, dokud je to pořád takový kvítek, jako když jsem ji našel.“

„A ten citový zážitek byl pro vás tak nový, že vás vzrušil jako skutečná rozkoš, Doriane, to si dovedu představit,“ přerušil ho lord Henry. „Ale mohu tu idylku dovyprávět za vás. Dal jste jí dobrou radu a zlomil jste jí srdce. A tím jste zahájil svou nápravu.“

„Vy jste hrozný člověk, Harry! Nesmíte říkat takovéhle příšerné věci. Hetty nemá zlomené srdce. Ovšemže plakala a tak podobně. Ale není poznamenána žádným zneuctěním. Může žít dál, jako Perdita, v té své zahrádce plné máty a měsíčku.“

„A plakat pro nevěrného Florizela,“ řekl lord Henry se smíchem, pohodlně se usazuje v židli. „Můj drahý Doriane, vy máte pozoruhodně dětinské nápady. Copak si myslíte, že teď se to děvče ještě někdy spokojí s někým ze své společenské vrstvy? Jednoho dne ji patrně provdají za nějakého surového povozníka nebo rozšklebeného pacholka. Jenže to, že se setkala s vámi a milovala vás, ji naučí opovrhovat vlastním manželem, a bude nešťastná. Nemožu říci, že bych se z mravního hlediska nějak zvlášť příznivě díval na to vaše veliké sebezapření. I na první pokus je to ubohé. Ostatně, jak můžete vědět, že právě teď neplove Hetty v nějakém hvězdami ozářeném mlýnském náhonu, obklopena půvabnými lekníny jako Ofélie?“

„Tohle nesnáším, Harry. Nejdřív se všemu vysmíváte a pak naznačujete nejvážnější tragédie. Teď mě mrzí, že jsem vám to vyprávěl. Je mi úplně jedno, co vy tomu říkáte. Víím, že jsem jednal správně. Chudák Hetty! Když jsem dnes ráno jel kolem jejich statku, zahlédl jsem její bílou tvář v okně, vypadala jako snítka jasmínu. Už o tom nemluvmě a nesnažte se mě přesvědčit, že první dobrý skutek, který jsem po letech vykonal, první troška sebeobětování, jaké jsem vůbec okusil, je vlastně hřích. Chci být lepší. Budu lepší. Povídejte mi o sobě. Co se děje v Londýně? Řadu dní jsem už nebyl v klubu.“

„Lidé pořád přetřásají zmizení chudáka Basila.“

„Byl bych myslel, že tohle je brzy omrzí,“ řekl Dorian s lehkým zamračením a nalil si trochu vína.

„Můj drahý hochu, vždyť se o tom mluví teprve šest neděl, a britská veřejnost by nevydržela takové duševní vypětí, aby měnila náměty hovorů víckrát než jednou za tři měsíce. I tak měla v poslední době veliké štěstí. Byl tu můj rozvod a pak sebevražda Alana Campbella. A teď záhadné zmizení umělce. Scotland Yard vytrvale tvrdí, že ten muž v šedivém ulstru, který odjel devátého listopadu půlnočním vlakem do Paříže, byl chudák Basil, ale francouzská policie prohlašuje, že Basil vůbec do Paříže nedorazil. Asi tak do čtrnácti dnů se patrně dozvíme, že ho viděli v San Francisku. Je to zvláštní, ale o každém, kdo zmizí, se říká, že ho viděli v San Francisku. To musí být rozkošné město a musí mít všechnu přitažlivost onoho světa.“

„Co vy myslíte, že se stalo s Basilem?“ ptal se Dorian, zvedaje svou číši burgundského proti světlu a podivuje se v duchu, že o tom dokáže hovořit tak klidně.

„Nemám ani nejmenší tušení. Jestli si Basil vzal do hlavy, že se bude schovávat, mně po tom nic není. Jestli je mrtev, nechci na něho myslet. Smrt je to jediné, co mě vždycky děsí. Nenávidím ji.“

„Proč?“ řekl unaveně mladý muž.

„Protože,“ pravil lord Henry, zvedaje si k nosu zlaté mřížkování otevřené krabičky s vonnou solí, „dnes může člověk přežít všechno, jenom ne smrt. Smrt a vulgárnost, to jsou dvě jediné skutečnosti devatenáctého století, které nelze oddiskutovat. Vypijme si kávu v hudebním salóнку, Doriane. Musíte mi zahrát Chopina. Muž, s kterým utekla moje žena, hrál Chopina znamenitě. Chudinka Victoria! Měl jsem ji moc rád. Bez ní je v domě dost pusto. Manželství je ovšem jenom návyk, špatný návyk. Jenomže člověk lituje i ztráty svých nejhorsších návyků. Ba, po těch se mu stýská snad nejvíc. Vždyť jsou tak podstatnou součástí vlastní osobnosti!“

Dorian neřekl nic, vstal od stolu a šel do vedlejšího pokoje. Tam usedl k pianu a tčkal prsty po bílé a černé slonovině kláves. Když byla přinesena káva, přestal hrát, pohlédl na lorda Henryho a pravil: „Napadlo vás někdy, Harry, že byl Basil třeba zavražděn?“

Lord Henry zívł. „Basil byl velmi oblíben a vždycky nosil laciné hodinky. Tak proč by ho byl někdo zavraždil? Nebyl dost chytrý, aby měl nepřátele. Měl ovšem podivuhodný malířský talent. Ale člověk může malovat jako Velázquez a přitom být hloupý až hrůza. A Basil byl ve skutečnosti dost hloupý. Jen jednou probudil můj zájem, a to, když mi před lety vyprávěl, jak bezuzdně vás zbožňuje a že jste převládajícím motivem jeho umění.“

„Měl jsem Basila velmi rád,“ řekl Dorian a v hlase mu zazněl smutek. „Ale copak se neříká mezi lidmi, že byl zavražděn?“

„Ach, některé noviny to říkají. Ale mně se to vůbec nezdá pravděpodobné. Víím, že jsou v Paříži hrozná místa, ale Basil nepatřil k lidem, kteří tam chodí. Nebylo v něm ani trochu zvědavosti. To byla jeho největší chyba.“

„Co byste řekl, Harry, kdybych se vám přiznal, že jsem Basila zavraždil já?“ řekl mladší muž. A zahleděl se po těch slovech napjatě na lorda Henryho.

„Řekl bych, kamaráde, že se nutíte do role, která vám nesedí. Každý zločin je vulgární, stejně jako každá vulgárnost je zločin. Spáchat vraždu, k tomu vy nemáte předpoklady, Doriane. Je mi líto, jestli tímhle tvrzením zraňuji vaši ješitnost, ale ujišťuji vás, že je to pravda. Zločin patří výhradně k nižším vrstvám. Já je za to ani v nejmenším nekárám. Dovedu si představit, že zločin pro ně znamená to, co pro nás znamená umění, prostě způsob, jak si opatřit neobyčejné vzrušení.“

„Způsob, jak si opatřit vzrušení? Tak vy si myslíte, že člověk, který jednou spáchal vraždu, může se třeba téhož zločinu dopustit znovu? To mi neříkejte.“

„Ach, cokoli se změní v rozkoš, když to děláme příliš často,“ zvolal se smíchem lord Henry. „To je jedno z nejzávažnějších tajemství života. Řekl bych však, že vražda je vždycky přehmat. Člověk by nikdy neměl dělat nic, o čem nemůže rozprávět po večeři. Ale nestarejme se už o chudáka Basila! Rád bych uvěřil, že vážně skončil tak romanticky, jak naznačujete; ale nemohu tomu uvěřit. Nejspíš vypadl z nějakého omnibusu do Seiny a průvodčí ten skandál ututlal. Ano, takový konec si u něho dovedu představit. Vidím ho, jak teď leží na zádech na dně té kalné zelené vody, nad ním plují lodi s nákladem a ve vlasech se mu zachycují dlouhé vodní řasy. Víte, nemyslím, že by byl ještě vytvořil víc dobrých věcí. V posledních deseti letech to šlo s jeho malováním hodně z kopce.“

Dorian zhluboka vydechl a lord Henry přešel přes pokoj a začal hladit po hlavičce zvláštního javánského papouška; byl to veliký pták s šedým peřím a růžovým chocholem i ocasem a pohupoval se na bambusovém bidélku. Když se ho ty pěstěné prsty dotkly, spustil bílá, korovitě vrásčitá víčka přes černé, jakoby skleněné oči a začal se kolébat dopředu a dozadu.

„Ano,“ pokračoval lord Henry, obrací se a vytahuje z kapsy kapesník, „s jeho malováním to šlo tuze z kopce. Jako by bylo něco ztratilo. Ztratilo ideál. Když jste vy dva přestali být velkými přáteli, on přestal být velkým umělcem. Co vás vlastně rozloučilo? Asi vás nudil. Jestli to bylo takhle, pak vám nikdy neodpustil. Takoví bývají nudní lidé. Mimochodem, co se stalo s tím podivuhodným portrétem, který vám namaloval? Myslím, že jsem ho od té chvíle, kdy ho dokončil, už jakživ neviděl. Aha, už si vzpomínám; říkal jste mi před lety, že jste ho poslal do Selby a že ho cestou někam zašantročili nebo ukradli. Nikdy jste ho nedostal zpátky? To je škoda. Bylo to opravdu mistrovské dílo. Pamatuji se, že jsem je chtěl koupit. Škoda, že jsem to neudělal. Bylo z nejlepšího Basilova údobí. Pak už představovala jeho práce jenom tu pozoruhodnou směs špatné malby a dobrých úmyslů, jaká dává člověku vždycky právo na titul reprezentativního britského umělce. Pátral jste po tom obraze inzerátem? To jste měl.“

„Už ani nevím,“ řekl Dorian. „Asi ano. Ale já ho vlastně neměl nikdy rád. Lituji, že jsem Basilovi tehdy stál modelem. Vzpomínám na něj s odporem. Proč o něm mluvíte? Připomínal mi ty zvláštní verše z jedné hry – z ‚Hamleta‘ tuším. Jak jenom zněly?“

*... jako obraz zármutku,
tvář bez srdce.⁴⁰*

Ano, takový byl ten obraz.“

Lord Henry se zasmál. „Když člověk bere život umělecky, je jeho srdcem mozek,“ odpověděl a sklesl do lenošky.

Dorian Gray potřásl hlavou a vyloudil z piana několik měkkých akordů. „Jako obraz zármutku,“ opakoval, „tvář bez srdce.“

40 Verše z „Hamleta“ jsou citovány v překladu J. V. Sládka. Pozn. překl.

Starší muž se v lenošce opřel zády a hleděl na něho přivřenýma očima. „Mimochodem, Doriane,“ řekl po chvilce ticha, „jak to vlastně prospěje člověku, když celý svět získá a na duši – jak zní ten citát? – a na duši škodu utrpí?“

Hudba skončila disharmonií a Dorian sebou trhl a vytřeštil na přítele oči. „Proč se mne na to ptáte, Harry?“

„Zeptal jsem se na to, kamaráde,“ řekl lord Henry, zvedaje udiveně obočí, „protože jsem se domníval, že mi na to můžete odpovět. Jenom proto. Minulou neděli jsem kráčil Hyde Parkem a nedaleko Marble Arch stál hlouček ošuměle vyhlížejících lidí, kteří naslouchali jakémusi obyčejnému pouličnímu kazateli. Když jsem šel kolem, zaslechl jsem, jak se ten ječící člověk zrovna na tohle ptá svých posluchačů. Působilo to na mě dost dramaticky. Londýn je velmi bohatý na takovéhle prapodivné dojmy. Deštivá neděle, nerudný křesťan v gumáku, kroužek chorobně bílých tváří pod děravou střechou kapajících deštníků a taková podivuhodná věta, vypálená do vzduchu z vřískajících hysterických rtů – svým způsobem to bylo tuze pěkné, docela sugestivní. Napadlo mě, že bych měl tomu prorokovi říci, že duši má umění, a nikoli člověk. Ale asi by mi byl bohužel nerozuměl.“

„Nemluvte tak, Harry. Duše, to je strašlivá skutečnost. Dá se koupit, prodat, směnit. Dá se zahubit, nebo povznést k dokonalosti. Každý z nás má v sobě duši. Vím to.“

„A jste si tím docela jist, Doriane?“

„Docela.“

„Ach, pak je to jistě pouhá iluze. Nic z toho, o čem jsme naprosto přesvědčeni, není nikdy pravda. To je neštěstí víry a lekce lásek. Tváříte se zamyšleně. Nebuďte tak vážný! Co je vám nebo mně do pověr těchto dob? Ne, my jsme se zřekli víry v duši. Zahrajte mi něco. Zahrajte mi nějaké nockturno, Doriane, a tiše mi při tom

vypravujte, jak jste si uchoval mládí. Musíte znát nějaké tajemství. Jsem jen o deset let starší než vy, a už mám vrásky a jsem sešlý a žlutý. Vy jste opravdu podivuhodný člověk, Doriane. Jakživ jste nevypadal tak kouzelně jako dnešní noci. Připomínáte mi ten den, kdy jsem vás viděl poprvé. Byl jste dost neukázněný, velmi ostýchavý a naprosto výjimečný. Změnil jste se od té doby, ovšem, ale nikoli co do vzhledu. Přál bych si, abyste mi prozradil to své tajemství. Abych mohl získat zpátky mládí, udělal bych všechno na světě, jen kdybych nemusel cvičit, časně vstávat a chovat se důstojně. Mládí! Tomu se nevyrovná nic. Jaký nesmysl mluvit o nevědomosti mládí! Jediní lidé, jejichž názorům teď naslouchám s úctou, jsou lidé mnohem mladší než já. Mám dojem, že jdou přede mnou. Život jim zjevil své nejnovější divy. Pokud jde o starce, těm vždycky odporuji. To dělám ze zásady. Když se jich zeptáte, jaký názor mají na něco, co se přihodilo včera, slavnostně pronesou názory běžné v roce osmnáct set dvacet, kdy lidé nosili vysoké nákrčníky, všemu věřili a naprosto nic nevěděli. To je rozkošné, co hrajete! Rád bych věděl, jestli to Chopin opravdu skládal na ostrově Mallorca, když mu kolem vily kvílelo moře a na oknech se rozstříkovala slaná pěna. Je to nádherně romantické. Jaké je to požehnání, že ještě máme jedno umění, které nic nenapodobuje. Nepřestávejte hrát. Potřebuji dnes hudbu. Představuji si, že jste mladý Apollo a já že jsem Marsyas, který vám naslouchá. I já mám své smutky, Doriane, o nichž ani vy nic nevíte. Tragédie stárí není v tom, že je člověk starý, ale že je mladý. Někdy jsem tak upřímný, že mě to až ohromuje. Ach, Doriane, jak vy jste šťasten! Jaký vy máte báječný život! Ze všeho jste se zhluboka napil. Vylisoval jste si hrozny přímo v ústech. Nic vám nezůstalo skryto. A všechno to pro vás neznamenalo víc než zvuk hudby. Neponičilo vás to. Stále jste to vy.“

„Už to nejsem já, Harry.“

„Ale ano, jste to vy. Rád bych věděl, jaký bude váš další život. Nezkazte si ho odříkáním. Zatím jste vzorně dokonalý. Nic z té dokonalosti neubírejte. Teď jste naprosto bez kazu. Nemusíte vrtět hlavou, víte sám, že jste bez kazu. Ostatně, neklamte se, Doriane. Život se nedá řídit vůlí nebo předsevzetími. Život je otázka nervů, žilek a ponenáhlu budovaných komůrek, v nichž se ukrývá myšlenka a sní vašeň. Můžete si nakrásně představovat, že jste v bezpečí, a myslet si, že jste silný. Ale náhodný barevný odstín v pokoji nebo na jitrním nebi, zvláštní voňavka, kterou jste kdysi miloval a jež vyvolává prchavé vzpomínky, řádek ze zapomenuté básně, na který jste znova narazil, pár taktů z melodie, kterou už dávno nehrajete – na takových věcech, to vám říkám, Doriane, závisí náš život. Kdesi o tom píše Browning; naše smysly si je pro nás vymýšlejí. Jsou chvíle, kdy mě z čista jasna ovane svou vůní *lilas blanc*⁴¹, a já musím znovu prožít nejpodivnější měsíc svého života. Kéž bych si mohl vyměnit místo s vámi, Doriane! Svět na nás oba reptal, ale vás stále zbožňuje. A stále vás bude zbožňovat. Jste symbolem toho, co tato doba hledá a co, jak se obává, našla. Jsem tak rád, že jste nikdy nic nevykonal, že jste jakživ nevytesal žádnou sochu, nenamaloval žádný obraz, že jste nevytvořil nic mimo okruh svého nitra. Vaším uměním je život. Sám sebe jste zhudebnil. Vašimi sonety jsou vaše dny.“

Dorian vstal od piana a prohrábl si rukou vlasy. „Ano, mám báječný život,“ zašeptal, „ale už tak žít nebudu, Harry. A nesmíte mi skládat ty své přemrštěné poklony. Vždyť o mně nevíte všechno. Kdybyste to věděl, myslím, že i vy byste se ode mne odvrátil. Vy se tomu smějete. Nesmějte se!“

41 Bílý šeřík. Pozn. překl.

„Proč jste přestal hrát, Doriane? Vraťte se k pianu a zahrajte mi ještě jednou to nokturno. Podívejte se na tu medově zbarvenou lunu, jež visí v temném vzduchu. Čeká, abyste ji očaroval, a když budete hrát, sestoupí blíž k zemi. Nechcete? Pojdme tedy do klubu. Dnes je rozkošný večer a musíme ho rozkošně zakončit. U ‚Whitea‘ je někdo, kdo si nesmírně přeje vás poznat – mladý lord Poole, nejstarší syn Bournemouthův. Napodobuje už vaše vázanky a prosil mě, abych vám ho představil. Je tuze roztomilý a hodně mi připomíná vás.“

„To doufám ne,“ řekl Dorian se smutným pohledem. „Ale dneska jsem unaven, Harry. Nepůjdu už do klubu. Je skoro jedenáct, chci jít brzy spát.“

„Nechodte ještě. Jakživ jste nehrál tak dobře jako dnes večer. Ve vašem přednesu bylo cosi podivuhodného. Byl výrazově bohatší než kdy jindy.“

„To proto, že se hodlám polepšit,“ odvětil Dorian s úsměvem. „Už teď jsem trochu jiný.“

„Pro mě nemůžete být jiný, Doriane,“ řekl lord Henry. „My dva budeme vždycky přáteli.“

„A přece jste mi kdysi otrávil duši jednou knihou. To bych vám neměl odpustit. Slibte mi, Harry, že tu knihu už nikdy nikomu nepůjčíte. Je škodlivá.“

„Vy začínáte opravdu moralizovat, drahý hochu. Brzy se budete chovat jako ti, co se obrátili na víru, a jako kazatelé Armády spásy a budete lidi varovat před všemi hříchy, kterých jste se sám už nabažil. To nedělejte, na to jste příliš půvabný. Nemá to ostatně žádný smysl. Vy a já jsme prostě to, co jsme, a budeme to, co budeme. A pokud jde o tu knihu otravující duše, nic takového neexistuje. Umění nemá na naše činy žádný vliv. Úplně rozkládá touhu po činnosti. Je velkolepě neplodné. Knihy, kterým svět říká nemorální,

to jsou knihy, jež světu předvádějí jeho vlastní hanebnost. Toť vše. Ale o literatuře se bavit nebudeme. Přijďte ke mně zítra. Chci se v jedenáct trochu projet. Mohli bychom si vyjet spolu a potom vás vezmu na oběd k lady Branksomeové. Je to kouzelná žena a ráda by se s vámi poradila o nějakých gobelínech, které si chce koupit. Přijďte, prosím vás. Nebo půjdeme na oběd k naší malé vévodkyni? Říká, že vás teď ani nezahlédne. Snad vás Gladys už neomrzela? Myslel jsem si, že to tak dopadne. Její chytrý jazýček dovede jít na nervy. Nu, tak jako tak tu buďte v jedenáct.“

„Opravdu musím přijít, Harry?“

„Ovšem. V parku je teď přelíbezně. Myslím, že takhle nekvetly šeríky od toho roku, kdy jsem vás poznal.“

„Tak dobrá, budu tu v jedenáct,“ řekl Dorian. „Dobrou noc, Harry.“ Když došel ke dveřím, na okamžik zaváhal, jako by chtěl ještě něco říci. Potom si povzdychl a odešel.

Kapitola XX

Byla líbezná noc, tak teplá, že si Dorian přehodil plášť přes ruku, a dokonce si ani nezahalil krk hedvábným šálem. Když se loudal domů a kouřil cigaretu, minuli ho dva mladíci ve večerních úborech. Slyšel, jak jeden druhému šeptá: „To je Dorian Gray.“ Vzpomněl si, jak ho těšovalo, když si na něho lidé ukazovali nebo na něho zevlovali nebo si o něm povídali. Teď už je zvukem vlastního jména znechucen. Půvab té vesničky, kde poslední dobou tak často pobýval, byl především v tom, že ho tam nikdo neznal. Dívce, kterou zvalil, aby ho milovala, mnohokrát opakoval, že je chudý, a ona mu věřila. Jednou jí řekl, že je špatný člověk, a ona se mu vysmála a odpověděla, že špatní lidé jsou vždycky velmi staří a velmi oškliví. Jak se dovedla smát! Jako když zpívá drozd. A jak byla hezká v bavlněných šatech a s velkými širáky! Nic neznala, ale měla všechno, co on už ztratil.

Když přišel domů, zastal sluhu ještě vzhůru. Poslal ho spát, natáhl se na pohovku v knihovně a začal přemýšlet o leccems, co mu řekl lord Henry.

Je to vskutku pravda, že se člověk nikdy nemůže změnit? Cítil nezkrotnou touhu po neposkvrněné čistotě svého jinošství – po tom jinošství bílém jako růže, jak to kdysi řekl lord Henry. Věděl, že se pošpinil, že si mysl přesytil zkažeností a obraznost naplnil hrůzou; že měl na jiné špatný vliv a že mu to působilo strašné potěšení; a že z životů, jež se setkaly s jeho životem, uvrhl do hanby právě ty nejbezúhonnější a nejslibnější. Ale což je to všechno neodčinitelné? Což mu nezbyvá žádná naděje?

Ach, jak nestvůrný byl ten okamžik pýchy a žádostivosti, kdy se modlil, aby tíhu jeho dní nesl portrét a on aby si uchoval nezkalený

lesk věčného mládí! To zavinilo celý jeho pád. Lépe by pro něho bylo bývalo, kdyby mu byl každý jeho hřích vynesl jistou a okamžitou odplatu. V trestu je očista. Nikoli „odpusť nám naše viny“, ale „stíhej nás za všechno zlé“, tak by měla znít modlitba člověka k nejvyššímu spravedlivému Bohu.

Na stole stálo pozoruhodně vyřezávané zrcadlo, jež mu už před tolika lety daroval lord Henry, a kupidové s bílými údy se smáli na jeho rámu jako za stara. Dorian je zvedl, stejně jako v oné hrůzné noci, kdy upozoroval první změnu na osudném obraze, a divokýma zaslzenýma očima pohlédl do jeho lesklého štítu. Jednou dávno mu kdosi, kdo ho strašně miloval, napsal bláznivé psaní, končící modlářskými slovy: „Svět se změnil, vždyť vy jste stvořen ze slonoviny a ze zlata. Křivky vašich rtů přepisují dějiny.“ Ty věty se mu teď vynořily v paměti a znovu a znovu si je opakoval. Pak pocítil k vlastní kráse odpor, mrštil zrcadlem o podlahu a rozdupal je podpatkem na stříbrné střepy. To jeho krása ho přivedla do neštěstí, krása a mládí, které si vymodlil. Nebýt toho dvojího, mohl být jeho život bez poskvrny. U něho je krása stejně jen maska, mládí jen šalba. A co je i to nejlepší mládí? Zelený, nezralý čas, čas mělkých rozmarů a neduživých nápadů. Proč jen nosí jeho livrej? Vždyť mládí ho zkazilo.

Lépe je nemyslet na minulost. Tu nelze ničím změnit. Na sebe musí myslet, na svou budoucnost. Jamese Vanea skrývá bezejmenný hrob na hřbitově v Selby. Alan Campbell se jedné noci zastřelil ve své laboratoři, ale tajemství, které byl přinucen poznat, neprozradil. Všechen ten rozruch nad zmizením Basila Hallwarda brzy pomine. Vždyť už teď se ztrácí. Odtud mu vůbec nehrozí nebezpečí. Smrt Basila Hallwarda vlastně ani příliš netíží jeho mysl. Sužuje ho to živoucí umírání jeho duše. Basil namaloval portrét, který mu přinesl zmar. To mu odpustit nemohl. Všechno zavinil

ten portrét. Basil mu řekl nesnesitelné věci, ale on je přece trpělivě snesl. K té vraždě došlo jen v okamžitém šílenství. Co se Alana Campbella týče, to byla jeho věc, že spáchal sebevraždu. Sám se k tomu odhodlal. S tím nemá Dorian nic společného.

Nový život! To je jeho přání. Na ten čeká. A jistě ho už zahájil. Vždyť se beze sporu zachoval šetrně k jedné nevinné bytosti. A nikdy už nebude nevinnost uvádět v pokušení. Bude dobrý.

Když pomyslel na Hetty Mertonovou, napadlo ho, zda se portrét v zamčené místnosti nezměnil. Jistě už není tak hrozný jako dřív. A kdyby teď žil Dorian čistým životem, snad by mohl z té tváře vypudit všechny známky zlých vášní. Snad už teď jsou ty známky zla ty tam. Půjde se podívat.

Zvedl ze stolu lampu a plížil se nahoru. Když odstraňoval z dveří závoru, mihl se mu podivuhodně mladistvou tváří radostný úsměv a na okamžik mu setrval na rtech. Ano, bude dobrý, a ta ohyzná věc, kterou kdysi ukryl, mu přestane nahánět hrůzu. Měl pocit, jako by už teď byl zbaven toho břemena.

Klidně vešel dovnitř, zamkl za sebou, jak měl ve zvyku, a stáhl z portrétu purpurový závěs. A z úst se mu vydral bolestný a rozhořčený výkřik. Neviděl žádnou změnu, až na to, že oči se teď dívaly zchytrale a kolem úst se křivila vráska pokrytectví. Obraz byl stále odporný – ba, možno-li, odpornější než dřív – a šarlatové krůpěje, jimiž byla potřísněna ruka, mu připadaly jasnější a podobnější krvi právě prolité. Pak se zachvěl. Což vykonal svůj jediný dobrý skutek opravdu jen z ješitnosti? Či z dychtivosti po neznámém vzrušení, jak s posměšným smíchem nadhodil lord Henry? Či z té vášnivé touhy zahrát si nějakou roli, z touhy, jaká nás někdy přiměje k činům ušlechtlejším, než jsme sami? Či snad ze všech těchto pohnutek? A proč je ta rudá skvrna větší, než byla? Zdá se, že se rozlezla po svrašťelých prstech jako nějaká hrozná choroba. I na namalovaných

nohou je krev, jako by tam byla skapala – dokonce je i na ruce, která nesvírala nůž! Má se přiznat? Znamená to, že se má přiznat? Udat se a dát se poslat na smrt? Zasmál se. To je obludný nápad. Ostatně, i kdyby se ke všemu přiznal, kdo by mu uvěřil? Po zavražděném není nikde ani stopy. Všechno, co mu patřilo, je zničeno. Sám přece spálil, co bylo dole. Řeklo by se prostě, že zešílel. A kdyby na té historce trval, někam by ho zavřeli... A přece je jeho povinností všechno doznat, nést veřejné zneuctění a veřejně se kát. Je přece Bůh a ten vyzývá lidi, aby se vyznali ze svých hříchů nejen nebi, ale i zemi. Nic z toho, co by mohl udělat, ho neočistí, dokud se nevyzná ze svých hříchů. Ze svých hříchů? Pokrčil rameny. Smrt Basila Hallwarda mu nepřipadala tak závažná. Myslíl na Hetty Mertonovou. Vždyť je nespravedlivé to zrcadlo duše, do kterého hledí! Ješitnost? Zvědavost? Pokrytectví? Což v tom jeho sebezapření nebylo nic víc? Jistě v něm bylo víc. Domnívá se aspoň, že bylo. Ale kdo ví...? Ne. Nic víc v něm nebylo. Jen z ješitnosti se k té dívce zachoval tak šetrně. Jen z pokrytectví si nasadil masku dobroty. Jen ze zvědavosti zkoušel, jak chutná odříkání. Teď to vidí jasně.

Ale ta vražda – cožpak se mu bude celý život věšet na paty? Stále má na něm ležet tíha jeho minulosti? Či se má opravdu přiznat? Nikdy! Svědčí proti němu jen jediný nepatrný důkaz. Ta malba – to je svědectví. Zničí ji! Proč ji tu vlastně nechal tak dlouho? Kdysi mu působilo rozkoš pozorovat ji, jak se mění a stárne. Poslední dobou už takovou rozkoš nepocituje. V noci kvůli tomu plátnu často bdí. A když není doma, mívá hrůzu, aby je nespátřily cizí oči. Vneslo záдумčivost do jeho zálib. Pouhá vzpomínka na ně mu zničila mnohý okamžik radosti. Chová se k němu jako svědomí. Ano, je to jeho svědomí. Zničí je.

Rozhlédl se a uzřel nůž, kterým probodl Basila Hallwarda. Mnohokrát ho už čistil, až na něm nezbyla ani poskvrnka. Třpytil

se a leskl. Tak jako zahubil malíře, zahubí teď malířovo dílo a vše, co to dílo znamená. Zahubí minulost, a až bude minulost mrtva, on bude volný. Zahubí ten obludný život duše, a bez jeho ohavných výstrah on bude žít v klidu. Uchopil nůž a probodl jím obraz.

Bylo slyšet výkřik a zadunění. Ve výkřiku zazněl takový děs ze smrti, že sluhové se s leknutím probudili a vyklouzli ze svých pokojů. Dva páni, krácející dole po náměstí, se zastavili a zvedli oči k tomu velkému domu. Pak šli dál, dokud nepotkali policistu, a vrátili se s ním. Policista několikrát zazvonil, ale nikdo nepřišel otevřít. Až na světlo v jednom z nejhořejších oken bylo v celém domě tma. Po chvíli strážník odešel, postavil se do sousedního portálu a vyčkával.

„Čí je to dům, konstáble?“ ptal se starší z pánů.

„Pana Doriana Graye, pane,“ odpověděl policista.

Páni se na sebe podívali, ušklíbli se a vykročili. Jeden z nich byl strýc sira Henryho Ashtona.

Uvnitř v domě, v křídle pro personál, hovořili spolu tichým šepotem polooblečení sluhové. Stará paní Leafová plakala a lomila rukama. Francis byl smrtelně bledý.

Asi po čtvrt hodině si přibral kočího a jednoho lokaje a kradli se nahoru. Zaklepali, ale neozvala se žádná odpověď. Zavolali. Všude bylo ticho. Nakonec, po marných pokusech vypáčit dveře, vylezli na střechu a spustili se na balkón. Dveře lehce povolily; zástrčky na nich byly už staré.

Když vstoupili do místnosti, spatřili na stěně skvostný portrét svého pána, jak ho naposled viděli, se vši tou podivuhodnou nádherou jeho mladosti a krásy. Na podlaze ležel mrtvý muž ve večerním úboru a s nožem v srdci. Byl povadlý, vrásčitý a měl odporný obličej. Teprve když si prohlédli jeho prsteny, poznali, kdo to je.

DOSLOV

Fatální dar

Byl jednou jeden muž, a toho jeho sousedé z vesnice měli velice rádi, protože když se kolem něho za soumraku sesedli, líčil jim vždycky podivuhodné věci, které toho dne viděl.

Tak třeba řekl: „V moři jsem zahlédl tři mořské panny, které si pročesávaly zelené vlasy zlatými hřebeny.“ A když ho pobízeli, aby toho pověděl víc, pravil: „U jedné skalní jeskyně jsem spatřil kentaura. Když se naše pohledy setkaly, pomalu se vzdaloval a teskně se po mně ohlížel.“ A když ho dychtivě prosili: „Vypravuj, cos viděl ještě,“ dodal: „V nízkém mlázi hrál mladý faun obyvatelům lesa, a ti podle melodie jeho píšťaly tančili.“

Jednoho dne, když se podle svého zvyku toulal krajem, zahlédl tři mořské panny, které se právě vynořily z vln a česaly si zelené vlasy zlatými hřebeny, a když zmizely, vykoukl ze skalní jeskyně kentaur a pak, když šel muž kolem nízkého mlázi, uviděl mladého fauna, jak hraje na píšťalu obyvatelům lesa.

Toho dne večer, když se kolem něho shromáždili vesničané a vybízeli ho: „Povídej, cos viděl dnes,“ řekl muž smutně: „Dnes jsem neviděl nic.“

Tuto Wildovu parabolou o poslání umění známe teprve od roku 1946, z knihy Heskethe Pearsona „Život Oscara Wilda“; Wilde sám ji nikdy nenapsal; jenom ji vyprávěl ve společnosti přátel, a ti ji po letech opakovali jednomu z nejlepších Wildových životopisců. Ten odmítavý postoj ke skutečnosti jako k inspirátorce umění hájil Wilde vášnivě a nesmlouvavě. Tvrdil, že o reálném světě kolem

nás není třeba hovořit, protože ho tak jako tak ustavičně vnímáme, ale svět fantazie a umění že by neexistoval, kdybychom o něm nemluvili. Věděl však, že „život si lokty razí cestu do začarovaného kruhu umění“, a často mu nedokázal – a v posledních svých letech už ani nechtěl – zabránit, aby se neprodral i do jeho díla. A tak Wildova tvorba, i tam, kde ji tak úspěšně „rozehrál duhovými barvami fantazie“, že je vskutku „půvabná jako perský koberec a zrovna tak neskutečná“, přece jen podává svědectví jak o auto-
rovi, tak o době a společnosti, v níž žil.

Věhlasný oční a ušní dublinský lékař, amatérský archeolog a notorický záletník William Wilde (od roku 1864 sir William Wilde) a jeho vzdělaná, ale exaltovaná žena, rozená Jane Francesca Elgeeová, která v mládí psala pod pseudonymem Speranza verše burcující irské vlastence, dali svému druhému synovi čtyři křestní jména. Oscar Fingal O'Flahertie Wills Wilde ještě ve škole ani jediné z nich nikdy nevynechával. Odjakživa totiž toužil, aby se o něm mluvilo, a byl přesvědčen, že neobvykle dlouhé jméno spíše utkví lidem v paměti než všední krátké. „Dokud člověka nikdo nezná,“ vysvětlil později, „jsou mu čtyři křestní jména velice prospěšná. Když se pak proslaví, může některé z nich odhodit, jako odhazuje zbytečnou přítěž vzduchoplavec v balónu, chce-li se dostat výš. Já jsem už odhodil tři ze svých pěti jmen a zanedlouho se zbavím ještě jednoho a budu znám prostě jako Wilde nebo jen jako Oscar.“ A toho se opravdu velmi brzy dočkal.

Už v Oxfordu na sebe upoutal pozornost nejen spolužáků, ale i profesorů, protože neobyčejně hbitě chápal, vynikal záviděníhodnou pamětí a dovedl se osobitě, poutavě a vtipně vyjadřovat. Po studiích, nadšen poezií Keatsovou a Gautierovou a prózou Flaubertovou, zahleděn do staré kultury řecké a k závratí okouzlen

filozofií jednoho ze svých profesorů, Waltera Patera, jehož „Studie z historické renesance“ vyzývaly k nepřetržitému dobrodružství smyslů a ducha, vykročil Wilde do šedi anglické mlhy a zkostnatělosti jako nesmiřitelný nepřítel farizejského puritánství a zanícený apoštol krásy. Mladí umělci, kteří v té době vytáhli do boje proti nevkusu a konvenci, najednou objevili, že v něm mají ohnivého propagátora svých názorů; tak ohnivého a především tak tvůrčího, že byl pak nejednou označován za zakladatele celého toho tak zvaného estétského hnutí.

Viktoriánská společnost, samolibá ve své blahobytné bezstarostnosti a v okázalém pohrdání intelektuálními zájmy, nesmírně Wilda dráždila. A není divu, že ten eklektik a romantický individualista začal dráždit ji. Mezi uniformní večerní úbory začal chodit v krátkých hedvábných nohavicích a sametovém kabátku s proslulou květinou na klopě; proti konfekčnímu myšlení, spojenému s chvástavou fyzickou zdatností získanou v Indii a při štvanicích na lišku, stavěl na odiv lenivost těla a temperament ducha; o věcech, které měšťáci měli v úctě a vážnosti, se vyslovoval s neúctou a lehkovážně, zato pečlivou pozornost věnoval všemu, co obchodníkům a majitelům realit za pozornost nestálo; na kult muzejních předsudků a zvětralých vznešených zásad odpovídal kultem sličnosti a půvabu; na měšťáckou prudérii a umravněnost reagoval frivolním cynismem a netajeným velebením života naplněného důmyslnými vzruchy. Ale všechny ty pózy (pod nimiž nikdy nepřestalo tlouci laskavé srdce) nosil s tak neodolatelným šarmem a s tak podmanivou noblesou, že u většiny společnosti se počáteční odpor velice brzy změnil v přízeň a obdiv.

Ještě předtím, než se dočkal slávy jako spisovatel a dramatik, získal si Wilde zaslouženou pověst nejzábavnějšího společníka všech dob. Uváděl lidi v úžas nevyčerpatelným zdrojem obrazo-

tvornosti, bavil je jemným, poetickým humorem, odzbrojoval je zasvěceností, s níž se mohl pustit do jakékoli debaty, okouzloval je neotřelostí a duchaplností svých aforismů, paradoxů a slovních hříčků. A nadto ještě měl lahodný hlas, s kterým se jako dobří herci naučil podmanivě zacházet. Na první pohled nebudil ten excentrický a sebejistý dandy s těžkými víčky, smyslnými rty a nezdravě bílou pletí v každém sympatie. Ale i lidem, kterým byl vysloveně protivný, učaroval obyčejně už po několika větách. To byl i případ Roberta Sherarda, který se potom stal jedním z nejoddanějších Oscarových přátel. „Rozhovor s ním rozjařoval jako víno; vyzařoval ovzduší plné podnětů; všechny nás uváděl do vytržení svým bujarým nadšením,“ napsal Sherard o svých prvních dojmech z Wilda. A z mnoha dalších svědectví o Oscarově výjimečnosti stačí citovat třeba Wilfreda Scawena Blunta; tento politik, básník a světoběžník, který se v poslední čtvrtině minulého a první pětině tohoto století osobně seznámil s kdekterým slavným člověkem na celém světě, prohlásil o Wildovi: „Byl to bezvýhradně nejduchaplnější mistr konverzace, s jakým jsem se kdy setkal, nejpohotovější, nejvtipnější, nejsmělejší... Nikdo si nemohl dělat naděje, že ve společnosti zazáří oslnivěji než on, ba nikdo nemohl doufat, že vedle něho zazáří vůbec.“ Podle Heskethe Pearsona i Shaw se ve Wildově přítomnosti spokojil s tím, že hrál druhé housle. Hostitelé se o něho div nepřáli a ti, kterým slíbil účast na jejich večírku, lákali ostatní hosty pyšnou poznámkou na pozvánkách: „Seznámíte se s panem Oscarem Wildem.“

Když takto kouzlem své osobnosti dobyl trůnu ve společnosti, když dosáhl toho, že se stal terčem karikaturistů a že se o něm hrály divadelní komedie, a když se vrátil z turné po Spojených státech, kam byl pozván, aby hovořil o estétství a estetice, odložil výstřední kostýmy (které už na něho kdekoho upozornily a tím splnily své

posláním) a stal se sice novátorským, ale nikoli už provokativním arbitrem elegantiarum. Mohl teď v salónech razit cestu vkusu a kultivovanosti tím, že udílel autoritativní rady v otázkách odívání, etikety, stolničení, zařízení a výzdoby bytů a že neustále cizeloval společenskou konverzaci, kterou povznašel do výšin umění. Velmi výstižný portrét Oscara Wilda z té doby načrtl sám Oscar Wilde, když v „Ideálním manželovi“ popsal lorda Goringa: „Je mu čtyřiatřicet let, ale všude říká, že je mladší. Bezvýrazná tvář, svědčící o dobrém vychování. Chytrý, ale nestojí o to, aby si to lidé o něm mysleli. Bezvadný švihák, kterého by mrzelo, kdyby byl považován za člověka romantického. S životem si jen pohrává a udržuje dobrou shodu se světem. Velice ho těší, když mu lidé nerozumějí; to mu dává převahu.“ Jen jediná věta z této charakteristiky nesedí: Oscar stál o to, aby lidé věděli, že je chytrý.

Konverzace, kterou vždy suverénně řídil, se velmi často změnila v napjatě sledovaný monolog; to když Wilda napadla nějaká nová anekdota, bajka, parabola, pohádka, povídka, báseň v próze; takové nápady se v něm denně rodily ve sledu téměř nepřetržitým a každý z nich okamžitě odíval do slov a vyprávěl brilantním stylem nebrzděným přemýšlením o výrazivu, váháním nad formulacemi, hledáním příměrů. Kdo ho slyšel vyprávět poprvé, musel mít dojem, že si tu historku napřed napsal a že se ji naučil nazpaměť.

Ale nikdy si nic nenapsal napřed a zcela výjimečně napsal něco dodatečně. Je známo, že mnozí jeho současníci dali bezostyšně pod svým jménem do tisku leccos z toho, co slyšeli od něho, a s jistotou se dá říci, že aspoň padesát procent vtipných postřehů a výroků připisovaných různým celebritám z té doby pronesl původně Oscar. Že on sám, s tou neúnavnou invencí a záviděníhodnou schopností vyjadřovací, nezanechal dílo tak rozsáhlé, to ovšem

není záhada. Nebyl z rodu Balzaců nebo Londonů, neměl tolik kázně, aby dlouho vydržel sedět sám a sám u psacího stolu, zvláště když v samotě jeho elán malátněl. Balzacovi se podobal jen v tom, že se zanedlouho nemohl obejít bez té společnosti, do které přišel jako rebel. Musel mít kolem sebe dychtivé a elegantně oblečené posluchače, potřeboval jejich rozzářené oči a pochvalný smích. Bezprostřední potlesk mu dával povzbuzující injekce. Jeho vtip, jeho výmluvnost, jeho obratnost žongléra se slovy se vždy nejpodivuhodněji rozjiskřily v hovoru, v zápalu debaty, v šarvátce názorů. Můžeme tedy věřit shodnému tvrzení jeho pamětníků, že to, co napsal, je jen ztlumenou ozvěnou toho, čím rozesmával, dojímal a fascinoval v rozmluvách. V samotě se nadto dostával občas k slovu i sentimentální chlapec, kterého v sobě Wilde před lidmi většinou umlčoval. Je to věru paradoxní skutečnost, že tento virtuos paradoxu a odpůrce laciné sentimentality někdy sám sentimentalitě podléhal.

Jako spisovatel se představil poprvé – když nepočítáme sbírku epigonských veršů a dva nezralé pokusy dramatické – až ve věku třiatřiceti let; v únoru roku 1887 vyšla v časopise *The Court and Society Review* jeho povídka „Canterwillské strašidlo“, v jádře půvabná persifláž na tehdy oblíbené „gotické“ románky, operující s tajnými chodbami a ponurými sklepeními starých hradů, s děsivými přízraky dávných tragédií a zločinů a s přečistými, leč přenešťastnými láskami. Je to próza stylově nejednotná, ale rádi jí to promineme, protože poskytuje tak inteligentní zábavu. Satira v prvních kapitolách míří na prozaicky praktické americké byznysmeny, o nichž po svém návratu z Ameriky Wilde řekl, že v umění nevidí žádný zázrak, v kráse žádný smysl a v minulosti žádné poselství; je to ovšem satira ryze oscarovská: vysmívá se, ale neuráží, popichuje, ale nezraňuje. Ve střední části pokračuje

povídka (jak říká Hesketh Pearson) „jako ryzí burleska“ a v závěru vplouvá do „atmosféry romantického sentimentu“.

V témž roce vyšly časopisecky tři další prózy, dvě krátké a jedna delší. Ty krátké, „Sfinga bez záhady“ a „Neobyčejný model“ jistě nepatří k vrcholům Wildovy tvorby. Jsou to jen ukázky zábavných historek, jakých si dovedl vymýšlet stovky. „Sfinga bez záhady“ je jednou z četných variací, kterými rozvíjel svůj oblíbený bonmot, použitý v „Obrazu Doriana Graye“ a opakovaný v „Bezvýznamné ženě“ (Paní Allonbyová: „Definujte nás jako pohlaví.“ Lord Illingworth: „Sfingy bez záhad.“). „Neobyčejný model“, typicky wildovský zvláště v prvním odstavci, by mohl sloužit za doklad o tom, že Wilde nečerpal náměty z reality, kdybychom nevěděli, jak sám měl štědrou ruku. Známe řadu případů, kdy ochotně pomohl zmírnit cizí starosti nebo nouzi. Jednou se dokonce zachoval podobně jako baron Hausberg a mladému právníkovi, který ani nepatřil mezi jeho nejbližší známé, věnoval značnou částku, aby mu umožnil uzavřít sňatek z lásky.

I příběh lorda Artura Savila se zrodil uprostřed společenské zábavy a byl pak přednesen v několika odlišných verzích, než se ho ujalo autorovo pero. Vznikla tak znamenitě vystavěná novela, jejíž opovážlivý „černý“ humor je stejného rodu jako humor dnešních „Jezinek a bezinek“ nebo moderních filmů à la „Jak zavraždit bohatého strýce“. Není to však humor samoúčelný; jeho cynická bezohlednost ironizuje (viz už předznamenání podtitulkem: „Studie o povinnosti“) bezduché uplatňování a dodržování pavučinami pokrytých, ale nedotknutelných společenských konvencí, nesmyslných pravidel bontónu, panoptikálních zákonů aristokratického životního stylu. Komický účín té chytré parodie ještě zvyšuje naprosto vážný tón, který se vypravěči podařilo cele uchovat i při psaní. V epigramickém dialogu s vtipnými kalambury a nečekanými pointami zde už poznáváme duchovního otce lorda Wottona, lorda

Goringa, paní Allonbyové, lorda Illingworthe, Johna Worthinga, Algernona Moncrieffa, lady Bracknellové. Nechybí tu ovšem ani ty výrazové prostředky, jimiž se Wilde podřizoval buď své vlastní zálibě v melodramatičnosti (líčení nočního Londýna), nebo dobovým nárokům na zdobnost prózy (popisy bytových doplňků).

Pod názvem „Zločin lorda Artura Savila a jiné povídky“ vyšly první čtyři Wildovy prózy roku 1891 knižně. To už i ve světě literárním stačilo autorovi jediné jméno. Vydal už dva soubory pohádek, několik brilantních studií o umění, vyzývavý esej „O lidské duši za socialismu“ a jediný svůj román „Obraz Doriana Graye“.

Wilde sám „Obraz Doriana Graye“ románem nenazývá. V jedné z odpovědí na drtivé kritiky píše, že je to „esej o dekorativním umění, který je namířen proti surové brutalitě prostoduchého realismu.“ Poprvé vyšel tento „esej“ roku 1890 v červencovém čísle časopisu Lippincott's Monthly Magazine a okamžitě rozběsnil devadesát procent anglických recenzentů. Spílali autorovi, že je nestoudný, neřestný, nechutný, morbidní, že si libuje ve špíně, že píše o věcech, které mají zajímat pouze kriminalisty, že kazí mládež, že vyzývá k nemorálnosti. Pobavený Wilde (to ještě netušil, že citátů z tohoto díla bude použito za pár let jako soudních důkazů proti němu) otiskl ve Fortnightly Review „Předmluvu k Dorianu Grayovi“, která aspoň ty inteligentní mezi moralistními kritiky musela zahanbit. Předmluva se pak objevila i v knižním vydání, k němuž došlo v dubnu roku 1891. Jak je to možné, že tehdejší kritici „Doriana Graye“ tak rozhořčeně napadli? Jak mohli vidět sprostotu a špínu v díle tak křehkém a ladném? Což opravdu nikdo z nich nepochopil (nebo nechtěl pochopit), že přes prohlášení v předmluvě, že „mravoučná záliba u umělce je neodpustitelný formalismus“, vytvořil tu Wilde moralitu? K vysvětlení sotva stačí šosácká prudérie tisku nebo hromadná nenávist novinářů k autorovi, který se o novinářích

tolikrát vyslovil nelichotivě (na příklad: „Měl by se vydat zákon, že se novinářům nedovoluje psát o umění.“). Hlavní důvod toho odsudku je asi nutno hledat v bezradnosti, do níž se kritika propadla při setkání s dílem, které netradičním způsobem zpracovávalo námět v Anglii netradiční. Ve Francii by byl „Dorian Gray“ jistě nezpůsobil žádný rozruch, ale do ctihodného kolegia literatury anglické vstoupil se stejnou troufalostí v myšlení a v odění, s jakou před časem vstoupil jeho autor do anglické společnosti. Že „Obraz Dorian Graye“ je dílo zcela dokonalé, to ovšem také tvrdit nelze. Má nesporně mnoho nedostatků; má je však jinde, než kde je hledali a našli tartuffovští Wildovi současníci. Ten fantastický příběh (obměňující motivy známé z Balzacovy „Oslí kůže“, ze Stevensonova „Případu dr. Jekylla a pana Hyda“, a dokonce i z děsuplného románu „Věčný poutník Melmoth“ od Wildova prastrýce Charlese Roberta Maturina) je výtvar velice nevyrovnaný, různorodý, jistě k tomu přispěla i výtka nakladatele, že pro knižní vydání je to historka příliš krátká. Aby vyhověl vžitým požadavkům na vnější rozměry krásné literatury, připsal Wilde dodatečně šest kapitol (třetí, pátou, patnáctou, šestnáctou, sedmnáctou a osmnáctou). Většinu z nich se mu podařilo voperovat zcela nenápadně; to platí především o kapitole třetí, sedmnácté a osmnácté. Jako záplata z jiné látky působí však srdceryvně sentimentální kapitola pátá. Ale i v původním textu jsou místa (v kapitole jedenácté), kde mnohomluvné přehlídky klenotů, tkanin, hudebních nástrojů, církevních rouch (Wilde je mimochodem bezostyšně opsal ze svých vlastních článků psaných v době, kdy sám byl literárním recenzentem) nejen zdržují děj, ale vnášejí nesourodé prvky do stylu vyprávění. Přes všechny ty kazy nemůže však toto půvabně vyzdobené podobenství o nepodplatitelnosti svědomí přijít o své čestné místo v dějinách anglické literatury. Už proto, že jeho stránky jsou provždy provoněny těžkým

parfémem uvádajícího romantismu, že je obsáhlým dokumentem jedné epochy, její společnosti a jejích uměleckých výbojů. A je to i album nejvěrnějších snímků Oscara Wilda. Ze scén, v nichž vystupuje lord Henry Wotton, si můžeme udělat představu o Wildových pózách, o jeho duchaplnosti a konverzační virtuozitě a Dorianův proměnlivý poměr k vlastnímu portrétu nám dovoluje nahlédnout do šťastných i mučivých chvil autora, který hlásal, že „jediný způsob, jak se zbavit pokušení, je vzdát se mu“ a že „žádná cena, kterou zaplatíme za jakýkoli pocit vzrušení, není přemrštěná“. Oscarovy zjitřeně vnímavé smysly se nám zjevují v sugestivně zachycených náladách (listopadový les v kapitole osmnácté nebo trýznivé pocity při předjitřím probuzení v kapitole jedenácté), o jeho pronikavé znalosti lidí svědčí mistrovsky karikující skici příslušníků společenské smetánky (na příklad v kapitole patnácté) a jeho zálibu v pohodlí, nádheře a distingovaném prostředí prozrazují oddaně podrobné popisy luxusních interiérů a splendidních večírků.

„Duše člověka za socialismu“ připravila Wilda o leckteré obdivovatele z aristokratických kruhů a kritiky na „Doriana Graye“ ho připravily o příznivce z řad zapřísáhlých puritánů. Ale pořád ještě měl na své straně obrovskou většinu, pořád ještě nebyl jeho trůn ve společnosti ohrožen. A i ti nemnozí odpadlíci ho opět začali poctívat milostivými úsměvy, když ho ověřily bouřlivé úspěchy divadelní.

Roku 1892 měl slavnou premiéru „Vějíř lady Windermereové“, roku 1893 „Bezvýznamná žena“, roku 1895 v lednu „Ideální manžel“ a v únoru nejvtipnější, nejcharakterističtější a stylově nejčistší Oscarovo dílo, věčnou mladostí obdařená geniální komedie „Jak je důležité míti Filipa“.

Ten rok nejstrmější fáze uměleckého vzestupu byl však pro Wilda i rokem strmého lidského pádu. Na jaře dospěla ke katastrofě

tragédie, jejíž expozice se rozvíjela již několik let předtím, v době, kdy hlasatel nového epikurejství a hédonismu začal uskutečňovat přání, jež vyslovil kdysi v Oxfordu: „Chtěl bych okusit ovoce všech stromů v zahradě světa.“ Měl dojem, že si nesmí dát ujít žádnou zkušenost nejen z oblasti intelektu, ale ani z oblasti smyslů. Ta experimentální pouť za nejrozmanitějšími požitky v něm však zplodila (nebo možná jen probudila) homosexuální sklony, kterým se neubráníl. „Byl jsem králem uměleckého světa,“ napsal ve své zpovědi z vězení („De profundis“), „a byl bych jím zůstal, kdybych se nebyl nechal zlákat do surového světa vášní, v němž vkus není vybíravý a žádost nezná hranic.“ Není ovšem vyloučeno, že výpravu do těch ponurých zákoutí zahrady světa zorganizovala především Oscarova těžko ovladatelná touha pohoršovat měšťáky netuctovým chováním a rafinovanými a hlavně zakázanými hříchy. V dnešní době, která důvěrné vztahy mezi osobami stejného pohlaví už dávno nestíhá zatracením, by se možná Wilde toužil proslavit jako nepolepšitelný Don Juan. Jeho život ostatně ani tenkrát neztroskotal jen a jen o jeho homosexualitu. O proces, který rozmetal jeho umělecké a společenské postavení, jeho rodinu (měl dva syny) a jeho entuziasmus se nepříčinily mravnost a počestnost, nýbrž pokrytectví, závist a uražená ješitnost. Markýz z Queensberry, přímá příčina toho nešťastného soudního sporu, nechtěl láskyplně vysvobodit svého syna, mladičkého lorda Alfreda Douglase, z nebezpečného přátelství – byl to dokazatelně pramizerný otec –, toužil jen zničit a pokořit Wilda, k němuž pociťoval nesmiřitelnou zášť hlupce vůči intelektuálovi. A jakmile se na bezvadné postavě módního elegána objevila první skvrna, připojila se k házení blátem valná část společnosti; té společnosti, jež ještě včera Wilda obskakovala a nosila na rukou, ale jež si teď najednou připomněla, jak nad ni vlastně vynikal duchem a jak okatě jí to dával najevo. Neprohlásil snad

mimo jiné, že „nesouhlas s třemi čtvrtinami britské veřejnosti ve všem všudy je základním předpokladem zdravých názorů“? A když ten zjemnělý milovník krásy, komfortu a přepychu byl poslán na dva roky do vězení, tři čtvrtiny britské veřejnosti si s uspokojením pochvalovaly: Ano, tak musí skončit každý, kdo odmítá jít cestou vyšlapanou tolika ctihodnými podpatky.

Po propuštění z vězení se Wilde neodvážil vrátit do Anglie. Žil ve Francii, stýkaje se jen se svými nejvěrnějšími přáteli, a ochromené tělesné i tvůrčí síly mu už nedovolovaly psát. S velkými přestávkami vytvořil jen „Baladu o žaláři v Readingu“, která vyšla roku 1898 a dočkala se ve třech měsících šesti vydání. A v prvním roce nového století zemřel po těžké nemoci, téměř sám, v neútulném pokoji tuctového pařížského hotelu.

Některé ze zbraní, jichž Wilde používal ve svém boji proti měšťácké nekulturnosti a za zušlechtění světa uměním, zatím zrezivěly; to platí především o zbraních vypůjčených z obecně přístupného arzenálu doby. Ty však, které si vymyslel a vytvořil sám, neztratily většinou pranic ani ze svého lesku, ani ze své účinnosti. Vtip jeho maximů a paradoxů, duchaplnost jeho aforismů, půvab jeho uličnických nesmyslů, trefný sarkasmus jeho kritik a postřehů, ironičnost jeho karikatur, svěžest a básnivost jeho humoru absurdního nepřestaly a nepřestanou uchvacovat a rozesmávat. Nepřehledné řady více či méně zdařilých napodobenin jen potvrzují jejich neohrožitelnou originalitu. Není divu, že sám Wilde byl na svou originalitu pyšný. Ale také si uvědomoval, že „originalita, stejně jako krása, je fatální dar“.

J. Z. Novák

Ediční poznámka

Překladatelovy vysvětlivky byly do elektronického vydání přežaty výběrově pro usnadnění srozumitelnosti textu v případě cizojazyčných výrazů. Poznámkový aparát je ve zmíněném knižním vydání, z něhož jsme čerpali text, bohatší.

Redakce MKP

Oscar Wilde

Obraz Doriana Graye

Překlad Jiří Zdeněk Novák

Ilustrace na obálce Eugène Dété podle Paula Thiriata

Korektura Martina Němcová

Technická redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání

Verze 1.0 z 25. 10. 2024

ISBN 978-80-274-4264-5 (epub)

ISBN 978-80-274-4265-2 (pdf)

ISBN 978-80-274-4266-9 (prc)